



**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**LİMİTED ORTAKLIKLARDA BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ
VE REKABET YASAĞI**

GÖKHAN AKTEPE

**ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

EYLÜL 2017



**LİMİTED ORTAKLIKLARDA BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ
VE REKABET YASAĞI**

Gökhan AKTEPE

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

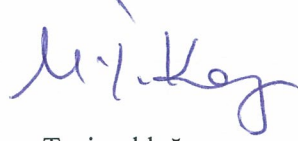
EYLÜL 2017

Gökhan AKTEPE tarafından hazırlanan “Limited Ortaklıklarda Bağlılık Yükümlülüğü ve Rekabet Yasağı” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı Ticaret Hukuku Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Mustafa İsmail KAYA

Özel Hukuk, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum / ~~onaylamıyorum.~~



Başkan: Prof. Dr. Rauf KARASU

Özel Hukuk, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum / ~~onaylamıyorum.~~



Üye : Doç. Dr. Kürşat GÖKTÜRK

Özel Hukuk, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu ~~onaylıyorum /~~ ~~onaylamıyorum.~~ *Onaylıyorum*



Tez Savunma Tarihi: 14.09.2014

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.



Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gökhan AKTEPE

14/09/2017

LİMİTED ORTAKLIKLARDA BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE REKABET YASAĞI
(Yüksek Lisans Tezi)

Gökhan AKTEPE

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Eylül 2017

ÖZET

Bağlılık yükümlülüğü, özel hukukta muhtelif hukuki ilişkilerde olduğu gibi ortaklıklar hukukunda da oldukça geniş bir uygulama alanına sahiptir. Hatta ortaklıklar hukukunda yazılı olmayan kuralların önemli bir bölümünü, bu yükümlülüğün oluşturduğu kabul edilmektedir. Ortaklıklar hukukunda ehemmiyeti her geçen gün artan ve günümüzde en çok rağbet gören limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğü, ortaklar açısından “Bağlılık ve rekabet yasağı” kenar başlıklı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 613. maddesinde, müdürler açısından ise “Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı” kenar başlıklı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 626. maddesinde genel bir hüküm olarak düzenlenmiştir. Ancak söz konusu düzenlemeler, tabi olunan bağlılık yükümlülüğünün kapsamı, süresi ve ihlalinin hukuki sonuçları hakkında açık ve ayrıntılı hükümler değildir. Hâl böyleyken milli ekonomimizin yapı taşlarından olan limited ortaklıkların hedeflenen amaçlarına ulaşabilmeleri ve mevcudiyetlerini sürdürebilmeleri adına, ortakların ve müdürlerin bağlılık yükümlülüğüne dair hükümleri açığa kavuşturabilmek, yalnız akademik literatüre katkı sunmak açısından değil, aynı zamanda uygulayıcılara kolaylık sağlamak adına da son derece mühimdir.

Bilim Kodu :51501
Anahtar Kelimeler :Bağlılık yükümlülüğü, sadakat yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü, limited ortaklıklarda rekabet yasağı.
Sayfa Adedi :151
Tez Danışmanı :Prof. Dr. Mustafa İsmail KAYA

THE DUTY OF LOYALTY AND PROHIBITION OF COMPETITION IN RESPECT OF
THE LIMITED COMPANIES

(Master Thesis)

Gökhan AKTEPE

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

September 2017

ABSTRACT

The duty of loyalty, as seen in various legal relationships, has a wide scope of application in the field of company law. Furthermore, it's been accepted that uncodified rules of the company law is heavily relied on the said duty. The limited companies come into prominence and draw a remarkable attention in the recent period of company law. The duty of loyalty in relation to the limited companies is codified in respect of shareholders within the section 613 under the title of "*loyalty and prohibition of competition*" and in respect of directors within the section 626 under the title of "*the duty of care, loyalty and prohibition of competition*" in Turkish Commercial Code. However, the afore-said sections have been criticising since the approval of the Code on the grounds that the sections do not include satisfying provisions in terms of the scope, duration of the duty and the remedy of breach of the duty. Given that the limited companies are seen most amongst all the commercial companies in Turkey, the rules as to the duty of loyalty with which the directors and shareholders must comply should be enlightened and clarified for the interest of not only the academic literature, but also in order to ease the stress of the practitioners.

Science Code : 51501
Key Words : The Duty of Loyalty, Prohibition of Competition in Respect of the Limited Companies, the Duty of Confidentiality
Page Number : 151
Supervisor : Prof. Dr. Mustafa İsmail KAYA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ KAVRAMI, KAYNAĞI VE BAZI BORÇ İLİŞKİLERİNDE BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. Bağlılık Kavramı.....	3
1.1.1. Tanım.....	3
1.1.2. Ahlaki Bir Kavram Olarak Bağlılık	4
1.1.3. Hukuki Bir Kavram Olarak Bağlılık	5
1.2. Bağlılık Yükümlülüğü Kavramı.....	5
1.2.1. Tanım.....	5
1.2.2. Benzer Kavramlar.....	7
1.3. Bağlılık Yükümlülüğünün Kaynağı	8
1.3.1. eTK Döneminin Değerlendirilmesi	9
1.3.2. TTK Döneminin Değerlendirilmesi	10
1.3.3. Bağlılık Yükümlülüğü ve Dürüstlük Kuralı Arasındaki İlişkinin Değerlendirmesi	11
1.3.3.1. Dürüstlük Kuralı	11
1.3.3.1.1. Kavram.....	11
1.3.3.1.2. Dürüstlük Kuralının Uygulama Alanı.....	12
1.3.3.2. Değerlendirme	13
1.4. Bazı Borç İlişkilerinde Bağlılık Yükümlülüğü	15

Sayfa

1.4.1. Ani Edimli ve Sürekli Edimli Borç İlişkilerinde Bağlılık Yükümlülüğü....	15
1.4.2. İş Sözleşmesinde Bağlılık Yükümlülüğü	17
1.4.3. Vekâlet Sözleşmesinde Bağlılık Yükümlülüğü.....	21
1.4.4. Ortaklık Sözleşmesinde Bağlılık Yükümlülüğü.....	23
1.4.4.1. Genel Olarak Ortaklık Sözleşmesi.....	23
1.4.4.2. Adi Ortaklıkta Bağlılık Yükümlülüğü	28
1.4.4.3. Kollektif Ortaklıkta Bağlılık Yükümlülüğünü.....	31
1.4.4.4. Komandit Ortaklıkta Bağlılık Yükümlülüğü	35
1.4.4.5. Anonim Ortaklıkta Bağlılık Yükümlülüğü.....	37

İKİNCİ BÖLÜM**LİMİTED ORTAKLIKLARDA BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ**

2.1. Genel Olarak Limited Ortaklıklar	43
2.1.1. Tanım ve Unsurlar	45
2.1.2. Ortakların Yükümlülükleri	47
2.1.3. Müdürlerin Yükümlülükleri	50
2.2. Bağlılık Yükümlülüğünün Limited Ortaklıklar Bakımından Değerlendirilmesi	52
2.2.1. Kanuni Düzenleme	52
2.2.1.1. Ortaklar Açısından.....	52
2.2.1.2. Müdürler Açısından	56
2.2.2. Bağlılık Yükümlülüğünün Tarafları	58
2.2.3. Bağlılık Yükümlülüğünün Kapsamının Değerlendirilmesi.....	59
2.2.4. Bağlılık Yükümlülüğünün Uygulama Alanı	60
2.2.4.1. Genel Olarak	60
2.2.4.2. Sır Saklama Yükümlülüğü.....	61
2.2.4.2.1. Genel Olarak	61
2.2.4.2.2. Sır Kavramı ve Unsurları	62

2.2.4.2.3. Ortakların ve Müdürlerin Sır Saklama Yükümlülüğü.....	64
2.2.4.2.3.1. Kanuni Düzenleme.....	64
2.2.4.2.3.2. Sır Saklama Yükümlülüğüne İlişkin Kuralın Emredici Niteliği	65
2.2.4.2.3.3. Ortaklık Sırrı Kavramı	65
2.2.4.2.3.4. Ortakların Sır Saklama Yükümlülüğünün Kapsamı	67
2.2.4.2.3.5. Müdürlerin Sır Saklama Yükümlülüğünün Kapsamı	69
2.2.4.2.4. Sır Saklama Yükümlülüğü ile Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Arasındaki İlişki	71
2.2.4.2.4.1. Genel Olarak Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı	71
2.2.4.2.4.2. Verilecek Bilgi ve İnceleme İzninin Sır Saklama Yükümlülüğü Açısından Değerlendirilmesi	72
2.2.4.2.5. Sır Saklama Yükümlülüğünün Süresi	79
2.2.4.3. Ortaklık Çıkarlarını Zedeleyebilecek Davranışlarda Bulunmama Yükümlülüğü	80
2.2.4.3.1. Kanuni düzenleme.....	80
2.2.4.3.2. Değerlendirme.....	81
2.2.4.4. Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması.....	82
2.2.4.4.1. Genel Olarak	82
2.2.4.4.2. Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması Açısından Bağlılık Yükümlülüğünün Değerlendirilmesi.....	84
2.2.4.5. Müzakereye Katılma Yasağı.....	85
2.2.4.5.1. Genel Olarak	85
2.2.4.5.2. Yasağın Kapsamı	86
2.2.4.5.3. Yasağa Aykırılığın Sonuçları.....	86
2.2.4.6. Oy Hakkı Açısından Bağlılık Yükümlülüğünün Değerlendirilmesi ...	87
2.2.4.6.1. Genel Olarak Oy Hakkı.....	87
2.2.4.6.2. Değerlendirme.....	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**LİMİTED ORTAKLIKLARDA REKABET YASAĞI**

3.1. Genel Olarak Rekabet Yasağı	93
3.1.1. Rekabet Kavramı	93
3.1.2. Rekabet Yasağı Kavramı	95
3.1.2.1. Genel Olarak	95
3.1.2.2. Rekabet Yasağının Benzer Kavramlarla İlişkisi ve Karşılaştırılması..	96
3.1.2.2.1. Rekabet Yasağı – Haksız Rekabet	96
3.1.2.2.2. Rekabet Yasağı – Rekabet Hukuku	98
3.1.3. Rekabet Yasağını Düzenleyen Hükümlerin Özellikleri	100
3.2. Rekabet Yasağının Limited Ortaklıklar Bakımından Değerlendirilmesi.....	101
3.2.1. Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasağının Düzenlenme Amacı.....	101
3.2.2. Kanuni Düzenleme	102
3.2.3. Rekabet Yasağına Tâbi Kişiler	103
3.2.3.1. Ortaklar	103
3.2.3.2. Müdürler	104
3.2.4. Rekabet Yasağının Uygulanma Koşulları	106
3.2.4.1. Ortaklar Açısından.....	106
3.2.4.1.1. Ortaklık Sözleşmesinde Rekabet Yasağına İlişkin Hüküm Bulunması	106
3.2.4.1.2. Ortaklıkla Rekabet Teşkil Eden İşlem ve Davranışlarda Bulunma	107
3.2.4.1.3. Ortaklıkla Rekabete Onay Verilmemiş Olması	110
3.2.4.2. Müdürler Açısından	112
3.2.4.2.1. Ortaklıkla Rekabet Oluşturan Faaliyetlerde Bulunma	112
3.2.4.2.2. Ortaklıkla Rekabete Onay Verilmemiş Olması	114
3.2.5. Rekabet Yasağının Sınırları.....	115

Sayfa

3.2.5.1. Süre Bakımından Sınırı.....	115
3.2.5.2. Yer Bakımından Sınırı.....	117

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRILIĞIN HUKUKİ SONUÇLARI**

4.1. Genel Olarak	119
4.2. Limited Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi.....	119
4.3. Ortağın Limited Ortaklıktan Çıkarılması	125
4.4. Ortağın Limited Ortaklıktan Çıkması	127
4.5. Tazminat Yükümlülüğü	128
4.6. Müdürlerin Görevden Alınması, Yönetim ve Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması	131
4.7. Genel Kurul Kararının İptali	132
4.8. Rekabet Yasağına Aykırılık Halinde Uygulanabilecek Yaptırımların Değerlendirilmesi	133
SONUÇ.....	137
KAYNAKÇA.....	141
ÖZGEÇMİŞ.....	151

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılan kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AATUHK	: 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
bkz.	: Bakınız
Dpn.	: Dipnot
E.	: Esas
eBK	: 818 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
eTK	: 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İK	: 4857 Sayılı İş Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
N., No	: Numara
RKHK	: 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TD.	: Ticaret Dairesi
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	: Ve benzerleri
vd.	: Ve devamı

GİRİŞ

Ortaklıklar hukukunda önemi her geçen gün artan ve günümüzde en çok rağbet gören ortaklık tipi olan limited ortaklıkların, hedeflenen amaçlarına ulaşabilmeleri ve mevcudiyetlerini sürdürebilmeleri, ortakların ve müdürlerin mükellef kılındıkları yükümlülüklerle riayet etmesi ile mümkündür. Söz konusu yükümlülüklerden birisi, çalışmamız kapsamında ortaklar ve müdürler açısından ele aldığımız bağlılık yükümlülüğüdür.

Bağlılık yükümlülüğü, muhtelif hukuki ilişkilerde olduğu gibi ortaklıklar hukukunda da oldukça geniş bir uygulama alanına sahiptir. Hatta ortaklıklar hukukunda yazılı olmayan kuralların önemli bir bölümünü, bağlılık yükümlülüğünün oluşturduğu kabul edilmektedir. Ancak bu yükümlülük, diğer hukuki ilişkilere ve şahıs ortaklıklarına nazaran sermaye ortaklıklarında bilhassa ortaklar açısından sorunlu bir karakter teşkil etmektedir. Bu noktada bünyesinde şahıs ortaklıklarına mahsus bir takım özellikleri taşısa da bir sermaye ortaklığı olan limited ortaklıklarda ortakların ve ortaklığın varlığının devam etmesinde son derece önemli bir yeri olan müdürlerin bağlılık yükümlülüğüne dair meselelerin açığa kavuşturulması akademik literatüre katkı sunmak ve uygulayıcılara kolaylık sağlamak adına son derece mühimdir.

Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğü doğrudan doğruya düzenlenmiş bir yükümlülük değildi. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile birlikte ticari yaşamın değişen yapısı göz önünde bulundurularak limited ortaklıklarda gerek ortakların gerekse de müdürlerin bağlılık yükümlülüğü, genel bir hükümle kanuni dayanağa kavuşturulmuştur. Ancak belirtilmelidir ki, getirilen düzenlemeler, bağlılık yükümlülüğü ve bu yükümlülüğün somut görünümüne dair kavramlar ile yükümlülüğün kapsamı, süresi ve ihlâlinin hukuki sonuçları hakkında açık ve ayrıntılı hükümler değildir. Çalışma kapsamında, bilhassa söz konusu yükümlülüğe dair açığa kavuşturulması gereken hususlar izah edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, ilk olarak bir davranış ölçütü olarak temel etik ilkeleri arasında değerlendirilen ve zaman içerisinde yasal düzenlemelerle hukuk düzeninde yerini bulan bağlılık ve bağlılık yükümlülüğü kavramları, bu

yükümlülüğün kaynağı, mevcut olduğu borç ilişkilerinden iş sözleşmesinde, vekâlet sözleşmesinde ve limited ortaklık dışındaki diğer ortaklık tiplerinde bağlılık yükümlülüğü değerlendirmeye alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, limited ortaklıkların hukuki yapısı ile ortakların ve müdürlerin yükümlülükleri kısaca açıklandıktan sonra, bu ortaklık tipinde bağlılık yükümlülüğüne dair kanuni düzenleme, bağlılık yükümlülüğünün tarafları, kapsamı ve uygulama alanı ortaya konulmuştur. Bu bölümde limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğünün uygulama alanını; sır saklama yükümlülüğü, ortaklık çıkarlarını zedeleyecek davranışlarda bulunmama yükümlülüğü ve müzakereye katılma yasağı ile söz konusu yükümlülük kapsamında özel bir değerlendirmeye ihtiyaç duyan rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması ve oy hakkı ile sınırlandırmış bulunmaktayız. Bağlılık yükümlülüğünün uygulama alanı içerisinde olan ve bu yükümlülüğün en somut görünülerinden biri olan rekabet yasağı ise, gerek 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda hükme alınış biçimi gerekse de mezkûr yasağın öneminden ötürü çalışmanın üçüncü bölümünde ayrıca incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü ve son bölümünü ise, ortakların ve müdürlerin bağlılık yükümlülüğünü ihlâl etmesinin hukukî sonuçları oluşturmaktadır. Bu kapsamda muhtemel hukuki sonuçlar olarak; limited ortaklığın haklı nedenle feshi, ortağın limited ortaklıktan çıkarılması veya çıkması, tazminat yükümlülüğü, müdürlerin görevden alınması, yönetim veya temsil yetkisinin sınırlandırılması ve ilgili genel kurul kararının iptali tespit edilmiştir. Ayrıca diğer ticaret ortaklıklarında olduğu gibi kanunda yaptırımını açıkça gösterilmeyen rekabet yasağına aykırılığın, limited ortaklıklarda uygulanabilecek yaptırımları değerlendirmeye alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ KAVRAMI, KAYNAĞI VE BAZI BORÇ İLİŞKİLERİNDE BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. Bağlılık Kavramı

1.1.1. Tanım

Bağlılık kelime anlamı itibariyle, bağlı olma durumu, merbutiyet; birine karşı sevgi, saygı ile yakınlık gösterme, sadık olma durumudur¹ ve gerek günlük hayatta gerekse de hukuk lûgatında daha çok tercih edilen sadakat² kelimesi ile eş anlamlı veya yakın anlamlı olarak kullanılmaktadır³. Çalışmamızda da bağlılık ve sadakat kelimeleri, aynı kavramı izah edecek şekilde kullanılmıştır.

Çeşitli sosyal ilişkilerde kişinin muhatabından beklediği sadakati, ahlaki bir aidiyet yükümlülüğünü veya müşterek bir niyete, söze, eyleme bağlı olma durumunu ifade eden bağlılığın, İngilizce karşılığı “loyalty,” Almanca karşılığı “treue” kelimesidir. Bağlılık ile aynı manada kullandığımız sadakat kelimesi, etimolojik olarak Hint-Germen kökenli ve meşe ağacını sembolize eden “dereu”dan gelmektedir⁴.

Bağlılık kavramı, zaman içinde gösterdiği gelişmeye bakıldığında, ahlaki bir kavram olarak ve hukuki bir kavram olarak iki farklı alanda değerlendirildiği görülmektedir.

¹ Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük* (On Birinci Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 232; *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Cilt (3), (1993). İstanbul: Milliyet, 1206.

²Sadakat kelimesi, Türkçe Sözlük’te “içten bağlılık” olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu, (2011), 2000. Mezkûr kelime, Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi’nde ise “bir kimseye, bir şeye, gösterilen sürekli ve güvenilir bağlılık” olarak tarif edilmiştir. *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Cilt (19), (1993). İstanbul: Milliyet, 10037.

³ Yalım, Ö. (2006). *Türkçe’de Yakın ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü*, (İkinci Baskı). Ankara: İmge Kitabevi, 604; Türk Dil Kurumu, (2011), 2000; *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Cilt (19), 10037; Yalçın, C. (2002). *Eş Anlamlı Karşıt Anlamlı Eş Sesli Sözcükler Sözlüğü*, (İkinci Baskı). Ankara: Tütibay Yayınları, 74; Yılmaz, E. (2002). *Hukuk Sözlüğü*, (Genişletilmiş Yedinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 1050; Türk Hukuk Kurumu. (1991). *Türk Hukuk Lûgati*, (Üçüncü Baskı). Ankara: Türk Hukuk Kurumu, 289.

⁴ Sadakat kavramının kökeni ve zaman içinde gösterdiği gelişmeyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Arslan Ertürk, A. (2010). *Türk İş Hukukunda İşçinin Sadakat Borcu*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 8; Bilgin, Ö. (2014). *Sadakat Ahlâkı Josiah Royce’un Ahlâk Anlayışı*, (İkinci Baskı). Ankara: Aktif Düşünce Yayıncılık, 237-239.

1.1.2. Ahlaki Bir Kavram Olarak Bağlılık

İlk olarak insanın ahlaki niteliği içerisinde incelenen bağlılık kavramı, bir davranış ölçütü olarak temel etik ilkeleri arasında yerini almıştır. Ahlaki açıdan, insanların aralarındaki münasebetlerde karşı tarafın güvenini kazanmaya yönelik bir davranış olan bağlılık, bir amaç doğrultusunda somut bir ilişkiyi ve bu ilişkinin taraflarca sürekli bir şekilde korunmasını gerektirmektedir⁵.

Verilen bir söze bağlılık, ahlak felsefesi açısından merkezi bir öneme sahiptir. Yüksek bir ahlaki değer ve karakter özelliği olarak bağlılık, doğruluk ve dürüstlük değerleri ile saygıyla yakından ilgilidir⁶. Taraflar arasında verilecek açık veya zımni bir sözle bağlılık kurulabilmektedir. Mezkûr kavram güven ilişkisine dayanan sürekli bir davranış niteliği taşısa da, tarafların rıza göstermesi ile verilen sözden dönülebilmesi mümkündür.

Ahlaki açıdan bir davranış ölçütü olan bağlılık kavramı, soyut ve genel terimlerden değil, özel ilişkilerden doğmuş bir kavramdır. Bu duruma eşlerin birbirlerine, işçinin işverene, vatandaşın vatanına bağlılığı misal olarak gösterilebilir. Verilen örneklerde de görüleceği üzere şahısların birbirleriyle ilişkilerinin yanı sıra bireyin topluma yönelik hareketlerinde de bağlılık söz konusu olmaktadır ve bu bakımdan çeşitli sosyal ilişkilerde karşımıza çıkmaktadır⁷. Ayrıca söz konusu ilişkilerde bağlılığın mevcudiyeti, bireyin kendi ahlaki kimliğinin içinde muhafaza edildiği kabul görmektedir⁸.

Tüm kişi birliklerinde, birliğe ve birlikte olunan diğer kişilere bağlılık gösterilmesi ahlaki bir yükümlülük olarak mevcuttur. Birlikteliğin amacına ve sözüne bağlı kalmak, ortak amacı ve menfaatleri desteklemek ve çaba göstermek, birlikteliğin özünde bulunan ve taraflardan beklenen ahlaki bir yükümlülüktür⁹.

⁵ Arslan Ertürk, (2010), 9; Bilgin, (2014), 241.

⁶ Işıқтаç, Y. (2014). *Hukukun Kaynağı Olarak Sözleşme*, (Birinci Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi, 221-222.

⁷ Arslan Ertürk, (2010), 8-9; Bilgin, (2014), 239.

⁸ Bilgin, (2014), 242; Arslan Ertürk, (2010), 10.

⁹ Nomer, N. F. (1999). *Anonim Ortaklık Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü*, (Birinci Baskı). İstanbul: Basım Yayım Dağıtım, 5.

1.1.3. Hukuki Bir Kavram Olarak Bağlılık

Toplumsal düzeni sağlayan kurallardan olan ahlak kuralları ve hukuk kuralları arasında genellikle bir örtüşme mevcuttur. Ahlakın emrettiği davranışı, çoğunlukla hukuk da emretmektedir. Ahlak kuralları, hukuk kuralları üzerinde derin bir etkiye sahiptir ve bunun neticesinde de ilk olarak ahlaki bir kavram olan bağlılık, zaman içerisinde yasal düzenlemelerle hukuk düzeni içerisinde yerini almıştır.

Hukuki açıdan bağlılık, taraflar arasında hukuki bağlayıcılığı olan bir sözün yerine getirilmesi manasını taşımaktadır ve genel bir davranış kuralı olmasının yanı sıra hukuki ilişkinin taraflarının asıl edim yükümlülükleri ile birlikte birbirlerinden bekleyebilecekleri objektif davranış yükümlülüklerini de ifade etmektedir¹⁰. Bağlılık kavramının, hukuk düzeni içerisinde dinamik ve kişiler arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan canlı bir görünümü vardır. Ahlaki açıdan içsel düşünce tarzına uygun bir karakter özelliği gösterirken; hukuki bir kavram olarak bağlılık, ahlaki anlayışın objektifleştirilmesi ile birlikte sınırlı sayıda olmayacak bir şekilde somut yükümlülükler olarak karşımıza çıkmıştır.

1.2. Bağlılık Yükümlülüğü Kavramı

1.2.1. Tanım

Yukarıda da izah edildiği üzere esas itibariyle ahlaki bir yükümlülük olan bağlılık, zaman içerisinde somut bir şekilde hukuk düzeni içerisinde yerini almıştır ve çoğu sözleşme ilişkisinde bulunan bir yükümlülük niteliği kazanmıştır. Hukuk düzeni içerisinde muhtelif sözleşme ilişkilerinde bir yükümlülük olarak kabul edilmiş olsa da bağlılık yükümlülüğünün genel olarak tarifinin yapıldığı bir kanun hükmüne rastlanmamaktadır. Doktrinde ise çeşitli şekillerde bağlılık yükümlülüğünün tanımının yapıldığı görülmektedir. *Karasu* bağlılık yükümlülüğünü, “*bir ilişkinin taraflarının birbirlerinin menfaatlerini desteklemeleri, gözetmeleri, ortak amacın gerçekleşmesi için gayret sarfetmeleri, ortak amaca ulaşmayı engelleyen tutumlardan kaçınmaları*” olarak tarif etmektedir¹¹. *Nomer* de benzer bir şekilde

¹⁰ Arslan Ertürk, (2010), 11.

¹¹ Karasu, R. (2004). “Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 22(3), 143; Karasu, R. (2005). “Limited Şirketlerde Ortakların Sadakat Yükümlülüğü-I”. *Yaklaşım Dergisi*, Nisan 148, 244.

“bir ilişkinin taraflarının birbirlerinin menfaatlerini gözetmesi, desteklemesi, bir araya gelme amacını gerçekleştirilmesi için gerektiğinde çaba sarf etmesi, amacı köstekleyici hareketlerden kaçınması” olarak bağlılık yükümlülüğünü tanımlamaktadır¹². Ayan ise bağlılık yükümlülüğünü, “tarafların sözleşme ilişkisi içinde uymaları beklenen, bazı durumlarda karşı tarafın menfaatlerinin üstün tutulduğu ve söz konusu hukuki ilişki içerisinde bu menfaatin korunmasına yönelik borç getiren bir davranış” olarak izah etmektedir¹³. Wohlman da “kişisel güven ilişkilerinde güvenilen tarafa taalluk eden hukuki bir değeri olan diğer tarafın menfaatlerinin kendi menfaatlerine galebe çalmasına izin verildiği ve bu menfaatlerin ilgili hukuki ilişkinin amacı çerçevesinde bu kişi tarafından korunmasına yönelik bir yükümlülük” olarak mezkûr yükümlülüğü ifade etmektedir¹⁴.

Bize göre de bağlılık yükümlülüğü, doktrinde yer alan bu tanımlardan da hareketle, hukuki ilişki içerisinde taraflardan uymaları beklenen, aralarındaki ilişkinin devam etmesi ve amacına ulaşması için çalışmanın ve birbirlerinin haklı menfaatlerini desteklemenin gerektiği, bazen de karşı tarafın haklı menfaatlerinin üstün tutulmasının lazım olduğu¹⁵, ortak amaca zarar veren hareketlerden kaçınmayı icap eden ve söz konusu hukukî ilişki içerisinde bu menfaatin korunmasına yönelik bir borç getiren davranış kuralıdır¹⁶.

¹² Nomer, (1999), 5.

¹³ Ayan, Ö. (2013). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları*, (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 34.

¹⁴ Wohlman, Hebert. (1968). *Die Treuepflicht des Aktionars*, Diss. Zurich, 52 (AKIN, M. Y. (2002). *Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu*, (Birinci Baskı). İstanbul: Menkul Kıymetler Borsası, 13’den naklen).

¹⁵ Ayan, (2013), 34; Gürbüz Usluel, A. E. (2009). *Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticarî Sırrın Korunması*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 176.

¹⁶ Nomer, (1999), 16; Karasu, (2005)a, 244; Karasu, (2004)a, 143; Ayan, (2013), 34; Gürbüz Usluel, (2009), 176; Arslan Ertürk, (2010), 13; Yavuz, M. (2012). “Yeni TTK’ya Göre Limited Şirketlerde Ortakların Bağlılık (Sadakat) Yükümlülüğü”. *Mali Çözüm Dergisi*, 112 (Temmuz-Ağustos), 194.

1.2.2. Benzer Kavramlar

Doktrinde bağıllık yükümlülüğü¹⁷ ile aynı anlama gelmek üzere, sadakat yükümlülüğü¹⁸, sadakat borcu¹⁹, bağıllık yükümü²⁰ ve bağıllık borcu²¹ kavramları da kullanılmaktadır. Yükümlülük ile dar anlamda borç kavramları, her zaman olmasa da, ekseriyetle aynı manayı ifade etmek üzere kullanılmaktadır²². Ne var ki, yükümlülük yahut dar anlamda borç kavramına kaim olmak üzere külfet ibaresinin kullanılması uygun değildir. Bu noktada külfet²³ ile yükümlülük veya dar anlamda borç kavramları arasındaki farkı tasrih etmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Buna göre, yükümlülüğün veya dar anlamda borcun ihlâli sadece borçlu açısından söz konusu olabilmektedir. Bu ihlâl, borçlunun hukukî anlamda sorumluluğunun doğmasına veya mevcut hukukî sorumluluğunun genişlemesine yol açmaktadır²⁴. Buna karşılık külfet, borç ilişkisinde alacaklı mevkiinde bulunan tarafça

¹⁷ Bahtiyar, M. (2015). *Ortaklıklar Hukuku*, (Yeni TTK'ya Göre Yazılmış Güncellenmiş Dokuzuncu Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 453; Akdağ Güney, N. (2016). *Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, (Genişletilip Güncelleştirilmiş İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 203 vd.; Kırca, İ., Şehirli Çelik, F. H., Manavgat, Ç. (2013). *Anonim Şirketler Hukuku, Cilt (1), Temel Kavramlar ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu*, (Birinci Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 662.

¹⁸ Karasu, (2004)a, 142; Yıldırım, A. H. (2008). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Müdürlerinin Hukuki Durumu*, (Birinci Baskı). İzmir: Güncel Hukuk Yayınları, 66; Eminoğlu, C. (2014). *Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance)*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 223.

¹⁹ Çevik, O. N. (1994). *Limited Şirketler Hukuku ve Uygulamaları*, (Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 298. Poroy, R. Tekinalp, Ü., Çamoğlu, E. (2014). *Ortaklıklar Hukuku I*, (Yeniden Yazılmış On Üçüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, N. 265, N. 585. Uşan, M. F. (2003). *İş Hukukunda İş Sırrının Korunması (Sır Saklama ve Rekabet Yasağı)*, (Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 65; Paslı, A. (2004). *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance)*, (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 262; Ansay, T. (1975). *Anonim Şirketler Hukuku*, (Beşinci Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 368, 212; Tekil, F. (1998). *Anonim Şirketler Hukuku*, (İkinci Baskı). İstanbul: Alkım Yayınları, 415.

²⁰ Pulaşlı, H. (2015). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, (Güncellenmiş ve Genişletilmiş Üçüncü Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 779; Bilgili, F., Demirkapı, E. (2013). *Şirketler Hukuku*, (Dokuzuncu Baskı). Bursa: Dora Basım-Yayımlar Dağıtım, 738; Şener, O. H. (2012). *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku -Ders Kitabı-*, (Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 669.

²¹ Çamoğlu, "Bağıllık (Sadakat) Borcu" terimini kullanmaktadır. Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 585; Yıldız, Ş. (2007). *Limited Şirketler Hukuku*, (Birinci Baskı). İstanbul: Arıkan Basım Yayın Dağıtım, 185.

²² Nomer, (1999), 6. Eren, dar anlamda borç ilişkisinin, kiracının bir aylık kira borcu gibi bir tek edim yükümlülüğünü içeren bir kavram olduğunu ifade etmektedir. Eren, F. (2015). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (On Sekizinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 22.

²³ Külfet, hukuk düzeninin bir kişiye diğer bir kişi karşısında yüklemiş olduğu davranış olup, yükümlü olan kişinin bu davranışını yerine getirmemesi durumunda elde edebileceği bir hakkı kazanamaması veya böyle bir hakkı kaybetmesi söz konusudur. Eren, (2015), 45.

²⁴ Özdamar, M. (2009). *Sigortacının Sözleme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü*, (Birinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 119; İnan, A. N. (1979). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı*, (Birinci Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları (Sevinç Matbaası), 47.

yerine getirilmesi gereken, aksi halde muayyen bir hakkın iktisap edilememesi yahut kaybedilmesi neticesini doğuran davranışların tümüne birden verilen isimdir²⁵.

Çalışmamızda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer aldığı şekliyle “*bağlılık yükümlülüğü*” kavramı kullanılmıştır.

1.3. Bağlılık Yükümlülüğünün Kaynağı

Genel anlamda bağlılık yükümlülüğü, bu başlık altında, mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu (eBK)'nda ve mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (eTK)'nda doğrudan doğruya düzenlenmiş bir yükümlülük değildi. Ancak söz konusu yükümlülüğün mevcudiyeti, gerek doktrinde gerekse de yargı kararlarında her iki disiplin için de muhtelif hukuki ilişkilerin tarafları açısından, bilhassa dürüstlük kuralından kaynaklanan bir yükümlülük olarak kabul edilmekteydi. Yürürlükteki kanunlarımızda ise bağlılık yükümlülüğü başlığı altında düzenlemelere yer verildiği ve çeşitli hukuki ilişkilerde söz konusu yükümlülüğün kanuni dayanağa kavuşturulduğu görülmektedir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nun 396. maddesi ile işçinin “*Özen ve sadakat borcu*” ve 506. maddesi ile vekilin “*Şahsen ifa, sadakat ve özen gösterme*” başlıklarıyla bağlılık yükümlülüğüne yer verilmiştir. Benzer bir şekilde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda da genel bir hüküm olarak bağlılık yükümlülüğüne dair düzenlemeler öngörülmüştür. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 369. maddesinde anonim şirket yönetim kurulunun yönetim ve temsiline ilişkin olarak “*Özen ve bağlılık yükümlülüğü*”, 613. maddesinde limited ortaklık ortaklarına yönelik “*Bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı*” ve 626. maddesinde limited ortaklık müdürlerinin yükümlülüklerine dair “*Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı*” başlıkları altında bağlılık yükümlülüğü hüküm altına alınmıştır.

Çalışmamız kapsamında meselenin daha iyi idrak edilebilmesi için bu kısımda, limited ortaklıklarda ortakların ve müdürlerin bağlılık yükümlülüğünün eTK ve TTK dönemlerindeki kaynağının tespiti ve söz konusu yükümlülüğün dürüstlük kuralı ile münasebeti izah edilmeye gayret edilmiştir.

²⁵ Özdamar, (2009), 199; Eren, (2015), 45; İnan, (1979), 47.

1.3.1. eTK Döneminin Değerlendirilmesi

eTK döneminde, limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğünü düzenleyen genel bir hüküm bulunmamaktaydı. Ancak genel bir hüküm bulunmamasına rağmen, eTK'nın 547. maddesinde bağlılık yükümlülüğünün somut görünülerinden biri olan rekabet yasağı öngörülmüştü. Söz konusu hükme göre, müdür olan ortaklar rekabet yasağına tâbi kılınmışlardı. Bununla birlikte, bu yasağın ortaklık sözleşmesine konulacak bir hükümle tüm ortaklara teşmili mümkündü.

Limited ortaklıklarda eTK döneminde bağlılık yükümlülüğüne dair genel bir hüküm bulunmasa da doktrinde mezkûr yükümlülüğün varlığı tartışmalı bir konu olmaktan çıkmıştı. Fakat bağlılık yükümlülüğün hukuki temelleri noktasında doktrinde bir görüş birliği bulunmamaktaydı. Bu konuda anonim ortaklık pay sahipleri açısından en ayrıntılı çalışmalardan birini yapmış bulunan *Akın*'a göre, eTK döneminde bağlılık yükümlülüğü pozitif bir norm olarak öngörülmediğinden, söz konusu yükümlülük eBK m. 520 hükmüne ve TMK m. 2 hükmüne dayanmaktadır²⁶.

Karasu da *Akın*'la benzer bir şekilde, ortakların limited ortaklığa karşı bağlılık yükümlülüğünü eBK m. 520 hükmüyle ve ortakların diğer ortaklara karşı bağlılık yükümlülüğünü ise TMK m. 2 hükmüyle yani dürüstlük kuralıyla ilişkilendirmektedir²⁷.

Akın ve *Karasu*'nun aksine *Nomer* ise, bağlılık yükümlülüğünü dürüstlük kuralından doğan yükümlülüklerden biri olduğunu belirtmekte ve söz konusu yükümlülüğünün ortaklıklar hukuku dışında da çeşitli hukuki ilişkilerde mevcut olduğundan, kanuni temelini de ortaklıklar hukuku dışında özel hukukun temel prensiplerinden biri olan TMK m. 2'de öngörülen dürüstlük kuralında aramanın yerinde olacağını ifade etmektedir²⁸.

²⁶ Akın, (2002), 2 vd., 258.

²⁷ Karasu, (2005)a, 247; Karasu, (2004)a, 146-147. Ayrıca *Karasu*, anonim ortaklık pay sahiplerinin bağlılık yükümlülüğünü de TBK m. 620 ve TMK m. 2 hükümlerine dayandırmaktadır. Karasu, R. (2015). *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*, (Güncelleştirilmiş İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 40-41.

²⁸ Nomer, (1999), 49 vd.

1.3.2. TTK Döneminin Değerlendirilmesi

TTK ile birlikte limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğünün kanuni dayanağa kavuştuğu görülmektedir. Ancak belirtilmelidir ki, ortaklığa karşı mezkûr yükümlülüğün dayanağı noktasındaki yasal eksiklik giderilmiş olsa da, ortakların diğer ortaklara karşı tâbi oldukları bağlılık yükümlülüğüne dair bir düzenleme kanunda öngörülmemiştir. Bu noktada kanaatimizce, ortakların ve müdürlerin, içinde buldukları organizasyon içerisinde birbirlerinin karşılıklı menfaatlerini etkileme imkânının bulunması, bağlılık yükümlülüğün kabul edilmesi için yeterli bir nedendir.

Limited ortaklıklarda ortaklar açısından bağlılık yükümlülüğü, “*Bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı*” kenar başlıklı TTK m. 613 hükmünde öngörülmüştür. Söz konusu hükmün birinci fıkrasında, bağlılık yükümlülüğünün en somut görünüşlerinden biri olan sır saklama yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca ortaklar, ortaklık sırlarını korumakla mükellef kılınmışlardır ve sır saklama yükümlülüğünün ortaklık sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılması mümkün değildir.

TTK m. 613 hükmünün ikinci fıkrasında ise ortakların, limited ortaklığın çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamayacakları düzenlenmiştir. Özellikle, ortakların kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve ortaklığın amacına zarar veren işlemler yapamayacakları ifade edilmiştir. Bu fıkra göre, ortaklık sözleşmesiyle, ortakların, limited ortaklıkla rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda oldukları öngörülebilmektedir.

TTK m. 613 hükmünün üçüncü fıkrasında ise müdürler hakkında rekabet yasağını öngören TTK’nın 626. madde hükümlerinin saklı olduğu ifade edilmiştir. TTK m. 613 hükmünün son fıkrasında da, geri kalan ortakların tümü yazılı olarak onay vermeleri halinde ortağın, limited ortaklığa karşı bağlılık yükümlülüğüne veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabileceği kabul edilmiştir. Ayrıca, ortaklık sözleşmesinde birinci cümledeki onay yerine, ortaklar genel kurulunun onay kararı öngörülebilmektedir.

Limited ortaklıklarda müdürler açısından bağlılık yükümlülüğü ise TTK’nın “*Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı*” kenar başlıklı 626. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Söz konusu hükmün birinci fıkrasına göre müdürler ve yönetimle görevli kişiler, görevlerini

tüm özeni göstererek yerine getirmekle ve limited ortaklığın menfaatlerini dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlü tutulmuştur.

TTK m. 626 hükmünün ikinci fıkrasında ise müdürler için rekabet yasağı öngörülmüştür. Bu düzenlemeye göre, ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmemiş veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermemişse, müdürler limited ortaklıkla rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamayacaklardır. Ayrıca, ortaklık sözleşmesinde ortakların onayı yerine genel kurulunun onay kararının öngörülebilmesi mümkündür. TTK m. 626 hükmünün son fıkrasında ise, limited ortaklıkta ortaklar için öngörülen bağlılık yükümlülüğüne, ortaklığın müdürlerinin de tâbi olacağı belirtilmiştir.

1.3.3. Bağlılık Yükümlülüğü ve Dürüstlük Kuralı Arasındaki İlişkinin Değerlendirmesi

TTK ile birlikte ortakların ve müdürlerin limited ortaklığa karşı tâbi oldukları bağlılık yükümlülüğü, kanuni dayanağa kavuşmuştur. Ancak özel hukukta çeşitli hukuki ilişkilerde, taraflar arasında var olan bağın özelliklerine göre farklı etki gücüne sahip olan bağlılık yükümlülüğünün içeriğinin ve hukuk düzeni içerisindeki yerinin tespiti ile ortaklar arasındaki bağlılık yükümlülüğünün kaynağını saptamak için 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde vücut bulan dürüstlük kuralının incelenmesi gerekmektedir.

1.3.3.1. Dürüstlük Kuralı

1.3.3.1.1. Kavram

Hukuk düzeni içerisinde haklar sınırsız bir biçimde kullanılamazlar; zamansal ve maddi sınırları vardır. Hakkın toplumsal boyutlu yasal maddi sınırları arasında önemli bir yeri TMK m. 2 hükmünde düzenlenen dürüstlük kuralı tutar ki²⁹; bütün hakların kullanılmasında uyulması gerekli bir kuraldır. Bu kural, tüm hukuk düzeninin en eski ve sağlam ortak değerlerinden biridir ve Roma Hukuku'nda dahi günümüzdeki düzenlemelere benzer bir şekilde kullanılmakta olduğu belirtilmelidir³⁰.

²⁹ Serozan, R. (2014). *Medeni Hukuk Genel Bölüm / Kişiler Hukuku*, (Beşinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 268 vd.

³⁰ Akçol, Ş. (2006). *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı*, (İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 1 vd.; Akın, (2002), 3.

TMK'nın sistematigine bakıldığında dürüstlük kuralı genel bir ilke olarak “Başlangıç” kısmında, 2. maddenin 1. fıkrasında “Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kuralını uymak zorundadır.” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Söz konusu kural, namuslu, dürüst ve makul bir insandan beklenen, toplum ihtiyaçları ile iş hayatının gereklerine cevap veren davranışı³¹ ve o kişinin iyi ve doğru hareket etmesini ifade etmektedir.

Dürüstlük kuralı, kişilerin dışında oluşmuş ve toplumca zorla benimsetilmiş bir davranış kuralıdır³² ve hâkim, bu kuralı her kademedede re'sen göz önünde tutmalıdır³³. Ayrıca bu kuralın esasen teamüllerin, ahlaki esasların ve ticari yaşamda uyulan kuralların bir bileşimi olduğu belirtilmelidir³⁴.

1.3.3.1.2. Dürüstlük Kuralının Uygulama Alanı

Dürüstlük kuralı, sosyal etiğe dönüşen ahlak kuralları ve pozitif hükümlerin etkileşimi sonucu ortaya çıkmış genel şart niteliğinde bir çerçeve hükümdür³⁵. Dürüstlük kuralının uygulama alanının en önemli kısmını sözleşmelerin yorumlanması ve borçların ifası teşkil etse de kuralın etki alanı sadece bunlardan ibaret değildir.

TMK m. 2/I hükmünde öngörülen dürüstlük kuralı, sadece medeni hukukta uygulanan bir genel kural olmayıp, aynı zamanda tüm hukuk sahasında uygulanan bir prensiptir. Dürüstlük kuralı, genel bir kural olmakla birlikte, hukukta özel ve pozitif bir kural bulunmadığı zaman uygulanabilmektedir³⁶.

³¹ Edis, S. (1979). *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, (Birinci Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları (Sevinç Matbaası), 281.

³² Arslan Ertürk, (2010), 20; Edis, (1979), 283.

³³ Edis, (1979), 283; Akın, (2002), 7.

³⁴ Edis, (1979), 283.

³⁵ Arslan Ertürk, (2010), 21; Edis, (1979), 286 vd.; Akyol, (2006), 6.

³⁶ Edis, (1979), 286; Arslan Ertürk, (2010), 21.

Hayatta karşılaşılabilecek durumların sonsuz değişikliklere ve türlü görünümlere sahip olması nedeniyle, her durum için soyut kurallar halinde önceden takınılacak tutumun sınırlı bir şekilde tespit edilmesi olanaksızdır. Bu noktada dürüstlük kuralı, irade beyanlarının ve hukuk kurallarının önemli bir tamamlayıcısı ve açıklayıcısıdır³⁷.

Dürüstlük kuralının, borç ilişkileri alanında *bağlılığı ve güveni koruma* işlevi bulunmaktadır. Bağlılığın ve güvenin korunması ile aralarında karşılıklı güvene dayanak oluşturabilecek özel hukuksal bir bağ bulunan kişilerin karşı tarafta yarattığı haklı güvenin boşa çıkarılmaması amaçlanmakta ve sağlanmaktadır³⁸.

Dürüstlük kuralının en önemli işlevlerinden biri de edim ve davranış yükümlülüklerini kapsamını belirlemek³⁹ ve borçların doğumuna kaynaklık etmektir⁴⁰. Kanunda veya sözleşmede yer almayan yan edim yükümlülüklerinin, yan yükümlülüklerin, üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşmelerin ve temel edimsiz borç ilişkilerinin hukukî kaynağı dürüstlük kuralıdır⁴¹.

1.3.3.2. Değerlendirme

Hukuki ilişkinin tarafları esasen kanunda ve sözleşmede öngörülen asıl borçlarını ifa ile yükümlüdür. Ancak genel bir davranış kuralı olan dürüstlük kuralı, taraflara asıl borçlarının yanı sıra birçok yan yükümlülük getirmektedir. Söz konusu yan yükümlülüklerle birlikte borcun gereği gibi yerine getirilmesi, edim yükümlülüğünün genişlemiş olması veya borcun muhtevasının değişmesi anlamına gelmeyip, dürüstlük kuralı gereğince veya kanunun amacına uygun olarak, edimin güdülen amaca yöneltmesi manasını taşımaktadır⁴².

³⁷ Serozan, (2014), 275; Edis, (1979), 285, Oğuzman, M. K., Barlas, N. (2013). *Medenî Hukuk*, (On Dokuzuncu Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 278 vd.

³⁸ Serozan, (2014), 274.

³⁹ Akyol, (2006), 45; Serozan, (2014), 275.

⁴⁰ Nomer, (1999), 41.

⁴¹ Akyol, (2006), 45 vd.; Nomer, (1999), 41.

⁴² Edis, (1979), 308 vd.; Nomer, (1999), 41.

Dürüstlük kuralından doğan yan yükümlülüklerin esas amaçları, asıl edimin hukuki ilişkinin amacına uygun olarak ifa edilmesi sağlamak ve taraf menfaatlerine gelebilecek zararları önlemektedir. Bu yükümlülükler, tarafların arasındaki ilişkinin niteliğine göre farklı içeriğe ve yoğunluğa sahip olup, sınırlı bir sayım yapılmasına elverişli değildir⁴³. Sözü edilen dürüstlük kuralından doğan yan yükümlülüklerden birisi olarak karşımıza bağlılık yükümlülüğü çıkmaktadır.

Doktrinde *Nomer*, bilhassa Alman Hukuku'nda bağlılık yükümlülüğünün dürüstlük kuralına dayandırılmasına yönelik eleştirilerin mevcut olduğunu ve bağlılık yükümlülüğünün dayanağını dürüstlük kuralı dışında arayan görüşlerin de bulunduğu belirtmektedir. Yazar, bu konuda yapılan eleştirilerin temelde, dürüstlük kuralının uygulama alanı darlığına ve dürüstlük kuralından gereksiz bir biçimde içeriğini aşan bir yükümlülük talep edilmesine dayandığını, dürüstlük kuralının bugün ulaştığı noktada getirilen eleştirilerin haksız olduğunu, bağlılık yükümlülüğünün dürüstlük kuralından bağımsızlaştırılmak istenmesinin nedeninin anlaşılamadığını ifade etmektedir⁴⁴.

Kanaatimizce genel bir davranış kuralı olan dürüstlük kuralının borç ilişkileri alanında bağlılığı ve güveni koruması, kanunda veya sözleşmede yer almayan yan yükümlüklerin kaynağı olması gibi işlevleri göz önüne alındığında; esasen haklı menfaatleri koruma ve buna zarar verecek hareketlerden kaçınma gibi birtakım davranış yükümlülükleri getiren bağlılık yükümlülüğünün, neticesi itibariyle dürüstlük kuralının yoğun ve özel bir biçimi niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür⁴⁵. Sadece ortaklıklar hukuku açısından kaynağını, ortaklığı ve müşterek amacı destekleme yükümlülüğünü içeren (*etkisinin bulunduğu kabul edilse de*) TBK m. 620 düzenlenmesinde aramak uygun değildir. Bağlılık yükümlülüğü, ortaklıklar hukuku dışında da çeşitli hukuki ilişkilerde de mevcut olduğundan, kanuni temelini de ortaklıklar hukuku dışında özel hukukun temel prensiplerinden biri olan TMK m. 2'de öngörülen dürüstlük kuralında aramak daha yerinde olacaktır⁴⁶.

Çalışma konumuz kapsamında limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğü, kanuni kaynağını TTK m. 613 ve TTK m. 626 hükümlerinde bulsa da mezkûr yükümlülüğün özünde

⁴³ Nomer, (1999), 42; Uşan, (2003), 65.

⁴⁴ Nomer, (1999), 40 vd.

⁴⁵ Nomer, (1999), 47. *Karasu*, ortaklıklar hukukunda geçerli olan bağlılık yükümlülüğünü, dürüstlük kuralını da içine alan, geniş kapsamlı bir kavram olduğunu belirtmektedir. *Karasu*, (2015), 44.

⁴⁶ Nomer, (1999), 44.

dürüstlük kuralından türetilmiş bir yükümlülük olduğunun kabulü gereklidir. Böylelikle bağıllık yükümlülüğünün gerek içeriğinin tespiti gerekse de yükümlülüğün esaslarını tayin etmek açısından dürüstlük kuralından yararlanılması isabetli olacaktır. Ayrıca ileriki bölümlerde üzerinde durulacağı üzere, limited ortaklıklarda bağıllık yükümlülüğünü düzenleyen genel hükümlerin sadece ortaklığa karşı getirilmiş bir yükümlülük olarak düzenlendiği görülmektedir. Ancak ortakların birbirlerine karşı üçüncü kişi konumunda olmadıklarından ve birbirlerinin menfaatlerini etkileme imkânına sahip olduklarından, ortağın diğer ortaklara karşı da bağıllık yükümlülüğüne uygun bir şekilde hareket etmesi gerektiğinin kabulü gereklidir. Aynı organizasyonun içerisinde bulunan ortakların diğer ortaklarla aralarında herhangi bir borç ilişkisi bulunmasa da birbirlerine karşı da tâbi oldukları bağıllık yükümlülüğünün kaynağını ise, söz konusu yükümlülüğünün türetilmesine dayanak teşkil eden dürüstlük kuralı oluşturmaktadır⁴⁷.

1.4. Bazı Borç İlişkilerinde Bağıllık Yükümlülüğü

1.4.1. Ani Edimli ve Sürekli Edimli Borç İlişkilerinde Bağıllık Yükümlülüğü

Borç ilişkileri zamanla olan münasebetlerine göre⁴⁸ ani edimli ve sürekli edimli borç ilişkileri olmak üzere iki grupta sınıflandırılması mümkündür⁴⁹. Ani edimli ve sürekli edimli borç ilişkilerinin ayırım kıstasında ele alınacak edim yükümlülüğü, aslî edim yükümlülüğüdür⁵⁰. Zira aslî edim yükümlülükleri, sözleşmenin tipini ve özelliklerini belirleyen, borçlunun yerine getirmek zorunda olduğu esas yükümlülüklerdir⁵¹.

⁴⁷ Ortakların diğer ortaklara karşı bağıllık yükümlülüğüne tâbi olduğuna ve bu yükümlülüğün kaynağının dürüstlük kuralı olduğuna dair bkz. Şener, (2012), 670; Karasu, (2015), 41 vd.; Paslı, (2004), 202; Akın, (2002), 141 vd.; Karasu, (2004)a, 146-147; Nomer, (1999), 60-63.

⁴⁸ Doktrinde borç ilişkisindeki zaman faktörüne, alacaklı açısından yaklaşanlar, borçlu açısından yaklaşanlar ve “karakteristik edimin kapsamının belirlenmesinde zaman unsurunun etkisi” açısından yaklaşanlar bulunmaktadır. Altınok Ormancı, P. (2011). *Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 9.

⁴⁹ Söz konusu sınıflandırmada ani edimli ve sürekli edimli borç ilişkisinin yanı sıra dönemli edimli borç ilişkileri de bulunmaktadır. Dönemli edimlerin bulunduğu hallerde borç ilişkisinin sürekli ilişki sayılıp sayılmayacağı tartışmalıdır. Oğuzman, M.K., Öz, T. (2013). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt (1), (Gözden Geçirilmiş On Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 11; Seliçi, Ö. (1977). *Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi*, (Birinci Baskı). İstanbul: Fakülteler Matbaası, 4 vd.

⁵⁰ Eren, (2015), 107; Altınok Ormancı, (2011), 13; Seliçi, (1977), 5 vd.

⁵¹ Eren, (2015), 31.

Ani edimli ve sürekli edimli borç ilişkileri ayrımında ani edim, alacaklının edimin ifasıyla olan menfaatinin zaman birimiyle ölçülemeyecek bir an içinde gerçekleşmesi durumunda söz konusu olmaktadır⁵². Bu nedenle ani edimli borç ilişkilerinde bağlılık sona ermeye yöneliktir ve amaç, edimin ifa edilerek bağlılığın çözülmesidir⁵³.

Borç ilişkilerinde asıl edim yükümlülüğünün, zaman içinde bir süre kapsayan davranışla yerine getirebildiği hallerde ise sürekli edim⁵⁴ söz konusu olmaktadır⁵⁵. Sürekli edimli borç ilişkilerinde bağlılık, sona ermeye yönelik değildir ve hukuki ilişki sürdüğü müddetçe edim borcu ifa edilmekle amaç her an gerçekleşmektedir⁵⁶.

Sürekli edimli borç ilişkileri, kişisel ilişkilerde olduğu gibi taraflar arasında bozulmaması gereken bir güven ilişkisi yaratmaktadır ve alacaklı taraf sadece o anki edimin ifasıyla değil, ileride de sürecek edimlerin ifa edileceğine güvenerek bir borç ilişkisi kurmaktadır. Bu nedenle bağlılık yükümlülüğü, ani edimli borç ilişkilerine nispeten sürekli edimli borç ilişkilerinde daha fazla ön plana çıkmaktadır. Hatta satım akdi gibi ani edimli borç ilişkilerinde çoğunlukla TMK m. 2'deki vücut bulan dürüstlük kuralının yoğunluğunu ve sınırını aşan bir bağlılık yükümlülüğü tespit edilememektedir⁵⁷.

Çalışmanın bu kısmında, bağlılık yükümlülüğünün hukuki bir yükümlülük olarak karşımıza çıktığı sürekli edimli borç ilişkilerinden iş sözleşmesi ve ortaklık sözleşmesi ile hem ani edimli hem de sürekli edimli borç ilişkisi olarak karşımıza çıkabilen vekâlet sözleşmesi⁵⁸ kısaca izah edilerek, bu borç ilişkilerindeki bağlılık yükümlülüğü incelenmiştir.

⁵² Oğuzman, Öz, (2013), 8; Altınok Ormancı, (2011), 15.

⁵³ Seliçi, (1977), 8.

⁵⁴ Buradaki süreklilikten, kesintisizlik, mutlak bir devamlık ve ebedilik anlaşılmamalıdır. Edimin fiili ve hukuki bütünlük teşkil edecek şekilde bir zaman süresine yayılması gerekmektedir. Aksi halde, rekabet yasağı gibi sadece yapmama edimleri sürekli edim niteliğini kazanır. Eren, (2015), 107.

⁵⁵ Oğuzman, Öz, (2013), 12; Seliçi, (1977), 6; Eren, (2015), 107.

⁵⁶ Seliçi, 1977, 8.

⁵⁷ Akın, (2002), 16.

⁵⁸ Vekâlet sözleşmesinin, sürekli edimli bir borç ilişkisi olup olmadığı yönünde doktrinde tartışma bulunmaktadır. Vekâlet sözleşmesi sürekli olarak tesis olunabileceği gibi; tek seferlik, arızı bir iş için vekâlet verilmesi de mümkündür. Bu durumda mezkûr sözleşme ilişkisi, ani edimli bir borç ilişkisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Eren, F. (2014). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, (Birinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 700 vd.; Akın, (2002), 20; Altınok Ormancı, 2011,56; Başpınar, V. (2004). *Vekilin (Avukatın, Hekimin, Mimarın, Bankanın) Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu*, (Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 67-68.

1.4.2. İş Sözleşmesinde Bağlılık Yükümlülüğü

İş sözleşmesinin sadece maddi değeri olan edimlerden ibaret olmayıp, işçi ve işveren tarafları arasında yakın ve kişisel bir ilişki kuran, süreklilik arz eden bir sözleşme olması, bu sözleşmenin tarafları arasında bağlılık yükümlülüğünün varlığını gerekli kılmaktadır⁵⁹. Hâlihazırda yürürlükte olan kanunlarımızda, iş sözleşmesinde bağlılık yükümlülüğüne dair, iş sözleşmesinde işçinin borçlarından biri olarak “*Özen ve sadakat borcu*” başlığı altında TBK m. 396’da öngörülen “*İşçi, ... işverenin haklı menfaatinin korunmasında sadakatle davranmak zorundadır.*” hükmü ve 4857 sayılı İş Kanunu (İK) m. 25 hükmünde, işverene fesih hakkı veren haklı nedenler sayılırken ikinci fıkranın e bendinde yer alan “*İşçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması*” düzenlemesi bulunmaktadır⁶⁰. Ancak belirtilmelidir ki, söz konusu normatif düzenlemeler yapılmadan önce de işçinin iş ilişkisi içerisinde dürüstlük kuralından kaynaklanan bağlılık yükümlülüğü kapsamı dâhilinde iş görme borcunu yerine getirmesi gerektiği doktrinde kabul edilmekteydi⁶¹.

İş ilişkisi içerisinde bağlılık yükümlülüğü, işverenin iş sözleşmesi ile hedeflediği amaca hizmet eden, işçinin iş görme borcu ile bağlantılı olan, işverenin haklı menfaatlerini korumaya yönelik, olumlu ve olumsuz davranış yükümlülüklerini içeren bir yükümlülüktür⁶². İşçinin bağlılık yükümlülüğünün konusunu esasen, işçinin iş görme edimi yerini getirirken işverenin haklı menfaatlerini⁶³ koruması ve söz konusu menfaatlere zarar

⁵⁹ Mollamahmutoglu, H., Astarlı, M., Baysal, U. (2014). *İş Hukuku*, (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Altıncı Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi, 600; Demirtaş, N. S. (2012). *İşçinin Rekabet Etmeme Borcu*, (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 36; Çelik, N., Caniklioğlu, N., Canbolat, T. (2016). *İş Hukuku Dersleri*, (Yenilenmiş Yirmi Dokuzuncu Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım 235 vd.; Süzek, S. (2011). *İş Hukuku*, (Yenilenmiş On İkinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 303.

⁶⁰ Türk Hukukunda, TBK’da “*Hizmet Sözleşmesi*” ifadesinin yer almasına rağmen, İş Kanunu’nun işçi ve işveren arasındaki ilişkiyi kuran sözleşmeyi “*İş Sözleşmesi*” olarak adlandırması, iş sözleşmesinin hizmet sözleşmesinden farklı nitelikte bir sözleşme olup olmadığı noktasında bir tartışmaya neden olmuştur. Doktrinde baskın görüşün, iki deyim de aynı sözleşme türünü ifade ettiğidir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Arslan Ertürk, (2010), 72 vd.

⁶¹ Tuncay, A. C.(2001). “İşçinin Sadakat (Bağlılık) Yükümlülüğü”. *Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı*, Cilt (2), (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 1043 vd.; Arslan Ertürk, (2010), 117 vd; Demirtaş, (2012), 36 vd.; Uşan, (2003), 61; Akın, (2002), 24.

⁶² Arslan Ertürk, (2010), 144-150.

⁶³ Bağlılık yükümlülüğü kapsamında önemli olan, işverenin her türlü değil; korunmaya değer haklı menfaatlerinin korunması ve bunlara zarar verecek davranışlardan kaçınılmasıdır.

verebilecek her türlü davranıştan kaçınması oluşturmaktadır⁶⁴. Yargıtay da bir kararında iş ilişkisinde bağlılık yükümlülüğünü, “*sözleşmenin tarafları arasında sözleşme ilişkisinden doğan borçlarının ifasında, karşı tarafın şahsına, mülkiyetine ve hukuken korunan diğer varlıklarına zarar vermeme, keza sözleşme ilişkisinin kapsamı dışında sözleşme ile güdülen amacı tehlikeye sokacak özellikle karşılıklı duyulan güveni sarsacak her türlü davranıştan kaçınma yükümlülüğü*”nü getiren bir borç olarak izah etmiştir⁶⁵.

Bağlılık yükümlülüğün kapsamı iş sözleşmesinin konusuna, taraflar arasındaki ilişkilere, işin özelliğine ve ticari hayatın alışkanlıklarına göre değişiklik göstermektedir. Ayrıca, mezkûr yükümlülüğün kapsamına giren davranışların ve yükümlülüklerinin tamamının tespiti ve tek tek sayımı mümkün değildir. Yine de bu yükümlülükten kaynaklı işçinin borçları, yapma borcu ve yapmama borcu olarak sınıflandırılarak sıralanabilir. İşin özenle yapılması⁶⁶, işverene ait bina, eşya, araç ve gereçlerin özenle kullanılması ve korunması, zorunlu ve acil durumlarda işyerinin korunması ve arızaların giderilmesi, muhtemel bir tehlikenin bildirilmesi ve açıklanması, hesap verme ve iade yükümü, işin usulüne uygun bırakılması gibi yapma borcu niteliğinde davranışlar işçinin bağlılık yükümlülüğü kapsamındadır⁶⁷. Yapmama borcu olarak bağlılık yükümlülüğü kapsamında karşımıza çıkan yükümlülükler ise, iş düzenini bozmama, rekabet etmeme, sır saklama, işverene zarar verici açıklamalardan kaçınma ve işverenin güvenini kötüye kullanma sayılan çeşitli davranışlar ve yasadışı greve veya direnişe katılma olarak sayılabilir⁶⁸.

Bağlılık yükümlülüğü, işçinin mesaisi dışında başka bir işle uğraşmasını kural olarak engellemektedir. Ancak bir işyerinde çalışan işçinin, işverene ait sırları öğrenme ve müşterileri tanıma olanağı bulunduğu için; işçi, bağlılık yükümlülüğü kapsamında özellikle sır saklama ve rekabet etmeme yükümlülüklerine riayet etmelidir. İşçi, sır saklama yükümlülüğü kapsamında işverene, işe veya işletmeye ilişkin olup da herhangi bir yolla

⁶⁴ Arslan Ertürk, (2010), 141; Uşan, (2003), 62; Mollamahmutoğlu, Astarlı, Baysal, (2014), 601; Akın, (2002), 24; Nomer, (1999), 6; Demirtaş, (2012), 38; Tuncay, (2001), 1049.

⁶⁵ Yargıtay 7. HD. 29.6.2016 Tarihli, E. 2016/11080, K. 2016/13906 sayılı kararı. (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 18.08.2017).

⁶⁶ İşçinin özen borcunun hukuki niteliğine dair tartışmalar mevcuttur. Özen yükümlülüğünü bağlılık yükümlülüğünün somutlaşması olarak kabul eden bir görüş olduğu gibi, tali bir yükümlülük olarak kabul eden, edim yükümünün bir parçası olarak kabul eden ve edim yükümü olarak kabul etmeyen çeşitli görüşler de mevcuttur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Arslan Ertürk, (2010), s. 280 vd.

⁶⁷ Tuncay, (2001), 1050-1057.

⁶⁸ Tuncay, (2001), 1058-1082.

bilgisi dâhilinde bulunan ve saklanması zorunlu olan bilgileri üçüncü kişilere açıklamamalıdır⁶⁹. İşçinin sır saklama yükümlülüğüne tâbi olması, TBK m. 396/IV hükmünde, “İşçi, iş gördüğü sırada öğrendiği, özellikle üretim ve iş sırları gibi bilgileri, hizmet ilişkisi devamı süresince kendi yararına kullanamaz veya başkalarına açıklayamaz. İşverenin haklı menfaatinin korunması için gerekli olduğu ölçüde işçi, hizmet ilişkisinin sona ermesinden sonra da sır saklamakla yükümlüdür.” şeklinde düzenlemiştir.

İşçinin işverene karşı rekabete girişmesi de bağlılık yükümlülüğünün ihlâline neden olmakta ve işverenin haklı menfaatlerini zedeleyerek, rekabet gücünü etkilemektedir. İşçinin rekabet etmeme borcunu iki açıdan ele almak mümkündür. İlk olarak, tarafların arasındaki sözleşmesi ilişkisi devam ederken işçi, işveren ile rekabet etmemelidir. Bu durum TBK m. 396/III’de “İşçi, hizmet ilişkisi devam ettiği sürece, sadakat borcuna aykırı olarak bir ücret karşılığında üçüncü kişiye hizmette bulunamaz ve özellikle kendi işvereni ile rekabete girişemez.” denilerek hüküm altına alınmıştır. Sözleşme ilişkisi süresince işçinin rekabet yasağının açıkça kararlaştırılması gerekmeyp, mezkûr yasak her iş sözleşmesinde bulunmaktadır⁷⁰. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında, işçinin işe alındığı andan işten çıkarılacağı ana kadar işverene karşı rekabet yapamayacağını; zira söz konusu zaman dilimi içinde yapılmış rekabetin bağlılık yükümlülüğüne aykırılık oluşturacağını vurgulamıştır⁷¹. İkinci olarak, rekabet etmeme borcu, iş sözleşmesi sona erdikten sonra da

⁶⁹ Mollamahmutoğlu, Astarlı, Baysal, (2014), 604; Uşan, (2003), 29 vd.; Arslan Ertürk, (2010) s. 289.

⁷⁰ Çelik, Caniklioğlu, Canbolat, (2016), 240-241.

⁷¹ “...Vurgulamakta yarar vardır ki, işçi işe alındığı andan işten çıkarılacağı ana kadar işverene karşı rekabet yapamaz. Zira, söz konusu zaman parçası içinde yapılmış rekabet sadakat borcuna aykırılık oluşturur. İşçinin İş Kanununun 25/II. b,d ve e bentleri gereğince doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması sadakat borcunun ihlali olarak kabul edilmiş; bu halde işverenin iş akdini feshedebileceği gibi tazminat da isteyebileceği hükme bağlanmıştır. Rekabet etmeme borcu ise işçinin öteki borçları gibi her iş sözleşmesi için söz konusu olan borçlardan değildir. İş akdinin devamı süresince işçinin işverenle rekabet etmemesi sadakat borcu içinde yer alan bir yükümlülüktür. Buna karşılık, taraflar iş ilişkisi devam ederken sözleşmenin bitiminden sonra işçinin rekabet etmeyeceğine ilişkin bir hükmün iş akdine konulmasını veya bu konuda ayrı bir sözleşme (rekabet yasağı sözleşmesi) yapılmasını kararlaştırabilirler. İş akdi sona erdikten sonra işçinin işverenle rekabet etmeme borcu ancak böyle bir yükümlülük sözleşme ile kararlaştırıldığı takdirde söz konusu olmaktadır... Bu noktada, iş görme ve sadakat borçları ile rekabet etmeme borcu (rekabet yasağı) arasındaki ayırma değinilmesinde yarar bulunmaktadır: İş görme ve sadakat borçları, açıkça kararlaştırılmasa bile her iş sözleşmesinde vardır. Rekabet etmeme borcu ise, ancak iş sözleşmesi taraflarının açıkça kararlaştırmaları halinde ortaya çıkar. Bundan başka, iş görme ve sadakat borçlarının yerine getirilmesi sadece sözleşmenin yürürlüğü sırasında söz konusudur. Buna karşılık BK'nunda düzenlenmiş olan rekabet etmeme borcu ise iş sözleşmesinden sonraki süre içinde yerine getirilir. Rekabet etmeme yükümlüğüne ilişkin sözleşmenin yazılı şekilde yapılması, iş ve süre ile sınırlandırılmış olması, işçinin ekonomik geleceğini hakkaniyete aykırı olarak tehlikeye sokmaması ve işçinin reşit olması gerekir. İş sözleşmesi devam ederken, işçinin rekabet sayılacak davranışları ise “doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlar olup” İş Kanunu'nun 25/II-e kapsamına girer ve işveren için haklı fesih nedeni oluşturur. Rekabet yasağına aykırı hareket edilmesi halinde ise işçi, BK'nun

söz konusu olabilir; ancak, tarafların bu konuda açıkça anlaşması gerekmektedir⁷². Mevcut sözleşme ilişkisinin bitmesinden sonra işçinin işverene karşı rekabet etmeme yükümlülüğüne gireceği söz konusu anlaşma, TBK m. 444’de şu şekilde düzenlenmiştir: *“Fiil ehliyetine sahip olan işçi, işverene karşı, sözleşmenin sona ermesinden sonra herhangi biçimde onunla rekabet etmekten, özellikle kendi hesabına rakip bir işletme açmaktan, başka bir rakip işletmede çalışmaktan veya bunların dışında, rakip işletmeyle başka türden bir menfaat ilişkisine girmekten kaçınmayı yazılı olarak üstlenebilir(1). Rekabet yasağı kaydı, ancak, hizmet ilişkisi işçiye müşteri çevresi veya üretim sıraları ya da işverenin yaptığı işler hakkında bilgi edinme imkânı sağlıyorsa ve aynı zamanda bu bilgilerin kullanılması, işverenin önemli bir zararına sebep olacak nitelikteyse geçerlidir(2)”*.

İş sözleşmesinde bağlılık yükümlülüğünün kapsamının sözleşmeyle daraltılması mümkün olmakla birlikte, bu yükümlülüğün tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik anlaşmalar geçerli kabul edilmemektedir⁷³. Ayrıca, söz konusu yükümlülüğün sınırını da işçinin kanundan veya sözleşmeden kaynaklanan haklı menfaatleri çizmektedir⁷⁴.

İşçi açısından bağlılık yükümlülüğüne aykırılığın müeyyidesi, İş Kanunu’nun 25. maddesi uyarınca işveren tarafından iş sözleşmesinin haklı sebeple feshedilmesi ve meydana gelen zararların tazmin ettirilmesidir (İK m.26/II). Bununla birlikte işçinin sır saklama ve rekabet etmeme yükümlülüğüne aykırı davranışlarının haksız rekabet teşkil etmesi de mümkündür ve Türk Ticaret Kanunu’nun haksız rekabete ilişkin hükümlerine göre işçi yaptırımlarla karşılaşabilmektedir. Ayrıca belirtmelidir ki, uygulamada bilhassa iş sözleşmesinin sona ermesinden sonra işçinin işverenle rekabet yapmaması ve iş sırları saklaması için cezai şart kararlaştırıldığı müşahede edilmektedir. Şayet sözleşmede kararlaştırılmışsa ve bu hususlara aykırı hareket edilmişse, işverenin uğramış olduğu zarar

351. maddesi gereğince zararı tazmin ile mükelleftir...” Yargıtay HGK. 27.02.2013 Tarihli, E. 2012/9-854, K. 2013/292 sayılı kararı. (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 13.01.2017)

⁷² İşçi ve işveren arasında yapılan rekabet yasağı sözleşmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Soyer, M. P. (1994). Rekabet Yasağı Sözleşmesi (BK md. 348-352), (Birinci Baskı). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi (Ankara: Adalet Matbaacılık), 3-108.

⁷³ Mollamahmutoğlu, Astarlı, Baysal, (2014), s. 604.

⁷⁴ Nomer, (1999), 7.

miktarı cezai şartın indirilmesinde dikkate alınarak⁷⁵, işçi tarafından cezai şart ödenmesi de ihtimal dâhilindedir.

1.4.3. Vekâlet Sözleşmesinde Bağlılık Yükümlülüğü

Vekilin, müvekkil ile aralarında bulunan vekâlet ilişkisinden doğan yükümlüklerinden biri bağlılık yükümlülüğüdür. Söz konusu yükümlülüğün, TBK'nın vekâlet sözleşmesi ile ilgili hükümlerinde açıkça öngörüş bulunan bir yükümlülük olduğu gözlemlenmektedir. TBK m. 506/II hükmünde, vekilin üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmesinin gerektiği düzenlenmiştir.

Vekilin bağlılık yükümlülüğü, onun gerek vekâletin ifası sırasında gerekse de vekâlet sona erdikten sonra, kendisine duyulan güvene uygun olarak müvekkilin haklı menfaatlerinin sözleşmeyle güdülen amaç doğrultusunda korumasını ve kendi menfaatini müvekkilin menfaatine tâbi kılmasını içeren bir yükümlülüktür⁷⁶. Bu kapsamda vekilin, bağlılık yükümlülüğünün gereği olarak müvekkilinin yararına olacak davranışlarda bulunması ve müvekkile zarar verecek davranışlardan kaçınması icap etmektedir⁷⁷.

Vekâletin nasıl yerine getirileceğine dair sözleşmede açık hüküm olmasa da veya müvekkilin herhangi bir talimatı bulunmasa da bağlılık yükümlülüğü, vekâlet ilişkisinde zorunlu bir unsurdur⁷⁸. Söz konusu yükümlülüğün varlığının ve kapsamının tespiti açısından

⁷⁵ "...Rekabet etmeme sözleşmesi eski işverenin korunmasını amaçladığından işverenin korunmaya değer bir menfaatinin bulunması gerekir. Bu nedenle, rekabet etmeme taahhüdü, ancak işçinin, işverenin müşteri çevresine veya iş ve üretim sırlarına ait bilgileri kullanarak işverene önemli bir zarar verebilme ihtimalinin bulunduğu hallerde geçerlidir. O halde, işçi işverenin müşteri çevresi veya iş ve üretim sırlarına sahip olsa bile bu bilgilerin kullanılması işverene önemli bir zarar verebilecek nitelikte değilse yapılan rekabet yasağı sözleşmesi geçerli sayılamaz...Cezai şartın istenebilmesi için, işverenin uğramış olduğu zarar miktarı, cezai şartın indirilmesinde dikkate alınmalıdır... Somut olayda, davacı bankada müfettiş yardımcısı olarak görev yapan davalının, ne tür bir ticari sırta vâkıf olduğu ve bu bilgilerin kullanılmasının işverene önemli bir zarar vermediği hususunun açıklığa kavuşturulması için araştırma yapılması gereklidir..." Yargıtay HGK. 22.09.2008 Tarihli, E. 2008/9-517, K. 2008/566 sayılı Kararı. (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.08.2017).

⁷⁶ Yavuz, C. (2014). *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, (Güncellenmiş ve Yenilenmiş Onuncu Baskı). İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım, 1204; Tandoğan, H. (1987). *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Cilt (2), (Üçüncü Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 407; Nomer, (1999), 8; Arslan Ertürk, (2010), 36 vd.; Eren, (2014), 725; Gümüş, M. A. (2012). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Cilt (2), (İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 147.

⁷⁷ Tandoğan, (1987), 407; Yavuz, (2014), 1204 vd., Akın, (2002), 21; Nomer, (1999), 8; Gümüş, (2012), 147.

⁷⁸ Tandoğan, (1987), 407; Gümüş, (2012), 147.

vekilin ücret alıp almaması⁷⁹ önem arz etmemektedir⁸⁰. Zira vekil, işini her halükârda bağlılık yükümlülüğü altında görmek mükellefiyeti içindedir.

Vekâlet sözleşmesinde bağlılık yükümlülüğünün kapsamı, yoğunluğu ve muhtelif görünüşleri, tarafların arasında mevcut olan ilişkiye ve güven ölçüsüne bakılarak belirlenmelidir. Bu yükümlülük çerçevesinde vekil, müvekkilin menfaat ve iradesine uygun olarak iş görme, sır saklama, müvekkili bilgilendirme ve aydınlatma, müvekkile hesap verme, vekâlet ilişkisi kapsamında aldıklarını müvekkile verme ve müvekkile zarar verecek davranışlardan kaçınma gibi çeşitli yükümlülükler altındadır⁸¹. Ayrıca vekil, bağlılık yükümlülüğünün diğer bir gereği olarak, çifte temsilden ve kendisiyle sözleşme yapmaktan kaçınmalıdır⁸². Yine benzer bir şekilde söz konusu yükümlülük kapsamında, vekilin rüşvet almaması, müvekkilin menfaatleri ile bağdaşmayan üçüncü bir kişinin işini üstlenmemesi, fazla ücret alabilmek için müvekkilin işini uzatmaması veya vekâlet ilişkisi kapsamında müvekkilinden aldığı şeyi kendi yararına satmaması ya da rehnetmemesi icap eder⁸³.

Vekilin bağlılık yükümlülüğünün ihlâli halinde, müvekkilin her zaman sözleşmeyi tek taraflı sona erdirme imkânı bulunmaktadır (TBK m. 512) ve duyulan güvenin boşa çıkmasından doğan zararın tazmin ettirilmesi mümkündür⁸⁴. Bazı durumlarda da vekilin bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranışı 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)'na göre suç teşkil edebilmektedir. Misal olarak, avukatın sır saklama yükümlülüğünü ihlâl etmesi, disiplin cezasının yanı sıra TCK m. 134 hükmü uyarınca “*Özel hayatın gizliliğini ihlal*” suçunun nitelikli halini (TCK m. 137/I-b) oluşturacağından, cezai müeyyidenin uygulanmasına da yol açabilmektedir.

⁷⁹ TBK m. 502/III'e göre, ücret, vekâlet sözleşmesinin zorunlu bir unsuru olmayıp; eğer taraflar sözleşmede kararlaştırmışsa veya teamül varsa vekil, ücret isteme hakkına sahiptir.

⁸⁰ Tandoğan, (1987), 408; Yavuz, (2014), 1205; Nomer, (1999), 9.

⁸¹ Tandoğan, (1987), 408; Yavuz, (2014), 1205 vd.; Arslan Ertürk, (2010), 37; Gümüş, (2012), 147-148.

⁸² Arslan Ertürk, (2010), 37; Gümüş, (2012), 147-148.

⁸³ Nomer, (1999), 9; Tandoğan, (1987), 409; Arslan Ertürk, (2010), 38.

⁸⁴ Tandoğan, (1987), 409; Nomer, (1999), 9.

1.4.4. Ortaklık Sözleşmesinde Bağlılık Yükümlülüğü

1.4.4.1. Genel Olarak Ortaklık Sözleşmesi

İnsanlar, yaşamlarını sürdürebilmeleri için ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını giderebilmek üzere bireysel olanaklarını, amaçlarına erişmede yeterli görmedikleri zaman birleşmek gerekliliğini hissetmişlerdir. Zamanla ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını gidermeye yönelik yaptıkları birleşmelerde de ihtisaslaşmaya çalışılmış, kazanç paylaşma gayesiyle emek ve malvarlığının iradi olarak birleştirilmesi suretiyle ortaklık (şirket) türü birleşmeler oluşturulmuştur⁸⁵. Söz konusu ortaklık türü birleşmeler, bağlılık yükümlülüğünün mevcut olduğu, sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşme ilişkilerinden biridir. Hatta bağlılık yükümlülüğünün, ortaklıklar hukukunda yazılı olmayan kuralların önemli bir bölümünü oluşturduğu kabul edilmektedir⁸⁶.

Bağlılık yükümlülüğünün mevcut olduğu ve son derece ehemmiyet arz ettiği ortaklık sözleşmeleri, mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun adi ortaklığa ilişkin 520. maddesinde, “*Şirket bir akittir ki onunla iki veya ziyade kimseler, saylerini ve mallarını müşterek bir gayeye erişmek için birleştirmeyi iltizam ederler*” şeklinde tarif edilmişti. Söz konusu düzenlemede, adi ortaklık ibaresi kullanılmamıştı ve kanun koyucu bunun yerine genel bir ifade kullanarak “*şirket*” ibaresini tercih etmişti. Kanunda bu yönde bir tanımın yapılması nedeniyle, hükümde sadece adi ortaklığın değil, aynı zamanda genel olarak ortaklık sözleşmesinin tarif edildiği kabul edilmekteydi⁸⁷. Ancak, hâlihazırda yürürlükte olan yasalarımızda ortaklık veya ortaklık sözleşmesinin tanımlanmadığı görülmektedir. Doktrinde haklı bir şekilde, ortaklığın temel bir borç ilişkisi olarak tanımlanması icap ettiğinden ve unsurlarının belirlenmesi gerektiğinden eBK'daki sistemin terk edilmesinin doğru olmadığı noktasında eleştiriler bulunmaktadır⁸⁸. Zira TBK m. 620/I hükmünde artık ortaklık sözleşmesi değil, adi ortaklık tanımlanmaktadır. Mezkûr hüküm, “*Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşme*” olarak sadece adi ortaklığı tarif edecek bir şekilde

⁸⁵ Çevik, (1994), 1 vd.

⁸⁶ Karasu, (2005)a, 244; Karasu, (2004)a, 142; Arslan Ertürk, (2010), 44.

⁸⁷ Şener, O. H. (2008). *Adi Ortaklık*, (Birinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 1.

⁸⁸ Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2014), N. 70a; Bilgili, Demirkapı, (2013), 2.

kaleme alınmıştır. Fakat doktrinde bu hükümde yer alan tanımın, sadece adi ortaklığı tanımlamadığı, aynı zamanda bütün ortaklık tipleri için genel bir tanım olduğu kabul edilmektedir⁸⁹. Çünkü adi ortaklık, ortaklık tiplerinin temel türüdür ve ortaklığın genel unsurlarını içermektedir. Ayrıca TBK m. 620 hükmünün ikinci fıkrasında, “*Bir ortaklık, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşıyorsa, bu bölüm hükümlerine tâbi adi ortaklık sayılır*” denilerek doktrinde savunulan bu görüşün dayanağı ortaya konulmuştur⁹⁰.

TBK m. 620’de yer alan tanımdan hareketle klasik ortaklık sözleşmesinin temel unsurları sözleşme unsuru, kişi unsuru, sermaye unsuru, müşterek amaç unsuru ve *affectio societatis* unsuru olmak üzere beş unsur ortaya çıkmaktadır. Bu unsurlar ortaklığı, diğer sözleşme ilişkileri ile mal ve şahıs birlikteliklerinden ayıran önemli ve yapıcı unsurlardır. Söz konusu unsurların tamamı tüm ortaklık tiplerinde⁹¹ bulunmaktadır ve bir unsurun diğerinin önüne geçmesi ancak ortaklık tipinin yapısının bir gereği olarak ortaya çıkabilmektedir⁹².

Ortaklık sözleşmesinin temel unsurlarından birisi, ortaklığın şahıslar arasında bir hukukî sözleşmeye dayanan bir kişi birliği olmasıdır. TMK m. 101-117 arasında düzenlenen vakıflardan⁹³ ve TMK m. 47’deki “*belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları*”ndan bu noktada ayrılmaktadır. Kural olarak, ortaklık sözleşmesinde zaruri unsur, en az iki kişinin⁹⁴ bulunmasıdır. Ancak, bunun bazı ortaklık tiplerinde istisnaları mevcuttur. TTK m. 338 ve m. 573 hükümleri uyarınca anonim ve limited ortaklığın tek ortaklı olabilmesi mümkün olduğundan, artık, ortaklık sözleşmesinin kişi birliği olma

⁸⁹ Barlas, N. (2012). *Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri*, (Yenilenmiş Üçüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 13; Şehirali Çelik (Kırca, Manavgat), (2013), 45 vd.; Bahtiyar, (2015), 15. Poroy ise, TBK m. 620’de yer alan tanımın genel olarak ortaklığın değil, adi ortaklığın tanımı olduğunu ifade etmekte ve Türk Hukukunda ortaklık sözleşmesinin tanımının verilmediğini belirtmektedir. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2014), N. 19.

⁹⁰ Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2014), N. 42.

⁹¹ Kanunlarımızda ortaklık tipleri, adi ortaklık TBK m. 620-645, kolektif ortaklık TTK m. 211-303, komandit ortaklık TTK m. 304-328, anonim ortaklık TTK m. 329-563, sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklık TTK m. 564-572 ve limited ortaklık TTK m. 573-644 hükümleri arasında düzenlenmiştir.

⁹² Akın, (2002), 34.

⁹³ TMK m. 101’de vakıf şu şekilde tanımlanmaktadır: “Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır”.

⁹⁴ Kişiden kasıt, gerçek ve/veya tüzel kişilerdir. Ancak, TTK m. 211 hükmü uyarınca kolektif ortaklıkta ortakların tamamının, TTK m. 304/III hükmüne göre de komandit ortaklıkta ise komandite ortakların gerçek kişi olmaları gerekmektedir. Kanun koyucunun bu sınırlamasının sebebi, söz konusu ortaklıkların ortaklarının, ortaklık borçlarından ötürü sınırsız sorumlu tutulmasıdır. Bilgili, Dermikapı, (2013), 148; Pulaşlı, (2015), 200.

unsurunun mutlak niteliğini yitirdiğini belirtmekte fayda vardır. Ayrıca ortaklıklarda kural olarak, kişi sayısı açısından bir üst sınır bulunmamaktadır. Bunun da istisnasını limited ortaklıklar oluşturmaktadır. TTK m. 574/I hükmünde, limited ortaklıkta ortaklık sayısını elli kişiyi aşamayacağı öngörülmüştür. Anonim ortaklıklarda ise, bir üst sınır bulunmamasına rağmen, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu 16/I hükmünde, pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim ortaklıkların payları halka arz edilmiş sayılacağı ve halka açık anonim ortaklıklara ilişkin hükümlere de tâbi olacağı hüküm altına alınmıştır.

Ortaklık sözleşmesi, kişi unsuruyla bağlantılı olarak rızâ bir anlaşmanın neticesinde⁹⁵ bir araya gelen şahısların iradelerini açıklamalarıyla meydana gelmektedir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun bu hususta sevk edilmiş amir hükümleri nazarında bir ortaklığın temeli, kural olarak çok taraflı⁹⁶ ve bir araya gelen kişilerin müşterek amaç etrafında yönelttikleri irade beyanlarının birleşmesine dayanmaktadır⁹⁷. Ortaklık sözleşmesinin, borçlar hukukundaki iki taraflı sözleşmelerden farkı, menfaatlerin karşılıklı ve zıt yönde olmayıp, ortak bir amaç doğrultusunda menfaatlerin bulunmasıdır⁹⁸. Bu fark dikkate alınmak kaydıyla, karşılıklı sözleşme ilişkilerine dair iradeyi bozan sebepler, butlan, temerrüd halleri gibi meseleler ortaklık sözleşmesine de uygulanabilmektedir⁹⁹.

Ortaklık sözleşmesi, kural olarak herhangi bir şekle tâbi değildir. Ancak söz konusu şekilsizlik sadece adi ortaklıklar açısından¹⁰⁰ geçerlidir. Zira ticaret ortaklıkları bakımından, sözleşmenin yazılı bir şekilde düzenlenmesi ve bütün kurucuların imzalarının noterce

⁹⁵ Ortaklığın rızâ ve şuurlu bir sözleşmenin unsuru olması gerekliliğinden ötürü, Paris İstinaf Mahkemesi beyaza imza ile yapılan bir ortaklık sözleşmesini hükümsüz kılmıştır. Lauren, F. (1978). *Principe de Droit Civil*, 3e edi, Bruxelles-Paris, 141 (Domaniç, H. (1978). *Anonim Şirketler*, (Birinci Baskı). İstanbul: Eğitim Yayınları, 4'den naklen).

⁹⁶ *Tekinalp*, anonim ortaklıkların tek kişi ile kurulabilmesi veya faaliyetine devam edebilmesi TTK ile birlikte artık mümkün olduğundan, anonim ortaklıklarda sözleşme unsurunun kanuni ifadesi olan "esas sözleşme" kavramının "esas taahhütname" niteliğinde olduğu ileri sürülmektedir. Zira tek kişinin imzalayacağı bir metnin sözleşme olmasına olanak yoktur. Tekinalp, Ü. (2011). *Tek Kişilik Ortaklık, Cilt (1): Tek Payscaleli Anonim Ortaklık*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 83.

⁹⁷ Şehirli Çelik (Kırca, Manavgat), (2013), 50; Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2014), N. 50.

⁹⁸ Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2014), N. 50; Bahtiyar, (2015), 17 vd.

⁹⁹ Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2014), N. 50.

¹⁰⁰ Adi ortaklık sözleşmesi, herhangi bir şekle tâbi olmasa da, ispat kolaylığı açısından yazılı şekil daima yararlıdır. Bu noktada 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) hükümlerini göz önüne almak gerekir. Misal olarak, HMK m. 200/I hükmü uyarınca, hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri iki bin beş yüz Türk Lirasını geçtiği takdirde senet ile kanıtlanması gerektiğini öngörmektedir.

onaylanması veya ortaklık sözleşmesinin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanması şart kılınmıştır (TTK m. 212, 305, 339 ve 575).

Ortaklık ilişkisine katılan kişilerin müşterek amaç unsuru etrafında toplanmaları, ortaklık sözleşmesinin bir diğer temel unsurudur. Ortaklıklarda müşterek amaç, esasen kazanç elde etmeyi ve kârı dağıtmayı hedefleyen, iktisadi bir amaçtır¹⁰¹. Müşterek amaç unsuru ortaklığı, dernek ve vakıflardan ayıran en önemli kriterdir¹⁰². Adi ortaklığın kazancın ve zararın paylaşılması gayesiyle(TBK m. 622, m. 623), kolektif ve komandit ortaklıkların ticari bir işletmenin işletilmesi maksadıyla (TTK m. 211, m. 304) kurulması mümkündür. Anonim ve limited ortaklıkların ise kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konu (TTK m. 331, m. 573/III) için kurulabilecekleri Kanunda öngörülmüştür.

Ortaklık ilişkisinin meydana gelebilmesi için diğer bir unsur ise, ortakların, müşterek amacın gerçekleştirilmesini sağlamaya elverişli nitelikte koymayı taahhüt ettikleri sermayedir. Zira sermaye unsuru olmaksızın, ortaklığın faaliyette bulunması ve müşterek amacın elde edilmesi mümkün değildir. Ortaklar, para, alacak, kıymetli evrak gibi nakdi sermaye getirebilecekleri gibi; taşınır ve taşınmaz mallar, fikri ve sınaî hakları gibi aynı sermaye ile ticari itibar, şahsi emek gibi değerleri de sermaye olarak getirebilirler¹⁰³. Ancak bu noktada bütün sermaye değerlerinin, her tip ortaklığa getirilemeyeceği önemle belirtilmelidir. Misal olarak; hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar anonim ve limited ortaklıklara sermaye olarak getirilmesi mümkün değildir (TTK m. 342/I, 581/I). Yine benzer bir şekilde komandit şirketlerde komanditer ortağın, kişisel

¹⁰¹ Temenni edilen bir unsur olmamakla birlikte zarar da kârın yanında yer alabilmektedir ve ortaklara yüklenebilen zaruri bir unsurdur. Domanıç, (1978), 8.

¹⁰² Bilgili, Demirkapı, (2013), 6; Akın, (2002), 35; Bahtiyar, (2015), 21. Ayrıca *Pulaşlı*, müşterek amaç unsurunun adi ortaklığı, iş görme sözleşmelerinden de ayırmaya yarayan bir ölçüt olduğunu belirtmektedir. *Pulaşlı*, (2015), 17.

¹⁰³ Nelerin sermaye olarak getirilebileceği hem TBK’da hem de TTK’da sayılmıştır. Düzenlemelerde sermaye olabilecek değerler geniş biçimde sayılmıştır; ancak sayım öngörülenlerle sınırlı değildir. Adi ortaklıklarda, TBK m. 621/I hükmü uyarınca “...para, alacak veya başka bir mal ya da emek...” sermaye olarak getirilebilir. Ticaret ortaklıklarında ise, TTK m. 127’ye göre; “Kanunda aksine hüküm olmadıkça ticaret şirketlerine sermaye olarak; a) Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, b) Fikrî mülkiyet hakları, c) Taşınır ve her çeşit taşınmaz, d) Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, e) Kişisel emek, f) Ticari itibar, g) Ticari işletmeler, h) Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, i) Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar, j) Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer” ortaklığa sermaye olarak konabilir. Genel olarak ticaret şirketlerine nelerin sermaye olarak getirilebilecekleri meselesi TTK m. 127 hükmünde düzenlenmiştir. Ancak, anonim şirketler için TTK m. 342/I, limited ortaklıklar için TTK m.581/I, komandit şirketlerde komanditer ortak için TTK m. 307/II hükmü saklı tutulmuştur.

emeğini ve ticari itibarını sermaye olarak koyma olanağı bulunmamaktadır (TTK m. 307/II)¹⁰⁴. Ayrıca sermaye miktarı bakımından bazı ortaklıklara kanunen asgari sınır da getirilmiştir. Örneğin; anonim ortaklığın kurulabilmesi için esas sermaye miktarı elli bin Türk Lirasından (kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde yüz bin Türk Lirası); limited ortaklığın kurulabilmesi için esas sermaye miktarı on bin Türk Lirasından aşağı olamaz (TTK m. 332/I; TTK m. 580/I).

Ortaklık ilişkisinin sonuncu unsuru ise müşterek amaç uğruna birlikte çaba gösterme unsurudur. Latince *affectio societatis* tabiriyle ifade edilen bu unsur gereği ortaklar müşterek amaca erişmek için eşit ve aktif bir şekilde çaba ve özen gösterme yükümlülüğü altındadırlar¹⁰⁵. Ortaklar birlikte çalışma amacı doğrultusunda ortaklığın amacının gerçekleşmesini engelleyici davranışlardan da uzak durmalıdırlar. *Affectio societatis* unsuru, ortaklar arası güven ve işbirliğinin azami söz konusu olduğu şahıs ortaklıklarında güçlenirken; bilhassa çok sayıda pay sahibi olan sermaye ortaklıklarında zayıfladığı, ancak ortadan tamamen kalkmadığı kabul edilmektedir¹⁰⁶. Bu unsur ortaklık sözleşmeleri bakımından zorunlu bir unsur olup, ortaklık sözleşmelerini diğer sözleşmelerden ayıran temel bir unsur niteliğine sahiptir.

Affectio societatis unsuru, ortaklık sözleşmesinde yan edim yükümü olmayıp, asli bir edim yükümü niteliğindedir ve bu unsur mutlaka ortaklık sözleşmesinin sürekli borç ilişkisi niteliğine uygun olarak süreklilik arzetmelidir¹⁰⁷. Ortaklık ilişkisi açısından zorunlu olan bu unsurdan doğan bazı borçlar bulunmaktadır. Doktrinde bu unsurdan doğan borçlardan en önemlisi olarak bağlılık yükümlülüğünün geldiğini ve söz konusu unsurun bağlılık yükümlülüğünün temeli olduğunu savunan görüşler bulunmaktadır¹⁰⁸. Bu görüşü savunan

¹⁰⁴ Sermaye olarak getirilebilecek değerlerin, bazı ortaklık tipleri açısından sınırlanmasının nedeni, sınırlı sorumluluğu bulunan ortaklardan ötürü ortaklık alacaklılarının güvencesini ortaklığın malvarlığı oluşturması ve anılan sermaye unsurlarına objektif değer biçmenin ve bunların paraya çevrilmelerinin zor ve hatta imkansız olacağı düşüncesidir. Bahtiyar, (2015), 20.

¹⁰⁵ Şehirali Çelik (Kırca, Manavgat), (2013), 60 vd.; Pulaşlı, (2015), s. 21; Bahtiyar, (2015), 22; Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2014), N. 60; Domaniç, (1978), 11; Şener, (2012), 8 vd.; Bilgili, Demirkapı, (2013), 25.

¹⁰⁶ Şehirali Çelik (Kırca, Manavgat), (2013), 61.

¹⁰⁷ Pulaşlı, (2015), s. 21; Şener, (2008), 117; Barlas, (2012), 39.

¹⁰⁸ Tekil, F. (1996). *Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler Hukuku*, (Beşinci Baskı). İstanbul: Tekil Müşavirlik ve Yayıncılık, 31; Şehirali Çelik (Kırca, Manavgat), (2013), 61; Şener, (2008), 149 vd. *Karasu*, pay sahiplerinin ortaklığa karşı bağlılık yükümlülüğünün TBK m. 620/I hükmüne; paysahiplerinin birbirlerine karşı bağlılık yükümlülüğünün temelini ise TMK m. 2'ye, yani dürüstlük kuralına dayandırılabilirliğini savunmaktadır. Karasu, (2015), 40 vd.

bazı yazarlar, özellikle ortaklık sözleşmesinde rekabet yasağının ve ortakların denetim hakkının temelini *affectio societatis* unsurunun oluşturur nitelikte olduğu ifade etmektedirler¹⁰⁹.

1.4.4.2. Adi Ortaklıkta Bağlılık Yükümlülüğü

Temel ve ana ortaklık tipi diyebileceğimiz adi ortaklık, TBK m. 620-645 hükümleri arasında düzenlenmiştir. Adi ortaklığa ilişkin hükümler aynı zamanda Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen ticaret ortaklıkları açısından temel düzenleme niteliğindedir. TTK m. 126 hükmü uyarınca, her ortaklık türüne özgü hükümler saklı kalmak kaydıyla, TTK'da hüküm bulunmayan hususlarda TBK'nın adi ortaklığa ilişkin hükümleri uygun olduğu ölçüde ticaret ortaklıkları hakkında da uygulanmaktadır. Ticaret ortaklıklarına ait genel hükümler (TTK m. 124-133) de gereğinde adi ortaklıklara uygulanabilmektedir¹¹⁰. Ayrıca ticaret ortaklığı niteliği kazanmayan ortaklıklar, TBK m. 620/II hükmüne göre adi ortaklık sayılmaktadırlar.

TBK m. 620/I hükmünde adi ortaklık, iki veya daha fazla kişinin ortak bir amaca ulaşmak için emeklerini ve mallarını bir araya getirmeyi üstlendikleri bir ortaklık sözleşmesi olarak ifade edilmiştir. Tüzel kişiliği bulunmayan adi ortaklığın kuruluşu herhangi bir şekle bağlı tutulmamıştır ve sermaye miktarı ile türü açısından belirli bir zorunluluk bulunmamaktadır. Yasal bir prosedür izlemek zorunda kalmadan, basit bir işlemle oluşturulabilen adi ortaklık, gerek kuruluşundaki kolaylık, gerekse de ortaklara tanıdığı büyük özgürlük sahası ile en çok başvurulan ortaklık tiplerinden biridir¹¹¹.

Ortakların arasındaki kişisel ilişkinin yoğunluğu ile orantılı olarak bağlılık yükümlülüğü, kişi unsurunun yani ortakların kişiliğinin, ticarî itibarının, mali varlığının ön planda olduğu adi ortaklıkta son derece ehemmiyet arz eden bir yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu önemine rağmen adi ortaklıkta bağlılık yükümlülüğünün ayrıca ve açıkça bir madde ile düzenlenmemiş olduğu görülmektedir. Bununla birlikte söz konusu yükümlülük, kendisini adi ortaklığa ilişkin birçok hükümde göstermektedir. TBK m. 622'deki ortaklığa ait kazançları aralarında paylaşma yükümlülüğü, TBK m. 631'de

¹⁰⁹ Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2014), N. 60; Akın, (2002), 36; Barlas, (2012), 41.

¹¹⁰ Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2014), N. 71.

¹¹¹ Barlas, (2012), 8 vd.

öngörülen ortaklık işlerini inceleme hakkı ve TBK m. 626'da bağlılık yükümlülüğünün somutlaşmış bir halini teşkil eden rekabet yasağı düzenlemeleri misal olarak gösterilebilir.

Bağlılık yükümlülüğü kapsamında ortaklar, ortaklığın müşterek amacına ulaşması için ellerinden gelen çaba ve özeni göstermeli ve ortaklığın menfaatlerini engelleyici her türlü davranıştan kaçınmalıdırlar¹¹². Söz konusu yükümlülük, ortağa kimi zaman aktif bir davranışta bulunma yükümlülüğü, kimi zaman da kaçınma yükümlülüğü getirmektedir. Kaçınma yükümlülüğünün en tipik örneğini TBK m. 626'de düzenlenen rekabet yasağı oluşturmaktadır. Bu hükme göre ortakların, kendilerinin veya üçüncü kişilerin çıkarları doğrultusunda ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici işleri yapmaları yasaktır. Yine bağlılık yükümlülüğü kapsamında, ortaklığa veya diğer ortaklara dair bilgilerin üçüncü kişilere aktarılmaması, ortakların ve ortaklığın namını etkileyecek beyanlarda¹¹³ bulunulmaması gerekmektedir¹¹⁴.

Bağlılık yükümlülüğü, adi ortaklıkta ortakların hem kendi aralarındaki ilişkilerde hem ortağın ortaklığa karşı davranışlarında düzenleyici bir rol oynamaktadır. Bazen bu durum kendi içinde çelişebilmektedir. Misal olarak, bir kararın alınması ortaklık için önem arz ederken, diğer bir ortak açısından olumsuz etkileri olabilir. Şener, böyle bir olayın cereyan etmesi hâlinde bağlılık yükümlülüklerinden hangisinin daha önemli olduğunun ölçülmesinin gerektiğini ve şayet bir tarafın menfaati ivedi ise onun takip edilmesi gerektiğini ifade etmektedir¹¹⁵. Eğer böyle bir durum söz konusu değilse, ortaklar müşterek amacın gerçekleştirilmesi hususunda anlaşlıklarından ortaklığın menfaati esas alınmalıdır¹¹⁶.

Özellikle yönetim hakkı, bilgi alma ve denetim hakkı, oy hakkı gibi ortağın kişisel menfaatlerini ön plana çıkıdığı meselelerde bağlılık yükümlülüğü ortağın davranışlarını

¹¹² Arkan, S. (2001). "Adi Şirket Ortağına Verilen İdare Yetkisinin Kaldırılması ve Sonuçları". *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 21(2), 21; Nomer, (1999), 10; Arslan Ertürk, (2010), 46; Şener, (2008), 149.

¹¹³ Uygulamada, genellikle ortağın diğer ortak veya ortaklara karşı beslediği husumetten kaynaklı olarak ortaklık menfaatlerinin aksine beyanlarda bulunması ve beraberinde ortağın çıkarılması veya ortaklığın feshi çokça karşılaşılan bir durumdur. Vergi borcu veya ortaklığın ticari faaliyetleri kapsamında yürüttüğü inşaatın usulsüz olması gibi kamusal menfaatlerin ön planda olduğu durumlarda bunların yetkili makamlara bildirilmesinin bağlılık yükümlülüğüne aykırılık olarak değerlendirilemeyeceği aşikârdır. Zira söz konusu durumların bildirilmesi, kamu menfaatleri açısından gereklilik arz edeceği gibi, vergi cezalarından veya tazminatlardan ortaklığı koruyacağı için ortaklık menfaatlerine yönelik bir davranış olacaktır.

¹¹⁴ Nomer, (1999), 11.

¹¹⁵ Şener, (2008), 150.

¹¹⁶ Şener, (2008), 150.

sınırlandırmaktadır¹¹⁷. Bu tarz meselelerde ortak, kişisel menfaatlerini gözetirken ortaklığın menfaatlerini göz ardı etmemeli, en uygun şekilde haklarını sakınarak kullanmalıdır.

Adi ortaklığın menfaatlerinin yanı sıra diğer ortak veya ortakların menfaatlerinin etkilendiği durumlarda da bağlılık yükümlülüğüne riayet edilmelidir. Bu gayeyle ortak, kişisel menfaatlerine yönelik davranışlarda bulunurken diğer ortakların menfaatlerini de göz önüne almalıdır. Elbette, diğer ortakların menfaatlerini temin etmek veya onların kişisel hedeflerini gerçekleştirmek bağlılık yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmeyecektir. Ancak kasti bir tutum sergilenerek diğer ortaklar zarara uğratılmamalı ve ortaklık hakları kullanılırken sakınılarak hareket edilmelidir¹¹⁸.

Ayrıca bağlılık yükümlülüğü kapsamında yönetim ve temsil yetkisi elinde bulunan ortak veya ortakların yetkilerini, kendileri veya üçüncü kişilerin menfaatleri için değil, ortaklığın menfaatleri doğrultusunda kullanmasını icap etmektedir. Bilhassa menfaat çatışması bulunan durumlarda mezkûr yükümlülüğe riayet edilmeli, ortaklığa ait sırlar saklanmalı, rekabet yasağına aykırı hareket edilmemeli¹¹⁹ ve yetkiler kullanılırken özenli davranılmalıdır.

Adi ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranılması halinde çeşitli müeyyideler gündeme gelebilmektedir. Bu kapsamda, yükümlülüğü ihlâl eden ortağın haklı nedenle ortaklıktan çıkarılması, adi ortaklığın haklı nedenle feshinin talep edilebilmesi (TBK m. 639/VII), haklı nedenle ortağın yönetim yetkisinin kaldırılması ve sınırlanması (TBK m. 629) ile ortaklık eğer zarara uğramışsa bu zararın tazmin ettirilmesi mümkündür¹²⁰. Bağlılık yükümlülüğünün somut bir örneği olan rekabet yasağına aykırı davranışlarda bulunması halinde ise ticari temsilcilerin rekabet yasağına ilişkin TBK m. 553 hükmünün¹²¹ veya kolektif ortaklıklardaki rekabet yasağına dair TTK m. 230 – 231 hükümlerinin¹²² kıyasen

¹¹⁷ Akın, (2002), 44; Arslan Ertürk, (2010), 46.

¹¹⁸ Akın, (2002), 46; Arslan Ertürk, (2010), 47.

¹¹⁹ TBK'nın 626. maddesinde, "Ortaklar, kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine olarak, ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici işlemleri yapamazlar." hükmüne yer verilerek, ortakların üçüncü kişilerin menfaatine olan fiillerinin de rekabet yasağının kapsamında olduğu açıkça vurgulanmıştır.

¹²⁰ Nomer, (1999), 11; Akın, (2002), 47 vd.; Arslan Ertürk, (2010), 47.

¹²¹ Poroy, R., Tekinalp, Ü., Çamoğlu, E. (2009). *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, (Güncelleştirilmiş On Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, N. 95b.

¹²² Şener, (2008), 351.

uygulama alanı bulabileceği doktrinde savunulmaktadır¹²³. Adi ortaklığın ve kollektif ortaklığın şahıs ortaklığı olduğu göz önüne alındığında, TTK m. 230 ve 231 hükümlerinin şahıs ortaklıklarının yapısına uygun düzenlemeler olmasından ötürü uygun düştüğü ölçüde kollektif ortaklığa ilişkin bu hükümlerin uygulanması daha yerinde olacaktır¹²⁴. Bu kapsamda diğer ortaklar, rekabet yasağına aykırı davranan ortaktan, tazminat istemekte veya tazminat yerine bu ortağın kendi adına yaptığı işleri ortaklık adına yapılmış saymakta, üçüncü kişilerin hesabına yapılmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin ortaklığa bırakılmasını istemekte serbestirler (TTK m. 231/I). Ayrıca söz konusu seçimlik haklardan birinin kullanılması, ortaklığın feshini isteme hakkının kullanılmasına engel değildir (TTK m. 231/III).

1.4.4.3. Kollektif Ortaklıkta Bağlılık Yükümlülüğünü

Kollektif ortaklık, TTK m. 211 vd. hükümlerinde düzenlenmiş olan tipik bir şahıs ortaklığıdır. Bu ortaklık tipinde sermaye unsuru belirleyici role sahip olamayıp, ortakların kişisel özellikleri ön plandadır. Kollektif ortaklıklar, eTK'nın yürürlüğe girdiği dönemlerde sayıca fazla iken, gerek büyük miktarda sermayenin toplanmasında elverişli olmaması gerekse de ortakların şahsen ve sınırsız sorumluluk taşıması nedeniyle günümüzde yerini genellikle limited ortaklıklara bırakmıştır.

TTK m. 211 hükmünde kollektif ortaklıklar, *“ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış şirket”* olarak tanımlanmıştır. Klasik ortaklık sözleşmesinin temel unsurları olan sözleşme unsuru, kişi unsuru, sermaye unsuru, müşterek amaç unsuru ve *affectio societatis* unsuru olmak üzere beş unsur bünyesinde barındıran bu ortaklıklar için belirleyici unsurlar; ticari bir işletme işletmek, müşterek bir ticaret unvanı kullanmak, gerçek kişilerden oluşmak ve ortaklığın borçlarından dolayı ortakların sınırsız sorumlu tutulmalarıdır.

Ortakların, kollektif ortaklığın borçlarından dolayı sınırsız sorumluluk taşıması, ortaklar arasında yakın ilişkinin bulunmasını ve karşılıklı güvenin varlığını gerektirdiğinden,

¹²³ Bahtiyar, (2015), 47; Şener, (2008), 351.

¹²⁴ Şener, (2008), 351.

ticaret ortaklıkları arasında kollektif ortaklıklarda da bağıllık yükümlülüğü son derece önem arz etmektedir. TTK'da kollektif ortaklığın bağıllık yükümlülüğü açık bir şekilde düzenlenmemekle birlikte, kanunun çeşitli maddelerinde söz konusu yükümlülüğün varlığını gösteren hükümler bulunmaktadır. TTK m. 230-231 hükümlerinde düzenlenen rekabet yasağı ile TTK m. 245 hükmünde öngörülen haklı sebep örneklerine ilişkin I. fıkranın (a) bendindeki “*bir ortağın, şirket yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması*” ve (c) bendindeki “*bir ortağın, kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması*” düzenlemelerinin bağıllık yükümlülüğünün varlığını gösteren dayanaklar olarak savunulabilmesi mümkündür¹²⁵.

Adi ortaklıklarda bağıllık yükümlülüğüne dair yukarıda yapılan açıklamalar ekseriyetle tüzel kişiliği haiz bulunan kollektif ortaklıklar açısından da geçerlidir. Kollektif ortaklıklarda ortakların bağıllık yükümlülüğü, hem ortaklıkla aralarındaki ilişkilerde hem de kendi aralarındaki ilişkilerde uyulması gereken bir yükümlülüktür. Bağıllık yükümlülüğü kapsamında ortaklar, müşterek amaç doğrultusunda çalışmalı ve birbirlerinin haklı menfaatlerini desteklemeli, müşterek amaca zarar veren hareketlerden kaçınmalıdırlar. Bu çerçevede öncelikle ortaklığın, diğer ortakların ve kendi itibarını ve kredilerini düşüren, bilhassa ortaklık menfaatlerine aykırılık teşkil eden işlem ve davranışlarda bulunmak bağıllık yükümlülüğünün ihlâlüne neden olacaktır¹²⁶. Misal olarak; ortakların ortaklık sırlarını dışarıya ifşa etmesi, ortaklığı kötüleyci dedikodular yapması, ortaklığı kötü duruma düşürecek davranışlar sergilemesi, ortaklığın müşteri ilişkilerini üçüncü kişilere aktarması mezkûr yükümlülüğe aykırılık oluşturacaktır.

Adi ortaklıklarda olduğu gibi kollektif ortaklıklarda da ortakların şahsı ehemmiyet arz ettiğinden bağıllık yükümlülüğü, ortakların özel hayatlarında dahi büyük ölçüde yer almaktadır¹²⁷. Bir ortağın diğer ortağın eşini ayartması ve baştan çıkarması veya ortağın ortaklık ve diğer ortakların aleyhinde kötü sözler sarf etmesi ve asılsız beyanlarda bulunması, ortaklığın devamının diğer ortaklar açısından çekilmez hale getirilmesi bağıllık

¹²⁵ Çamoğlu, E. (2008). *Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması*, (İkinci Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık, 122; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), N. 265.

¹²⁶ Nomer, (1999), 12; İmregün, O. (1989). *Kollektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar*, (Birinci Baskı). İstanbul: Yasa Yayınları, 43.

¹²⁷ Nomer, (1999), 11.

yükümlülüğüne aykırı davranışlardır¹²⁸. Ayrıca *İmregün*, kollektif ortaklığın ortağının, ortaklığa ve diğer ortaklara olan bağlılık yükümlülüğünün ortağın ailesine de teşmil ettiğini ve ortağın, ailesini de bu doğrultuda hareket etmesini sağlaması gerektiğini savunmaktadır¹²⁹. Ancak, *Akın*, bağlılık yükümlülüğünün ortaklık ilişkisinden doğan ve ortakların sadece bu ilişki çerçevesinde bir takım yükümlülükler taşıması gerektiren bir borç olması nedeniyle ortaklık ilişkisi dışına taşan birtakım yükümlülükleri kural olarak içermemesi lüzumundan ötürü ve haklı neden kavramının ortaklık ilişkisi dışındaki unsurlara da açık olmasından bahisle bu görüşe katılmamaktadır¹³⁰. Kanaatimizce, her ne kadar kollektif ortaklıklarda ortakların şahsı önem arz etse de ortaklıklar hukukunda kabul edilmesindeki temel gayenin dışına çıkılarak ortakların ailelerine kadar bağlılık yükümlülüğünün sınırlarının genişletilmemesi gereklidir. Zira aksi bir tutumun sergilenmesi, hem söz konusu yükümlülüğün içeriğini aşan bir yükümlülük talep edilmesine neden olacaktır, hem de yükümlülüğün uygulanma alanlarını kötüye kullanmaya müsait bir hâle sokacaktır.

Yönetim hakkını ve görevini haiz olmasa bile kollektif ortaklığın ortakları, ortaklığın gidişi hakkında bilgi edinmek, ortaklığa ait belge ve defterleri incelemek hakkına sahiptir (TTK m. 225). Vazgeçilemez, bağımsız ve bireysel nitelikteki bilgi alma hakkının kullanılmasının ve ortağın yönetimi denetleme hakkının kullanılmasının bağlılık yükümlülüğü gerekçesi ile engellenmesi mümkün değildir. Ancak ortağın bu hakkı vasıtasıyla edindiği bilgileri, karşılığında bir çıkar temin edip etmemesine bakılmaksızın, üçüncü kişilere aktarması veya şahsi çıkarları doğrultusunda kullanması durumunda bağlılık yükümlülüğüne aykırılık söz konusu olacaktır¹³¹.

Değerlendirilmesi gereken bir diğer mesele ise, bağlılık yükümlülüğünün en somut görünümlerinden biri olan rekabet yasağıdır. Kollektif ortaklıkta TTK m. 230 ve 231 hükümlerinde ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiş bulunan rekabet yasağı kapsamında ortak, ortaklığın yaptığı ticari iş türünden bir işi diğer ortakların izni olmaksızın kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür işle uğraşan bir ortaklığa sınırsız sorumlu ortak

¹²⁸ *İmregün*, (1989), 43; *Nomer*, (1999), 13; *Akın*, (2002), 55; *Arslan Ertürk*, (2010), 49 vd.

¹²⁹ *İmregün*, (1989), 43, Dpn. 20.

¹³⁰ *Akın*, (2002), 55 vd.

¹³¹ *Nomer*, (1999), 13.

sıfatıyla da giremez (TTK m. 230/I). Ayrıca yasak kapsamında kanunda açıkça sayılmamış olsa da söz konusu işleri kendisi hesabına başkalarına da yaptırılmayacağı aşikârdır¹³². Söz konusu hükümde yasaklanan, kollektif ortaklığın fiili uğraşı alanına giren işlerin yapılmasıdır. Bu noktada adi ortaklıktaki rekabet yasağından bir farklılık taşıdığı müşahede edilmektedir. Zira adi ortaklıklarda rekabet yasağı, “*ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici işler*” ibaresi ile çok geniş yorumlanmaya müsait iken (TBK m. 626); kollektif ortaklıktaki rekabet yasağı, ortaklığın fiili uğraşı içinde olduğu konu ile sınırlı tutulmuştur¹³³.

Kollektif ortaklıklarda diğer ortakların muvafakati ile ortağın rekabet yasağına aykırılık teşkil eden davranışlara rıza gösterilmesi mümkündür. Diğer ortakların muvafakati, rekabet yasağını aykırı davranıştan önce olabileceği gibi sonra da olabilir¹³⁴. Ayrıca, TTK m. 230/II hükmü uyarınca, yeni kurulan bir ortaklığa giren ortağın başka bir ortaklıkta sınırsız sorumlu ortak olduğu diğer ortaklar tarafından biliniyorsa önceki ortaklıktan ayrılması hususu aralarında açıkça kararlaştırılmadıkça ortak olarak kalması kabul edilmiş sayılmaktadır.

Kollektif ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğüne aykırılık halinde, adi ortaklıkta olduğu gibi, çeşitli müeyyideler söz konusu olabilmektedir. Öncelikle, bağlılık yükümlülüğüne riayet etmeyen ortağın TTK m. 255 hükmü uyarınca kollektif ortaklıktan çıkarılması veya TTK m. 245’e göre ortaklığın feshi mümkündür. Ayrıca yönetici ortağın yönetim hak ve ödevi haklı nedenlerin varlığı halinde, ortaklardan birinin istemi üzerine mahkeme kararı ile sınırlandırılabilen veya geri alınabilmektedir (TTK m. 219). Söz konusu yükümlülüğün ihlâli, esasen haklı neden olarak değerlendirilebileceğinden, yönetim hak ve ödevinin sınırlandırılması veya geri alınması gayesiyle dava açan ortağın bağlılık yükümlülüğüne riayet edilmediğine dayanması olasıdır¹³⁵. Bu müeyyidelerin haricinde, mezkûr yükümlülüğe riayet edilmeme nedeniyle bir zarar ortaya çıkmışsa zararın tazmini de mümkündür.

¹³² İmregün, (1989), 45.

¹³³ Tekil, (1996), 120. Rekabet yasağının kişi özgürlüğüne getirilen bir sınırlama olmasından ötürü dar yorumlanması icap ettiğinden kanaatimizce, adi ortaklıkta ortakların mezkûr yasak kapsamında ortaklığın fiili işgal konusunu teşkil eden işlerle sınırlı bir biçimde ortaklıkla rekabet etmemesi gereklidir. Adi ortaklıkta ortakların rekabet yasağı kapsamında aynı yönde görüş için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), (2009), N. 95.

¹³⁴ Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 266.

¹³⁵ Akın, (2002), 54 vd.

Rekabet yasağına aykırılık halinde ise kollektif ortaklıklarda uygulanabilecek müeyyide TTK m. 231’de düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre, kollektif ortaklık, rekabet yasağına aykırı hareket eden ortaktan, tazminat isteyebilmekte veya tazminat yerine bu ortağın kendi adına yaptığı işleri ortaklık adına yapılmış sayılmasını, üçüncü kişilerin hesabına yapılmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin ortaklığa bırakılmasını talep edebilmektedir¹³⁶. Ayrıca rekabet yasağını ihlâli, aynı zamanda, TTK m. 245 hükmü kapsamında haklı neden teşkil edebilmektedir.

1.4.4.4. Komandit Ortaklıkta Bağlılık Yükümlülüğü

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda iki tür komandit ortaklık öngörülmüştür. Adi komandit ortaklık TTK m. 304-328 hükümleri arasında, sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklık TTK m. 564-572 hükümleri arasında düzenlenmiştir. Adi komandit ortaklık, bir şahıs ortaklığı niteliğinde iken; sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklık ise bir sermaye ortaklığıdır. Ülkemizde tercih edilen bir ortaklık tipi olmayan komandit ortaklıkların temel özelliği, ortaklığın borçlarından ötürü sorumluluk açısından iki tür ortağı bünyesinde barındırmasıdır. Bu ortaklardan sorumluluğu sınırlı olmayan ortaklara komandite, sorumluluğu sınırlı olanlara komanditer denilmektedir (TTK m. 304/II).

Adi komandit ortaklıklar, büyük ölçüde benzerlikler taşıdığından TTK’da kollektif ortaklıklardan hemen sonra düzenlenmiş ve çok fazla konuda kollektif ortaklık hükümlerine yollamalar yapılmıştır. Komandite ortağın ortaklık borçlarından sınırsız sorumlu olması veya statü olarak kollektif ortaklık ortaklarına benzemesi gibi nedenlerden ötürü komandite

¹³⁶ Yargıtay TD. 26.11.1998 Tarih, E. 1967/2058 – K. 1968/6301 sayılı kararında, rekabet yasağına aykırılık halinde seçimlik hakları ortaklığın talep etmesinin esas olduğunu, ancak iki kişiden oluşan bir kollektif ortaklıkta içinde bulunulan durumların da dikkate alınması suretiyle ortağın diğer ortağa karşı talepte bulunabileceğini kabul etmiştir. Söz konusu karar şu şekildedir: “TTK.nun 172 nci maddesine aykırı hareket eden bir ortak hakkında, şirket, TTK.nun 173 üncü maddesinin kendine verdiği yetkiye istinaden kendisinden tazminat veya tazminat yerine kaim olmak üzere o ortağın kendi şahsı adına yaptığı ticarî işleri şirket adına yapılmış sayarak bu işlerden doğan menfaatin şirkete bırakılmasını istemekte serbesttir Bu madde hükmüne istinaden talepte bulunma hakkı münhasıran “şirket hükmî şahsiyeti”ne aittir. Bu itibarla mahkemenin yapacağı ilk iş, şirket tarafından açılmış bir dava olup olmadığını tesbit etmektir. Her ne kadar dava dilekçesi ile onu takiben verilen layihalarda davacı olarak açıkça şirket hükmî şahsiyeti gösterilmeyerek sadece şirket ortağı H... P...’nun adı yazılmış ise de iki kişiden ibaret olan böyle bir şirkette davanın bir ortak tarafından diğer ortak aleyhine açılmış olması hali ile dilekçenin münderecatları ve “netice” kısımlarında davalının TTK.nun 155 inci maddesi hükmüne göre şirkete koyduğu ve fakat devrine bir türlü yanaşmadığı “maden arama ruhsatnamesi”nin şirket adına hüküm tescili talep edildiğine nazaran, işbu davanın, “Yayla Kollektif Şirketi” namına davacı tek ortak tarafından diğer ortak aleyhine açıldığının kabulü icap etmektedir...” Doğanay, İ. (1956). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, Cilt (1), (Dördüncü Baskı). İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım, 701-702.

ortak, adeta bir kollektif ortaklık ortağı gibidir. Komanditer ortaklar ise sorumlulukları koydukları veya taahhüt ettikleri sermaye miktarını aşamayacağından adeta bir anonim ortaklık ortağı gibidir. Dolayısıyla komandite ortağın bağlılık yükümlülüğü açısından kollektif ortaklık ortaklarına dair yapmış olduğumuz açıklamalar, komanditer ortaklar açısından ise anonim ortaklıkta pay sahiplerine ilişkin ileride yapılacak olan tespitler cari olduğundan tekerrürden kaçınmak adına bu kısımda sınırlı bir açıklamayla yetinilmiştir. Adi komandit ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğü çerçevesinde farklılık olarak komandite ve komanditer ortaklar açısından, rekabet yasağına dair bir düzenlemenin bulunduğu tespit edilmektedir. TTK'nın 308. maddesi uyarınca, rekabet yasağına ilişkin ortaklık sözleşmesinde hüküm bulunmayan hallerde, ortaklar arasındaki ilişkileri düzenleyen bölümde yazılı hükümler saklı kalmak kaydıyla, kollektif ortaklıklarda ilişkin rekabet yasağına aykırı davranılması durumunda seçimlik yaptırımları ve zamanaşımını düzenleyen TTK m. 231 hükmünün uygulanacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte "*Rekabet yasağı*" kenar başlıklı TTK m. 311 hükmünde de, kollektif ortakların, ortaklık konusunu oluşturan işlemlerin aynını yapamayacaklarına ilişkin 230. madde komanditerler hakkında uygulanmayacağı öngörülmüştür. Ancak komanditer ortaklar, ortaklığın işletme konusu kapsamına giren işlerle uğraşacak bir ticari işletme açarlarsa veya bu nitelikteki bir ortaklığa girerlerse, adi komandit ortaklığın belgelerini ve defterlerini incelemek hakkını kaybetmektedirler.

Sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklıklarda ise bağlılık yükümlülüğü, adi komandit ortaklıklarda olduğu gibi, komandite ortaklar açısından kollektif ortaklık ortaklarına dair yapılan izahat, komanditer ortaklar açısından ise anonim ortaklık paysahiplerine dair ileriki kısımda yapılacak tespitler çerçevesinde değerlendirilebileceğinden, bu kısımda sadece rekabet yasağına dair düzenlenmeden bahsedilmiştir. "*Rekabet yasağı*" kenar başlıklı TTK m. 572 hükmü uyarınca, komandite ortak diğer komanditelerin ve genel kurulun izni olmaksızın ortaklığın işletme konusuna giren bir işi yapamayacağı gibi bu tür ticaretle uğraşan bir ortaklığa sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak sıfatıyla da katılamaz. Şayet komandite ortak rekabet yasağına aykırı hareket ederse hakkında kollektif ortaklığa ilişkin hükümler uygulanacaktır.

1.4.4.5. Anonim Ortaklıkta Bağlılık Yükümlülüğü

Anonim ortaklıklar, çok ortaklı yapıya uygun olması, bilhassa ortakların sorumluluğunun sınırlı olması ve pay devrinin şahıs ortaklıklarına nispeten kolay olması, büyük sermayelerin toplanabilmesine elverişli olması ve faaliyetlerinin çapının genişliği gibi sebeplerle gerek iktisadi gerek hukuki açıdan önemli bir yer kaplamaktadır. Genellikle bankacılık, sigortacılık, sermaye piyasası, iktisadi devlet teşekkülleri manasında devletin ekonomik faaliyetleri gibi mühim alanlarda ve büyük sermayeleri gerektiren sektörlerde uğraş vermektedirler¹³⁷.

TTK m. 329/I hükmünde anonim ortaklıklar, “*sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket*” olarak tarif edilmiştir ve hükmün ikinci fıkrasında da pay sahiplerinin, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumlu oldukları öngörülmüştür. Diğer ortaklık tiplerinde olduğu gibi ortaklık ilişkisinin beş temel unsurunu bünyesinde barındıran anonim ortaklık, sermaye ortaklıklarının temel tipi olup, kanunen yasaklanmamış her türlü iktisadi amaç ve konular için kurulabilmektedir (TTK m. 331).

Ortaklıklar hukuku açısından geniş bir uygulama alanı bulunan bağlılık yükümlülüğü, anonim ortaklıkta pay sahipleri açısından sorunlu bir karakter çizmektedir. TTK’da anonim ortaklıkta pay sahiplerinin bağlılık yükümlülüğüne tâbi olup olmadığı konusunda herhangi bir hüküm öngörülmemiştir. Doktrinde ise, anonim ortaklıkta pay sahiplerinin ortaklığa ve diğer ortaklara karşı bağlılık yükümlülüğü bulunup bulunmadığı hususuna dair pay sahiplerinin mezkûr yükümlülüğünü reddeden ve kabul eden iki farklı görüş bulunmaktadır. Pay sahibinin bağlılık yükümlülüğünün bulunmadığını savunan görüş doktrinde çoğunluğu oluştururken¹³⁸, pay sahibinin kural olarak bağlılık yükümlülüğüne tâbi olduğunu savunan görüş ise sayıca azdır¹³⁹.

¹³⁷ Bahtiyar, (2015), 105; Bilgili, Demirkapı, (2013), 194 vd.

¹³⁸ Ansay, T. (1970). “Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(1), 131; Pulaşlı, (2015), 576 vd; Tekinalp (Poroy, Çamoğlu), (2009), N. 1091; Kaya, (2001), 256; Bilgili, Demirkapı, (2013), 486; Paslı, A. (2008). “Anonim Ortaklıkta Kontrol Sahibinin Özel Durumu”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 66(2), 349-350.

¹³⁹ Nomer, (1999), 31 vd.; Savaş, F. B. (2007). “Pay Sahiplerinin Anonim Şirkete Karşı Sadakat Yükümlülüğü”. *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan*, Cilt (1), (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 493 vd.; Akın, (2002), 148 vd.; Karasu, (2015), 40 vd; Tekil, (1998), 415. *Domaniç*, eTK m. 1 ve 138’in

Pay sahiplerinin ortaklığa ve diğer pay sahiplerine karşı bağlılık yükümlülüğü bulunmadığını savunan yazarlar, hukukumuzda çoğunluk görüşü teşkil etmektedirler. Bu görüşü savunurken de farklı dayanak noktalarından hareket etmektedirler. *Ansay*, anonim ortaklıkların, şahıs ortaklığı olmadıklarından ötürü kişiliklerinin ikinci planda kaldığını ve ortakların şirket faaliyetlerine bizzat katılmalarının beklenemeyeceğini ve dolayısıyla da paysahiplerine yönelik bir bağlılık yükümlülüğünden bahsedilemeyeceğini belirtmektedir¹⁴⁰. *Pulaşlı* ise, anonim ortaklığın bir sermaye ortaklığı olması ve payların rahatlıkla el değiştirebilmesi gerçeğinin yadsınamayacağından, yasada açıkça öngörülmeven bağlılık yükümlülüğü yerine, yasada yer alan ve yargıç tarafından re'sen göz önünde bulundurulması gereken TMK m. 2'deki dürüstlük kuralı müeyyidesinin yeterli olacağı görüşündedir¹⁴¹. *Tekinalp* ise, TMK m. 2'deki dürüstlük kuralının herkes gibi paysahibi için de geçerli olmasının, onların bağlılık yükümlülüğü altında buldukları şekilde yorumlanamayacağını; pay sahibinin şahıs ortaklıklarında olduğu gibi *affectio sociatatis* bağlamında borçlarının bulunmadığı ve dolayısıyla pay sahiplerinin kişi ortaklıklarına özgü olan bağlılık yükümlülüğünün anonim ortaklıkta pay sahipleri açısından cari olmadığını savunmaktadır¹⁴². *Paslı* da bağlılık yükümlülüğünün, sadece güven ilişkisine dayalı, tarafların birbirlerine nispeten sıkı bir bağ ile bağlı oldukları hukuki ilişkilerde gündeme gelebileceği ve paysahiplerinin müşterek gaye uğruna çalışma ve faaliyette bulunma zorunlulukları bulunmadığı gerekçeleriyle, pay sahiplerinden en azından yönetiminde olmadıkları ortaklığa karşı ve aralarındaki hukuki ilişki itibariyle bağlılıkları bulunmayan diğer paysahiplerine karşı TMK m. 2'yi aşan bir şekilde bağlılık yükümlülüğünden bahsedilemeyeceğini belirtmektedir¹⁴³.

Doktrindeki diğer görüş ise, anonim ortaklıkta paysahiplerinin bağlılık yükümlülüğüne tâbi olduğu yönündedir. Bu görüşün destekçilerinden *Nomer*, paysahibinin bağlılık yükümlülüğü kabulünde gösterilen tereddütlerin temel nedeninin eTK m. 405'de

yollamaları nedeniyle, ortakların eBK m.520'ye müstenit bağlılık yükümlülüğünden bahsedilebilirse de, adi ortaklıkta ortaklar açısından öngörülen rekabet yasağının, anonim ortaklık pay sahiplerine uygulama alanı olmadığı belirtilmektedir. Domaniç, (1978), 719. *Çevik* ise, hissedar sayısı az veya büyük pay sahipleri ile hâkimiyet gurupları belirli olan anonim ortaklıklarda, ortaklık işlemlerinin istenilen amaca ulaşmasına yardımcı olması için bağlılık yükümlülüğünün aranmasının ve uygulanmasının mümkün olduğunu ifade etmektedir. Çevik, O. N. (2002). *Anonim Şirketler*, (Gözden Geçirilmiş, Güncelleştirilmiş Dördüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 747.

¹⁴⁰ Ansay, (1970), 131.

¹⁴¹ Pulaşlı, (2015), 576 vd.

¹⁴² Tekinalp (Poroy, Çamoğlu), (2009), N. 1091.

¹⁴³ Paslı, (2008), 349 vd.

öngörülen tek borç ilkesi ile pay sahibinin ortaklığa karşı sorumluluğunun sınırlandırılması ve pay sahiplerinin kendi aralarında söz konusu yükümlülüğü temel teşkil edecek herhangi bir hukuki ilişkinin mevcut olmadığı düşüncesi olduğunu ifade etmektedir. *Yazar*, öncelikle pay sahipleri ile anonim ortaklık arasında ortaklık sözleşmesinden kaynaklı özel hukukî bir bağ olduğunu belirttikten sonra tek borç ilkesine ilişkin düzenlemenin paysahibinin sınırlı sorumluluğunu pekiştirmek için öngörüldüğünü, bağlılık yükümlülüğünün de paysahibinin doğrudan kanundan doğan bir yükümlülüğü olduğunu, eBK m. 520 düzenlemesinin ortaklık sözleşmesini tarif ettiğinden anonim ortaklık paysahiplerinin de *affectio societatis* kapsamında borçlarının bulunduğunu, dürüstlük kuralından doğan yan yükümlülüklerden olan bağlılık yükümlülüğünün pay sahibinin ortaklık sıfatından kaynaklanan yükümlülüklerinden biri olduğunu savunmaktadır¹⁴⁴. *Karasu* ise, *affectio societatis* unsurunun asli bir borç olarak bütün ortaklık tiplerinde geçerli olması gereken bir borç olduğundan, TBK m. 620 hükmüne benzer bir hüküm TTK'da bulunmasa da paysahiplerinin ortaklığa karşı bağlılık yükümlülüğünün mevcut olduğunu ifade etmektedir¹⁴⁵. *Yazar* ayrıca pay sahiplerinin birbirlerine karşı bağlılık yükümlülüğünü ise, anonim ortaklıkta pay sahipleri arasında bir borç ilişkisi bulunmasa da TMK m. 2 anlamında özel bir hukuki ilişki içerisinde bulduklarından, özellikle pay sahiplerinin birbirlerinin hak ve menfaatlerine etki etme imkânının bulunduğu dikkate alındığında pay sahiplerinin birbirleriyle münasebetlerinde üçüncü kişi sayılmamaları gerektiğinden, pay sahiplerinin birbirlerine karşı TMK m. 2'de düzenlenen dürüstlük kuralına dayanan bağlılık yükümlülüğüne tâbi olduklarını savunmaktadır¹⁴⁶. *Akın* ise, tek borç ilkesine dair eTK m. 405 düzenlenmesinin pay sahibinin bağlılık yükümlülüğüne engel teşkil edecek bir mahiyette olmadığını, bağlılık yükümlülüğünün temelinde yatan eBK m. 520 ile birlikte TMK m. 2'nin tüm ortaklıklar hukukuna özgü ilişkilerde uygulanmasının söz konusu olduğunu, anonim ortaklıkların bunun istisnasını teşkil etmediğini ve bu gerekçelerle paysahibinin bağlılık yükümlülüğü altında olduğunu belirtmektedir¹⁴⁷. *Savaş* ise, anonim ortaklıkta pay sahipliğinin değişken bir yapıda olması pay sahiplerinin arasında hukuki bir ilişkinin olmadığını göstermeyeceğini, eBK m. 520 hükmünün bütün ortaklıklar için geçerli bir çerçeve hüküm olduğunu ve *affectio sociatatis* unsurunun her ortaklık tipinde yer aldığını, pay sahiplerinin

¹⁴⁴ Nomer, (1999), 31 vd.

¹⁴⁵ Karasu, (2015), 40 vd.

¹⁴⁶ Karasu, (2015), 41.

¹⁴⁷ Akın, (2002), 148 vd.

arasında sıkı bir ilişki olmasa da pay sahiplerinin arasında bir hukuki ilişkinin var olduğunu, eTK m. 405 düzenlemesinin dürüstlük kuralı gibi davranış yükümlülüklerine engel teşkil etmediğini ve bu nedenle paysahiplerinin anonim ortaklığa karşı bağlılık yükümlülüğünün bulunduğunu savunmaktadır¹⁴⁸.

Kanaatimizce, şahıs ortaklıklarındaki kadar kapsamlı olmasa da bağlılık yükümlülüğü anonim ortaklıklarda pay sahipleri açısından da söz konusudur. Dürüstlük kuralından türetilmiş bir yükümlülük olarak tespit ettiğimiz bağlılık yükümlülüğü, sermaye ortaklığı olan anonim ortaklıklarda paysahibinin bilhassa ortaklık sırları gibi ortaklığın ve birbirlerinin menfaatlerini doğrudan etkileyebileceği durumlarda kendini hissettirecektir. Ayrıca, bir organizasyonun içerisinde birlikte bulunan pay sahiplerinin ortaklık sözleşmesine dayanan aralarındaki hukukî bağdan ötürü, birbirlerine karşı da bağlılık yükümlülüğü altında olduğu kabul edilmelidir.

Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri açısından bağlılık yükümlülüğü¹⁴⁹ ise kanunda açıkça ve genel bir hükümle düzenlenmiş bir yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır. TTK'nın "Özen ve bağlılık yükümlülüğü" kenar başlıklı m. 369/I hükmünde, yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, ortalığın çıkarlarını dürüstlük kuralına uyarak gözetmekle yükümlü kılınmışlardır. Söz konusu yükümlülük kapsamında yönetim kurulu üyeleri, bütün işlemlerinde ortaklık menfaatini ön planda tutmakla mükelleftirler.

¹⁴⁸ Savaş, (2007), 500 vd.

¹⁴⁹ Özsunay'ın çevirisini yapmış olduğu Conard'a ait bir çalışmada, anonim ortaklık yönetim kurulunun bağlılık yükümlülüğü ile ilgili Amerikan hukukundan çarpıcı ve ilgi çekici bir örnek şu şekildedir: "...Bu konuyla ilgili en ilgi çekici hikâyelerden biri, yumuşak içkiler imalatı hususunda en başarılı Amerikan imalatçılarından biri olan Pepsi-Cola Company ile ilgilidir. Bu şirket, hemen hemen iflâs haline gelen, çok küçük ve dikkat çekmeyen bir durumda iken Henry Guth adlı müteşebbis bir sermayedar Pepsi-Cola'nın kontrolüne geçiyor. Guth, aynı zamanda, kendisinin başkan (President) ve müdür bulunduğu, sermayesi oldukça iyi olan başka bir şirketin, Loft Şirketi'nin de kontrolünü elinde bulunduruyordu. Loft Şirketi'nin parası ve imkânları Pepsi-Cola'ya sağlanınca, Guth'un, hisse senetlerinin hemen hemen hepsine sahip olduğu Pepsi-Cola büyük bir başarıya ulaşıyor. Bunun üzerine Loft, Pepsi-Cola'nın hisse senetlerinin büyük bir kısmı için Guth'a karşı başarılı bir dava açmış ve Guth, Loft'un imkânlarını Pepsi-Cola'nın geliştirilmesi için kullanmış olduğundan sadakat görevinin Guth'u bütün mahsulü yani hisse senetlerini (Stock) (16a) Loft'a iadeyle mükellef kılınması sonucunda, mahkeme bunların Loft Şirketi'ne iadesine karar vermiştir. Bu gibi olaylarda, dâvacı sadece kaybettiğini elde etmiyor, fakat dâvalının haksız olarak elde ettiğini de isteyebiliyor..." Conard, A. F. (1963). Birleşik Devletler'de Şirket Müdürlerinin ve İdarecilerin Sorumluluğu (Çev. E. Özsunay). *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, 2(2). (Orijinal makale yayım tarihi, 1962), 229-230.

Yönetim kurulu üyelerinin bağlılık yükümlülüğü, özellikle anonim ortaklığın menfaatleri ile kendilerinin veya yakınlarının çıkarlarının çatıştığı durumlarda devreye girmektir. Şayet yönetim kurulu üyeleri ile ortaklığın menfaatleri çatışırsa, bağlılık yükümlülüğü gereği, yönetim kurulu üyeleri ortaklığın menfaatlerini gözetmeli ve üstün tutmalıdırlar. Bu noktada ayrıca belirtilmelidir ki, kanun koyucu, söz konusu çıkar çatışmalarında ortaklığın menfaatlerini korumak için önemli gördüklerine, müzakereye katılma yasağı (TTK m. 393) veya ortaklıkla işlem yapma ve ortaklığa borçlanma yasağı (TTK m. 395) gibi özel düzenlemeler içeren hükümler de öngörmüştür.

Bağlılık yükümlülüğünün somut görünülerinden biri olan rekabet yasağı ise anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri açısından TTK'nın 396. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Söz konusu hükmün birinci fıkrasına göre, yönetim kurulu üyeleri genel kurulun iznini almaksızın, anonim ortaklığın işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir ortaklığa sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremezler. Şayet yönetim kurulu üyeleri rekabet yasağına aykırı davranışlar sergilerlerse anonim ortaklık, yönetim kurulu üyelerinden tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan işlemi ortaklığın adına yapılmış saymakta ve üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin ortaklığa ait olduğunu dava etmekte serbestir (TTK m.396/I).



İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ORTAKLIKLARDA BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

2.1. Genel Olarak Limited Ortaklıklar

Limited ortaklık¹⁵⁰, TTK m. 573-644 hükümleri arasında düzenlenmiş olan bir ticaret ortaklığıdır. Bu ortaklık tipi, diğer ortaklıklardan farklı olarak uygulamada kendiliğinden gelişmemiş, ticari yaşamda ortaya çıkan ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Günümüzde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı verilerine göre Türk uygulamasında en fazla görülen ortaklık tipi olmuştur¹⁵¹.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 124. maddesinin ikinci fıkrasında, anonim ortaklık ve sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklıklarla birlikte limited ortaklıkların sermaye ortaklığı sayılacağı öngörülmüştür. Ancak bu ortaklığın saf bir sermaye ortaklığı olduğunu söylemek zordur. Zira limited ortaklığa ilişkin düzenlemelerde kısmen şahıs ortaklıklarına, kısmen de anonim ortaklıklara özgü bir takım özellikler bulunmaktadır. Bir veya daha çok kişi tarafından kurulabilmeleri, kural olarak ortakların ortaklık borçlarından

¹⁵⁰ Limited ortaklık, 19. yüzyılın sonlarına doğru Almanya'nın sömürgeleri ile olan ticaretinde ortaya çıkan gereksinimleri karşılamak için Alman kanun koyucusu tarafından 1892 tarihli Alman Limited Şirketler Kanunu ile oluşturulan bir ortaklık tipidir. Bu ortaklık, anonim ortaklıkların pahalı ve uzun formaliteleri gerektiren kuruluş işlemlerini hafifletmek, şahıs ortaklıklarının ucuz ve kolay biçimde kurulmalarına rağmen sınırsız sorumlu olmalarının neden olduğu sakıncaları gidermek, ortakların ortaklık borçlarından sorumluluğu sınırlı olan bir ortaklık tipine duyulan ihtiyacı karşılamak üzere, faaliyet gösterdiği ülkenin piyasa şartlarına uyabilecek ve kişisel niteliklere de sahip bir ortaklık tipine duyulan gereksinimden ötürü tekvin edilmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'nın elindeki Alsas-Loren'in Fransa'ya katılması üzerine, orada faaliyette bulunan limited ortaklıklar dolayısıyla mezkûr ortaklık tipi Fransız sistemine 1925 tarihinde girmiştir. Türk Hukukuna da limited ortaklık 1926 tarihli Ticaret Kanunu ile girmiş ve bu kanunun hükümlerine ekseriyetle Fransız Kanunu mehz teşkil etmiştir. İsviçre ise, limited ortaklığı oldukça geç olarak 1936 yılında kabul etmiş ve Alman Hukukundan farklı olarak bu ortaklık tipini şahıs ortaklıklarına yaklaştırarak düzenlemiştir. 1957 yılında yürürlüğe giren eTK'nın limited ortaklıklara dair hükümleri çoğunlukla İsviçre Borçlar kanunundan alınmıştır. Limited ortaklığın tarihi gelişimi açısından ayrıntılı bilgi için bkz. Arslanlı, H., Domaniç, H. (1989). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, Cilt (3), (Birinci Baskı). İstanbul: Temel Yayınları, 23 vd.; İmregün, O. (1996). *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, (Yeniden Gözden Geçirilmiş İlaveli On Birinci Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi, 498; Çevik, (1994), 8 vd.; Alışkan, M. (2013). *Limited Şirket Tarihçe Niteliği*, (Birinci Baskı). İstanbul: Legal Yayıncılık, 4 vd.; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, (2009), N. 1635 vd. Oluşturulduğu günden günümüze kadar ticari alanda geniş rağbet kazanmış olan limited ortaklıklara ilişkin uygulamada geniş olmuştur. eTK döneminde 54 olan hüküm sayısı 2011 tarihli TTK'da 72'ye çıkarılmıştır. TTK'da limited ortaklık, eTK dönemindeki melez karakterini korumaya devam etmekle birlikte mehz İsviçre Hukukundan farklı olarak, anonim ortaklığa daha fazla yaklaştırılmıştır.

¹⁵¹ 2017 yılı Ocak ayında 5.407 adet limited ortaklık kurulmuştur ve ülkemizde toplam limited ortaklık sayısı 791.619'a ulaşmıştır. Diğer ortaklık türlerinden anonim ortaklık sayısı 122.926, kollektif ortaklık sayısı 12.731 ve komandit ortaklık sayısı ise 1.947'dir. (www.gtb.gov.tr Erişim Tarihi: 31.08.2017).

dolayı sorumluluklarının taahhüt ettikleri sermaye payları ile sınırlı olması (TTK m. 573), asgari sermaye miktarının belirlenmiş olması (TTK m. 580), ortakların oy hakkının esas sermaye paylarının itibari değerine göre hesaplanması (TTK m. 618), genel kurul kararlarının kural olarak toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınması (TTK m. 620) ve birçok konuda anonim ortaklık hükümlerine tâbi olması¹⁵² gibi yönlerden limited ortaklıklar, sermaye ortaklığı özelliğini taşımaktadırlar. Diğer yandan, anonim ortaklıklara göre payın devrinin güçleştirilmiş olması (TTK m. 575/I-a, m. 595), ortakların kamu borçlarından ötürü 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (AATUHK)'da m. 35 hükmünde öngörüldüğü üzere hisseleri oranında sorumlu olması, tüm ortakların kanunda açıkça bağlılık yükümlülüğü ile mükellef kılınmaları (TTK m. 613), ortaklıktan çıkma veya çıkarılmaya imkân tanınmış olması (TTK m. 638, m. 640), ortaklara ortaklık sözleşmesi ile ek ödeme ve yan ödeme yükümlülüklerinin öngörülebilmesi (TTK m. 578/II), halka açılmamaları gibi yönlerden ise şahıs ortaklıklarına benzemektedirler.

eTK dönemindeki limited ortaklığa ilişkin düzenlemelerde, bilhassa yönetimin işleyişi bakımından kollektif ortaklığa olan benzerlikler fazla iken, TTK ile birlikte limited ortaklığın kişisel unsurlarından ziyade sermaye ortaklıklarına özgü özelliklere daha fazla önem verilmiş ve anonim ortaklığa olan benzerlikler daha belirgin hale getirilmiştir. TTK ile birlikte getirilen ve sermaye ortaklığı olma özelliğini belirginleştiren hükümlere, eTK m. 540'da düzenlenen özden organ ilkesinin terk edilerek TTK m. 623'de seçilmiş yönetim ilkesinin kabul edilmesi, eTK m. 520/II'ye göre payın devrinde ortaklardan en az dörtte üçünün muvafakat etmesi ve bunların esas sermayenin en az dörtte üçüne sahip olması şartı yerine TTK m. 620'de öngörülen temsil edilen oyların salt çoğunluğunun kararının devir için yeterli olması, TTK m. 630/I uyarınca genel kurul kararıyla müdür veya müdürlerin görevden alınabilmesi, yönetim hakkının ve temsil yetkisinin sınırlanabilmesi misal gösterilebilir¹⁵³.

TTK'da limited ortaklıklar, şahıs ortaklıklarına özgü bazı öğelerden arındırılmış olsa da ortaklığın oluşturulmasında ortaklara kısmî serbesti de getirilerek, arzu edildiği halde ortaklığın kollektif ortaklığa yaklaştırılmasına da imkân tanınmıştır. Uygulamada limited

¹⁵² Bkz. TTK m. 578, m. 584, m. 592, m. 610, m. 617/III, m. 622, m. 629, m. 633, m. 634, m. 635, m. 643 ve m. 644 hükümlerinde anonim ortaklıklara ilişkin hükümlere açıkça atıf yapılmış ve kıyas yoluyla limited ortaklığa uygulanacak hükümler belirtilmiştir.

¹⁵³ Bahtiyar, (2015), 396; Yıldız, (2007), 65-66.

ortaklıkların genellikle az sayıda ve birbirini tanıyan, aralarında az çok güven ilişkisi bulunan ortaklardan oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda, ortaklık sözleşmesinde, payın devrinin sınırlandırılması veya yasaklanabilmesi, bağlılık yükümlülüğünün en somut örneklerinden biri olan rekabet yasağının bütün ortaklar için getirilebilmesi, ortaklıktan çıkma şartlarının belirlenmesi gibi hükümlerin öngörülmesi ile şahıs ortaklıklarına yaklaştırılabilirler. Aynı şekilde ortaklık sözleşmesinde sermaye ortaklıklarına özgü unsurlara ağırlık verilerek de anonim ortaklıklara benzetilebilmeleri de mümkündür.

2.1.1. Tanım ve Unsurlar

Limited ortaklık, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli olup bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşan, ortakların ortaklığın borçlarından ötürü kural olarak sadece taahhüt ettikleri esas sermaye payları ile sınırlı ve yalnızca ortaklığa karşı sorumlu olduğu, tüzel kişiliği bulunan bir ortaklık tipidir (TTK m. 573/I-II)¹⁵⁴.

Limited ortaklıklar, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi amaç ve konu için kurulabilirler (TTK m. 573/III). Ancak, buradan hareketle istenilen her konuda faaliyette bulunabileceği gibi bir sonuca varılmamalıdır. Zira sigortacılık¹⁵⁵ ve bankacılık¹⁵⁶ gibi konularda limited ortaklıkların faaliyet gösteremeyeceği özel kanunlarda düzenlenmiştir.

Limited ortaklıklar, bir veya birden fazla gerçek veya tüzel kişi ile kurulabilirler (TTK m. 573/I)¹⁵⁷. eTK’da en az iki ortağın bulunması zorunluluğu, TTK ile kaldırılmış ve tek ortak ile limited ortaklık kurulabilmesine izin verilmiştir. Ancak diğer ortaklık tiplerinde öngörülme-yen bir üst sınırın bu ortaklık tipinde mevcut olduğu önemle belirtilmelidir. TTK m. 574 hükmü uyarınca limited ortaklıklarda, ortak sayısı elliyi aşamaz. Ortak sayısının

¹⁵⁴ TTK m. 573 hükmünde limited ortaklığın tanımı verilmeye çalışılmıştır. Bölüm başlığı “Tanım ve Kuruluş” iken; kenar başlığında “kavram” terimi tercih edilerek bir uyumsuzluk oluşturulduğundan eleştiriye açıktır. Maddenin gerekçesinde 573. maddede tanımdan daha çok, limited şirketin nitelik ve özelliklerinin tanıtıldığı ve hükmün, eTK’nın 503. maddesinden ikisinin sisteme ilişkin olması üzere üç noktada farklı olduğu belirtilmiştir. TTK Madde Gereççeleri, m. 573.

¹⁵⁵ 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 3. maddesine göre, Türkiye’de faaliyet gösterecek sigorta ortaklıklar ile reasürans ortaklıklarının, anonim ortaklık veya kooperatif şeklinde kurulması şarttır.

¹⁵⁶ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu 7. maddesine göre, Türkiye’de kurulacak bir bankanın anonim ortaklık şeklinde kurulması şarttır.

¹⁵⁷ Yabancıların limited ortaklıkta ortak olması konusunda herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Ancak, ortaklık sözleşmesinde, ortakların vatandaşlığına ilişkin açıklamaların bulunması gerekmektedir. Bilgili, Demirkapı, (2013), 619.

elliyi aşması durumunda ise kanunda herhangi bir yaptırım öngörülmemiş, sınırın aşılması durumunda hangi yaptırımın uygulanacağı içtihatlarla bırakılmıştır. Ortak sayısının sonradan tek kişiye inmesi halinde ise, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde durum müdürlere yazı ile bildirilmelidir. Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirirler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olurlar. Aynı yükümlülük, ortaklığın tek ortakla kurulduğu hâllerde de geçerlidir (TTK m. 574/II).

Ortaklık borçlarından ötürü, malvarlığı ile limited ortaklık sorumludur (TTK m. 602). Ortaklar ise ortaklığa karşı taahhüt ettikleri sermaye miktarıyla sınırlı olarak ve sadece ortaklığa karşı sorumluluk taşırlar. Ortakların, ortaklığın alacaklılarına karşı şahsi sorumlulukları kural olarak bulunmamaktadır¹⁵⁸. Bu kuralın istisnasını, ortaklığın kamu borçları oluşturmaktadır (AATUHK m. 35).

Limited ortaklıklar, diğer ticaret ortaklıkları gibi, tüzel kişiliğe sahiptirler. TTK m. 558/I hükmü uyarınca söz konusu ortak tipi, ticaret siciline tecil ile tüzel kişilik kazanmaktadır. Bu ortaklıklar tüzel kişi tacir olmasından ötürü ticaret unvanı kullanmak zorundadır. Söz konusu ortaklığın ticaret unvanı, konu unvanı olup; işletme konusu unvanın çekirdeğini teşkil etmektedir. TTK m. 43/I hükmü uyarınca, işletme konusu gösterilmek ve 46. maddede düzenlenen eklere ilişkin hüküm saklı kalmak kaydıyla limited ortaklıklar ticaret unvanı serbestçe seçilebilmektedirler.

Limited ortaklıklar bir sermaye ortaklığıdır ve ortaklığın esas sermayesi belirlidir. Ortaklığın esas sermayesi en az on bin Türk Lirası olup (TTK m. 580/I), sermaye miktarının ortaklık sözleşmesinde gösterilmesi zorunludur (TTK m. 576/I-c). Ortaklar bu tutardan az olmamak kaydıyla sermaye miktarının arzu ettikleri şekilde belirleyebilirler. Ayrıca, ortakların koyacakları sermaye miktarının birbirine eşit olması da şart değildir. Ancak, ortaklık sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibarî değeri en az yirmi beş Türk Lirası

¹⁵⁸ Kanunkoyucu, ortakların şahsi malvarlığı ile limited ortaklığın malvarlığının birbirinden ayrılması ilkesini benimsemiştir. Şener, (2012), s. 711; Ayhan, R. (1992). *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*. (Birinci Baskı). İstanbul: kazancı Hukuk Yayınları No: 117, 63-64; Sayın Önal, B. (2008). *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*, (Üçüncü Tıpkı Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 76-77.

olarak belirlenebilmektedir (TTK m. 583/I) Bu nedenle ortağın getireceği sermaye payının en az yirmi beş Türk Lirası veya bunun katları şeklinde olması gereklidir (TTK m. 583/II).

2.1.2. Ortakların Yükümlülükleri

Limited ortaklıkta ortaklarının en temel yükümlülüğü, ortaklığa sermaye olarak koymayı taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödeme yükümlülüğüdür. Bu durum limited ortaklığın bir sermaye ortaklığı olmasının doğal bir sonucudur. Ortakların sermaye taahhüdünü ifa etmesiyle kural olarak sorumlulukları sona erer. Ortaklara esas sermaye payının azaltılması hali hariç, sermaye payı bedelleri geri verilemeyeceği gibi, ortaklar bu borçtan ibra da olunamazlar (TTK m. 601)¹⁵⁹. Sermayenin geri verilmiş olması (TTK m. 601), haksız bir şekilde faiz ödenmesi (TTK m. 609) ve haksız kâr payı ödenmesi hallerinde (TTK m. 611) sorumluluk o miktarda yeniden doğmaktadır¹⁶⁰.

Sermaye koyma yükümlülüğün yerine getirilmesinde limited ortaklık, TTK'da anonim ortaklıklarla aynı hükümlere tâbi tutulmuştur. TTK m. 585/I hükmünde¹⁶¹ esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında TTK'nın anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerinin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. Söz konusu hükümler dikkate alındığında, nakden taahhüt edilen payların itibarî değerinin en az yüzde yirmi beşi tescilden önce, geri kalanı ise ortaklığın tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesi gereklidir (TTK m. 344). Aynı sermaye getirilmesi halinde, tapu sicili gibi ilgili sicillere tescil işlemi, ortaklık veya ticaret sicili müdür tarafından derhal yapılır (TTK m. 128).

Limited ortaklıkta ortakların esas yükümlülüğü olan sermaye koyma yükümlülüğünün dışında, ortaklık sözleşmesiyle ortaklara ek ödeme yükümlülüğü de

¹⁵⁹ Sermayenin geri verilmesine ilişkin mezkûr yasa, alacaklıların korunmasına hizmet ettiği gibi ortaklığın da korunmasına hizmet etmektedir.

¹⁶⁰ Bahtiyar, (2015), 454; Bilgili, Demirkapı, (2013) 734 vd.; Önal, (2008), 91vd.

¹⁶¹ TTK'nın m. 585'in ilk hali 6335 sayılı Kanun'un 31. maddesi ile değiştirilmiştir. Maddenin değişiklikten önceki hali şu şekildeydi: “Şirket, kanuna uygun olarak düzenlenen şirket sözleşmesinde, kurucuların limited şirket kurma iradelerini açıklayıp, sermayenin tamamını şartsız taahhüt etmeleri ve nakit kısmı hemen ve tamamen ödemeleriyle kurulur...” Değişiklikten önce, nakit sermaye borcunun bir kısmının kuruluşta, bir kısmının ise daha sonra ödenmesi imkanı bulunmamaktaydı. 6335 sayılı Kanun ile birlikte yapılan düzenlemeden sonra, kısmî ödemeye imkan tanınarak; sermaye borcunun yerine getirilmemesi dolayısıyla ortağın ortaklıktan çıkarılması, payının paraya çevrilmesi gibi hükümler hayata geçmiş oldu. Pulaşlı, (2015), s. 779.

yüklenebilmektedir (TTK m. 577/I-c, m. 603/I)¹⁶². Anonim ortaklıklarda tek borç ilkesine aykırı olduğundan öngörülme bu yükümlülük, limited ortaklıklar bakımından TTK'da düzenlenmiştir. Söz konusu yükümlülük, ortaklığın faaliyetini sürdürebilmesi amacıyla, ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi ve kanunda belirtilen şartların¹⁶³ gerçekleşmesi halinde, ortaklara esas sermaye payı bedeli dışında nakdi ödemede bulunma borcunu yüklemektedir¹⁶⁴.

Ek ödeme yükümlülüğü, ortaklık sözleşmesinde ancak esas sermaye payını esas alan belirli bir tutar olarak öngörülebilir ve bu tutar, esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamaz (TTK m. 603/III). Ortaklar, sadece kendi esas sermaye payına düşen ek ödemeyi yerine getirmekle yükümlüdürler (TTK m. 603/ IV)¹⁶⁵.

Ek ödeme yükümlülüğü, kuruluş sözleşmesi ile getirilebileceği gibi, ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi ile de getirilebilmesi mümkündür¹⁶⁶. Sermaye koyma yükümlülüğü gibi iade edilmemek üzere ödemede bulunma zorunluluğu getirmeyen mezkûr yükümlülük, kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesiyle ortaklara geri ödenebilmektedir (TTK m. 605).

Ortakların bir diğer yükümlülüğü ise, yan edim yükümlülüğüdür¹⁶⁷. TTK m. 606 uyarınca, ortaklık sözleşmesiyle, ortaklığın işletme konusunun gerçekleştirilmesine hizmet

¹⁶² eTK'da ortakların sermaye koyma yükümlülüğünden başka bir yükümlülük öngörülmemiştir. 1936 tarihli İsviçre Borçlar Kanunu'nun ek ödeme yükümlülüğünü düzenleyen m. 784/III hükmü, eTK'ya limited ortaklıkların Türkiye'de gelişmesine engel olacağı düşüncesiyle alınmamıştır. Ancak doktrinde, limited ortaklıklarda, bilançodaki açıkların kapatılabilmesinde kullanılmak üzere ek ödeme yükümlülüğünün ortaklık sözleşmesi ile öngörülebileceği kabul edilmekteydi. Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, (2009), N. 1697; Pulaşlı, H. (2014). *Şirketler Hukuku Şerhi*, Cilt (2), (Değişiklikler ve İkincil Mevzuat Düzenlemeleriyle Güncelleştirilmiş İkinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 2227.

¹⁶³ TTK m. 603/I hükmü uyarınca, ortaklardan bu yükümlülüğün yerine getirilmesi; ortaklık esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının ortaklığın zararını karşılayamaması, ortaklığın bu ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması, ortaklık sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer bir hâlin gerçekleşmiş bulunması hâllerinde istenebilir.

¹⁶⁴ Şener, (2012), s. 659; Bilgili, Demirkapı, (2013), 740.

¹⁶⁵ Ek ödeme yükümlülüğü bakımından ortaklar arasında eşitlik ilkesi mevcuttur ve birbirlerinin ek ödeme yükümlülüğünden ötürü ortaklar müteselsilen sorumlu değildir. Bilgili, Demirkapı, (2013), 743.

¹⁶⁶ TTK m. 607 hükmü uyarınca, sonradan ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle ek ödeme yükümlülüğü öngören veya mevcut yükümlülükleri arttıran limited ortaklık genel kurul kararı, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla alınabilir. Bu hükümden hareketle, tüm ortakların onayına gerek olmadığı ortaya çıkmaktadır. Ancak ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin TTK m. 589 hükmünde öngörülen yetersayılarda dikkate alınmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Şener, (2012), s. 660.

¹⁶⁷ Limited ortaklıklardaki yan edim yükümlülükleri, anonim ortaklıklarda bulunan ikincil yükümlülüklerine nitelik olarak benzemelerine rağmen farklı şekilde adlandırılmıştır. Doktrinde aynı kuruma farklı isimler

edecek yan edim yükümlülükleri öngörülelebilmektedir¹⁶⁸. Yan edim yükümlülüğü, ek edim yükümlülüğünden farklı olarak nakdi ödeme borcu yüklemeyip; bir kısım esas sermaye paylarına veya pay kategorilerine yüklenebilen ya da payların tümüne yönelik olan yapma, yapmama, katlanma, kullandırma edimlerinden oluşan bir yükümlülüktür¹⁶⁹. Ortaklığın işletme konusuna hizmet edecek şekilde süt, pancar, şeker gibi ham veya işlenmiş ürünlerin teslimi; park yeri veya depo yeri sağlanıp kullandırılması; taşıma gibi hizmetlerin sunulması yan edim yükümlülüklerine misal olarak gösterilebilir¹⁷⁰. Kural olarak, yan edim yükümlülükleri karşılıksız değildir¹⁷¹.

Yan edim yükümlülüklerinin konusu, kapsamı, koşulları ve diğer önemli noktalar ortaklık sözleşmesinde belirtilmelidir. Ancak, ayrıntıyı gerektiren konuların ise genel kurul kararıyla kararlaştırılacağı öngörülelebilmektedir (TTK m. 606/II). Ortaklık sözleşmesinde açıkça belirtilmiş bir karşılığı veya uygun bir karşılığı bulunmayan ve özkaynak ihtiyacını karşılamaya hizmet eden nakdi ve ayni edim yükümlülükleri, ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümlere tâbidir (TTK m.606/III).

Ayrıca eTK döneminde limited ortaklıklarda ortakların yükümlülüklerinden bir diğeri yönetime katılmaydı. Ancak tüm ortakların, ortaklığı birlikte yönetmesi, dolayısıyla, ortaklığın yönetiminin ve temsilinin ortaklar için hem hak hem de yükümlülük niteliği taşıması anlamına gelen özden organ ilkesi¹⁷², TTK ile birlikte terkedilerek seçilmiş yönetim ilkesi benimsenmiştir. TTK m. 623 hükmü ile birlikte artık, limited ortaklığın yönetiminin ve temsilinin ortaklık sözleşmesi ile düzenleneceği hüküm altına almış ve anonim ortaklıkta olduğu gibi ortaklığın idaresinde profesyonelleşmeye imkân tanıyan seçilmiş yönetim ilkesini kabul edilmiştir. Böylece, ortaklığın yönetim ve temsili ortaklar için bir hak olarak kalmaya devam etmekle birlikte, kural olarak bir yükümlülük olmaktan çıkmıştır¹⁷³.

verilmesinin kanun yapma tekniğine uygun olmadığı gerekçesiyle bu durum eleştirilmektedir. Bilgili, Demirkapı, (2013), 747.

¹⁶⁸ Maddenin gerekçesinde yan edim yükümlülüklerinin, limited ortaklığın kişisel öğelerden oluşabilen yanını ortaya çıkaran ve diğer yandan onu kooperatife yaklaştıran bir kurum olduğu belirtilmiştir. Bkz. TTK Madde Gerekçeleri, m. 606.

¹⁶⁹ Bilgili, Demirkapı, (2013), 747; Pulaşlı, (2014), 2282-2283; Dinç, S. (2015). *Limited Ortaklıklarda Ortakların Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülükleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 84 vd.

¹⁷⁰ Pulaşlı, (2014), 2283; Dinç, (2015), 90; Bahtiyar, (2015), 453.

¹⁷¹ TTK Madde Gerekçeleri, m. 606.

¹⁷² TTK Madde Gerekçeleri, m. 623.

¹⁷³ Bahtiyar, (2015), 419.

Bununla birlikte belirtilmelidir ki, TTK m. 623/I hükmü uyarınca, en azından bir ortağın, limited ortaklığı yönetim ve temsil yetkisinin bulunması gereklidir.

Limited ortaklıkta ortakların bir başka yükümlülüğü ise bağlılık yükümlülüğüdür. Ortakların söz konusu yükümlülüğü ve bu yükümlülüğün en somut örneği olan rekabet yasağı çalışmamızın konusunu oluşturup, ileriki kısımlarda ayrıntılı bir biçimde ele alınacağından tekrardan kaçınmak gayesiyle bu başlık altında sadece ismen zikredilmiştir.

2.1.3. Müdürlerin Yükümlülükleri

Limited ortaklığın yönetimi ve temsili, ortak olsun veya olmasın, müdür olarak adlandırılan kişiler tarafından yerine getirilmektedir. Ortak veya üçüncü kişi olan “*müdür*” ve bu sıfatı taşıyan birden fazla ise “*müdürler*”¹⁷⁴, limited ortaklığın yönetim ve temsil organıdır. Müdür veya müdürler ile limited ortaklık arasında bir sözleşme bağı bulunmaktadır ve bu bağ onlara organ üyeliği niteliği kazandırmaktadır¹⁷⁵.

Müdürler, kanunların ve ortaklık sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidirler (TTK m. 625/I). Kanunda sayılan bazı görev ve yetkileri, müdürler bir başkasına devretme ve bu yetkilerden vazgeçme hakkına sahip değildirler. TTK m. 625/I uyarınca, müdürlerin vazgeçilemez ve devredilemez nitelik taşıyan görev ve yetkileri şunlardır: *Ortaklığın üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi; kanun ve ortaklık sözleşmesi çerçevesinde ortaklığın yönetim örgütünün belirlenmesi; ortaklığın yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması; ortaklık yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, ortaklık sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi; küçük limited ortaklıklar hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması; ortaklığın finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal*

¹⁷⁴ TTK m. 623/I uyarınca, en azından bir ortağın, yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gereklidir. Ayrıca 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önce TTK m. 628/I hükmü uyarınca birden fazla müdür atanmışsa, bunlardan en azından birinin yerleşim yerinin Türkiye’de olması zorunlu tutulmuştu. Kaldırılan bu kanun hükmünün gerekçesinde, ortaklığın tamamen Türkiye dışından yönetilmesi engellenmeye ve müdürlerin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasındaki engellerin olabildiğince kaldırılması amacının güdüldüğü belirtilmiştir. TTK Madde Gereççeleri, m. 628/I. 6335 sayılı Kanunla birlikte yapılan değişiklikten sonra TTK’da ikametgâh şartına dair böyle bir zorunluluk kalmamıştır.

¹⁷⁵ Yıldız, (2007), 245; Bilgili, Demirkapı, (2013), 677.

tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi; genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi; ortaklığın borca batık olması hâlinde durumun mahkemeye bildirilmesi. Ancak, müdürlerin vazgeçilmez nitelikteki görev ve yetkileri sadece TTK m. 625/I'de öngörülenler ile sınırlı değildir. TTK'da yer yer anonim ortaklık hükümlerine yapılan yollamalar ile başka görevleri de müdürlerin yapacağı düzenlenmiştir. Misal olarak; TTK m. 633/I'e göre, esas sermayenin kaybı ya da borca batık olma hâllerinde anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümler kıyas yoluyla uygulanacaktır. Yine ticaret siciline tescil başvurusu yapmak (TTK m. 586/II) veya ek ödeme yükümlülüğünü öngörülmüş ise ortaklardan talep etmek (TTK m. 603/V) de müdürlerin vazgeçilemez ve devredilemez görevlerine diğer örnekler olarak gösterilebilirler.

Ortaklık sözleşmesi ile müdür veya müdürlerin aldıkları belirli kararları ve münferit sorunları genel kurulun onayına sunmaları gereği öngörülebilir. Ancak, genel kurulun onayı alınmış olsa bile, söz konusu onay müdürlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz ve sınırlandırmaz (TTK m. 625/II).

Limited ortaklıkta müdürlerin yükümlülükleri, TTK m. 626 ve 627 hükümlerinde düzenlenmiştir. TTK m. 626 hükmünde, müdürlerin özen ve bağlılık yükümlülüğü ile bağlılık yükümlülüğünün somut bir örneği olan rekabet yasağı öngörülmüştür. Özen yükümlülüğü kavramı kapsamında müdürler, iş ve işlemlerinde gerekli olan dikkati, ciddiyeti ve bilimselliği göstermek zorundadırlar¹⁷⁶. Söz konusu yükümlülük uyarınca müdürler, bilimsellik ve modern yönetim ilkelerinin gereği olarak bir karar alınmadan önce gerekli pazar araştırması yapmalı, finansal durumları değerlendirmeli, borca ve etiğe uygunluk incelemesi yapmalıdır¹⁷⁷. Bu yükümlülük, özellikle sorumluluk davasında kusurun saptanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Müdürlerin bağlılık yükümlülüğü ve söz konusu yükümlülüğü uygulama alanları ise ileriki kısımlarda izah edileceğinden bu kısımda ismen zikredilmekle yetinilmiştir.

Müdürler için getirilmiş diğer bir yükümlülük ise eşit işlem yapma yükümlülüğüdür. TTK m. 627 hükmü uyarınca müdürler, ortaklara eşit şartlarda eşit işlem yapmalıdırlar. Hükümde, doktrine uygun bir şekilde, eşit işlem yapma yükümlülüğünde mutlak eşitlik

¹⁷⁶ TTK Madde Gereççeleri, m. 626.

¹⁷⁷ TTK Madde Gereççeleri, m. 626.

değil, görecelilik kuralı benimsenmiştir¹⁷⁸. Gerekçede söz konusu yükümlülüğün, ortaklıklar hukuku için hem taşıyıcı kolonlardan biri hem yönetimle müdürlerin iş, işlem ve kararlarına yön veren bir ilke hem de ilişkileri adalet temelinde değerlendirilen bir düzenleyicisi olduğu belirtilmiştir¹⁷⁹. TTK'da bu yükümlülüğe aykırı davranan müdür kararlarının batıl olacağı hususu, TTK m. 644 hükmünün 391. maddeye yaptığı atıfla hüküm altına almıştır¹⁸⁰.

2.2. Bağlılık Yükümlülüğünün Limited Ortaklıklar Bakımından Değerlendirilmesi

2.2.1. Kanuni Düzenleme

2.2.1.1. Ortaklar Açısından

Limited ortaklıklarda ortakların bağlılık yükümlülüğü, genel bir hüküm olarak “Bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı” kenar başlıklı Türk Ticaret Kanunu'nun 613. maddesinde düzenlenmiştir. Ortaklık sözleşmesiyle öngörülmesi durumunda ortakların da rekabet yasağına tâbi tutulabileceği hususunda eTK'nın 547. maddesinin son cümlesindeki düzenlemeyi de ihtiva eden bu madde, bağlılık yükümlülüğü kapsamında ortaklığın çıkarlarını zedeleyecek davranışlardan kaçınmayı, sır saklama yükümlülüğünü ve rekabet yasağına dair ek düzenlemeleri de bünyesinde barındırmaktadır. Diğer bir ifade ile TTK'nın 613. maddesinin, limited ortaklıkta ortakların bağlılık yükümlülüğünü farklı konular bağlamında düzenlemiş bir hüküm olduğu görülmektedir¹⁸¹. Söz konusu maddenin gerekçesinin ilk satırlarında, eTK'da TTK'nın 613. maddesi anlamında bağlılık yükümlülüğüne ve rekabet yasağına yer verilmediği ve TTK ile getirilen bu hükümle birlikte limited ortaklığın kişisel yönüne uygun bir düzenleme yapılarak ortaklar için hem bağlılık yükümlülüğüne hem de rekabet yasağına yer verildiği ifade edilmiştir¹⁸². Ancak, eTK'da ortaklar açısından rekabet yasağına yer verilmediğine dair açıklamanın doğru olmadığını

¹⁷⁸ TTK Madde Gerekçeleri, m. 627.

¹⁷⁹ TTK Madde Gerekçeleri, m. 627.

¹⁸⁰ Yıldız, (2007), 265; Yüce, M. (2014). *Anonim ve Limited Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeleri Kanuni Temsilcileri Müdürler ile Ortakların Hak ve Sorumlulukları*, (Birinci Baskı). Bursa: Ekin Basın Yayım Dağıtım, 61.

¹⁸¹ Tekinalp, (2011), 49.

¹⁸² TTK Madde Gerekçeleri, m. 613.

belirtmek gerekir. Zira eTK 547. maddesi uyarınca müdür olan ortaklar hakkında öngörülen rekabet yasağının, ortaklık sözleşmesine konulacak hükümle ortaklara teşmili mümkündür.

TTK'nın 613. maddesinde ilk olarak bağlılık yükümlülüğünün en somut görünüşlerinden biri olan sır saklama yükümlülüğü düzenlenmiştir. Nitekim madde gerekçesinde de sır saklama yükümlülüğünün, önde gelen ve vazgeçilmez nitelikte bir bağlılık yükümlülüğü olduğu ifade edilmiştir¹⁸³. Söz konusu hükmün birinci fıkrasına göre ortaklar, ortaklık sırlarını korumakla yükümlü tutulmuşlardır. Ancak ortaklık sırrı kavramının tarifi yapılmayıp, doktrin ve mahkeme kararlarınca kavramın belirleneceği gerekçede belirtilmiştir¹⁸⁴. Ayrıca fıkranın ikinci cümlesinde, sır saklama yükümlülüğünün ortaklık sözleşmesiyle veya genel kurul kararıyla kaldırılamayacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla hükümden de anlaşılacağı üzere sır saklama yükümlülüğü, emredici mahiyet arz eden bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir.

TTK'nın 613. maddesinin ikinci fıkrasında ise sır saklama yükümlülüğü dışında ortağın limited ortaklığa karşı bağlılık yükümlülüğünü içeren ve maddenin kenar başlığı ile dördüncü fıkrasında ismi vurgulanan bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı düzenlenmiştir. Fıkranın ilk cümlesinde ortakların, limited ortaklığın çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamayacakları hüküm altına alınmıştır. Esasen bu ifade ile kanun koyucu, ortaklığa karşı gösterilmesi gereken bağlılık yükümlülüğünün bir nevi tanımını yapmıştır. Zira ortaklıklar hukukunda bağlılık yükümlülüğünün merkezinde ortaklığın çıkarlarının korunması hususu yer almaktadır. Maddenin gerekçesinde ise bağlılık yükümlülüğü ile ilgili olarak “*çıkartlarını zedeleyecek davranışlar*” ibaresine yer verilmesinin nedeni olarak söz konusu yükümlülüğe geniş bir anlam kazandırmak olduğu belirtilmiştir¹⁸⁵. Gerekçenin devamında da bu ibare dolayısıyla, *inter alia*¹⁸⁶, limited ortaklığa karşı, onu engelleyecek, kötüleyecek, güç duruma düşürecek, gelişmesini köstekleyecek, yatırımlara etki yapacak her türlü davranışın kapsam dâhilinde olduğu ifade edilmiştir¹⁸⁷. TTK'nın 613. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi ve gerekçedeki

¹⁸³ TTK Madde Gerekçeleri, m. 613.

¹⁸⁴ TTK Madde Gerekçeleri, m. 613.

¹⁸⁵ TTK Madde Gerekçeleri, m. 613.

¹⁸⁶ *Inter Alia*, Latince kökenli bir sözcük grubu olup, “*başkaları arasında*” anlamına gelmektedir. Türk Hukuk Kurumu, (1993), 563.

¹⁸⁷ TTK Madde Gerekçeleri, m. 613.

ifadeler birlikte değerlendirildiğinde, limited ortaklıklarda ortaklar açısından bağlılık yükümlülüğünün geniş kapsamlı ve çok içerikli bir yükümlülük olarak öngörülme istendiği anlaşılmaktadır. Hatta *Tekinalp*’e göre, bu hükümle ortağın limited ortaklığa zarar veren tüm işlem ve kararları yasaklandığından; mezkûr hüküm, ortağın yaptığı iş ortaklığın işletme konusunun dışında dahi olsa, bu işin yapılmasına izin vermeyecek niteliktedir¹⁸⁸. Ancak, özellikle limited ortaklıkların bünyesinde şahıs ortaklıklarına mahsus bazı özellikleri barındırsa da esasında bir sermaye ortaklığı olduğu hususu göz önünde bulundurularak, ortağın kişi özgürlüğünü ve ticaret serbestisini tamamen ortadan kaldıracak bir biçimde bu hükmün çok geniş şekilde yorumlanmaması gerektiğini belirtmekte fayda vardır.

TTK’nın 613. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde ise ortakların, özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamayacakları öngörülmüştür. Maddenin gerekçesinde, ortağın kendisine özel menfaat sağlamasının ve ortaklığın amacına zarar veren davranışlarda bulunmasının, bağlılık yükümlülüğünü ihlâl eden ayrı bir kategori olduğu ifade edilmiştir¹⁸⁹.

TTK’nın 613. maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinde ise ortaklar açısından rekabet yasağı getirilebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre, ortaklık sözleşmesiyle, ortakların limited ortaklıkla rekabet teşkil eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda oldukları öngörülebilmektedir. Dolayısıyla ortaklık sözleşmesinde öngörülmediği takdirde ortakların rekabet yasağına tâbi olduklarından bahsedilemeyecektir. Maddenin gerekçesinde de bu durum, sınırlı sorumluluk ilkesi ve ortaklık haklarının sermayeye bağlanmış olması limited ortaklıklarda ortağın kanuni rekabet yasağı altına konulmasını haklı göstermez denilerek ifade edilmiştir. Ve gerekçenin devamında, ortaklık sözleşmesinde açık hüküm bulunmaması durumunda bağlılık yükümlülüğünden hareketle rekabet yasağına varılamayacağı belirtilmiştir¹⁹⁰.

TTK’nın 613. maddesinin üçüncü fıkrasında, müdürler hakkında rekabet yasağı öngören TTK’nın 626. maddesi hükümleri saklı tutulmuştur. Ancak kanaatimizce, ortakların bağlılık yükümlülüğünü ve rekabet yasağını düzenleyen TTK’nın 613. maddesinde müdürlere yönelik bu tarz bir hükme yer verilmesi gereksizdir. Zira TTK’nın 626.

¹⁸⁸ Tekinalp, (2011), 49 vd.

¹⁸⁹ TTK Madde Gerekçeleri, m. 613.

¹⁹⁰ TTK Madde Gerekçeleri, m. 613.

maddesinde limited ortaklıklarda müdürlerin rekabet yasağına tâbi oldukları açıkça ifade edilmiştir.

Son olarak TTK'nın 613. maddesinin dördüncü fıkrasında, geri kalan ortakların tümünün yazılı olarak onay vermeleri hâlinde ortakların bağlılık yükümlülüğüne veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilmelerine imkân tanınmıştır. Ayrıca hükmün devamında, ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi halinde, fıkranın ilk cümlesindeki onay yerine, genel kurul kararıyla dahi ortağa onay verilebilmesine olanak sağlanmıştır¹⁹¹. Söz konusu hükümle ilgili değerlendirme yapılırsa ilk olarak hükmün, TTK'nın 613. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen ve ortaklık sözleşmesiyle veya genel kurul kararıyla kaldırılamayacağı ifade edilen sır saklama yükümlülüğüne dair hükümle çelişkili olduğunun düşünülmesine neden olmaktadır. Bu noktada, bağlılık yükümlülüğünün somut bir görünümü olan sır saklama yükümlülüğünün bu hüküm kapsamında ayrı tutulduğunun belirtilmesi daha isabetli olacaktır. Aksi takdirde, gerekçede önde gelen ve vazgeçilmez nitelikte bir bağlılık yükümlülüğü olmasının belirtilmesine rağmen sır saklama yükümlülüğünün, bağlılık yükümlülüğü kavramının kapsamına dâhil edilmediği gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Buna ilave olarak, mezkûr hükümden, âdeta tüm ortakların rekabet yasağına tâbi oldukları gibi bir anlam çıkmaktadır. Hâlbuki TTK m. 613/II hükmünün son cümlesinde ortakların kural olarak rekabet yasağına tâbi olmadıkları ifade edilmiştir. Ayrıca hükümdeki “onay” ibaresi, ortağın bağlılık yükümlülüğüne aykırı hareketinden sonra rıza gösterilmesi olarak algılanmaktadır. Ancak hükmün ifade tarzından “onay” ibaresi ile mezkûr yükümlülüğe aykırı hareketten önce beyanda bulunulması anlaşıldığından, bu ibarenin yerine “izin” ibaresinin tercih edilmesi kanaatimizce daha isabetli olacaktır¹⁹². Değerlendirilmesi gereken diğer bir husus ise rekabet yasağının kaldırılması açısından hüküm yerinde bir düzenleme olsa da, bağlılık yükümlülüğünün tamamen kaldırılması noktasında tartışmaya açıktır. Konu limited ortaklığın her ne kadar şahıs ortaklıklarına ilişkin birtakım özellikleri bünyesinde bulundursa da nihayetinde bir

¹⁹¹ TTK 613. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi şu şekildedir: “Esas sözleşme birinci cümledeki onay yerine ortaklar genel kurulunun onay kararını öngörebilir”. Söz konusu hükümde kullanılan “Esas sözleşme” ibaresi anonim ortaklıklara özgü bir terimdir. Maddedeki bu ibarenin limited ortaklıklarda teknik terim niteliğinde olan “ortaklık sözleşmesi” veya “şirket sözleşmesi” olarak düzeltilmesi gereklidir. Aynı yönde görüş için bkz. Kendigelen, A. (2011). *Türk Ticaret Kanunu –Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 458, Dpn. 57.

¹⁹² Aynı yönde görüş için bkz. Kendigelen, (2011) s. 458, Dpn. 58.

sermaye ortaklığı olması hasebiyle ortaklar açısından sorun teşkil etmese de müdürler açısından irdelenmesi gereklidir. Zira müdürler de TTK m. 626/III yollamasıyla ortaklar için öngörülen bağlılık yükümlülüğüne tâbi kılınmışlardır. Ortaklığın stratejisini belirleyen, ticari yaşamda ortaklığın varlığının sürdürülmesini sağlayan organ müdürlerdir¹⁹³. Dolayısıyla bilhassa müdürler açısından bağlılık yükümlülüğünün varlığına tamamen son verilecek bir nitelikte rıza gösterilmesi, başta müşterek amaç ve *affectio societatis* unsurları olmak üzere ortaklık sözleşmelerinin temel unsurlarını zayıflatacak ve hatta bunları âdeta kaldıracak bir hâle dahi sokabilecektir. Kanaatimizce, bağlılık yükümlülüğüne aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilme noktasında verilecek izin, belirli bir takım işlere yönelik ve sınırları çizilmiş olmalıdır.

2.2.1.2. Müdürler Açısından

Limited ortaklıklarda müdürlerin bağlılık yükümlülüğü, ortaklarda olduğu gibi genel bir hüküm olarak “*Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı*” kenar başlıklı TTK’nın 626. maddesinde düzenlenmiştir. eTK’nın 547. maddesinde rekabet yasağına dair bir düzenleme bulunsa da TTK ile birlikte müdürlerin bağlılık yükümlülüğü özel olarak hükme bağlandığı müşahade edilmektedir.

TTK’nın 626. maddesinin birinci fıkrası uyarınca müdürler ve yönetimle görevli kişiler, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve limited ortaklığın menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlü kılınmışlardır. Ayrıca, şirketler topluluğundaki hâkim ve bağlı ortaklıklara ilişkin TTK’nın 202. ve 205. madde hükümleri saklı tutulmuştur. Öncelikle hükümde, özen yükümlülüğü ile ortaklık menfaatlerinin gözetilmesinin birbirinden ayrıldığı gözlemlenmektedir. Nitekim madde gerekçesinde de bu durum belirtilmiştir¹⁹⁴. Ayrıca gerekçede, ortaklığın menfaatlerinin gözetilmesinden, ortaklık menfaatlerinin kişisel veya başkalarının menfaatlerine feda edilmemesinin, diğer menfaatlerin arkasına konulmasının anlaşılması gerektiği; müdürlük görevinin yerine getirilmesine dair doğan bir gereklilik olduğu ve mezkûr yükümlülüğün ölçüsünün, genel

¹⁹³ Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri açısından aynı yönde görüş için bkz. Helvacı M., Çamurcu, E., Türkyılmaz, İ. (2017). “Özellikle Anonim Şirket Açısından Şirket Menfaatinin Değerlendirilmesi”. *Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 312.

¹⁹⁴ TTK Madde Gerekçeleri, m. 626.

hüküm niteliğindeki TMK m. 2’de öngörülen dürüstlük kuralı olduğu ifade edilmiştir¹⁹⁵. Bununla birlikte gerekçede, müdürlerin ortaklık menfaatlerini gözetme yükümlülüğünün, bağlılık yükümlülüğü içinde değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir¹⁹⁶. Ancak kanaatimizce, ortaklıklar hukukunda bağlılık yükümlülüğünün merkezinde ortaklığın menfaatlerinin korunması esasının bulunduğu dikkate alındığında, bu esasın başında müdürlerin ortaklık menfaatlerini doğrultusunda davranması ve bütün işlemlerinde ortaklık menfaatlerini ön planda tutması gelmektedir. Ortaklık menfaatleri doğrultusunda davranmak, müdürlerin yetkisini kendi veya üçüncü kişilerin çıkarları için değil, ortaklık menfaatleri için kullanmasını gerektirmektedir. Ayrıca anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin özen ve bağlılık yükümlülüğüne ilişkin TTK m. 369 hükmünün birinci fıkrasında bağlılık yükümlülüğü, “*şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek*” olarak ifade edilmektedir¹⁹⁷. Kanaatimizce bağlılık yükümlülüğü kapsamında değerlendirilebilecek olan bir hususun, maddenin gerekçesinde açıkça bu yükümlülüğün içinde değerlendirilemeyeceğinin belirtilmesine katılmak mümkün değildir.

TTK’nın 626. maddesinin ikinci fıkrasında ise limited ortaklık müdürlerinin rekabet yasağına tâbi oldukları öngörülmüştür. Söz konusu hükme göre, ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmemişse veya diğer ortakların tamamı yazılı olarak izin vermemişse, müdürler limited ortaklıkla rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamayacaklardır. Ayrıca ortaklık sözleşmesinde, ortakların onayı yerine genel kurulun onayının öngörülebilmesi mümkündür. Madde gerekçesinde, söz konusu hükmün eTK’nın 547. maddesinin yerini aldığı belirtilmiştir¹⁹⁸. Ancak TTK’daki bu hükmün, eTK’nın 547. maddesine nispeten genel bir düzenleme olduğu ve eTK’daki gibi mezkûr yasağın kapsamında yapılamayacak işlemlerin sayılması yerine, müdürlerin ortaklıkla rekabet teşkil eden faaliyetlerde bulunamayacağı yönünde bir ifade ile yetinildiği görülmektedir.

TTK’nın 626. maddesinin üçüncü ve son fıkrasında ise, müdürlerin de ortaklar için öngörülmüş bağlılık yükümlülüğüne tâbi tutulacağı hüküm altına alınmıştır. Bağlılık yükümlülüğü kapsamında müdürler, ortaklıkla ilgili bütün işlemlerde ortaklık menfaatlerini

¹⁹⁵ TTK Madde Gerekçeleri, m. 626.

¹⁹⁶ TTK Madde Gerekçeleri, m. 626.

¹⁹⁷ Kırcı (Şehirali Çelik, Manavgat), (2013), 662; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2011), N. 585.

¹⁹⁸ TTK Madde Gerekçeleri, m. 626.

gözetmeli ve kendi çıkarları ile menfaat çatışması yasaşalar dahi ortaklık menfaatini üstün tutmalıdırlar. Ortaklık menfaati, müdürlerin dürüstlük kuralına uygun, özenli ve eşit bir şekilde karar almasını ve davranması ile sağlanabilecektir¹⁹⁹.

2.2.2. Bağlılık Yükümlülüğünün Tarafları

Limited ortaklıklarda ortakların bağlılık yükümlülüğünü öngören TTK m. 613 hükmü dikkate alındığında, ortakların mezkûr yükümlülüğünün, sadece ortaklığa karşı getirilmiş bir yükümlülük olarak düzenlendiği görülmektedir. Ancak ortakların bağlılık yükümlülüğü, yalnız ortaklığa karşı değil, aynı zamanda diğer ortaklara da karşıdır²⁰⁰. Zira ortağın bağlılık yükümlülüğünün merkezini limited ortaklığın menfaatleri²⁰¹ teşkil etse de, *Nomer'in*²⁰² ve *Karasu'nun*²⁰³ da ifade ettiği üzere ortakların birbirlerine karşı üçüncü kişi konumunda olduklarını söylemek zordur. Bu durum, ortakların içinde buldukları organizasyonun doğal bir sonucudur. Dolayısıyla ortaklar bağlılık yükümlülüğünün gereği olarak, kişisel menfaatlerine yönelik davranışlarda bulunurken diğer ortakların menfaatlerini de göz önüne almalıdırlar. Her ne kadar diğer ortakların menfaatlerini temin etmek veya onların kişisel hedeflerini gerçekleştirmek bağlılık yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmese de ortak, kasti bir tutum sergileyerek diğer ortakları zarara uğratmamalı ve haklarını kullanırken sakınarak hareket etmelidir.

Limited ortaklık müdürlerinin bağlılık yükümlülüğünü öngören TTK m. 626 hükmünde de söz konusu yükümlülük, sadece ortaklığa karşı bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Ortaklarda olduğu gibi, aynı organizasyonun içerisinde yer aldıklarından ve

¹⁹⁹ Ayan, (2013), 47.

²⁰⁰ Şener, (2012), s. 670. Anonim ortaklık pay sahipleri açısından aynı yönde görüş için bkz. Nomer, (1999), s. 60 vd.; Karasu, (2015), 41; Akın, (2002), 139 vd. Bizim de katıldığımız, doktrinde ortakların diğer ortaklara karşı da bağlılık yükümlülüğünün bulunduğunu savunan yazarlara göre, bu durum TMK'nın 2. maddesine, diğer bir ifadeyle dürüstlük kuralına dayanmaktadır. Limited ortaklıklarda ortakların diğer ortaklara karşı bağlılık yükümlülüğüne tâbi olduğuna ve bu yükümlülüğün kaynağının dürüstlük kuralı olduğuna dair bkz. Şener, (2012), s. 670; Karasu, (2015), 41 vd.; Akın, (2002), 141 vd.

²⁰¹ Ortaklık menfaati, ortaklık sözleşmesinde öngörülen amaca ulaşmak noktasında ortaklığın hukuki ve ekonomik menfaatlerinin oluşturduğu bir bütündür. Helvacı, Çamurcu, Türkyılmaz, (2017), 312. Ortaklık menfaati kapsamında, ortaklığın amacı doğrultusunda ve ortaklığın değerini artırıcı işlemler yapılmalıdır. Ayan, (2013), 55.

²⁰² Nomer, (1999), 63.

²⁰³ Karasu, (2015), 41.

birbirlerinin kaderlerini etkileme imkânına sahip olduklarından ötürü ortaklara ve diğer müdürlere²⁰⁴ karşı da bağlılık yükümlülüğünün varlığı kabul edilmelidir²⁰⁵.

2.2.3. Bağlılık Yükümlülüğünün Kapsamının Değerlendirilmesi

Bünyesinde şahıs ortaklıklarına mahsus bazı özellikleri barındırsa da bir sermaye ortaklığı olan limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğü, şahıs ortaklıklarında olduğu gibi kapsam bakımından geniş bir içeriğe ve yoğunluğa sahip değildir. Bununla birlikte, genellikle ortaklar arasındaki güven ilişkisinin limited ortaklıklara nispeten zayıf olduğu ve pay sahiplerinin birbirlerinin menfaatlerini etkileme imkânının az olduğu sermaye ortaklıklarının temel türü olan anonim ortaklıklardaki bağlılık yükümlülüğü ile de aynı yoğunluğa ve içeriğe sahip olması da beklenmemelidir. Limited ortaklığın melez karakteri, bağlılık yükümlülüğünün kapsamını, şahıs ve saf sermaye ortaklıklarının arasında bir yerde değerlendirmemize neden olmaktadır.

Ayrıca belirtmelidir ki, limited ortaklıkların yapılarındaki farklılar da bağlılık yükümlülüğünün kapsamının değerlendirilmesini etkilemektedir. Ortak sayısının az olduğu veya ortakların limited ortaklıktaki konumunun güçlü olduğu durumlarda, ortaklardan her birinin ortaklığın ve diğer ortakların kaderini ve menfaatlerini etkileme gücü artmaktadır. Ortağın limited ortaklıktaki etki gücünün artması ise onu daha yoğun bir bağlılık yükümlülüğüne tâbi kılacaktır²⁰⁶. Bilhassa ortakların limited ortaklığın yönetiminde veya temsilinde görev almaları durumunda ortaklığın kaderini ve diğer ortakların haklı menfaatlerini etkileme gücü artacağından, bağlılık yükümlülüğü de genişleyecektir. Zira bağlılık yükümlülüğünün en somut örneklerinden biri olan sır saklama yükümlülüğü kapsamında korunacak olan ortaklık sırlarına, normal şartlarda ortaklığın yönetiminde görevli olan kişiler sahiptir. Diğer ortakların bilmedikleri ortaklık sırları ise müdür olan

²⁰⁴ Diğer müdürlere karşı bağlılık yükümlülüğüne riayet edilmesi, ortaklığın sağlıklı bir şekilde karar alabilmesi ve bunları yürütebilmesi için son derece gereklidir. Aksi bir tutumun sergilenmesi başta limited ortaklığın menfaatlerine zarar verecektir. Ortaklık menfaatlerinin zarar görmesi ise, ortakların da etkilenmesine neden olacaktır.

²⁰⁵ *Paslı*, anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin tâbi oldukları bağlılık yükümlülüğünün, onların hem anonim ortaklık tüzel kişiliğinin hem de pay sahiplerinin menfaatlerini gözetmelerini gerekli kıldığını belirtmektedir. Ayrıca Yazar, menfaat çatışması yaşanması durumunda mezkûr yükümlülük kapsamında yönetim kurulu üyelerinin kendi çıkarlarını önde tutmamalarının icap ettiğini ifade etmektedir. *Paslı*, (2004), 202.

²⁰⁶ Karasu, (2004)a, 149; Karasu, (2015), 42.

ortağın veya üçüncü kişinin sır saklama yükümlülüğünü ve dolayısıyla bağlılık yükümlülüğünün kapsamını arttıracaktır.

2.2.4. Bağlılık Yükümlülüğünün Uygulama Alanı

2.2.4.1. Genel Olarak

Bağlılık yükümlülüğü, ortaklıklar hukukunda ortaklar ve müdürler açısından gerek kanunda öngörülmemiş bazı yükümlülükler gerekse de kanunda açıkça düzenlenen yükümlülüklerin büyük bir kısmına kaynaklık etmektedir. Söz konusu yükümlülük, ortaklıklar hukukunda özellikle ortaklık ile ortakların ve müdürlerin veya bu kişilerin yakınlarının menfaatlerinin çatıştığı durumlarda devreye giren bir yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır²⁰⁷. Kanun koyucu, bağlılık yükümlülüğünün uygulama alanı içerisinde değerlendirilen yükümlülüklerde, ortaklıkla olan menfaat çatışmalarının önemli gördüklerinden bir kısmı için özel tedbirler içeren hükümler öngörmüştür. Limited ortaklıklarda sır saklama yükümlülüğünü getiren TTK m. 613/I hükmü, ticaret ortaklıklarında rekabet yasağını öngören TTK m. 230, 308, 396, 572, 613 ve 626 hükümleri, anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyelerine müzakereye katılma yasağını düzenleyen TTK m. 393 hükmü veya ortaklıkla işlem yapma ve ortaklığa borçlanma yasağını düzenleyen TTK m. 395 hükmü bu türden düzenlemelerdir. Ancak belirtilmelidir ki, bağlılık yükümlülüğünün olumlu ve olumsuz olmak üzere birçok görünümü bulunmaktadır ve mezkûr yükümlülük kanunda özel olarak düzenlenen hükümlerle sınırlı değildir²⁰⁸.

Doktrinde ortaklıklar hukukunda bağlılık yükümlülüğü ile ilgili yapılan çalışmalarda ortaklar veya pay sahipleri açısından bağlılık yükümlülüğünün uygulama alanı içerisinde sır saklama yükümlülüğü, rekabet yasağı, rüçhan hakkının sınırlandırılması, iptal davası, oy hakkı ve pay devirleri incelenmektedir²⁰⁹. Müdürler veya yönetim kurulu üyelerinin bağlılık yükümlülüğünün uygulama alanı içerisinde ise sır saklama yükümlülüğü, rekabet yasağı,

²⁰⁷ Kırca (Şehirli Çelik, Manavgat), (2013), 662-663.

²⁰⁸ Karasu, ortaklıklar hukukunda yazılı olmayan kuralların önemli bir bölümünü bağlılık yükümlülüğü oluşturduğunu belirtmektedir. Karasu, (2005)a, 243.

²⁰⁹ Anonim ortaklıklarda pay sahiplerinin bağlılık yükümlülüğünün uygulama alanı açısından ayrıntılı bilgi için bkz. Nomer, (1999), 91-142; Akın, (2002), 34 vd. Limited ortaklıklarda ortakların bağlılık yükümlülüğünün uygulama alanı açısından ayrıntılı bilgi için bkz. Karasu, (2005)a, 248; Dadak, K. (2010). **Limited Şirket Ortaklarının Sadakat Yükümlülüğü**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 65 vd.

müzakereye katılma yasağı, ortaklıkla işlem yapma ve ortaklığa borçlanma yasağı mütalâa olunmaktadır²¹⁰. Limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğünün bu gibi muhtelif görünüş biçimleri olsa da, bunların tamamını işbu çalışma kapsamında tetkik edebilmenin imkânsızlığı karşısında, çalışmamızı, mezkûr yükümlülüğün uygulamada en çok tesadüf edilen görünüş biçimlerinden olan sır saklama yükümlülüğü, rekabet yasağı²¹¹, ortaklık çıkarlarını zedeleyecek davranışlarda bulunmama yükümlülüğü ve müzakereye katılma yasağı ile bağlılık yükümlülüğü açısından hususi bir değerlendirmeye ihtiyaç duyan rüçhan hakkının sınırlandırılması, kaldırılması ve oy hakkı ile sınırlandırmış bulunmaktayız.

2.2.4.2. Sır Saklama Yükümlülüğü

2.2.4.2.1. Genel Olarak

Ortaklıklarda, kazanç sağlamayı ve elde edilen kârı paylaşmayı hedefleyen iktisadi amacı gerçekleştirebilmek için yürütülen ticari faaliyetler, maddi değerlerin yanı sıra ortaklığın sırlarını oluşturan gizli bilgilere de dayanmaktadır. Hatta ortaklık sırları kapsamında gizli tutulması gereken bilgiler, ortaklığın en önemli sermayesi ve yatırım aracı olabilmektedir. Ortaklıklar için büyük önem taşıyan bu bilgiler, günümüz bilgi toplumunda âdeta ortaklığın rekabet gücünü ve piyasadaki değerini belirleyen bir unsur hâline gelmiştir.

Ortaklıklarda iktisadi amaca ulaşma noktasında ortaklık sırlarının ve bu kapsamda gizli tutulması gereken bilgilerin korunması için zaruri önlemlerin alınmış olması son derece önemlidir. Ortaklığın menfaatleri için gizli tutulması gereken bu bilgiler alınan tüm önlemlere rağmen ifşa olursa, sır niteliğini kaybedebilir ve ortaklık menfaatine büyük ve geri dönüşü olmayan zararlara neden olabilir. Zira açıklanan bilgilerin geri alınması kural olarak imkânsızdır. Hâl böyleyken, bu tür bilgilerin haksız bir şekilde öğrenilmesinin veya kullanılmasının önlenmesi gayesiyle ortaklığın aldığı tedbirlerin yanı sıra hukuk düzenince sağlanacak koruma da son derece mühimdir. İşte bu noktada sır kavramının önemine binaen hukuk sistemimizde çeşitli koruma imkânları ihdas edilmiştir. Bunlardan birisi de bağlılık

²¹⁰ Anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin bağlılık yükümlülüğünün uygulama alanı açısından ayrıntılı bilgi için bkz. Ayan, (2013), 121-182; Akdağ Güney, (2016), 203-208; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 585 vd.; Kırcı (Şehirli Çelik, Manavgat), (2013), 662 vd.; Ansay, (1975), 129-132.

²¹¹ Bağlılık yükümlülüğünün en somut görünüşlerinden biri olan rekabet yasağı, konunun önemine binaen ayrı bir bölüm içerisinde izah edilmeye çalışılmıştır. Bkz. Üçüncü Bölüm Limited Ortaklıklarda Rekabet Yasağı, 91 vd.

yükümlülüğünün somut bir görünümü olan, limited ortaklıklarda ortaklar ve müdürler açısından öngörölmüş olan sır saklama yükümlülüğüdür.

2.2.4.2.2. Sır Kavramı ve Unsurları

Sır kelimesi, Arapça kökenli olup, sözlük anlamı itibariyle “*varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey; bir amaca ulaşmak için kullanılan, başvuru özel ve gizli yöntem*”²¹² manasına gelmektedir. Hukuk sistemimizde sırrın korunmasına çeşitli hükümlerde yer verilmiş olsa da söz konusu düzenlemelerde sır kavramının tanımının yapılmadığı görölmektedir. Doktrinde ise bu kavrama ilişkin çeşitli tanımlar yapıldığı müşahade olunmaktadır. *Erem/Altıok/Tandoğan*’a göre sır, “*işitmek, görmek veya sair suretlerle öğrenilen ve maddî varlığa sahip bulunmayan veya mahdut şahıslar tarafından bilinen ve saklı tutulması lazım olan husustur*”²¹³ şeklinde tanımlanmaktadır. *Gürbüz Usluel* ise sır kavramını, “*gizli kalması sahibi veya sahiplerine menfaat sağlayan, bu nedenle sahibinin başkaları tarafından öğrenilmesini istemediği, tek bir kişi ya da belli bir topluluğa ait her türlü iş, işlem ya da olaya ilişkin bilgi*” olarak tarif etmektedir²¹⁴.

Tanımı hangi açıdan yapılırsa yapılsın sır kavramının unsurları incelenecek olursa, başlıca ve en önemli unsurun gizli bilgi olduğu görölmektedir. Gizli bilgi unsuru, sırrın konusu olan bilginin, sır sahibi haricinde kimse tarafından bilinmemesi veya az sayıda kimse tarafından bilinmesini ifade eder²¹⁵. Somut her durumda, gizli bilgiyi öğrenen kişi sayısı değişebileceğinden, bilginin gizli olarak nitelenebilmesi için nispi sır olması yeterlidir²¹⁶. Diğer bir ifade ile gizli bilginin mutlak sır niteliğinde olması gerekmemektedir.

Sır konu olan bilgi, hukuka uygun bir şekilde ve kolaylıkla elde edilebiliyorsa bu bilginin gizli olmadığı kabul edilmelidir²¹⁷. Şayet bir bilgi daha önce kamuoyuna

²¹² Türk Dil Kurumu, (2011), 2097.

²¹³ Erem, F., Altıok, A., Tandoğan, H. (1975). *Bankalar Kanunu Şerhi*, (Altıncı Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 333.

²¹⁴ Gürbüz Usluel, (2009), 7.

²¹⁵ Bir bilginin gizli bilgi olması için cisimleşmesi gerekmeyp, düşünce ve fikirlerin dahi korunması gerekli bilgiler olarak nitelendirilmesi mümkündür. Gürbüz Usluel, (2009), 7.

²¹⁶ Gürbüz Usluel, (2009), 7; Aytaç, Z. (1979). “Anonim Ortaklıkta Denetçilerin Sır Saklama Yükümlülüğü”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 10(1), 184.

²¹⁷ Bilge, M. E. (2005). *Ticari Sırların Korunması*, (İkinci Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 19.

açıklanmışsa, genel bir bilgi olarak nitelenebiliyorsa, kamusal nitelikte bir bilgiyse²¹⁸, üçüncü kişiler tarafından biliniyorsa veya internet gibi kaynaklardan kolayca elde edilebiliyorsa gizlilik unsurunun eksik olması nedeniyle artık bu bilgiler objektif olarak sır niteliği taşımayacaktır²¹⁹. Ancak belirtilmelidir ki, asılsız söylentiler sırrın gizlilik unsurunun kaybolmasına neden olmayacaktır.

Sırrın unsurlarından ikincisi ise sır sahibinin sırrın saklanması yönünde subjektif bir iradesinin bulunmasıdır²²⁰. Söz konusu irade açık ya da zımni²²¹ olabilir. Somut olayda sırrın saklanması noktasında sır sahibinin iradesinin varlığını tespit etmek oldukça zordur. Bu yüzden gizli tutma iradesi her somut olayın özelliklerine göre tespit edilmelidir²²².

Diğer bir unsur ise sırrın konusu olan bilginin gizli kalmasının sahibine haklı bir menfaat sağlıyor olmasıdır²²³. Söz konusu menfaat, ekonomik bir menfaat olabileceği gibi manevi bir menfaat de olabilir. Somut olay açısından bu menfaatin varlığının tespitinde, sır niteliğindeki bilginin haksız bir şekilde kullanılması suretiyle meydana gelen zararın yanı sıra, zarar görme tehlikesinin mevcudiyetinin de değerlendirilmesi gereklidir. Ayrıca belirtilmelidir ki, tespit yapılmasında sırrın sahibinin sır niteliğindeki bilgi sayesinde rakiplerine karşı sağladığı üstünlük son derece önemlidir²²⁴.

Sırrın unsurlarında haklı menfaat kavramı değerlendirilirken korunan menfaatin, hukuka ve ahlaka uygun olması gereklidir. Bu noktada, meşru olmayan, konusu suç teşkil eden veya kanuna aykırı olan menfaatler korunmayacaktır²²⁵.

²¹⁸ Bir bilginin genel bilgi veya kamusal nitelikte açık bir bilgi olup olmadığının saptanmasında, söz konusu iş kolunda geçerli olan örf ve âdetin esas alınacağı doktrinde ve bazı yargı kararlarında ifade edilmiştir. Ancak, *Bilge*'ye göre, söz konusu tespit yapılmasında sadece örf ve adet yeterli olmaz. Örf ve adet, gizliliğin tespitinde dikkat edilmesi gereken bir ispat vasıtası teşkil edebilir. Bilge, (2005)b, 21.

²¹⁹ Bilge, (2005)b, 20 vd.

²²⁰ Gürbüz Usluel, (2009), 9; Bilge, (2005)b, 26; Uşan, (2003), 33; Arslan Ertürk, (2010), 291; Aytaç, (1979), 184; Kaya, A. (2001). *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı*, (Birinci Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (Sözkesen Matbaacılık), 263 vd.

²²¹ Zımni sır tutma iradesinin varlığının değerlendirilmesinde, sır sahibi tarafından alınan önlemler, sır tutma iradesinin tespitinde bir ipucu oluşturacaktır. Ayrıca, sır sahibinin haklı iktisadi bir menfaatinin bulunup bulunmaması da sırrın varlığına karar verilmesinde önemlidir. Bilge, (2005)b, 26 vd.

²²² Gürbüz Usluel, (2009), 10.

²²³ Bilge, (2005)b, 30; Uşan, (2003), 36; Gürbüz Usluel, (2009), 10 vd; Arslan Ertürk, (2010), 292.

²²⁴ Gürbüz Usluel, (2009), 11.

²²⁵ Uşan, (2003), 36.

Sırrın son unsuru ise gerçekliktir. Henüz gerçekleşmemiş bir olayın veya gerçek olmayan hayali bir durumun ya da olduğundan farklı gösterilen bir olgunun sır olarak nitelendirilmesi mümkün değildir²²⁶. Aynı şekilde, dedikodu mahiyetindeki hususlar da sır olarak kabul edilmemelidir.

2.2.4.2.3. Ortakların ve Müdürlerin Sır Saklama Yükümlülüğü

Limited ortaklıkta ortaklar ve müdürler, ortaklık sırlarını saklama yükümlülüğüne tâbi tutulmuştur. Ancak ortaklık sırlarını saklama yükümlülüğü sadece bu kişilerle sınırlı değildir. Bunların yanı sıra denetçiler veya ortaklık çalışanlarının da sır saklama yükümlülükleri bulunmaktadır. Çalışmamız kapsamında limited ortaklıkta sır saklama yükümlülüğünü limited ortaklığın ortakları ve müdürleri ile sınırlandırmış bulunmaktayız.

2.2.4.2.3.1. Kanuni Düzenleme

Limited ortaklıklarda ortakların sır saklama yükümlülüğü, “Bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı” kenar başlıklı TTK m. 613/I hükmünde özel olarak düzenlenmiş bir yükümlülüktür. Söz konusu hükümde sır saklama yükümlülüğü, “Ortaklar, şirket sırlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz” şeklinde öngörülmüştür. Hükmün gerekçesinde ise, kişisel özelliklerin güçlü olduğu ortaklıklarda sır saklama mükellefiyetinin, önde gelen ve vazgeçilmez nitelikte bir bağlılık yükümlülüğü olduğu ve ortaklık sırrı kavramının doktrin ve mahkeme kararlarınca belirleneceği ifade edilmiştir²²⁷.

Limited ortaklıklarda müdürler ise, “Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı” kenar başlıklı TTK m. 626/III hükmünde “Müdürler de ortaklar için öngörülmüş bulunan bağlılık borcuna tabidir.” şeklinde yapılan atıf dolayısıyla ortaklık sırlarını saklamakla yükümlü tutulmuşlardır. Ancak sahip oldukları haklar ve yetkiler gereği müdürler, ortaklık sırlarına ortaklara nispeten daha fazla vâkıf olacaklarından, müdürler açısından sır saklama yükümlülüğünün ortaklara oranla daha geniş olacağı da aşikârdır²²⁸.

²²⁶ Gürbüz Usluel, (2009), 12.

²²⁷ TTK Madde Gereççeleri, m. 613/I.

²²⁸ Yıldırım, (2008), 69.

2.2.4.2.3.2. Sır Saklama Yükümlülüğüne İlişkin Kuralın Emredici Niteliği

Ortakların ve müdürlerin sır saklama yükümlülüğü, TTK m. 613/I hükmünden açıkça anlaşılacağı üzere emredici mahiyet arz eden bir yükümlülüktür. Söz konusu hükme göre, sır saklama yükümlülüğünün ortaklık sözleşmesi veya genel kurul kararı ile kaldırılması mümkün değildir. Ortaklık sözleşmesine konulacak bir hükümle veya genel kurul kararıyla yapılacak aksi yönde bir düzenleme, kanunun emredici hükümlerine aykırı olacağından batıl addedilecektir.

2.2.4.2.3.3. Ortaklık Sırrı Kavramı

Sırların konularına göre bir sınıflandırma yapıldığında, bu sınıflandırmaya; meslek sırrı, ticari sır, müşteri sırrı, banka sırrı, devlet sırrı, askerî sır, iş sırrı, ortaklık sırrı, fabrika sırrı örnek olarak verilebilir²²⁹. Söz konusu sınıflandırmaya daha pek çok sır türünün eklenmesi mümkündür. Ancak, bu sır türlerinin arasındaki farklılığı açıklayacak ve aralarındaki nüansı kolayca belirleyecek bir kıstas bulunmamaktadır. Hatta kimi zaman aynı durumları karşılamak için benzer kavramlar kullanılabilir²³⁰. Bu durumun sonucu olarak da doktrinde kavramsal tartışmaların yaşandığını görülmektedir.

Konularına göre yapılan tasnifte sır türlerinden biri olan ortaklık sırrı kavramının tanımı, TTK hükümlerinde yer almamaktadır. Kanun koyucu, sır kavramı sürekli değişiklik göstereceğinden söz konusu kavramı TTK’da tanımlamaktan kaçınmıştır. Kanunda sır kavramıyla ilgili hükümlerin gerekçesinde, ortaklık sırrı kavramının belirlenmesinin, doktrine ve yargı kararlarına bırakılacağı ifade edilmiştir²³¹. Bununla birlikte “*Bilgi alma ve inceleme hakkı*” kenar başlıklı TTK m. 437’nin gerekçesinde ortaklık sırrı kavramının tanımlanmasında rakip bir ortaklığın bilmediği, öğrenmemesi gereken, ortaklık zararına kullanabileceği, elde etmek için çalıştığı, peşinde olabileceği bilgi ölçüsünün kabul edilebileceği; rakiplerin ulaşabileceği, çeşitli kaynaklar aracılığı ile elde edebileceği, verileri

²²⁹ Gürbüz Usluel, (2009), 12; Aytaç, (1979), 185.

²³⁰ Bilge, (2005)b, 33.

²³¹ TTK Madde Gerekçeleri, m. 613, m. 437.

ve bilgileri kullanarak yorumlama veya değerlendirme yoluyla çıkarabileceği bilgilerin sır olmayacağı belirtilmiştir²³².

Ortaklık sırrı kavramı, içerik anlamı itibariyle ve genel bir ifadeyle korunması gereken ortaklık menfaatine karşılık gelen bir kavramdır²³³. İsviçre Federal Mahkemesi verdiği bir kararında kavramı, “...ortaklığın meşru menfaatlerinin ifşa edilmemesinin gerektirdiği ekonomik hayata ilişkin tüm verileri kapsamaktadır” şeklinde izah etmeye çalışmıştır²³⁴. Alman Federal Mahkemesi de bir kararında “işletmeyle ilgili, sınırlı bir çevre tarafından bilinen, başkaları tarafından kolaylıkla öğrenilemeyecek, gizli tutulmasında şirketin haklı bir menfaati bulunan ve şirketçe gizli tutulması arzu edilen iktisadî yaşama ait olgular” olarak ortaklık sırrı kavramını tarif etmiştir²³⁵. Gerçek kişilerde olduğu gibi ortaklıklar için de kişi özgürlüğü bağlamında değerlendirilebilecek bir iktisadi özgürlüğü ve gizlilik sahasını içine alan bu tanımlar, hukukumuzda da dayanağını esasen kişiliğin korunmasını düzenleyen TMK m. 23 vd. hükümlerinde bulmaktadır²³⁶.

Ortaklık sırrı kapsamındaki bilgilerin öncelikle sır ilişkisi yukarıda izah ettiğimiz unsurları taşıması gereklidir. Bu noktada herkesçe bilinen veya gerçek olmayan ya da hukuka uygun bir şekilde kolaylıkla elde edilebilen yahut ortaklığın haklı bir menfaatinin olmadığı bilgiler ortaklık sırrı olarak değerlendirilmemelidir. Rakiplerine karşı ortaklığa haklı bir menfaat sağlayan, öğrenilmesi durumunda ortaklığın zararına kullanılabilecek olan ve ortaklığın gizli kalması için önlem almış olduğu bilgiler ortaklık sırrı kapsamındaki bilgilerdir. Burada hangi bilginin ortaklık sırrı niteliğinde olduğunun tespiti yapılırken özellikle bu bilginin ileride ortaklığın menfaati üzerinde yaratacağı etki ve sonuçlar esas alınmalıdır²³⁷. Misal olarak, ortaklığın ticari faaliyetlerine yönelik müşteri portföyü ile pazarlama bilgileri, ortaklık menfaatleri açısından son derece önemli kabul edilebilecek bilgilerdir ve bu tarz bilgilerin bilhassa rakipler tarafından öğrenilmesi, ortaklığın ekonomik geleceğini tehlikeye düşürecek niteliktedir.

²³² TTK Madde Gereççeleri, m. 437.

²³³ Kaya, (2001), 266.

²³⁴ BGE 82 II 222 (Kaya, (2001), 266’dan naklen).

²³⁵ BGH, GRUR 1955, 424 vd.; GRUR 1931, s. 40, 43 (Karasu, (2004)a, 153’den naklen).

²³⁶ Kaya, (2001), 264; Gürbüz Usluel, (2009), 52.

²³⁷ Ayan, (2013), 169.

Doktrinde, gizli tutulmalarında korunmaya layık bir menfaat bulunan ve iktisadi yaşama ait bütün olguların, ortaklığın ticari işlemlerine, mali durumuna ve teknik üretimine dair bilgilerin ortaklık sırrını oluşturduğu ifade edilmektedir²³⁸. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek bilgiler dışında, ortaklığın mal ve üretim usulleri, yatırım planları, finans tekniği, proje ve programları, müşteri çevresi, ortaklığın borsa değerini etkileyebilecek bilgiler ve ticari sözleşmelere ilişkin bilgiler ortaklık sırrına örnek olarak gösterilmektedir²³⁹. Ancak söz konusu örneklerin ortaklık sırrı kapsamında olup olmadığı, her somut olayda ayrıca değerlendirilmeli ve bu değerlendirme yapılırken ortaklığın menfaatleri esas alınmalıdır.

Tekinalp, bilgi alma ve inceleme hakkının tamamen ortadan kaldırılmasına yol açacak bir şekilde ortaklık sırrı kavramına geniş bir anlam verilmemesi gerektiğini belirtmektedir²⁴⁰. Gerçekten de kavramın geniş yorumlanması, vazgeçilemez ve bireysel bir hak olan ve kullanılmasında zaten birçok engelle karşılaşılan bilgi alma ve inceleme hakkını, bilhassa ortaklar açısından tamamen kullanılamaz hâle getirecektir. Dolayısıyla ortaklık sırrı nedeniyle bilgi ve defterleri inceleme izninin verilmemesinde aşırıya kaçılmamalıdır. Şayet istenilen bilgi veya defter inceleme izninin ortaklık sırrı olduğu müdürler tarafından ileri sürülüyorsa, bilgi veya defter inceleme izni dolayısıyla ortaklık menfaatinin zarar göreceğinin kuvvetle muhtemel olduğu açık bir şekilde ortaya koyulmalıdır²⁴¹.

2.2.4.2.3.4. Ortakların Sır Saklama Yükümlülüğünün Kapsamı

Ortakların limited ortaklığa sadakatini ifade eden sır saklama yükümlülüğü, vazgeçilmez nitelikte bir bağlılık yükümlülüğüdür. Bu nedenle kanun koyucu, TTK'nın 613. maddesinde bu yükümlülüğü emredici bir şekilde düzenlemiştir.

Bir sermaye ortaklığı olan limited ortaklık, bünyesinde şahıs ortaklıklarına yaklaştıran bazı özellikleri barındırır da, bu ortaklık türündeki her ortağın ortaklık için gizli ve önemli olan ortaklık sırlarının tamamına vâkıf olması esasen mümkün görünmemektedir. Zira söz konusu sırlara vâkıf olmak için tek başına ortak olmak yeterli olmayacaktır. Bu

²³⁸ Nomer, (1999), 93; Kaya, (2001), 269.

²³⁹ Tekinalp (Poroy, Çamoğlu), (2009), N. 1015; Nomer, (1999), 93; Kaya, (2001), 269.

²⁴⁰ Tekinalp (Poroy, Çamoğlu), (2009), N. 1015.

²⁴¹ Kaya, (2001), 269 vd.

bilgilere ulaşma imkânına normal şartlar altında ortaklığın müdürleri, ticari temsilciler gibi yönetici kadrosu ve ortaklık çalışanları sahiptir. Müdürler ve diğer kişiler de zaten ortaklık ile aralarında var olan vekâlet veya hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilebilecek bir hukuki ilişkiden ötürü bağlılık yükümlülüğüne ve dolayısıyla sır saklama yükümlülüğüne tâbi tutulmuşlardır²⁴².

Her ne kadar ortaklık sırlarını öğrenmek için ortak olmak tek başına yeterli olmasa da günümüzde limited ortaklıkların genellikle, anonim ortaklık pay sahiplerine nispeten aralarında güven unsurunun daha yoğun olan ve birbirini az çok tanıyan üç veya dört ortaktan oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda, ortaklığın yönetim ve temsilinde bulunmayan ortağın dahi ortaklık sırrı kapsamındaki bilgilerin bir kısmını çeşitli şekillerde öğrenebilmesi ihtimal dâhilindedir. Misal olarak; ortakların genel kurul toplantılarında öğrendikleri bilgiler, müdürlerin veya limited ortaklık çalışanlarının sehven veya kasten sır saklama yükümlülüklerine aykırı bir şekilde açıkladıkları bilgiler, mevcut durumda müdür olmasalar bile müdür olunan dönemde edinilen bilgiler ortaklık sırrı niteliğinde bilgiler olabilir ve bu bilgilerin ortak tarafından ortaklığın menfaatine aykırı bir şekilde kullanılabilmesi tehlikesi her zaman mevcuttur. Ayrıca ortaklığın yönetiminde olmasa bile sermaye payı itibariyle çoğunluğu oluşturan ortağın, müdürlerin azli veya seçilmesi noktasında genel kurulda belirleyici konumda olması nedeniyle müdürlerden, diğer ortakların öğrenmesine imkân bulunmayan bilgileri baskı kurarak öğrenmesi ve bunları haksız bir şekilde kendi menfaatine kullanması her zaman söz konusu olabilmektedir.

Nihayetinde limited ortaklıkta ortaklar bu sıfatları dolayısıyla herhangi bir şekilde ortaklık sırlarına vâkıf olmuşlarsa, öğrendikleri bu bilgileri korumakla yükümlüdürler. Dolayısıyla ortaklık sırlarına dair elde ettikleri bilgileri, ortaklığın menfaatlerine aykırı bir şekilde üçüncü kişilerle, diğer ortaklarla ve hatta gerektiği takdirde müdürle dahi paylaşmamalıdır. Bu çerçevede özellikle ortaklık sırrı teşkil eden belgeler, ortakların eline geçmişse, ortakken veya ortaklıktan ayrıldıktan sonra özenle saklanılmalıdır. Şayet söz konusu belgeler, bilhassa üçüncü kişilere incelettiriliyorsa veya bu kişilere veriliyorsa, sır saklama yükümlülüğü ihlâl edilmiş olacaktır. Ancak bazı kanunlardaki özel düzenlemeler gereğince ortaklık sırrı niteliğindeki bilgilerin yetkili makamlara açıklanması şart kılınmışsa,

²⁴² Nomer, (1999), 99.

burada yapılacak açıklama dolayısıyla ortağın sır saklama yükümlülüğüne aykırı davrandığından bahsetmek söz konusu olmayacaktır²⁴³.

Ayrıca sır saklama yükümlülüğü kapsamında ortaklar, ortaklık sırlarını, ortaklığın menfaatlerini zedeleyecek bir şekilde, bilhassa kendi menfaatleri doğrultusunda ve ortaklığın amacına zarar verecek nitelikteki işlemlerde kullanmamalıdır (TTK m. 613/II). Bu durum bağlılık yükümlülüğünün bir gereğidir. Aksi bir tutumun sergilenmesi, ortaklar arasındaki güven ilişkisini sona erdirebileceğinden ve yükümlülüğü ihlâl eden ortağın dışındaki diğer ortaklar açısından ortaklık sözleşmesi kapsamındaki ilişkinin sürdürülmesini beklenemez hâle getirebileceğinden ortaklığın haklı nedenle feshedilmesine dahi sebep olabilir.

2.2.4.2.3.5. Müdürlerin Sır Saklama Yükümlülüğünün Kapsamı

Limited ortaklıkta müdürler ortaklığın idaresi ve temsili görevini yerini getirirken ortaklıkla ilgili birçok bilgi edinmektedirler. Bu bilgilerin çoğu ortaklık sırrı niteliğindedir ve ortaklık menfaati açısından son derece önemli ve özellikle ortaklığa rakip işletmeler veya ortaklıklar tarafından öğrenilmemesi gereken bilgilerdir. Söz konusu bilgilere müdürlerin erişebilmesi icra ettikleri vazifenin bir gereğidir ve görevlerini layıkıyla yerine getirebilmeleri için bir bakıma elzemdır. Hatta meseleyi bir adım daha ileriye taşıyacak olursak ağır ve kapsamlı bir sorumluluğun gereği olarak müdürlerin, ortaklığın işleyişi ile ilgili sürekli bilgi alması beklenebilmektedir. Hâl böyle iken, müdürlerin edindikleri bu bilgileri saklaması ortaklığın haklı menfaatleri açısından son derece önem taşımaktadır. Özellikle ortaklık sırlarını öğrenebilmeleri noktasında müdürlere tanınmış olan bilgi alma ve inceleme hakkı göz önünde bulundurulduğunda müdürlerin sır saklama yükümlülüğüne tâbi olması limited ortaklıklar için bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaldı ki, kanunda bu yönde bir düzenleme bulunmamış olsaydı dahi, müdürlerin ortaklıkla aralarındaki hizmet veya vekâlet sözleşmesi olarak nitelendirilebilecek hukuki ilişkiden

²⁴³ Vergi Usul Kanunu 148. Maddesinin birinci fıkrası uyarınca, kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzel kişiler, Maliye Bakanlığı'nın veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların isteyecekleri bilgileri vermeye mecburdurlar.

İcra ve İflas Kanunu m. 367 hükmüne göre, İcra veya İflas dairelerinin borçlunun mevcuduna dair isteyeceği bütün malûmatı hakiki ve hükmi her şahıs derhal vermeğe ve talep halinde mevcudu bu dairelere teslimine mecburdur.

kaynaklanan bağıllık yükümlülüğünün bir gereği olarak ortaklık sırlarını korumak zorunda oldukları ifade edilebilecektir.

Daha önce de ifade edildiği üzere, müdürler de ortaklar gibi ortaklık sırlarını saklamakla yükümlü tutulmuşlardır. Ortaklar için TTK m. 613/I hükmünde öngörülen sır saklama yükümlülüğünün emredici niteliği, müdürler için de söz konusu olacaktır. Her ne kadar müdürlerin sır saklama yükümlülüğünün kanuni dayanağını TTK m. 626/III'de yapılan yollamayla ortakların sır saklama yükümlülüğüne ilişkin TTK m. 613/I hükmü oluştursa da müdürler sıfatları gereği ortaklık sırrı niteliğindeki bilgilere daha fazla vâkıf olduklarından onların sır saklama yükümlülüğü ortaklara nispeten daha geniş olacaktır.

Müdürler sır saklama yükümlülüğü kapsamında, gerek görevini icra ederken gerekse de başka şekilde öğrendiği ortaklığa ilişkin gizli bilgileri ortaklık menfaatlerine aykırı bir şekilde açıklamamalıdır. Aksi durumda, ortaklık sırlarına vâkıf olan müdürlerin, gizli tutulması gereken bilgileri ortaklık alacaklılarıyla, üçüncü kişilerle ve hatta (özellikle ortaklıkla rekabet hâlinde olan) ortaklarla paylaşması durumunda ortaklık menfaatleri büyük ve geri dönüşü olmayacak şekilde zarar görebilir. Bu nedenle müdürler, sır saklama yükümlülüğü kapsamında ortaklık sırlarını saklamalı ve bunların korunması için gerekli önlemleri almalıdırlar.

Ayrıca sır saklama yükümlülüğü kapsamında müdürler, sır teşkil eden ortaklığa ait belgeleri özenle muhafaza etmelidirler. Bu belgeler üçüncü kişilerin erişemeyeceği bir şekilde saklanmalıdır. Müdürlerin bu hususta gerekli özeni göstermemesi, sır saklama yükümlülüğünün ihlâline sebep olabilecektir. Bununla birlikte müdürler, görev sürelerinin sona ermesi veya azledilmeleri gibi durumlarda söz konusu belgeleri ortaklığa iade etmelidirler²⁴⁴.

²⁴⁴ Ayan, (2013), 170 vd.

2.2.4.2.4. Sır Saklama Yükümlülüğü ile Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Arasındaki İlişki

2.2.4.2.4.1. Genel Olarak Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

Günümüz bilgi toplumunun gereklerine uygun bir şekilde şeffaflığın ve etkin bir denetimin sağlanması ile özellikle ortakların bireysel haklarının güçlendirilmesi gayesiyle²⁴⁵ gerek ortakların gerekse de müdürlerin bilgi alma ve inceleme hakkı kanunda açıkça ve kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Limited ortaklıkta ortakların bilgi alma ve inceleme hakkı TTK m. 614 hükmünde öngörülmüştür. Müdürler ise söz konusu hakkı, TTK m. 644/I-c atfı gereğince, kıyas yoluyla uygulanmak suretiyle anonim ortaklıklarda yönetim kurulunun bilgi alma ve inceleme hakkını düzenleyen TTK m. 392 hükmü çerçevesinde kullanabilmektedirler.

Bilgi alma ve inceleme hakkı, ortaklığın tüm işleri ve hesapları hakkında bilinmeyen meselelerin aydınlatılmasını amaçlayan, bireysel, vazgeçilemez ve bağımsız nitelikte bir haktır. Bireysel bir hak olduğundan kullanımı için azlık veya çoğunluk oluşturmak ya da belirli bir sermaye oranına ulaşmak gibi şartlar aranmamaktadır. Bu hakkın vazgeçilemez hak karakterinde olması ise sınırlandırılmasında veya tamamen kaldırılmasında hakkı kullananın iradesinin rol oynamadığı, ileriye dönük ve genel olarak haktan feragatin mümkün olmadığı, kanunen tanınan ve korunan bir hak olduğunu göstermektedir²⁴⁶. Ayrıca kullanılması oy kullanma gibi diğer haklarla ilişkili ve onlara tâbi olmadığından bağımsız bir niteliktedir²⁴⁷. Bilgi alma ve inceleme hakkının müktesep bir hak olup olmadığı noktasında ise doktrinde tartışma bulunmaktadır²⁴⁸. Kanaatimizce, müktesep hakların, hak sahibinin rızası alınarak sınırlandırılabilmesi, kullanılmalarının şarta bağlanabilmesi ve

²⁴⁵ Çamoğlu, E. (2017). “Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları”. *Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan*. (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 145;

²⁴⁶ Tekinalp (Poroy, Çamoğlu), (2009), N. 1015; N. 870c; Can, O. (2015). *Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı*, (Birinci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi, 38 vd.; Kaya, (2001), 76 vd.; Karasu, R. (2005). “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 23(22), 78.

²⁴⁷ Can, 2015, 41; Bilge, M.E. “Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı”. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1-2), 434; Kaya, (2001), 76 vd.; Karasu, (2005)c, 78.

²⁴⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kaya, (2011), 72 vd; Can, (2015), 40 vd.; Bilge, (2005)a, 435.

içerik olarak zayıflatılabilmesi mümkün olduğundan²⁴⁹, bilgi alma ve inceleme hakkı müktesep hak niteliğinde değildir²⁵⁰.

Bilgi alma ve inceleme hakkının konusunu, ortaklığın tüm işleri ve hesapları oluşturmaktadır. Bu kapsamda ortak veya müdür söz konusu hakkı kullanırken soru sorabilir; ticari defter ve yazışmaları inceleyebilir veya talep reddedilirse talep edilen bilgileri mahkeme yoluyla elde edebilir. Bilançoya yazılan iş ve işlemlerin dışında ortaklığın genel iktisadi durumu, ortaklığın yönetimi, kâr ve payların durumu, geleceğe ilişkin planlara dair bilgiler bu çerçevede edinilebilecektir²⁵¹. Diğer bir ifade ile sadece bilançoya yansımış meselelerde değil, ortağın veya müdürün şüpheli gördüğü noktalarda da bu hak kullanılabilir. Ancak ortaklar için bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamında edinilecek bilgilerin sınırını, özellikle ortaklık sırları oluşturacaktır. Ortaklık sırrı niteliğindeki bilgilerin ortaklığın zararına kullanılabilmesi tehlikesi her zaman mevcuttur ve ortaklık amacının gerçekleştirilebilmesi için ortaklığın bu konudaki haklı menfaatlerinin korunması gereklidir.

2.2.4.2.4.2. Verilecek Bilgi ve İnceleme İzninin Sır Saklama Yükümlülüğü Açısından Değerlendirilmesi

Ortaklar Açısından

Ortağın, ortaklık sırlarını ve dolayısıyla ortaklığın menfaati ile yakından ilgili olan gizli tutulması gerekli bilgileri öğrenebilme ihtimalinin bulunduğu en somut hâllerden biri ortak tarafından bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması durumunda ortaya çıkmaktadır. TTK m. 614/I hükmü uyarınca limited ortaklıkta her ortağın müdürlerden, ortaklığın bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi alma ve belirli konularda inceleme yapmayı isteme hakkı bulunmaktadır. Hükmün açık ifadesinden de anlaşıldığı üzere, bilgi alma ve inceleme hakkı, münferit olarak her ortağa tanınmıştır ve bireysel bir haktır.

²⁴⁹ Tekinalp (Poroy, Çamoğlu), (2009), N. 866; Can, (2015), 41.

²⁵⁰ Aynı yönde görüş için bkz. Can, (2015), 41. Farklı gerekçelerle aynı yönde görüş için bkz. Bilge, (2005)a, 435. Karşı yönde görüş için bkz. Yıldız, (2007), 177 vd.

²⁵¹ Bilge, (2005)a, 440.

Dolayısıyla bu hak, ortaklık sıfatının kazanılması ile başlamakta²⁵² ve ortaklık sıfatı devam ettiği sürece kullanılabilir. Payın devredildiği veya alacaklılarca haczedildiği durumlarda söz konusu hakkın kullanılması mümkün değildir²⁵³. Ortaklıktan ayrılan ortağın ise çıkma veya çıkarılmanın hukuken kesinleştiği tarihe kadar söz konusu hakkı kullanabileceği kabul edilmektedir²⁵⁴. Ayrıca esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı bulunması hâlinde mezkûr pay TTK m. 600/III hükmü uyarınca intifa hakkı sahibi tarafından temsil edileceğinden, bu kapsamda intifa hakkı sahibinin, her ne kadar ortaklık sıfatı bulunmasa da, bilgi alma hakkına sahip olduğu savunulmaktadır²⁵⁵.

Ortağın bilgi alma ve inceleme hakkı, ona ortaklık ile ilgili bütün bilgilere erişme ve inceleme yapma izni vermemektedir. Bu noktada ortağın bilgi alma ve inceleme hakkın sınırını, ortaklık sırları ve hakkın kötüye kullanılması yasağı oluşturmaktadır. Kaldı ki, müdürlere TTK m. 614/II hükmünde ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına ilişkin talebi reddetme imkânı sağlanmıştır. TTK m. 614/II hükmüne göre müdürler, ortağın, elde ettiği bilgileri ortaklığın zararına olacak şekilde kullanması tehlikesinin bulunması durumunda, bilgi alınmasını ve incelemeyi gerekli ölçüde engelleyebilmektedir²⁵⁶. Şayet müdür, ortaklık menfaatleri açısından saklamakla yükümlü olduğu bir bilgiyi ortaklarla paylaşırsa sır saklama yükümlülüğünü ihlâl etmiş olacaktır. Ayrıca hükümden hareketle

²⁵² Devir vaadinden sonra payı devraldığına nasıl bir limited ortaklıkla karşı karşıya kalacağına yönelik haklı gerekçelerle müstakbel ortağa bilgi alma ve inceleme hakkının tanınması gerektiği savunabilir. Ancak müstakbel ortağın, payı devralıp devralmayacağına kesin olmaması ve ortaklığa ilişkin edineceği bilgilerin ortaklık menfaatlerine sakıncalarını göz önünde bulundurulduğunda; ayrıca, hükmün amacı ve lafzi buna izin vermediğinden müstakbel ortağa söz konusu hakkı tanımak mümkün değildir. Can, (2015), 52.

²⁵³ Çamoğlu, (2017),150; Karasu, (2005)c, 78.

²⁵⁴ Çamoğlu, (2017),150.

²⁵⁵ Payın temsili, onun en uygun koşullarda temsilini gerektirdiği ve oy hakkının intifa hakkı sahibinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda, oy hakkına bağlı olmasa da bilgi alma ve inceleme hakkının oy hakkının doğal bir uzantısı olmasından ötürü söz konusu hakkı intifa hakkı sahibine de tanımak yerinde olacaktır. Gündem maddesine ilişkin kullanacağı oyda, o maddeye ilişkin gerekli bilgiyi edinmemiş kişinin iradesi keyfilikten öteye geçemeyecektir. Bu nedenle intifa hakkı sahibinin, oy hakkının yanı sıra bilgi alma ve inceleme hakkından da yararlanması gereklidir. Aynı görüş için bkz. Teoman, Ö. (1978). “Anonim Ortaklıkta Paylar Üzerinde İntifa Hakkının Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu”. (Ekonomik Hukuk Dergisi S.4 (1978)). *Tüm Makalelerim (1971-2001) Cilt (1-2)*, (İkinci Baskı) İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 372-374; Can, (2015), 55. *Kaya*, intifa hakkı sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını haiz olmadığını; *de lege lata* düzenleme karşısında ancak esas sözleşmede yer verilmesi ile bu hakkın kullanılabilmesini belirtmektedir. *Kaya*, (2001), 140 vd. *Çamoğlu* ise, bilgi alma ve inceleme hakkının ortak sıfatına bağlanmasından ötürü intifa hakkı sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanamayacağı görüşündedir. Çamoğlu, (2017),151.

²⁵⁶ TTK m. 614’in I. ve II. fıkraları ele alındığında, müdürler bilgi verme yükümlüsü olarak ifade edilse de hukuken bilgi verme yükümlüsünün müdürler değil, ortaklık tüzel kişiliğidir. Şayet müdürler bilgi verme yükümlüsü olarak kabul edilirse, bilgi talebi reddedilen ortağın limited ortaklığa karşı değil, müdürlere dava açması gerekirdi. Aynı yönde görüş için bkz. Çamoğlu, (2017), 146; Karasu, (2005)c, 81; Can, (2015), 61 vd.

kanun koyucunun bu konuda getirmek istediği sınırın, ortaklık sırrını aşan bir sınır olduğu aşikârdır²⁵⁷. Zira ortak tarafından talep edilen bilgi, ortaklık sırrı kavramı içerisinde değerlendirilmese bile, ortaklık zararına kullanılacak bir bilgi olabilir ve müdürler bu bilgiyi vermekten kaçınabilirler²⁵⁸. Bununla birlikte, ortağın limited ortaklığa zarar verme kastı olmasa dahi bilginin ortaklığın zararına kullanılması tehlikesinin mevcudiyeti, müdürlerin, ortağın talebi neticesinde bilgi veya inceleme izni verilip verilmemesi noktasında kaçınmak için yeterli bir nedendir. Ancak bu kaçınmanın hükümdeki ifadesi ile “gerekli ölçüde” yapılması lâzım gelir. Aksi takdirde, daha önce ifade ettiğimiz üzere, ortaklık sırrının geniş yorumlanması bile ortakların bilgi alma ve inceleme hakkını neredeyse kullanılmaz hale getirirken, ortaklık sırrından daha geniş bir sınırın aşırısına kaçılarak uygulanması söz konusu hakkı âdeta ortadan kaldıracaktır.

Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması durumunda ortaklık sırlarının kısmen veya tamamen ifşa edilmesi ve dolayısıyla ortaklığın zararına olacak şekilde elde edilen bilgilerden yararlanılması ihtimali, müdürlerin ortaklardan gelen bu yöndeki talepleri reddetme imkânı ve sır saklama yükümlülüğünün varlığına rağmen, kaçınılamaz olarak mevcuttur. Ortağın bilgi alma ve inceleme hakkı talebi doğrultusunda, müdürler, istenilen bilginin veya incelemenin ortaklık menfaatlerine aykırı bir şekilde zarar tehlikesi oluşturup oluşturmadığını irdeleyeceklerdir. Bu değerlendirmenin neticesinde müdürler sır saklama yükümlülüğüne riayet ederek bilgi vermektan kaçınsa bile ortaklar, bu kaçınmanın haksız olduğunu iddia ederek genel kurula başvuruda bulunabilmekte ve genel kurulun da başvuruya olumsuz yönde karar vermesi halinde ise dava açabilmektedirler (TTK m. 614/II-III). Bu noktada genel kurul veya mahkemenin ortağın talebine olumlu yönde karar vermesi durumunda müdürlerin ortaklık sırları hakkında sır saklama yükümlülüğü nedeni ile yine bilgi vermektan kaçınıp kaçınamayacağı hususu akıllara gelebilir.

İlk olarak genel kurulun vermiş olduğu karara ilişkin bir değerlendirme yaparsak; genel kurulun verdiği kararı müdürlerin uygulaması gereklidir²⁵⁹. Kararda hakkın özüne kanunen izin verilen ölçü dâhilinde sınırlandırmalar belirlendiyse, müdürler belirlenen

²⁵⁷ Çamoğlu, (2017), 159.

²⁵⁸ Çamoğlu, (2017), 159.

²⁵⁹ Şayet genel kurul kararının uygulanması, herhangi bir müdürün kişisel sorumluluğuna neden olacaksa, ilgili müdürün iptal davası açabilmesi mümkündür (TTK m. 622 yollamasıyla TTK m. 446/I-d).

kapsamda bilgi verecek ve inceleme hakkının icrasını sağlayacaktır²⁶⁰. Genel kurul tarafından belirlenen sınırı aşan veya sınırın altında bilgi veren müdürlerin ise kusurlu olmaları durumunda sorumlulukları gündeme gelebilecektir²⁶¹.

Genel kurulun başvuruya olumlu cevap vermemesi durumunda ortak tarafından mahkemeye başvurularak bilgi alma ve inceleme hakkı kullanıldıysa, mahkeme talep doğrultusunda eda hükmüne karar verdiği zaman hüküm ortaklık adına müdürler tarafından yerine getirilmelidir²⁶². Aksi bir durumda mahkeme kararına rağmen ortağın bu hakkı kullandırılmaz ise, ortak icra kanalıyla bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilecektir²⁶³.

Mahkeme vasıtasıyla bilgi alma ve inceleme hakkının kullanıldığı hallerde mahkeme ortağın talebini incelerken ortağın pay sahipliği haklarıyla doğrudan ilgili ve vazgeçilmez nitelikte olan bu hakkı ile ortaklık menfaati ve dolayısıyla ortaklık sırrı kavramları noktasında hassas bir değerlendirme yapmak durumundadır. Bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin TTK m. 614 hükmünde çok geniş bir sınır çizilmiştir ve hak emredici bir nitelikte düzenlenmiştir. Bu hak kapsamında ortak, ortaklığın bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi edinebilmektedir. Kural olarak bir bilgi açıklandıktan sonra o bilginin geri alınması imkânsız olduğundan, bilgi alma ve inceleme hakkı vasıtasıyla ortaklık menfaatlerin zarar verebilecek şekilde ortaklık sırlarının ortaklara ifşa edilmemesi gereklidir. Zira özellikle ortaklıkla rekabet halinde olan ortakların bilgi alma ve inceleme hakkı veya çeşitli yollarla edindikleri bilgileri rekabet amaçlı kullanmak suretiyle ortaklığa zarar vermeleri her zaman mümkündür. Dolayısıyla bu hususa dair mahkemeler, uyuşmazlıklarda müdürlerin sır saklama yükümlülüğü ve ortaklığın menfaati ile ortağın söz konusu hakkı kullanmasıyla elde edeceği menfaat arasında bir denge kurmalıdırlar.

Müdürler Açısından

²⁶⁰ Ortak tarafından genel kurulun belirlemiş olduğu sınırı aşan bir bilgi talebi, yeni bir talep olarak değerlendirilmeli ve istenilen bilginin ortaklığı zarara uğratma tehlikesinin bulunup bulunmadığı tekrardan incelenmelidir. Can, (2015), 141 vd.

²⁶¹ Can, (2015), 141.

²⁶² 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 219/I hükmü uyarınca, taraflar kendilerinin veya karşı tarafın delil olarak dayandıkları ve ellerinde bulunan tüm belgeleri mahkemeye ibraz etmek durumundadırlar.

²⁶³ Can, (2015), 154.

Ağır ve kapsamlı sorumluluğun bir gereği olarak her m¼d¼r¼n, ortaklığın b¼t¼n iş ve işlemleri hakkında bilgi alma ve inceleme hakkı bulunmaktadır. Bu hak, ortaklığın iş ve işlemleri ile sınırlı bir şekilde, m¼d¼r¼n g¼venirliđine ve ¼zenine bırakılmış bulunan idare vazifesinin ve m¼d¼r ile ortaklık arasındaki ilişkinin bir gerekliliđidir²⁶⁴. Limited ortaklık m¼d¼rlerinin bilgi alma ve inceleme hakkı, TTK'nın m. 644/I-c h¼km¼ uyarınca, anonim ortaklık y¼netim kurulu ¼yelerinin bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin TTK m. 392 h¼km¼n¼n kıyas yoluyla uygulanması suretiyle kullanılacaktır.

TTK m. 392/I h¼km¼n¼n kıyasen uygulanması suretiyle, limited ortaklığın b¼t¼n m¼d¼rleri, ortaklığın t¼m iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilirler. Bir m¼d¼r¼n istediği herhangi bir defter, defter kaydı, s¼zleřme, yazışma veya belgenin m¼d¼rler kuruluna getirilmesi, kurulca veya m¼d¼rler tarafından incelenmesi ve tartışılması ya da herhangi bir konuyla alakalı y¼neticiden veya ¼alıřandan bilgi alınması reddedilemez. M¼d¼rlere tanınan bu hakkın kısıtlanması veya kaldırılması m¼mk¼n değildir. Buna karşılık, ortaklık s¼zleřmesi ve m¼d¼rler kurulu, m¼d¼r¼n bilgi alma ve inceleme hakkını genişletebilmektedir (TTK m. 392/VI).

M¼d¼rler kurulu toplantılarında, b¼t¼n m¼d¼rlerin olduğu gibi, limited ortaklığın y¼netimiyle g¼vlelendirilen kişiler ve komiteler de bilgi vermekle y¼k¼ml¼d¼r. Herhangi bir m¼d¼r¼n bu konudaki talebi reddedilemeyeceği gibi, soruları da cevapsız bırakılamaz (TTK m. 392/II). Bu itibarla, m¼d¼rler kurulu başkanı, m¼d¼rler, ortaklığın t¼m y¼neticileri, ticari temsilciler, vekiller, komiteler, komisyonlar ve alt kurullar bu h¼k¼m uyarınca bilgi vermekle y¼k¼ml¼ tutulmuştur. Aksi bir davranış, iş s¼zleřmesinin feshini gerektirecektir²⁶⁵.

M¼d¼rlerin, m¼d¼rler kurulu dışında bilgi alma ve inceleme hakkını kullanması ise, m¼d¼rler kurulu başkanının iznine bağlı tutulmuştur. TTK m. 392/III h¼km¼ uyarınca, m¼d¼rlerden her biri, m¼d¼rler kurulu toplantıları dışında, m¼d¼rler kurulu başkanının izniyle, ortaklığın y¼netimiyle g¼vlelendirilen kişilerden, işlerin gidişatı ve belirli m¼nferit işler hakkında bilgi alabilmekte ve g¼revinin yerine getirilebilmesi i¼in gerekliyse, m¼d¼rler kurulu başkanından, ortaklık defterlerinin ve dosyalarının incelemesine sunulmasını

²⁶⁴TTK Madde Gereķçeleri, m. 392.

²⁶⁵ Altaş, S. (2012). *Yeni T¼rk Ticaret Kanununa G¼re Limited şirketler*, (G¼ncelleřtirilmiř ve Genişletilmiş ¼¼n¼c¼ Baskı). Ankara: Seķkin Yayıncılık, 113.

isteyebilmektedir. Hükümde müdürler kurulu başkanına yapılacak talep belirli bir şekle tâbi kılınmadığından, müdür, talebini sözlü veya yazılı bir şekilde iletebilecektir.

Müdürler kurulu dışında bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına dair talebi kurul başkanının reddetmesi hâlinde ise, konu iki gün içinde müdürler kuruluna getirilmelidir (TTK m. 392/IV). Kurulun talebi kabul etmesi durumunda müdür, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilecektir. Eğer kurul toplanmazsa veya bu istemi reddederse müdür, ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkeme, talebi dosya üzerinden inceleyip karara bağlayabilir. Mahkemenin bu konuda vereceği karar kesindir (TTK m. 392/IV).

TTK m. 392/V hükmünde ise, müdürler kurulu başkanının, kurulun izni olmaksızın, müdürler kurulu toplantısı dışında bilgi alamayacağını, ortaklığa ait defter ve dosyaları incelemeyeceği ifade edilmiştir. Bu düzenlemede, açık bir şekilde, müdürler kurulu başkanının *primus enter pares* konumunda olduğu ortaya konulmuştur²⁶⁶. Dolayısıyla müdürler kurulu başkanı da kurul dışında bilgi alma ve inceleme hakkını kullanırken diğer müdürler gibi hareket edebilecektir. Şayet başkanın söz konusu istemi reddedilirse TTK m. 392/IV hükmüne göre mahkemeye başvurabilecektir (TTK m. 392/V).

Bütün bu izahattan anlaşılacağı üzere, müdürlerin sır saklama yükümlülüğü kapsamında korumakla mükellef oldukları ortaklık sırlarını öğrenebileceği en önemli yol bilgi alma ve inceleme hakkıdır. TTK m. 392/VI hükmü uyarınca, müdürlerin bilgi alma ve inceleme hakkının kısıtlanması veya kaldırılması mümkün olmayıp, ortaklık sözleşmesiyle veya müdürler kurulu kararıyla müdürlerin bu hakkı genişletilebilmektedir. Böylelikle müdürlerin bilgi alma ve inceleme hakkı ortaklık sırrı gibi gerekçelerle kısıtlanamamakta ve kaldırılamamaktadır. Kaldı ki, müdürler kurulu üyelerinin sağlıklı bir karar verebilmeleri için birbirlerine açık olmaları ve ortaklıkla ilgili bilgileri sır niteliği taşısa bile paylaşmaları gereklidir. Bu noktada *Ayan*, anonim ortaklık yönetim kurulunun sağlıklı karar alabilmesindeki menfaatin, sır saklanmasına göre üstünlük gösterdiğini belirtmektedir²⁶⁷. Aynı ifadeyi limited ortaklık müdürleri ve müdürler kurulu açısından da söylemek yerinde olacaktır.

²⁶⁶ TTK Madde Gerekeçleri, m. 392.

²⁶⁷ *Ayan*, (2013), 172.

Müdürlerin sır saklama yükümlülüğü açısından üzerinde durulması gereken esas mesele, ortaklık sırrı niteliğindeki bilgiyi talep eden müdürün bu bilgiyi ortaklık menfaatlerinin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesinin bulunması durumunda, müdüre bu bilginin verilmesinin mutlak bir zorunluluk olup olmadığıdır. Kanaatimizce, bilhassa müdürlerin rekabet yasağının kaldırıldığı hâller başta olmak üzere, müdüre istenilen bilgilerin ve defterlerin verilmesinden kaçınılabileceğinin kabul edilmesi gereklidir²⁶⁸. TTK’da bu hakkın ortaklık sırrı, ticari sır gibi istisnai hallerde sınırlandırılabilmesine yönelik bir düzenleme bulunmamakta ve hatta TTK m. 392/VI hükmünde, müdürlerin bilgi alma ve inceleme hakkının kısıtlanmasının veya kaldırılmasının mümkün olmadığı ifade edilmektedir. Ancak, ortaklık menfaatlerinin icap ettiği durumlarda müdürün bu hakkı gerektiği ölçüde sınırlandırılabilirdir. Burada *Akdağ Güney*’in tespit ettiği İsviçre doktrininde bilgi alma ve inceleme hakkının sınırları bakımından geliştirilen kriterlerin, hukukumuzda da yol gösterici olabileceği düşüncesindeyiz. Yazarın anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkının sınırları noktasında gösterdiği kriterler şunlardır:

“Verilecek bilginin yönetim kurulu üyelerinin yasal görevini şirket çıkarlarını doğrultusunda yerine getirmesi konusunda işlevi olmalıdır.

İstenilecek bilginin özellikle zamanlaması ve kapsamı konusunda orantılı prensibi dikkate alınmalıdır.

Yönetim kurulu üyeleri bizzat kendi çıkarlarını ilgilendiren hususlarda sıcak gelişmelere ilişkin bilgi alma hakkına sahip olmamalıdır.

Yönetim kurulu üyesinin görevi dışında başka amaçlarla bilgi edinerek bu bilgiyi kötüye kullanmamalıdır.

Ticari veya işletme sırrının sınırını ancak bir yönetim kuruluna ayrı ve özel olarak bilgi verilmesi veya yukarıdaki hallerden birinin varlığı veya yukarıdaki hallerden birinin varlığı halinde söz konusu olmalıdır”²⁶⁹.

Limited ortaklıkta müdürlerin bilgi alma ve inceleme hakkına dair TTK m. 392 hükmü kıyasen uygulanacağından, anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerine dair yapılan ve yukarıda yer verilen kriterlerin limited ortaklık müdürleri açısından da uygulanmasının kabul edilmesi isabetli olacaktır.

Müdürlerin sır saklama yükümlülüğü ile bilgi alma ve inceleme hakkı açısından değerlendirilmesi gereken bir diğer mesele ise ortağın bilgi alma ve inceleme hakkını

²⁶⁸ Akdağ Güney, (2016), 174 vd.; Ayan, (2013), 172 vd.

²⁶⁹ Akdağ Güney, (2016), 174 vd.

kullanması durumunda ortaya çıkmaktadır. Ortağın söz konusu hakkı kullanması suretiyle hakkın sınırının aşılması durumunda özellikle ortaklık sırları hakkında edinebileceği bilgiler, ortaklık menfaatlerine büyük zarar verebilmektedir. Bu noktada müdürlerin öncelikle ortağın bilgi alma ve inceleme hakkı ile ortaklık menfaati arasındaki dengeyi kurmaları gereklidir. Eğer ortağın bu hakkı ile müdürlerin sır saklama yükümlülüğü arasında bir çatışma varsa, müdürlerin sır saklama yükümlülüğüne üstünlük tanınmalıdır²⁷⁰. Her ne kadar ortakların da sır saklama yükümlülüğüne tâbi oldukları düşünülse de, edindikleri bu bilgileri ortaklık menfaatlerine zarar verecek şekilde kullanmaları ihtimal dâhilindedir. Dolayısıyla müdürler, ortağın edindiği bilgileri ortaklığın zararına kullanması tehlikesinin olup olmadığı noktasında objektif bir değerlendirme yapmalı ve ortağa bilgi verirken ortaklık sırlarını ifşa etmemelidirler.

2.2.4.2.5. Sır Saklama Yükümlülüğünün Süresi

Ortakların veya müdürlerin sır saklama yükümlülüğünün süresine dair TTK'da herhangi bir hüküm sevk edilmiş değildir. Ortakların veya müdürlerin sır saklama yükümlülüğünün, ortaklık ve müdürlük sıfatını haiz oldukları süre boyunca devam edeceği aşikârdır. Söz konusu sıfatlarını yitirmelerinden sonra ise sır saklama yükümlülüğünün devam edip etmeyeceği münakaşayı muciptir.

Doktrinde sır saklama yükümlülüğünün müdürlük sıfatı sona erdikten sonra da devam edeceği kabul edilmektedir²⁷¹. Zira sır saklama yükümlülüğü, özellikle müdürlerin görevlerinin sona ermesinden veya azledilmelerinden sonra ortaklık için daha çok ehemmiyet arz edecektir. Çünkü müdürlerin görev süreleri içinde vâkıf oldukları ortaklık sırlarını kendilerine menfaat sağlamak için kullanmaları ihtimali, bu sıfatlarını kaybetmelerinden sonra daha yüksektir²⁷². Kanaatimizce ortaklar açısından da aynı sonuca ulaşılması gereklidir. Sır saklama yükümlülüğü ile korunmak istenen ortaklık menfaatleri,

²⁷⁰ Ayan, (2013), 175.

²⁷¹ Limited ortaklık müdürleri açısından aynı yönde görüş için bkz. Yıldırım, (2008), 71. Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri açısından bkz. Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 586; Tekil, (1998), 189; Ayan, (2013), 180 vd; Akdağ Güney, N. (2010). *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, (Genişletilip Güncelleştirilmiş İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 99; Eminoğlu, (2014), 194; Tekil, anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin sır saklama yükümlülüğünün, güven üzerine kurulu bulunan ilişkinin doğal bir gereği olduğunu belirtmekte ve bu durumu hizmet veya vekâlet sözleşmelerine özgü ilkelerin de doğruladığını ifade etmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Tekil, (1998), 189.

²⁷² Yıldırım, (2008), 71.

ortaklar için müdürlere nispeten farklı bir özellik göstermeyecektir. Dolayısıyla ortağın limited ortaklıktan ayrılmasından sonra da bu sıfatı haizken öğrenmiş olduğu ortaklık sırlarını koruma yükümlülüğü devam edecektir²⁷³.

Uygulamaya bakıldığında ise genellikle ortakların ve müdürlerin limited ortaklıktan ayrılmalarından sonra sır saklanma yükümlülüğünün devam etmesine yönelik olarak ortaklık sırlarının saklanmasına ve rekabet yasağına uyulmasına ilişkin sözleşme yapıldığı ve cezai şart kararlaştırıldığı gözlemlenmektedir.

2.2.4.3. Ortaklık Çıkarlarını Zedeleyebilecek Davranışlarda Bulunmama Yükümlülüğü

2.2.4.3.1. Kanuni düzenleme

TTK m. 613/II hükmünde, ortakların limited ortaklığın çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamayacakları öngörüldükten sonra özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve ortaklığın amacına zarar veren işlemler yapamayacakları hüküm altına alınmıştır. Hükmün gerekçesinde ise, bağlılık yükümlülüğüne geniş bir anlam kazandırılmaya çalışıldığı ve ortağın kendisine özel menfaat sağlayan ve ortaklığın amacına zarar veren davranışların bağlılık yükümlülüğünü ihlâl eden ayrı bir kategori olduğu belirtilmiştir²⁷⁴. Ayrıca gerekçenin son cümlesinde özel menfaat sağlanması ile ortaklığın amacına zarar verilmesinin birbirini tamamlayan şartlar olduğu ifade edilmiştir²⁷⁵.

TTK m. 626/III yollamasıyla ortaklar için öngörülmüş bulunan bağlılık yükümlülüğüne müdürler de tâbi olduğundan, müdürler de ortaklığın çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamayacaklar ve kendilerine özel menfaat sağlayan ve ortaklığın amacına zarar veren işlemleri yapamayacaklardır. Ancak belirtmelidir ki, sahip oldukları haklar ve yetkiler gereği müdürler, ortaklık sırları gibi hususlara ortaklara nispeten daha vâkıf olacaklarından ve limited ortaklığın yönetimi ve temsilini yerine getirdiklerinden, bu yükümlülüğün uygulaması müdürler açısından daha geniş olacaktır.

²⁷³ Tekil, (1998), 415.

²⁷⁴ TTK Madde Gerekçeleri, m. 613.

²⁷⁵ TTK Madde Gerekçeleri, m. 613.

2.2.4.3.2. Değerlendirme

Limited ortaklıklarda ortaklar ve müdürler, bağlılık yükümlülüğü kapsamında ortaklık menfaatlerini korumak durumundadırlar. TTK m. 613/II hükmünde öngörülen ortaklık çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunmama yükümlülüğü, daha önce ifade edildiği üzere limited ortaklıklarda ortaklığa karşı gösterilmesi gereken bağlılık yükümlülüğünün bir nevi tanımıdır. Zira bağlılık yükümlülüğünün somut görünümleri olan sır saklama yükümlülüğünün veya rekabet yasağının ihlâl edilmesi gibi bütün aykırılık hâlleri ortaklık çıkarlarını zedeleyecektir. Söz konusu ifadenin hükümde vurgulanması kanaatimizce, ortakların ve müdürlerin bağlılık yükümlülüklerinin geniş kapsamlı ve etkili bir yükümlülük olduğunun gösterilmesinden ibarettir.

Doktrinde *Tekinalp*, limited ortaklık tarafından satın alınacak bir arsanın önceden ortak tarafından iktisap edilerek sonra yüksek fiyatla limited ortaklığa satılmasını veya kiralanmasını; limited ortaklığın faaliyetlerinde kullanacağı bir tasarım lisansının ortak tarafından devralınmasını; bir yatırım kapsamında limited ortaklığın satın alacağı makinelerden ortağın komisyon almasını söz konusu hüküm kapsamında ortaklık çıkarlarına zedeleyebilecek davranışlara örnek olarak göstermektedir²⁷⁶. Limited ortaklığın faaliyetlerini olumsuz bir şekilde etkileyecek, güç duruma düşürecek, gelişmesini köstekleyecek veya yatırımlarına etki edecek her davranış, ortaklık çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlar kapsamında olacağından²⁷⁷ örnekleri çeşitlendirmek mümkündür. Ortağın veya müdürlerin, limited ortaklığın yatırım projelerine veya kurduğu finansal ilişkilerine ya da müşteri çevresine dair kayıplara sebebiyet vermeleri de ortaklık çıkarlarını zedeleyecek davranışlardan olacaktır.

TTK'nın 613. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde ise “*Özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar*” ifadesi yer almaktadır. Burada “*kendilerine özel menfaat sağlayan işlemler*” ifadesi ile limited ortaklığın sırtından, ortaklık menfaatlerine zarar verici bir şekilde kazanılan menfaatlerin kastedilmek istendiği anlaşılmaktadır²⁷⁸. Bununla birlikte hükmün devamında

²⁷⁶ Tekinalp, (2011), 50.

²⁷⁷ TTK Madde Gereççeleri, m. 613.

²⁷⁸ Tekinalp, (2011), 50.

“*şirketin amacına zarar veren işlemler*”in yapılamayacağı da belirtilmiştir. Gerekçede ise bu iki ifadenin birbirlerini tamamlayan koşullar olduğu izah edilmiştir²⁷⁹. Öncelikle söz konusu düzenlemenin esasında ortaklık çıkarlarını zedeleyecek davranışlar kapsamında olduğu açıktır. Zira kanun koyucu, TTK’nın 613. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinin başında “*özellikle*” ibaresini kullanıp bu durumu belirterek, bağlılık yükümlülüğü kapsamında ortakların veya müdürlerin kendilerine özel menfaat temin ettikleri ve ortaklığın amacına zarar veren işlemlerin yapılmaması gerektiğini vurgulamak istemiştir. Doktrinde *Tekinalp*, bu hükümle limited ortaklığın işletme konusu elde etmesini engelleyen ve bunlardan ortağın menfaat temin etme gayesiyle hareket ettiği kişisel yarara yönelik bulunan işlemlerin kastedildiğini belirtmektedir. *Yazar* söz konusu yükümlülüğe aykırılığa, meyve suyu üretimi yapan bir limited ortaklıkta, şişeleme ve ambalajlamanın ortaklardan birinin yapmasını örnek olarak göstermiştir²⁸⁰.

Ortaklık amacına aykırı ve kendilerine özel menfaat sağlayan işlemler, bilhassa ortakların veya müdürlerin sahip oldukları hakları ve yetkileri, ortaklık menfaatleri aleyhinde kullanılması halinde kendisini gösterecektir. Misal olarak, ortaklığın ticaret hacminin artırılması mümkünken, ortakların veya müdürlerin şahsi menfaatleri doğrultusunda bunu engellemeleri ortaklığa karşı bağlılık yükümlülüklerine aykırılık teşkil edecektir.

2.2.4.4. Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması

2.2.4.4.1. Genel Olarak

TTK m. 591/I hükmü uyarınca limited ortaklıkta her ortak, ortaklık sözleşmesinde veya artırma kararında aksi öngörülmemişse, esas sermaye payı oranında, esas sermayenin artırılmasına katılma hakkına sahiptir. Bu hakka rüçhan hakkı, diğer bir ifade ile yeni pay almada öncelik hakkı adı verilmektedir.

²⁷⁹ TTK Madde Gereççeleri m. 613.

²⁸⁰ *Tekinalp*, (2011), 50.

Rüçhan hakkı sayesinde ortaklar, esas sermayenin artırılmasından²⁸¹ sonra paylarının esas sermayeye oranını korumuş olmaktadır. Böylelikle sermaye oranına göre sahip olduğu konumunun getirmiş olduğu hakları korumaya devam edeceklerdir. Rüçhan hakkından kural olarak her bir ortak yararlanmaktadır²⁸². Ancak TTK m. 591 hükmü, söz konusu hakkın ortaklık sözleşmesiyle²⁸³ veya sermaye artırımı kararının alındığı genel kurulda sınırlandırılmasına veya kaldırılmasına imkân tanımaktadır. Bu hakkın sınırlandırılması ise ortakların arasında menfaat çatışmalarının yoğun şekilde yaşandığı hallerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır²⁸⁴.

TTK 591. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca rüçhan hakkının, sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararıyla sınırlandırılabilmesi veya kaldırılabilmesi, ancak haklı sebeplerin varlığında ve 621 inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde öngörülen nisapla, yani temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve esas sermayenin salt çoğunluğunun olumlu oyunun bulunmasıyla mümkündür. Fıkranın devamında, işletmelerin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınmalarının ve işçilerin limited ortaklığa katılmalarının haklı sebep olarak kabul edilebileceği örnek olarak belirtilmiştir. Ayrıca, rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması suretiyle hiç kimse haklı görülemeyecek şekilde yararlandırılmayacağı veya kayba uğratılmayacağı fıkranın son cümlesinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla limited ortaklıklarda rüçhan hakkının sınırlandırılabilmesinde veya kaldırılabilmesinde ortakların hak kaybına uğramaları veya haklı olmayan bir şekilde menfaat elde etmeleri yasaklanmış ve anonim ortaklıklarda olduğu

²⁸¹ Esas sermayenin artırılmasında temel neden, ortaklığın daha fazla sermayeye olan ihtiyacıdır. Özellikle sermaye artırımı, ortaklığın mevcut faaliyet alanını genişletmek istemesi, vadesi gelen borçlarını ödeme konusunda ortaklığın nakit sıkıntısının baş göstermesi, ortaklığın alacaklılara karşı güvencesini güçlendirilmesi ve ortaklığın kredibilitésinin artırılmasının sağlanması gibi nedenlerden yapılabilmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kaya, M. İ.(2009). *Şartlı Sermaye Artırımı*, (Birinci Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, 24-25.

²⁸² Rüçhan hakkı, paya tanınmış bir haktır; fakat ortak tarafından kullanılmaktadır. Dolayısıyla, rüçhan hakkının doğduğu dönemde ortak kimse onun tarafından kullanılmalıdır. Rüçhan hakkının doğduğu dönemden sonra ortak olan devralana, mezkûr hakkın intikal etmesi söz konusu değildir. Yasaman, H. (2013). "Rüçhan Hakkı". *Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler Mütalâalar Bilirkişi Raporları*, Cilt (2), (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 521.

²⁸³ Rüçhan hakkının ortaklık sözleşmesiyle sınırlandırılması, mevcut ortaklara yeni pay alma hakkı imtiyazı tanınarak veya üçüncü kişiler lehine yeni pay alma hakkı veren intifa senetleri çıkartılması sayesinde limited ortaklığın kuruluş aşamasında ya da ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle mümkün olabilir. Yıldızı (2007), 168; Arslanlı, Domaniç (1989), 194. Ancak bu hak, sonradan yapılacak ortaklık sözleşmesi ile sınırlandırılabilmesi için haklı nedenlerin varlığı şarttır. Yıldız, (2007), 169.

²⁸⁴ Anonim ortaklıkta pay sahiplerinin rüçhan hakkının sınırlandırılmasına yönelik aynı yönde görüş için bkz. Nomer, (1999), 123; Akın, (2002), s.213 vd.

gibi eşit işlem ilkesine uygun hareket edilmesine bağlı tutulmuştur²⁸⁵. Ayrıca doktrinde rüçhan hakkın sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının bizatihi ortaklığın menfaatine hizmet etmesi gerektiği ve ortağın elde edeceği menfaatler ile rüçhan hakkının sınırlandırılması nedeniyle ortaklara yüklenen külfet arasında çok ağır orantısızlık var ise bu hakkın sınırlandırılmayacağı ya da kaldırılamayacağı ifade edilmektedir²⁸⁶.

TTK m. 591/III hükmünde ise, ortakların esas sermaye artırımında rüçhan hakkının kullanabilmesi için, en az on beş günlük sürenin verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

2.2.4.4.2. Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması Açısından Bağlılık Yükümlülüğünün Değerlendirilmesi

Limited ortaklıkta ortakların rüçhan hakkının sınırlandırılmasında veya kaldırılmasında bağlılık yükümlülüğünün etkisinin olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Doktrinde özellikle anonim ortaklıklarda pay sahibinin bağlılık yükümlülüğüne dair yazılan eserlerde, rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılmasında bağlılık yükümlülüğünün dikkate alınması gerektiği kabul edilmektedir²⁸⁷.

Kanaatimizce sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararında rüçhan hakkının kaldırılması veya sınırlandırılması, haklı nedenlerin varlığına bağlı olarak yapılabildiğinden, bağlılık yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesi suretiyle ortaklığın menfaatlerine zarar verilmesi söz konusu olmamaktadır. Diğer bir ifade ile bu sınırlandırma veya kaldırma, ortaklığın menfaatlerine hizmet etmektedir²⁸⁸. Dolayısıyla burada tartışılması gereken mesele, bağlılık yükümlülüğü açısından diğer ortakların menfaatlerinin korunması noktasında ortaya çıkmaktadır. Misal olarak, işçilerin ortaklığa katılımı amacıyla rüçhan hakkının sınırlandırılmasında veya kaldırılmasında, işçilerin çalışma isteklerinin ve

²⁸⁵ Yıldız, (2007), 169; Pulaşlı, (2014), 2264.

²⁸⁶ Nomer, (1999), 123 vd. *Moroğlu*, sermaye artımı sonucu çıkarılan yeni paylardan alma konusunda, anonim ortaklığın çıkarları gerektirmediği halde, bir kısım paysahipleri için kısıtlamalar öngören ya da ayrıcalıklı kısıtlamalar getiren genel kurul kararlarının, dürüstlük kuralının bir yansıması olan eşit işlem ilkesine aykırılık oluşturduğundan iptal edilebilir kararlar olduğunu belirtmektedir. *Moroğlu, E. (2014). Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, (Güncellenmiş ve Genişletilmiş Yedinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 228 vd.

²⁸⁷ Rüçhan hakkının kaldırılmasında veya sınırlandırılmasında bağlılık yükümlülüğünün etkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nomer, (1999), 124 vd.; Akın, (2002), 215 vd.

²⁸⁸ Aynı yönde görüş için bkz. Nomer, (1999), 124 vd.

ortaklığa bağlılığının artması gibi haklı bir nedenin bulunduğu varsayılsa da ortakların sermaye oranlarının azaldığı gerçeği de görmezlikten gelinemeyecektir²⁸⁹. Zira her ne kadar böyle bir durum ortaklığın menfaatlerine hizmet etse de mevcut ortakların, limited ortaklığın kazancından alacakları kar payları veya diğer mali hakları, sermaye artırımını neticesinde olumsuz etkilenecektir. Bu nedenle söz konusu hakkın sınırlandırılması ya da kaldırılması neticesinde ortakların katlanması gereken külfet ile ortaklığın elde edeceği menfaat arasında bir denge kurulmalıdır²⁹⁰. Şayet ortakların katlanacağı külfet, ortaklığın elde edeceği menfaate göre nispeten çok daha ağırsa ortaklara karşı bağlılık yükümlülüğüne aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca, rüçhan hakkının kaldırılması veya sınırlandırılmasıyla elde edilecek amaca erişilmesinde birden çok yol veya seçenek bulunuyorsa, yeni pay alma hakları ihlâl edilen ortaklar açısından bunlara zarar vermeyen ya da en az zarar veren diğer yollar veya seçenekler tercih edilmelidir²⁹¹.

2.2.4.5. Müzakereye Katılma Yasağı

2.2.4.5.1. Genel Olarak

Bağlılık yükümlülüğünün limited ortaklıkta müdürler açısından uygulama alanlarından bir diğerini müzakereye katılma yasağı oluşturmaktadır²⁹². Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri açısından müzakereye katılma yasağı TTK m. 393 hükmünde düzenlenmişken, limited ortaklıkta söz konusu yasağı düzenleyen herhangi bir hüküm olmadığı gibi, anonim ortaklıktaki ilgili düzenlemeye de herhangi bir atıf yapılmamıştır. Kanun koyucunun limited ortaklıklar açısından bu konuda bir düzenleme yapmamasının bilinçli bir tercih olup olmadığı tartışmaya açıktır. Ancak kanaatimizce, anonim ortaklıklar bakımından söz konusu hükmün sevk edilişindeki gaye, limited ortaklıklar açısından farklılık göstermeyeceğinden TTK m. 393 hükmünün her ne kadar bu konuda atıf

²⁸⁹ Kaya, (2009), 88.

²⁹⁰ Nomer, (1999), 125; Kaya, (2009), 89 vd. Ayrıca işçilerin pay sahibi yapılması kararı verilmesinde *Kaya*, bunun gerekli olup olmadığının, ortaklık ve mevcut pay sahipleri açısından ne tür avantajlar sağlayacağını iyi hesaplanması gerektiğini belirtmekte ve ortaklık ile pay sahiplerinin çıkarlarını dengede tutacak bir yolun izlenmesinin icap ettiğini ifade etmektedir. Kaya, (2009), 90.

²⁹¹ Moroğlu, (2014), 229; Nomer, (1999), 125.

²⁹² Anonim ortaklıkta yönetim kurulu üyeleri açısından aynı yönde görüş için bkz. Ayan, (2013), 121 vd; Akdağ Güney, (2016), 208. Ayrıca *Ayan*, Alman ve İsviçre Hukukunda müzakereye katılmaya yasağı, bağlılık yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinden ayrıca açık bir düzenleme öngörülmediğini ifade etmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Ayan, (2013), 122 vd.

yapılmamış olsa da kıyasen uygulanması gereklidir²⁹³. Zira anonim ortaklıklarda yönetim kuruluna bu yönde bir düzenleme getirilmesindeki gaye, yönetim kurulu ile ortaklık menfaatlerinin çatıştığı hallerde ilgili üyenin karar alınması sürecini engellememesi ve dolayısıyla ortaklık menfaatlerinin zarar görmemesidir. Bu noktada yönetim kurulu ne kadar objektif olursa olsun, şahsi çıkarları söz konusu olduğunda tarafsız kalması son derece güçtür²⁹⁴. Dolayısıyla benzer bir yasağın limited ortaklık müdürleri açısından kabul edilmemesinde herhangi bir özellik veya farklılık gösteren durum yoktur. Kaldı ki, anonim ortaklıklara ilişkin TTK m. 393 hükmünü kıyasen uygulamayı kabul etmeseydik dâhi, limited ortaklıkta müdürlerin, tâbi olduğu bağlılık yükümlülüğü çerçevesinde, menfaat çatışması yaşandığı hallerde müdürler kurulunun karar alma sürecinden derhal çekilmesi gereklidir.

2.2.4.5.2. Yasağın Kapsamı

Müzakereye katılma yasağının açık bir şekilde öngörüldüğü TTK m. 393 hükmünün limited ortaklık müdürleri açısından kıyasen uygulanmasının neticesinde müdür, kendisinin ortaklık dışı kişisel menfaatiyle veya alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin, kişisel ve ortaklık dışı menfaatiyle ortaklığın menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelere katılmamalıdır. Söz konusu yasak, dürüstlük kuralı uyarınca müdürün müzakereye katılmamasının icap ettiği diğer durumlarda da uygulanmaktadır(TTK m. 393/I).

Müdürün müzakereye katılıp katılmaması hususunda tereddüt uyandıran hâllerde ise kararı diğer müdürler vermektedir. Bu oylamaya da ilgili üye katılmamalıdır. Ayrıca menfaat uyuşmazlığı diğer müdürler tarafından bilinmiyor olsa bile ilgili müdür bunu açıklamak ve yasağa uymak zorundadır (TTK m. 393/I).

2.2.4.5.3. Yasağa Aykırılığın Sonuçları

Limited ortaklıkta müdürler, bağlılık yükümlülüğü nedeniyle her şeyden önce ortaklığın menfaatlerini zedeleyebilecek davranışlardan kaçınmak ve ortaklık menfaatlerini

²⁹³ Farklı gerekçelerle aynı yönde görüş için bkz. Yıldırım, (2008),149

²⁹⁴ Yıldırım, (2008), 150.

korumakla mükelleftirler. Şayet müzakereye katılma yasağını ihlâl eden müdür ve menfaat çatışması durumunu bilmelerine rağmen ilgili müdürün toplantıya katılmasına itiraz etmeyen veya bu müdürün toplantıya katılması yönünde karar alan diğer müdürler, bu nedenle limited ortaklığın uğradığı zararı tazminle yükümlü tutulmuşlardır (TTK m. 393/II). Ancak burada belirtilmelidir ki, söz konusu yasağın ihlâli tek başına bir sorumluluk doğurmamaktadır. Ortaklığın bu ihlâl nedeniyle zarar görmüş olması durumunda müdürlerin sorumluluğuna gidilebilmesi mümkündür.

Ayrıca müzakereye katılma yasağının ihlâl edilmesi suretiyle ilgili müdür müzakereye katılıp oy kullanırsa, alınan karar kural olarak geçersiz olmamaktadır²⁹⁵. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi bir kararında, bir üyenin kendisiyle ilgili toplantıya katılmaması gerekirken, bu suretle karar alınması doğru olmasa da, bu kişinin katılımı olmadan dahi kalan üyelerin iştirakiyle gerekli nisap sağlandığından alınan kararın geçerli olduğunu ifade etmiştir²⁹⁶. Bununla birlikte, söz konusu yasağa aykırı toplantıda alınan kararın, ilgili müdürün katılmayacağı yeni bir toplantıda alınacak yeni bir müdürler kurulu kararıyla kaldırılması veya farklı bir karar alınması mümkündür²⁹⁷.

2.2.4.6. Oy Hakkı Açısından Bağlılık Yükümlülüğünün Değerlendirilmesi

2.2.4.6.1. Genel Olarak Oy Hakkı

Ortağın vazgeçilemez nitelikteki temel haklarından biri olan oy hakkı²⁹⁸, ortağın geniş anlamda ortaklık yönetimine katılmasını sağlayan en önemli haklardandır. Zira ortaklar ortaklığın işleyişi, müdürlerin seçimi veya azli, organların denetimi, ortaklık sözleşmesinin değişikliklerin yapılması, bilançonun onaylanması, ortaklığın feshi gibi ortaklığı ilgilendiren ve genel kurul kararlarına bağlı olan çeşitli meselelerde oy kullanarak,

²⁹⁵ Yıldırım, (2008), 151. *Ayan* ise, yönetim kurulu üyelerinin yasağa aykırı bir şekilde katılmış olması durumunda, kararın geçerliliğinin yasaklı üyenin katılmamasının gerekli nisapları sağlayıp sağlamamasına bağlı olduğunu ifade etmektedir. *Ayan*, (2013), 131.

²⁹⁶ Yargıtay 11. HD. 27.09.1998 Tarihli, E. 1988/2377 / K.1988/5337 sayılı kararı. Eriş, (2013), 2304.

²⁹⁷ Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri açısından aynı yönde görüş için bkz. Akdağ Güney, (2016), 212.

²⁹⁸ Tekinalp (Poroy, Çamoğlu), (2009), N. 960, s. 571; Pulaşlı, (2014), 2268; Çeker, M. (2000). *Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması*, (Birinci Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (Sözkesen Matbaacılık), 10; Bahtiyar, (2015), 293; Akın, (2002), 158; Çevik, (1994), 210; Ansay, (1975), s. 230.

önerinin lehinde veya aleyhinde açıkladıkları beyanları ile ortaklığın iradesinin oluşturulmasında etkili olmaktadır.

Ortaklar, genel kurula katılıp katılmamakta veya oyunu kullanıp kullanmamakta ve istediği şekilde kullanmakta bir serbesti içindedir. Ancak, ortakların oy hakkını kullanmalarında diğer tüm haklarda olduğu gibi bazı sınırlar mevcuttur. Bu sınırlamaların başında TTK’da düzenlenmiş olan oy hakkından yoksunluk halleri gelmektedir. Oy hakkından yoksunluk hallerinin dışında ise oy kullanma hakkı netice itibariyle bir hak olduğundan, dürüstlük kuralına uygun bir şekilde kullanılması gereklidir²⁹⁹. Bu kapsamda, dürüstlük kuralının görünümüleri olan hakların sakınılarak kullanılması ilkesi³⁰⁰ ve hakkın kötüye kullanılması yasağı da göz önünde bulundurulmalıdır³⁰¹. Ayrıca, oyun belirli bir yönde kullanılmasına ilişkin olarak oy sözleşmeleri³⁰² gibi ortağın kendi iradesi ile sınırlandırılması da mümkündür. Zira oy hakkı, ortağın şahsına bağlı bir hak olmadığından sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca bu hakkın ortağın iradesi ile sınırlandırılmasına bir engel bulunmamaktadır³⁰³.

2.2.4.6.2. Değerlendirme

Limited ortaklıklarda ortakların bağlılık yükümlülüğü açısından değerlendirilmesi gereken mesele oy hakkının kullanılmasında bağlılık yükümlülüğünün bir etkisinin bulunup bulunmadığı ve bilhassa ortaklara olumlu yönde oy kullanma yükümlülüğü getirip getirmediğidir. Kanaatimizce bu hususta, ortakların oy kullanma hakkına bağlılık yükümlülüğünün etkisi, dürüstlük kuralının getirmiş olduğu sınırı aşıp, ortağı belirli bir yönde oy kullanmasına zorlayacak bir nitelikte değildir³⁰⁴. Aksi bir düşünce, ortaklıklar hukukundaki oy hakkında dair genel prensiplere ve limited ortaklığın her ne kadar şahıs

²⁹⁹ Akın, (2002), 158; Nomer, (1999), 100 vd; Dadak, (2010), 76 vd.

³⁰⁰ Akın, (2002), 158; Nomer, (1999), 101; Dadak, (2010), 77.

³⁰¹ Bilgili, F., Cengil, M. F. (2017). “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (1), 99; Nomer, (1999), 100 vd.; Dadak, 2010, 77; Çeker, (2000), 194. *Even*, anonim ortaklıkta bir pay sahibinden, hakların kullanılmasında aranan objektif hüsnüniyet kaidelerine riayet etmesinden fazla bir şey talep edilemeyeceğini belirtmektedir. *Even*, S. (1963). “Anonim Şirketlerde Hissedarlara Müteallik Rekabet Yasağı ve Sır Saklama Mükellefiyeti”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 2(2), 256.

³⁰² Oy sözleşmeleri, ortakların oy hakkını, ortaklığın karar organları önünde belirli bir yönde kullanılması, kullanılmaması veya çekimser kalınması taahhüdünü içeren sözleşmelerdir. Oy sözleşmeleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Moroğlu, E. (2002). *Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri*, (Üçüncü Tıpkı Baskı). Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu (Desen Matbaacılık), 4 vd.

³⁰³ Tekinalp (Poroy, Çamoğlu), (2009), N. 997; Çeker, (2000), 233 vd.

³⁰⁴ Aksi yönde görüşler için bkz. Akın, (2002), 166 vd; Nomer, (1999), 105 vd.

ortaklıklarına ilişkin özellikleri bünyesinde barındırsa da bir sermaye ortaklığı olması niteliğine aykırı düşecektir. Kaldı ki, her ortağın bir birey olarak geleceğe dair bilhassa iktisadi stratejileri farklı olabileceğinden ve kısa vadede oy hakkı kullanılması suretiyle alınacak karar ortaklığın aleyhinde görünse de uzun vadede ortaklığın menfaatine olabileceğinden, bağlılık yükümlülüğünün ortağa dürüstlük kuralından daha yoğun bir biçimde olumlu yönde oy kullanma yükümlülüğü yüklediğini söylemek mümkün olmayacaktır. Ancak ortaklar, her ortaklık hakkının kullanımında olduğu gibi oy hakkını da ortaklığa en az zarar verecek şekilde kullanmaya özen göstermelidirler.

Ayrıca ortaklık ile ortağın menfaatlerinin çatışması ihtimalinde ise kanunkoyucu bu durumun önüne geçmek için TTK'da limited ortaklıklara ilişkin hükümlerde oy hakkından yoksunluk kurumuna dair düzenleme yapmış olduğu da görülmektedir. Oy hakkından yoksunluk halleri, başta ortaklığın menfaatleri olmak üzere, ortakların ve bilhassa azınlığın korunması amaçlarına hizmet etmek için öngörölmüş bir kurumdur³⁰⁵. “*Oy hakkından yoksunluk*” kenar başlıklı TTK m. 619 hükmüne göre; ortak, *herhangi bir şekilde ortaklığın yönetimine katılmış ise müdürlerin ibralarına ilişkin kararlarda veya esas sermaye payını devrediyorsa, ortaklığın kendi esas sermaye payını iktisabına ilişkin kararlarda ya da ilgili ortak olmak kaydıyla ortağın bağlılık yükümlüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyetlerde bulunmasını onaylayan*³⁰⁶ kararlarda oy kullanamayacaktır. Bu suretle ortak ile ortaklık arasında bir menfaat çatışmasının yaşanması halinde genel kurulun iradesinin etkilenmemesi için ilgili ortak/ortaklar oy hakkından yoksun kalacaklardır.

Doktrinde oy hakkı ve bağlılık yükümlülüğü arasındaki ilişki açısından *Nomer*, anonim ortaklıklarda pay sahibinden, bağlılık yükümlülüğüne dayanarak genel bir sınırlandırma şeklinde oy hakkını ortaklığın menfaatleri doğrultusunda kullanmasının veya diğer ortakların menfaatlerinin dikkate alınmasının beklenemeyeceğini ifade etmektedir. Bu

³⁰⁵ Bilgili, Cengil, (2017), 82.

³⁰⁶ “...*Dava konusu genel kurulda tüm yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağının kaldırdığı anlaşılmaktadır. Bu karar sırf yönetim kurulu üyelerinden biri ile ilgili olmadığına göre, oy yoksunluğu halinin yalnızca anılan yönetim kurulu üyesi yönünden aranması gerektiği yönündeki değerlendirme isabetsizdir. Her bir yönetim kurulu üyesi yönünden şirketle rekabet yasağının kaldırılması kararının yeterli nisapla alınıp alınmadığının belirlenmesi gerekir. Bu durumda, bir yönetim kurulu üyesi kendisi ile ilgili kararın alınmasında oy hakkından yoksun ise de, bu halde diğer yönetim kurulu üyesi ile ilgili oylama katılabilir. Her bir yönetim kurulu üyesinin rekabet yasağının kaldırılması oylamasında yeterli oy nisabının sağlanıp sağlanmadığının ayrı ayrı değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir...*” Yargıtay 11. HD. 12.05.2014 Tarihli, E.2014/685 / K. 2014/8941 sayılı kararı. (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 18.05.2017)..

durumu belirttikten sonra *Yazar*, hakkın kötüye kullanılması yasağı dışında bağlılık yükümlülüğünün belirli şartlar dâhilinde pay sahiplerine oyu belirli bir yönde kullanma mükellefiyeti getirebileceği savunmaktadır. Söz konusu şartları ise, somut olayın özelliklerinin önem taşıdığını belirterek; pay sahibine mali bir külfet getirmeme, ortaklığın geleceği açısından önem taşıyan bir genel kurul kararının varlığı ve pay sahibinin bu önemi bilebilecek durumda olması olarak sıralamıştır³⁰⁷. Kanaatimizce, ortaklığın geleceği açısından önem taşıma ve pay sahibinin bu önemi bilebilecek durumda olması şartlarının somut olay açısından tespitinin çok zor olmasından ve söz konusu şartların çeşitli ihtimaller dâhilinde her birinde haklılık payı bırakılarak değerlendirmeye müsait olmasından ötürü kabul etmek mümkün görünmemektedir. Şayet bu şartlar kabul edilse dahi oy hakkının olumlu yönde kullanılmaması halinde, bağlılık yükümlülüğü ihlâl edildi gerekçesiyle oyun geçersiz sayılması veya butlanının ileri sürülmesi ya da mahkeme tarafından ortağın oyunu belirli bir yönde kullanmaya zorlaması gibi farklı türde yaptırımların türetilmesi oy hakkına ilişkin genel ilkeler ve kişilik hakları açısından isabetli olmayacağından, uygulama açısından hakkın dürüstlük kuralına aykırı kullanılmasından doğan sonuçların dışına çıkılamayacaktır. Eğer ortaklar tarafından genel kurulda dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde oy kullanılması suretiyle bir karar alınmış ise, söz konusu kararın iptal edilebilmesi mümkündür.

Nihayetinde oy hakkı ve bağlılık yükümlülüğü arasında bir bağlantının bulunmadığını iddia etmek mümkün değildir. Ancak limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğünün oy hakkına etkisi, şahıs ortaklıklarına nispeten zayıftır. Zira şahıs ortaklıklarında ortaklığın yönetimini ilgilendiren kararlar veya ortaklık sözleşmesinde değişiklik yapılmasına dair kararlar kural olarak oy birliği ile alınmaktadır. Hatta *Şener*, adi ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğünün ortaklara genel kurula katılma ve karar alma işleminde oy verme yükümlülüğü yüklediğini ifade etmektedir³⁰⁸. Limited ortaklıklar ise bir sermaye ortaklığıdır ve kural olarak genel kurul kararlarının alınmasında çoğunluk ilkesi caridir. Dolayısıyla limited ortaklıkta ortağın oy hakkını kullanması suretiyle ortaklığın kaderi üzerinde etkili olabilmesi ihtimali daha düşük olacaktır³⁰⁹.

³⁰⁷ Nomer, (1999), 105 vd.

³⁰⁸ Şener, (2008), 287.

³⁰⁹ Anonim ortaklıklarda pay sahipleri açısından aynı yönde görüş için bkz. Akın, (2002), 159.





ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİMİTED ORTAKLIKLARDA REKABET YASAĞI

3.1. Genel Olarak Rekabet Yasağı

3.1.1. Rekabet Kavramı

Rekabet, sözlük anlamı itibariyle “aynı amacı güden kimseler arasındaki çekişme, yarışma, yarış”³¹⁰ veya “aynı üstünlükleri, aynı başarıları elde etmeyi amaçlayan kişiler, devletler vb. arasındaki çekişme”³¹¹ manasına gelmektedir³¹². Toplum halinde yaşayan insanlar arasında her zaman çeşitli şekillerde tezahür eden mezkûr kavram, insan doğasının ve ruh halinin bir neticesidir.

Rekabet kavramının vücut bulabilmesi için birden fazla kimsenin aynı alan ve konuda birbirleriyle mücadele etmesi gereklidir. Bu mücadele öğrenciler, sporcular, siyasetçiler, sanatçılar, akademisyenler ve memurlar arasında olabileceği gibi diğer tüm meslek dallarında ve hayatın tüm aşamasında söz konusu olabilir. Birbirleriyle mücadelede yükselme ise rekabet etmekle olur.

Rekabet, kendisini verim veya başarı arttırmak, müşteri temin etmek ve bunların sayısını arttırmak şeklinde gösterebileceği gibi rakibin faaliyetlerini güçleştirmek ve bertaraf etmek şeklinde de gösterebilir³¹³. Toplum içinde birey, hangi saikle hareket ederse etsin, rekabet hakkını kötüye kullanmadıkça rekabet toplum için yararlı olabilmekte ve toplumun

³¹⁰ Türk Dil Kurumu, (2011), 1971.

³¹¹ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, (1993), Cilt (19), 9755.

³¹² Rekabet kavramına dair doktrinde de muhtelif tarifler yapılmış olduğu görülmektedir. Örs, canlı yaratıkların yaşamak için birbirleri ile yapmakta oldukları mücadelenin bir rekabet olduğunu belirtmekte ve cinsi, siyasi, ilmi, bedii ve iktisadi alanda rakiplerinin en önüne geçmek için sarfedilen ceht ve gayretin ifadesinin rekabet olduğunu izah etmektedir. Örs, F. H. (1958). *Türk Hususi Hukukunda Haksız Rekabet*, (Birinci Baskı). Ankara: T.C. Ziraat Bankası Matbaası, 2. Doğanay’a göre ise rekabet, mefhum itibariyle, ticari hayatta, alıcıyı yani müşteriyi celbetmek için tacirler arasında yapılan her türlü mücadeleyi ifade eden bir kavramdır. Doğanay, İ. (1970). “Türk Ticaret Kanununun Haksız Rekabete Dair Hükümleri Yargıtay’ca Nasıl Uygulanıyor?”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 5(3), 531.

³¹³ Ayhan, R. (1990). *Haksız Rekabet Münasebetiyle Elde Edilen Menfaatlerin İadesi*, (Birinci Baskı). Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 4.

ilerlemesine büyük katkılar getirebilmektedir. Diğer bir ifade ile rekabetin, yarışılan kulvar içinde kötülerini elimine ederken, iyileri ödüllendirme fonksiyonu bulunmaktadır.

Rekabet kavramının iktisadi ve hukuki anlamdaki önemine binaen bu alanlardaki tanımlarının da yapılması faydalı olacaktır. İktisadi anlamda rekabet kavramı, “*bir piyasadaki satıcıların birbirleri aleyhine daha fazla müşteri çekerek mal ve hizmet satışlarını, dolayısıyla karlarını arttırmak için aralarında giriştikleri yarış*” olarak tanımlanabilir³¹⁴. Çağdaş piyasa ekonomisinin temelini rekabet oluşturur ve sistemin ayrılmaz bir parçasıdır. Ayrıca rekabet, piyasaları düzenleyen bir mekanizma olarak kabul edilmektedir.

Hukukî anlamda ise rekabet, özünde gerçek veya tüzel kişiler için bir hak³¹⁵ olmakla beraber, belirli kişilerin birbirleriyle rekabet etmesine sınırlama getirmesi veya dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde bu hakkın kötüye kullanılmasının engellenmesi gibi nedenlerle yasağa da dönüşebilmektedir. Bu yasak, kimi zaman yasal düzenlemelerle getirilen kanuni bir yasak, kimi zaman da taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan bir yasak olarak karşımıza çıkmaktadır³¹⁶.

Hukuk alanında rekabetin haklı rekabet ve haksız rekabet üzere iki türü bulunmaktadır³¹⁷. Rekabete ilişkin düzenlemelere bakıldığında söz konusu düzenlemelerin esas amacı, belirli kişilerin bazı durumlarda haklı menfaatlerinin korunması veya haksız rekabete karşı önlemler alınması ya da rekabeti ortadan kaldırmaya yönelik sınırlamalara karşı mevcut rekabetin muhafaza edilmesi suretiyle haklı rekabetin korunmasıdır³¹⁸. Dolayısıyla hukuki anlamda rekabetin, iktisadi anlamdan daha dar bir anlamı vardır.

Hukukumuzda rekabet kavramı, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (RKHK)’un 3. maddesinde tanımlanmıştır. Hükme göre rekabet, “*mal ve hizmet*

³¹⁴ Seydioğlu, H.(1992). *Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük*, (Üçüncü Baskı). Ankara: Güzem Yayınları, 720.

³¹⁵ Anayasa’da rekabet ilkesinden her ne kadar açıkça söz edilmese de Anayasa’nın 48. maddesinde özel teşebbüs kurma ve yaşatma özgürlüğünün kabul edilmiş olmasının doğal sonucu olarak rekabet yapma hakkının varlığı kabul edilmektedir. Arkan, S. (2012). *Ticarî İşletme Hukuku*, (On Yedinci Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 307, Dpn. 1.

³¹⁶ Arslan Ertürk, (2010), 325; Uşan, (2003), 44.

³¹⁷ Ayhan, (1990), 6; Aşık, P. (2006). *Anonim ve Limited Şirketlerde Rekabet Yasağı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 4.

³¹⁸ Aşık, (2006), 4.

piyasalarındaki teşebbüsler arasında özgürce ekonomik karar verilebilmesi sağlayan yarış” olarak ifade edilmiştir. Her ne kadar hukuki anlamda daha dar bir kavramı ifade etse de görüldüğü gibi hukuk alanında bir tanım yapıldığında yine iktisadi anlamı esas alınmaktadır.

3.1.2. Rekabet Yasağı Kavramı

3.1.2.1. Genel Olarak

Rekabet yasağı kavramı, aynı sahada iş yapanların birbirleri ile yersiz yarışa giremeyeceği bir yasağı veya çalışma yasağını ifade etmektedir³¹⁹. Söz konusu yasak, başta ortaklıklar olmak üzere, tacirin, müvekkilin veya işverenin işlemlerine ve sırlarına vâkıf olan kimselerin, bunların haklı menfaatlerine zarar verebilecek her türlü ticari ve mesleki faaliyetlerinden kaçınmalarını gerektiren bir yasaktır³²⁰. Bu yasak kapsamında getirilen sınırlama, kişi özgürlüğüne getirilmiş bir sınırlama olarak görülse de söz konusu sınırlamanın öncelikle, başkalarının haklı menfaatlerine hizmet etmesi durumu mevzubahistir³²¹. Ancak önemle belirtilmelidir ki, kişi özgürlüğünü tamamen ortadan kaldıracak nitelikteki sınırlamalar hukuka aykırı olacaktır.

Rekabet yasağını düzenleyen hükümlerin esas amacı rekabetin ortaya çıkarabileceği riskleri ortadan kaldırmaktır³²². Söz konusu yasak kimi zaman kanundan kimi zamanda sözleşmeden kaynaklanabilmektedir.

Rekabet yasağı kapsamında rekabet teşkil eden davranışlardan kaçınılması, kural olarak sözleşme ilişkisi sürdükçe devam etmektedir. Bununla birlikte taraflarında aralarında anlaşmaları suretiyle bazı durumlarda rekabet yasağının bir müddet daha devam edeceğini söyleyebilmek de mümkündür.

³¹⁹ Şafak, A. (1992). *Hukuk Terimleri Sözlüğü*, (Birinci Baskı). Ankara: Rehber Yayıncılık, 473.

³²⁰ Aydoğan, F. (2005). *Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 3.

³²¹ Aydoğan, (2005), 4; Arslan Ertürk, (2010), 325.

³²² Uşan, (2003), 45.

3.1.2.2. Rekabet Yasağının Benzer Kavramlarla İlişkisi ve Karşılaştırılması

Rekabet yasağının, içinde “rekabet” kelimesi geçen haksız rekabet ve rekabet hukuku gibi benzer isimlerle anılan kavramlarla karşılaştırılmaması gereklidir. Bu noktada hem kavramlar arasındaki farkları ortaya koymak hem de rekabet yasağının uygulama alanını tespit edebilmek için söz konusu kavramlara kısaca değinmekte fayda vardır.

3.1.2.2.1. Rekabet Yasağı – Haksız Rekabet

Hukukumuzda haksız rekabet müessesesi hem TBK’da hem de TTK’da düzenlenmiştir. TBK’nın “Haksız Rekabet” kenar başlık 57. maddesi uyarınca, gerçek olmayan haberlerin yayılması ve bu ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarını aykırı diğer davranışlarda bulunulması sonucunda müşterileri azalan ya da bunları kaybetme tehlikesi ile karşılaşan kişi, bu davranışlara son verilmesi için dava açabilmekte ve kusurun varlığı halinde zararın giderilmesini isteyebilmektedir. Söz konusu hükümde kişinin iktisadi alandaki faaliyet özgürlüğü güvence alınarak, kişiliğin korunması amaçlanmaktadır³²³. Ayrıca hükmün ikinci fıkrasında ticari işlere ait haksız rekabet hallerinde TTK hükümlerinin saklı tutulduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla adi işlere ilişkin haksız rekabet hallerinde TBK hükümleri uygulama alanı bulurken, ticari işlere ait haksız rekabet hallerinde TTK hükümleri uygulanmaktadır³²⁴.

TTK m. 54/II hükmünde haksız rekabet, rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar olarak tarif edilmektedir. Bu kapsamda *başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötölemek; kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı*

³²³ Arkan, (2012), 310 vd.

³²⁴ TBK m. 57 ve TTK m. 54 vd. hükümleri birlikte değerlendirildiğinde haksız rekabet alanında aynı müessesinin iki ayrı kanunda düzenlenmesi şeklinde ikili bir düzenlemenin bulunduğu görülmektedir. Hem ticari işlere ait haksız rekabeti diğerlerinden ayırmanın hayli güç olması hem de TTK’daki hükümlerin ticari işlerin yanı sıra iktisadi hayatın diğer alanlarına uygulama alanı bulabileceği dikkate alınırsa Kanunkoyucunun meseleye dair çözüm tarzı eleştiriye açıktır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Ayhan, R., Özdamar, M., Çağlar, H. (2016). *Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar*, (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş Dokuzuncu Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 390-391.

yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek; paye, diploma veya ödül almadığı hâlde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembolleri kullanmak; başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak gibi sebepler başlıca haksız rekabet halleri olarak sayılmıştır (TTK m. 55/I)³²⁵.

Haksız rekabet ve rekabet yasağı kavramları arasındaki ilişkiye bakıldığında her ikisinin de haklı rekabetin korunmasına hizmet ettiği ve rekabet hakkına sınırlama getirdiği görülmektedir³²⁶. Haksız rekabete dair hükümler, rekabet hakkının dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde kullanılması suretiyle yapılan rekabeti sınırlamakta iken; rekabet yasağına ilişkin düzenlemeler ise, bazı koşulların varlığı halinde belirli kişileri rekabet teşkil edebilecek davranışları sınırlamakta ve hatta rekabet hakkının tamamen ortadan kaldırılmasına neden olmaktadır.

Haksız rekabete ilişkin düzenlemelere bakıldığında, söz konusu hükümlerin herkese karşı getirildiği görülmektedir. Rekabet yasağını düzenleyen hükümler ise işçiler, yönetim kurulu üyeleri, müdürler gibi sadece belli kimseler için öngörölmüş özel hükümlerdir³²⁷.

Haksız rekabet hükümleri özellikle rakipleri ezmek ve onları iktisadi faaliyet sahasından uzaklaştırmaya yönelik davranışlar başta olmak üzere³²⁸ dürüstlük kuralına aykırı olan rekabetin her türlü kötüye kullanılmasını engellerken; rekabet yasağına ilişkin hükümler ise rekabetin kötüye kullanılmasından daha ziyade esasen yasal ve haklı sayılabilecek bir rekabeti, bazı kişilere buldukları konum ve mevkiden ötürü engellemektedir³²⁹. Misal olarak kollektif ortaklıkta ortak olan bir kişinin, ortaklıkla aynı türden işi yapan başka bir ortaklığa sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olarak girmesi durumunda, eğer herhangi bir rekabetin kötüye kullanılması durumu yoksa haksız rekabet söz

³²⁵ TTK m. 55'teki haksız rekabet hallerine ilişkin sayım, madde metninden açıkça anlaşılabilirçi üzere sınırlayıcı bir sayım değildir.

³²⁶ Aydoğan, (2005), 5; Aşık, (2006), 21; Can, O. (2011). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentelikte Rekabet Yasağı Anlaşması*, (Birinci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi, 9.

³²⁷ Aydoğan, (2005), 5; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 573b; Can, (2011), 10; Aşık, (2006), 22; Yasan, M. (2005). "Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Rekabet Yasağı". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan*, 7(Özel Sayı), 439.

³²⁸ Ayhan, (1990), 12.

³²⁹ Aydoğan, (2005), 5; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 573b; Aşık, (2006), 22; Yasan, (2005), 439.

konusu olmamakta; buna karşılık, rekabet yasağına aykırılıktan ötürü TTK m. 231’de öngörülen yaptırımlar uygulanabilmektedir.

Rekabet yasağı ihlâlinin söz konusu olabilmesi için gerekli olan şartlar, haksız rekabet hükümlerinin aksine kural olarak açıkça sınırlı sayıda tespit edilmişken; haksız rekabet teşkil edecek durumlar ise kanunda örnek verilmek suretiyle gösterilmiş ve bunların dışında kalan hallere de haksız rekabete ilişkin şartlara uyuyorsa yine haksız rekabet hükümlerinin tatbik edileceği kabul edilmiştir³³⁰.

Ayrıca haksız rekabete ilişkin hükümler herkese şamil genel bir yasağı ifade ettiğinden, sözleşmeye konulan bir hükümle veya genel kurul kararı ile rekabet yasağı kaldırılabilir, bu izin kişiyi haksız rekabet hâllerinden muaf kılmamaktadır³³¹. Misal olarak, limited ortaklıkta müdürlerin TTK m. 626 hükmü uyarınca tâbi olduğu rekabet yasağının kaldırılması suretiyle müdürler ortaklığın fiili iştiğal konusunda olan ticari bir işle uğraşabilmeleri mümkün kılınabilir; ancak, yine de müdürler faaliyetlerini haksız rekabet hükümleri ile çizilen sınırlar içinde yürütmek zorundadırlar.

Rekabet yasağına tâbi kişinin işlem ve davranışları, hem rekabet yasağına aykırılık hem de haksız rekabet hükümlerinin ihlâli niteliğindeyse, bu durumda mezkûr yasağı ihlâl eden kişiye karşı kullanılacak iki hak olduğu kabul edilmektedir³³². Doktrinde *Çamoğlu*, burada yarışan iki hak söz konusu olduğundan, ortaklıklar hukuku açısından, ortaklık için en avantajlı olanın seçilebileceğini belirtmektedir³³³.

3.1.2.2.2. Rekabet Yasağı – Rekabet Hukuku

Rekabet hukuku, iktisadi etkinliği sağlamak ve sürdürmek, piyasalardaki serbest rekabet düzenini oluşturmak ve korumak gayesiyle rekabet ihlâllerine engel olmak, rekabet ihlâli söz konusu olduğunda bu ihlâli ortadan kaldırmak için düzenleyici, denetleyici ve yasaklayıcı kuralları içeren bir hukuk dalıdır³³⁴. Bu hukuk dalının amacı esasen, güçlünün

³³⁰ Yasan, (2005), 440; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 573b.

³³¹ Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 573b; Yasan, (2005), 440.

³³² Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 573b; Yasan, (2005), 440.

³³³ Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 573b.

³³⁴ Güven, P. (2009). *Rekabet Hukuku*, (Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 22.

karşısında güçsüzün korunması, iktisadi yaşamda çok sesliliğin sağlanması ve serbest rekabet düzeninin kurulup ayakta tutulmasıdır³³⁵. RKHK m. 1 hükmünde de Kanunun amacının, mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya sınırlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hâkim teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamak olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Rekabet hukuku ile rekabet yasağı kurallarının ortak noktasının iktisadi anlamda rekabet olmasına rağmen, rekabete yükledikleri amaç ve yaptırımları farklıdır³³⁶. Rekabet hukuku, TTK sistematüğindeki rekabet kavramının aksine, rekabeti hısımlar arasındaki çekişme ortamı olarak algılamamakta, teşebbüslerin fiyatı veya iş koşullarını tek başına etkileyecek güce sahip olmadığı bir piyasa şekli olarak algılamaktadır³³⁷. Rekabet hukuku ve rekabet yasağı arasındaki ilk ve en önemli fark, rekabet kavramına bakış açısından kaynaklanmaktadır.

Diğer bir fark ise rekabet hukuku, kamunun menfaatleri doğrultusunda rekabeti mümkün olduğunca genişletme amacını gütmekteyken; rekabet yasağı ile belirli konularda olan kimselerin muayyen durum ve şartlarda rekabet etmelerini yasaklamaktadır³³⁸. Bu noktada aralarında tam bir amaç farklılığı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Rekabet yasağına aykırılık halinde tazminat, yapılan işlemlerin ortaklık adına yapılmış sayılması, elde edilen menfaatin devri, sözleşme ilişkisinin feshi gibi yaptırımlar uygulanabilirken; rekabet hukuku kurallarına aykırılık halinde geçersizlik, tazminat ve idari para cezaları söz konusu olmaktadır. Yaptırımlar yönünden söz konusu olan bu farklılıklara rağmen, rekabet yasağına aykırılık oluşturan bazı durumlarda RKHK hükümlerinin uygulanmasının da mümkün olduğu belirtilmelidir³³⁹.

³³⁵ Aslan, İ. Y. (2007). *Rekabet Hukuku*, (Genişletilmiş Dördüncü Baskı). Bursa: Ekin Kitabevi, 11 vd.; Poroy, R., Yasaman, H. (2012). *Ticari İşletme Hukuku*, (Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş On Dördüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 359, 362; Güven, (2009), 33.

³³⁶ Aslan, (2007), 20; Aydoğan, (2005), 6; Aşık, (2006), 23;

³³⁷ Erdem, H. E. (2007). “Rekabet Hukuku ve Haksız Rekabet İlişkisi”. *Rekabet Hukuku ile İlgili Makaleler*, (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basın Yayım Dağıtım, 147.

³³⁸ Aydoğan, (2005), 6; Karasu, R. (2004). “Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme İle Öngörülen Şirketle Rekabet Etme Yasağı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 22(4), 84; Aşık, (2006), 23 vd.; Can, (2011), 12.

³³⁹ Aşık, (2006), s. 24.

3.1.3. Rekabet Yasağını Düzenleyen Hükümlerin Özellikleri

Rekabet yasağını düzenleyen hükümlerin en temel özelliği, söz konusu hükümlerin emredici nitelikte olmamasıdır³⁴⁰. Bunun nedeni ise mezkûr hükümlerin özünde iç ilişkiyi düzenleyen hükümler olması ve kamu düzenini ilgilendirmeyen, diğer bir ifade ile belirli kişilerin şahsi menfaatlerine taalluk eden hükümler olmasından kaynaklıdır³⁴¹. Bu durumun sonucu olarak da söz konusu yasağın kapsamının konu, yer veya süre bakımından sözleşme ile daha da ağırlaştırılarak genişletilebilmesi veya daraltılıp hafifletilebilmesi ve hatta tamamen ortadan kaldırılabilmesi mümkündür³⁴².

Rekabet yasağını düzenleyen hükümler her ne kadar emredici olmasa da burada önemle belirtilmelidir ki, kişinin Anayasa’da güvence altına alınan kişi özgürlüğüne, ticaret serbestisine ve dürüstlük kuralına aykırı şekilde sınırlaması suretiyle yasağın genişletilmesi kabul edilemeyecektir³⁴³. Bu suretle mezkûr yasağı genişleten sözleşme hükümleri veya genel kurul kararları geçerli olmayacaktır³⁴⁴. Ayrıca ortaklık sözleşmesinin özünü ihlâl eden işlem ve davranışlara izin verecek şekilde de söz konusu yasak hafifletilmemelidir³⁴⁵.

Rekabet yasağını düzenleyen hükümlerin bir diğer özelliği ise, rekabet yasağı esasen kişi özgürlüğüne getirilmiş bir sınır olduğundan, yasağa ilişkin hükümlerin dar yorumlanmasının gerekliliğidir³⁴⁶. Söz konusu yasağın dar yorumlanması ise özellikle yer ve zaman bakımından sınırlamayı icap etmektedir.

³⁴⁰ Aydoğan, (2005), 15; Aşık, (2006), 11; Kayar, İ., Çelikleş, İ. (2003). “Limited Şirkette Müdür-Ortakların Rekabet Yasağı”. *Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 313; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 267.

³⁴¹ Aydoğan, (2005), 15; Aşık, (2006), 12; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 267.

³⁴² Aydoğan, (2005), 15 vd.; Aşık, (2006), 11; Kayar, Çelikleş, (2003), 313.

³⁴³ Aydoğan, (2005), 16; Aşık, (2006), 12.

³⁴⁴ Aşık, (2006), 12; Aydoğan, (2005), 16.

³⁴⁵ Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 267.

³⁴⁶ Öçal, A. (1982). “Rekabet Yasağına İlişkin Bazı Yeni Fransız Mahkeme Kararları”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 11(4), 82; Aydoğan, (2005), 16 vd.; Aşık, (2006), 13; Kayar, Çelikleş, (2003), s. 314.

3.2. Rekabet Yasağının Limited Ortaklıklar Bakımından Değerlendirilmesi

3.2.1. Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasağının Düzenleme Amacı

Bağlılık yükümlülüğünün somut görümlerinden biri olan rekabet yasağı ortaklıklar hukukunda özel olarak ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş bir yasaktır. Söz konusu yasağın ortaklıklar hukukunda öngörülmesindeki esas gaye, ortaklık içindeki konumu sayesinde özellikle ortaklık sınırlarına vâkıf olan kişilerin bu sınırları ve ortaklığa ait bir takım imkânları, ortalığın menfaatlerine aykırı bir şekilde kullanmalarını ve ortaklığa zarar verilmelerini engellemek ve bu suretle ortaklığı, ortakları ve ortaklık alacaklılarını korumaktır³⁴⁷.

Ortaklıklar hukukunda rekabet yasağına ilişkin hükümlerine bakıldığında, yasağın getirildiği kişilerin esasen, yönetici sıfatını taşıyan kişiler oldukları görülmektedir. Bunun nedeni ise yöneticilerin, ortaklığın iş potansiyelinden, müşteri çevresinden ve ortaklık için gizli tutulması gerekli bilgilerden haksız yere yararlanarak bunlardan bilhassa menfaat çatışması yaşanması halinde kendi lehlerine çıkar sağlama ihtimalinin önlenmeye çalışılmasıdır³⁴⁸.

Doktrinde, ortaklıklar hukukunda rekabet yasağının düzenleme nedenleri arasında bağlılık yükümlülüğünün ihlâli, *affectio societatis* unsurunun varlığı, ortaklıkla menfaatlerin çatışması hali, ortaklık imkânlarının kötüye kullanılabilecek olması ihtimali, ortaklık sınırlarına vâkıf olunması ve özellikle ortaklığın yönetim yetkisini haiz kimselerin görevlerini gereği gibi yapamayacak olmaları gibi hususlar sayılmıştır³⁴⁹. Aydoğan'ın da ifade ettiği üzere, ortaklıklar hukukunda bu yasağın getirilmesinde belirtilen sebeplerin her birinin az ya da çok etkili olduğunu kabul edilmelidir³⁵⁰.

³⁴⁷ Aydoğan, (2005), 16; Nomer, (1999), 133; Akdağ Güney, (2016), 240.

³⁴⁸ Nomer, (1999), 132 vd.; Ayan, 2013, 149; Kalpsüz, T. (1972). "Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirketle Rekabet Teşkil Eden Davranışları". *Profesör Dr. H. C. Oğuzoğlu'na Armağan*, (). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 303 (Sevinç Matbaası), 351.

³⁴⁹ Aydoğan, (2005), 7; Franko. N. (1985). "Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti". *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 13(1), 21 vd.; Aşık, (2006), 16 vd.; Kapsüz, (1972), 351 vd.; Çamoğlu, E. (1954). "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Rekabet Yasağı". *İktisat ve Maliye Dergisi*, 1(9), 358.

³⁵⁰ Aydoğan, (2005), 8.

3.2.2. Kanuni Düzenleme

Limited ortaklıkta ortakların rekabet yasağına tâbi olabileceği “*Bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı*” kenar başlık 613. maddesinde düzenlenmiştir. TTK’nın 613. maddesinin ikinci fıkrasına göre, ortaklık sözleşmesi ile ortakların ortaklıkla rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda oldukları öngörülebilmektedir. Mezkûr madde metninden açıkça anlaşıldığı üzere, limited ortaklık ortaklarına rekabet yasağının getirilebilmesi için ortaklık sözleşmesinde hüküm bulunması gereklidir. Böylece yönetici olsun olmasın bütün ortaklar rekabet yasağına tâbi kılınabilmektedir. Eğer ortaklık sözleşmesinde hüküm yoksa bağlılık yükümlülüğünden kaynaklanan bir yükümlülük olarak ortağın rekabet yasağına tâbi olduğu sonucu çıkartılması mümkün değildir.

TTK m. 613 hükmünün üçüncü fıkrasında müdürler hakkında rekabet yasağı öngören 626. madde hükümlerinin saklı tutulduğu belirtilmiştir³⁵¹. TTK m. 613’ün dördüncü fıkrasında ise diğer tüm ortakların yazılı onay vermesi ve ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi kaydıyla genel kuruldan bir onay kararı alınması halinde ortağın bağlılık yükümlülüğüne veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilmesine de imkân tanınmıştır.

Limited ortaklık müdürlerinin rekabet yasağına ilişkin kanuni düzenleme ise “*Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı*” kenar başlıklı TTK m. 626 hükmünde öngörülmüştür. Söz konusu hükmün ikinci fıkrasına göre, ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmemişse veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermemişse, müdürler limited ortaklıkla rekabet oluşturan bir faaliyette bulunmazlar. Dolayısıyla, rekabet yasağı limited ortaklığın tüm müdürleri için geçerli kılınmıştır ve hükmün emredici nitelikte olmayıp aksinin öngörülebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca fıkranın devamında, ortaklık sözleşmesinde ortakların onayı yerine ortaklar genel kurulunun onay kararının öngörülebileceği belirtilmiştir.

³⁵¹ Ortaklık sözleşmesi ile öngörülmesi durumunda ortakların rekabet yasağına tâbi olacağını düzenleyen TTK m. 613 hükmünde müdürlere yönelik hükmün saklı tutulmasına neden ihtiyaç duyulduğu eleştiriye açıktır. Kendigelen, (2011), 458, Dpn. 56.

3.2.3. Rekabet Yasağına Tâbi Kişiler

3.2.3.1. Ortaklar

Limited ortaklıkta müdür sıfatını taşımayan ortaklar, müdürlerin aksine kanundan doğan herhangi bir rekabet yasağına tâbi değildirler. Ortakların rekabet yasağına tâbi tutulabilmesi için TTK m. 613/II hükmü uyarınca ortaklık sözleşmesinde hüküm bulunması gerekmektedir.

Limited ortaklığın bütün ortakları, TTK m. 613 hükmü uyarınca bağlılık yükümlülüğü ile mükellef kılınmalarına rağmen, ortaklık sözleşmesinde öngörülmemiş olmadıkça rekabet yasağına tâbi tutulmamışlardır. Bu durum esasen limited ortaklığın bünyesinde kişisel unsurları barındırır da sermaye ortaklığı olmasının bir sonucudur. Dolayısıyla ortakların sınırlı sorumlu olması ve ortaklık haklarının sermayeye bağlanmış olması, ortakların rekabet yasağına tâbi olduğunu kural olarak haklı göstermez³⁵². Bu nedenle limited ortaklıkta ortakların rekabet yasağından söz edilebilmesi, ortaklık sözleşmesinde bu yönde açık ve somut bir hükmün bulunmasına bağlıdır³⁵³.

Her ne kadar ortaklık sözleşmesinde öngörülmedikçe ortaklar rekabet yasağına tâbi olmasalar da, rekabet yasağı dışındaki tedbirlerin limited ortaklık için etkin ve yeterli bir koruma sağlayamamasından ötürü³⁵⁴ söz konusu yasağın ortaklık sözleşmesinde düzenlenmesi, limited ortaklık ve ortakları açısından faydalı olmaktadır. Bilhassa ortakların bilgi alma ve inceleme hakkı veya başka şekillerde öğrendikleri ortaklık sırlarını ortaklıkla rekabet teşkil edecek şekilde kullanması suretiyle ortaklık menfaatlerine telafisi olmayacak şekilde zarar verme tehlikesi ihtimal dâhilindedir. Kaldı ki, ortağın ortaklıkla rekabet etmesi suretiyle elde edebileceği menfaat, ortaklığa verilen zarardan ve kendisinin ortaklıktan elde

³⁵² TTK Madde Gereççeleri, m. 613.

³⁵³ Buna karşılık, ortakların, özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar verebilecek şekilde ortaklıkla rekabet etmeleri durumunda, 613/II hükmü uyarınca bağlılık yükümlülüğüne aykırılık teşkil edeceğinden, burada kendisine özel menfaatler sağlama ve şirkete zarar verme şartları çerçevesinde kapsamı sınırlandırılmış olan *de facto* bir kanuni rekabet yasağının varlığından söz etmenin mümkün olduğunu savunan yazarlar bulunmaktadır. Göksoy, Y. C. (2007). “Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu’na Armağan*, 9 (Özel Sayı), 643.

³⁵⁴ Rekabet yasağı dışındaki tedbirlerin ortaklık için etkin ve yeterli koruma sağlayamamasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Karasu, (2004)a, 158 vd.

edebileceği menfaatten daha fazla ise, iktisadi olarak bakıldığında bu ihtimal ortak açısından hem daha mantıklı hem de daha yüksek olmaktadır. Özellikle küçük ortakların bir araya gelmek suretiyle oluşturacakları çoğunluk sayesinde veya kendilerine müdürleri seçme ve görevden alma hakkı verildiğinde daha rahat bir şekilde edinebilecekleri ortaklık için gizli tutulması gereken bilgileri, ortaklıkla rekabet teşkil edecek surette kullanabilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır³⁵⁵. Bu durum bağlılık yükümlülüğünün ihlali niteliği taşısa da kanunun açık hükmü nedeniyle ortaklık sözleşmesinde öngörülmediği sürece ortaklar rekabet yasağına tâbi olmayacağından mezkûr yasağının sağladığı korumadan yararlanılamayacaktır. Diğer korumalarda gerek maddi olmayan şeylerin amaca aykırı kullanılmasının zor tespit edilebilmesi gerekse de ortağın kusurunun ve ortaklık zararının güç bir şekilde ispat edilebilmesi gibi nedenlerden ötürü rekabet yasağının sağladığı koruma son derece önem arz etmektedir³⁵⁶.

3.2.3.2. Müdürler

TTK m. 626/II hükmünde, limited ortaklık müdürlerinin rekabet yasağına tâbi oldukları açıkça ifade edilmiştir. Hükme göre, ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmedikçe veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermedikçe limited ortaklıkta müdürler ortaklıkla rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamazlar. Ortaklık sözleşmesiyle ortakların onayı yerine, genel kurulunun onay kararı öngörülmesi mümkündür.

eTK döneminde limited ortaklık müdürlerinin rekabet yasağı açısından var olan ortak olan müdür ve ortak olmayan müdür ayrımı ve tartışması, TTK m. 626/II'nin açık ifadesi karşısında sona ermiştir. eTK döneminde müdürlerin rekabet yasağını öngören m. 547'deki "*ortak olan müdür*" ifadesi, TTK m. 626/II hükmünde yer almamıştır. TTK m. 626/II'de "*müdürler*" ifadesi kullanılarak söz konusu yasağın açıkça tüm müdürler için getirildiği sonucunu çıkarmamızı sağlamaktadır. Dolayısıyla mevcut hüküm uyarınca, rekabet yasağı

³⁵⁵ Karasu, (2004)a, 163. Ayrıca *Karasu*, limited ortaklıklarda ortaklar, ortaklık zararlarından sadece ortaklıktaki payı değerinde sorumlu olduğundan; ortağın ortaklıktaki payı ne kadar az olursa, onun ortaklığı kendi özel menfaati amacıyla zarara uğratma ihtimalinin de o kadar yüksek olduğunu ifade etmektedir. Karasu, (2004)b, 81.

³⁵⁶ Karasu, (2004)a, 161 vd.

ile mükellef kılınmak açısından, ortak müdür ve ortak olmayan müdür ayrımı yapılmayıp, müdür sıfatını taşımak yeterli olmaktadır.

Tek ortaklı limited ortaklıklarda da müdür ister tek pay sahibi olsun isterse de üçüncü bir kişi olsun kural olarak rekabet yasağına tâbidir³⁵⁷. Ancak tek ortağın aynı zamanda müdür olduğu durumda, bu ortaklığın niteliği ve yapısı göz önünde bulundurulduğunda rekabet yasağına ilişkin düzenlemenin ve yaptırımların uygulanması esasen mümkün görünmemektedir.

Rekabet yasağına tâbi olmak için müdür sıfatını haiz olmak yeterli olduğundan müdürlerin bu sıfatının herhangi bir sebeple sona ermesi, söz konusu yasağı ortadan kaldırmaktadır³⁵⁸. Ancak, müdürlük sıfatı sürerken meydana gelen mezkûr yasağa aykırı faaliyetlerden ötürü limited ortaklığın hakları saklı kalmaktadır³⁵⁹. Ayrıca müdürler, yönetim ve temsil yetkilerini devretseler bile, rekabet yasağına tâbi olmaya devam etmektedirler³⁶⁰. Yine benzer bir şekilde, görevini hastalık veya yurtdışında olma gibi fiili nedenlerle veya hukuki bir nedenle geçici olarak icra edemeyen müdürler, bu süre zarfında da rekabet yasağına tâbi olmaktadır³⁶¹.

Limited ortaklıkta müdür olmayan ticari temsilci veya ticari vekil olan yöneticiler ise TTK m. 626 hükmünün kapsamı dışında kalmaktadırlar³⁶². Söz konusu tacir yardımcıları, TBK'nın 553. maddesi kapsamında rekabet yasağına tâbi olmaktadır.

³⁵⁷ Anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağı hakkında aynı yönde görüş için bkz. Ayan, (2013), 153.

³⁵⁸ "...Dava, davalıya ait kalker işletme ruhsatı talebinin davacı adına yapılmış sayılmasına ve elde edilecek hakların aidiyetine karar verilmesine ilişkindir. Rekabet yasağı anonim ortaklığın yönetim kurulu üyesi olma şartına bağlandığı, davalının yönetim kurulundan istifa tarihinden sonra kalker ruhsatı için başvuru yaptığı, bu durumda davacı şirketteki yönetim kurulu üyeliğinin sona ermesinden sonra yapılan kalker başvurusunun haksız rekabet kapsamında olmadığı sonucuna varılması gerekir..." Yargıtay 11. HD. 4.10.2012 Tarihli, E.2010/11204 / K.2012 / 15168 sayılı kararı (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 20.06.2017).

³⁵⁹ Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağına ilişkin aynı yönde görüş için bkz. Akdağ Güney, (2016), 241.

³⁶⁰ Yıldırım, (2008), 86.

³⁶¹ Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyelerine ilişkin aynı görüş için bkz. Ayan, (2013), 153; Akdağ Güney, (2016), 241.

³⁶² Göksoy, (2007), 642; Yıldırım, 2008, 94. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağına ilişkin aynı yönde görüş için bkz. Ayan, (2013), 154.

3.2.4. Rekabet Yasağının Uygulanma Koşulları

3.2.4.1. Ortaklar Açısından

3.2.4.1.1. Ortaklık Sözleşmesinde Rekabet Yasağına İlişkin Hüküm Bulunması

TTK m. 613/II'ye göre, limited ortaklık ortaklarının rekabet yasağına tâbi tutulabilmesi için ortaklık sözleşmesinde açık bir hüküm bulunması gereklidir. Böylece müdür olsun veya olmasın bütün ortakların rekabet yasağına tâbi olduğu kuralı, ortaklık sözleşmesi ile getirilebilmektedir.

Ortaklarının rekabet yasağı, ilk olarak kuruluş aşamasında hazırlanan ortaklık sözleşmesinde düzenlenebilir. “*Şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan hükümler*” kenar başlıklı TTK m. 577 hükmünün birinci fıkrasının g bendinde, kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümlerin ortaklık sözleşmesine konulabileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla kurucu ortaklar ortaklık sözleşmesini düzenlerken ortakların rekabet yasağına tâbi olduklarını en başta kararlaştırabilirler.

Kuruluş aşamasında ortaklık sözleşmesinde ortakların rekabet yasağı öngörülmemişse daha sonradan ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle de mezkûr yasak getirilebilir. Şayet rekabet yasağı ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle getiriliyorsa söz konusu değişiklik mevcut ortakların yükümlülüklerini arttıran bir genel kurul kararı niteliğinde olacağından, TTK m. 607 hükmü uyarınca ilgili tüm ortakların onayına ihtiyaç vardır³⁶³.

Nihayetinde ister kuruluş aşamasında ortaklık sözleşmesinde öngörülmek suretiyle getirilsin isterse sonradan ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesiyle getirilsin limited ortaklık ortaklarının rekabet yasağına tâbi olabilmeleri için ortaklık sözleşmesinde açık bir hükme gerek vardır. Burada son olarak bazı ortakların rekabet yasağına tâbi tutularak, diğerlerinin yasaktan muaf olmalarını sağlayabilecek bir hükmün ortaklık sözleşmesine konulup konulamayacağı sorusu akla gelebilir. Kanaatimizce, bu soruya olumsuz bir yanıt verilmesi gereklidir. Zira limited ortaklıklarda cari olan eşit işlem ilkesi gereği, ortakların aynı şartlar

³⁶³ Şener, (2012), 671.

altında eşit muameleye tâbi tutulmaları gereklidir. Söz konusu ilke, limited ortaklığa ve ortaklığın organlarına bir yükümlülük getirmektedir ve ortaklığın iradesini sınırlamaktadır³⁶⁴. Ortakların bir kısmının rekabet yasağına tâbi tutularak, diğer ortakların yasağına tâbi olmaması başta eşit işlem ilkesi olmak üzere, dürüstlük kuralına ve ortaklık menfaatlerine (ve yasağına tâbi tutulan ortakların menfaatlerine) aykırılık teşkil edecektir³⁶⁵.

3.2.4.1.2. Ortaklıkla Rekabet Teşkil Eden İşlem ve Davranışlarda Bulunma

Limited ortaklık ortaklarının rekabet yasağının ve bu yasağına aykırılık halinde yaptırımların uygulanabilmesinin ikinci ve temel koşulu ise ortağın ortaklıkla rekabet teşkil eden işlem ve davranışlarda bulunmasıdır. Hangi işlem ve davranışların ortaklıkla rekabet teşkil edeceği ise TTK m. 613 hükmünde belirtilmemiştir³⁶⁶. Bu noktada limited ortaklık ortağı açısından rekabet teşkil eden işlem ve davranışların neler olduğunun tespiti önem arz etmektedir.

Rekabet yasağı, özünde kişinin ticaret yapma ve rekabet etme serbestisine getirilmiş bir sınırlama olduğundan, dar yorumlanması gereklidir. Her ne kadar kanunkoyucu rekabet yasağı teşkil eden işlem ve davranışları limited ortaklık ortakları açısından sayım yoluyla belirlememiş olsa da kanaatimizce, TTK'daki rekabet yasağını düzenleyen diğer hükümler de göz önünde bulundurularak, söz konusu hükümlerden daha geniş bir rekabet yasağını limited ortaklık ortakları açısından kabul etmek mümkün değildir. Zira limited ortaklık ortağın bağlılık yükümlülüğünün yoğunluğu ve içeriği, bir şahıs ortaklığı olan kolektif ortaklık ortağınıniki ile aynı veya ondan daha geniş olmadığından, bağlılık yükümlülüğünün

³⁶⁴ Pulaşlı, (2015), 281; Bilgili, Demirkapı, (2013), 219; Tekinalp (Poroy, Çamoğlu), (2009), N. 888; Şehirali Çelik (Kırca, Manavgat), (2013), 132 vd.; Paslı, (2004), 125; Eminoğlu, (2014), 119. Şehirali Çelik, eşit işlem ilkesinin temel işlevinin, ortaklıkta karar verme iradesine sahip kişilerin diğer ortakların menfaatlerini keyfi olarak zedelemesinin önüne geçilmesi olduğunu belirtmekte ve ağırlıklı olarak azınlığı çoğunluğa karşı koruyan bir önlem olarak mezkûr ilkeyi nitelendirmektedir. Şehirali Çelik (Kırca, Manavgat), (2013), 133.

³⁶⁵ Arslanlı, Domaniç, rekabet yasağının kişiler yönünden sınırlandırılmasının mümkün olduğunu, diğer bir ifadeyle bazı ortakların veya müdürlerin rekabet yasağından muaf tutulabileceğini ifade etmektedir. Bkz. Arslanlı, Domaniç, (1989), 683.

³⁶⁶ TTK m. 613/II hükmünde öngörülen limited ortaklık ortakların rekabet yasağına ilişkin düzenlemenin kolektif ortakların rekabet yasağını düzenleyen TTK m. 230 ile anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağını düzenleyen TTK m. 396 ile uyumlu olmadığı görülmektedir. Zira kolektif ortaklıklar ve anonim ortaklıklardaki rekabet yasağını düzenleyen hükümlerde rekabet yasağına giren haller benzer şekilde ifade edilmiş ve sayılmıştır. Bu uyumsuzluk, kolektif ortaklık ve anonim ortaklıkta rekabet yasağına ilişkin hükümlerin göz ardı edilerek limited ortaklık ortaklarının rekabet yasağına ilişkin hükmün düzenlenmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, benzer bir sorun limited ortaklık müdürlerinin rekabet yasağını öngören TTK m. 626/II hükmünde de mevcuttur.

somut bir örneği olan rekabet yasağının da kollektif ortaklık ortaklarından daha geniş bir yasak olarak düşünülmesi doğru olmayacaktır.

Gerek eTK’da öngörülmüş olan limited ortaklıkta rekabet yasağına ilişkin 547. maddesine gerekse de TTK’daki diğer ticaret ortaklıkları için öngörülen rekabet yasağına ilişkin mevcut hükümlere bakıldığında (TTK m. 230, m. 399), rekabet yasağı ile ortaklığın fiilen uğraşı içinde olduğu ticari iş türünden bir işin kendisi veya başkası hesabına yapılmasının ve aynı tür ticari işlerle uğraşan bir ortaklığa sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olarak girmesinin engellenmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu suretle ortakların, ortaklık içindeki konumu sayesinde edindiği bir takım imkânları ve bilgileri, ortaklıkla rekabet ederek ortalığın menfaatlerine aykırı bir şekilde kullanmaları ve ortaklığa zarar vermeleri önlenmeye çalışılmaktadır. Dolayısıyla ortaklık sözleşmesinde rekabet yasağı öngörülmesi durumunda, ortakların limited ortaklığın fiilen uğraşı içinde olduğu ticari iş türünden bir işi³⁶⁷ kendi veya başkası hesabına yapmasının veya aynı tür ticari işlerle uğraşan bir ortaklığa sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olarak girmesinin kural olarak limited ortaklık ortakları açısından da rekabet yasağına aykırılık teşkil edeceğini kabul etmek gerekir³⁶⁸. Ayrıca doktrinde bu hususta, ortağın rekabet yasağına aykırılık teşkil ettiği düşünülen işlem ve davranışın her somut olayın şartlarına göre değerlendirilmesi ve ortaklığın amacına zarar verip vermediğinin³⁶⁹ tatbikinin icap ettiği de ifade edilmektedir.

Nihayetinde, somut olayda ortaklar açısından hangi hallerin ortaklıkla rekabet teşkil eden işlem ve davranış olduğunun tespiti yapılırken her ne kadar kanunda atıf yapılmamış olsa da kollektif ortaklıkta rekabet yasağını düzenleyen TTK m. 230 hükmünün kıyasen uygulanması mümkündür. Zira ortaklıklar hukukunda rekabet yasağının düzenlenmesini

³⁶⁷ *Yasaman*, anonim ortaklıkta ortaklığın fiilen faaliyet gösterdiği sektörü aşan rekabet yasağı sınırlamalarının, *rekabet hukukuna (yan sınırlamalar doktrinine)* aykırılıktan ötürü zaten geçersizlik yaptırımı ile karşılaşacağını belirtmektedir. Yasaman, H. (2013). “Sözleşme ile Kararlaştırılan Rekabet Yasağının Geçerlilik Şartı”. *Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler Mütalâalar Bilirkişi Raporları*, Cilt (2), (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 5.

³⁶⁸ *Şener*, rekabet yasağının objektif uygulama alanı belirtilmemişse, onun geçerlilik alanının ortaklık konusu kapsamındaki faaliyetlerle sınırlı olacağını belirtmektedir. Şener, (2012), 671 vd. *Pulaşlı*, ortaklık sözleşmesinde soyut bir düzenleme öngörülmesi durumunda rekabet yasağına, sadece ortaklık sözleşmesinde bulunan ortaklığın amacına kuşkuyla yer verilmeyecek şekilde sözleşmedeki ortaklık amacı içinde bulunan ve yer itibarıyla de ortaklığın şimdiye kadar etkin olduğu alanla çakışan faaliyetlerle sınırlı olarak hükmedilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Pulaşlı, (2014), 2276. *Bilgili ve Demirkapı* ise, rekabet yasağının ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken işlem veya fiilin ortaklığın amacına zarar verip vermediğine bakmak gerektiğini izah etmektedir. Bilgili, Demirkapı, 2013, 740.

³⁶⁹ Pulaşlı, (2014), 2276; Bilgili, Demirkapı, (2013), 740.

gerektiren genel saikin özünde aynı olması, limited ortaklığın bünyesinde şahıs ortaklıklarına ilişkin özellikleri taşıyan bir sermaye ortaklığı olması ve limited ortaklıkta ortaklara rekabet yasağının öngörülmesi halinde bu durumun limited ortaklığı kolektif ortağa yanaştıran bir unsur olarak kabul edilmesi³⁷⁰ gibi çeşitlendirebileceğimiz nedenler göz önünde bulundurulduğunda kolektif ortaklıklara ilişkin söz konusu hükümden yararlanılması isabetli olacaktır. Kaldı ki sayım yoluyla belirtilmemiş olan rekabet yasağı hallerinin, bir şahıs ortaklığı olan kolektif ortaklığın ortaklarından daha geniş bir şekilde limited ortaklık ortakları açısından yorumlanabilmesinin önüne de geçilmiş olacaktır.

Yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar çerçevesinde limited ortaklığın ortaklarının rekabet yasağı hallerini somutlaştıracak olursak; ortağın ortaklığın fiili uğraşı alanında ve faaliyet sahasında ticari bir işletme açması, başka ortaklıklarda müdür gibi bir sıfatla görev alması, aynı türden ticari iş yapan işletmelere ticari temsilci, ticari vekil veya acente olarak atanması veya başka bir ortaklığa sınırsız sorumlu ortak olarak girmesi gibi haller rekabet yasağına aykırılık teşkil edecektir.

Ayrıca doktrinde, ortaklık sözleşmesinde düzenlenen rekabet yasağına ilişkin hükmün somut olarak ve geçerlilik alanının mümkün olduğunca açık bir şekilde düzenlenmesinin, belirsizlikten kaçınmak³⁷¹ veya hukuki güvenliğin sağlanması ve ortaklar açısından tartışmaların önlenmesi³⁷² açısından isabetli olacağı belirtilmektedir. Ancak, burada rekabet yasağına dair ortaklık sözleşmesine konulan hüküm için somutluk veya soyutluk olarak ya da geçerlilik alanı sınırları bakımından bir ayırım veya değerlendirme yapmak bazı sakıncaları da beraberinde getirebilmektedir. Misal olarak somut bir şekilde yer bakımından geçerlilik alanı olarak tüm Türkiye'yi kapsayan bir yasak konulması durumunda ortaklığın faaliyette bulunduğu yerin Ankara olduğu düşünüldüğünde, ortaklık sözleşmesine konulacak bu yönde bir hüküm hem limited ortaklığın bir sermaye ortaklığı olması niteliğine aykırı olacaktır hem de ortağın bir birey olarak kişi özgürlüğünü ve ticaret serbestini ortadan

³⁷⁰ Bağlılık yükümlülüğü, limited ortaklık ortakları açısından TTK m. 613 hükmünde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemede tüm ortaklar için bağlılık yükümlülüğü öngörülmüşken; kural olarak ortakların rekabet yasağına tâbi olmadıkları ifade edilmiştir. Bağlılık yükümlülüğünün en somut görünümünden biri olan rekabet yasağının ortaklar açısından da öngörülmesi, mezkûr yükümlülüğün içeriğini ve yoğunluğunu arttıracak aşıkârdır. Dolayısıyla, bu yönde bir yasağın limited ortaklık ortaklarına genişletilmesi, limited ortaklıkları kolektif ortaklara yaklaştıracak bir unsur olacaktır. Doktrinde bağlılık yükümlülüğünün tüm ortaklar açısından kabul edilmesini, limited ortaklıkların şahıs ortaklıkları ile benzerliği olarak ifade eden yazarlar için bkz. Bahtiyar, (2015), 397; Yıldız, (2007), 66; Alışkan, (2013), 218.

³⁷¹ Pulaşlı, (2014), 2276.

³⁷² Şener, (2012), 671.

kaldıracağı için geçerli olmayacaktır. Ya da konu bakımından bir sınır konulduğunda ortaklığın fiilen uğraştığı bir iş sahasının rekabet yasağı dışında bırakılması durumunda, bu durum ortaklığın menfaatlerine aykırılık teşkil edecek ve ortaklığın hakkından önceden feragat etmesi anlamına gelen bir sonucu doğuracaktır.

Son olarak değerlendirilmesi gereken diğer bir mesele, limited ortaklıkta ortaklık sözleşmesiyle ortakların diğer ortaklarla rekabet yasağının öngörülüp öngörülemeyeceğidir. Ortaklar açısından rekabet yasağını düzenleyen TTK m. 613/II hükmünde, ortaklık sözleşmesiyle ortakların limited ortaklıkla rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda olduklarının öngörülebileceği ifade edilmektedir. Söz konusu hükümde ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağının kararlaştırılabileceğine dair bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Konuya dair doktrinde *Karasu*, ortaklık sözleşmesine bu yönde bir hükmün konulmasının geçerli olup olmadığını, mezkûr yasağın TTK m. 579 hükmünde öngörülen emredici hükümler ilkesi açısından ve RKHK, Anayasa, TBK ile TMK hükümleri kapsamında değerlendirmesini yaparak geçerli olmadığı sonucuna varmaktadır³⁷³. Bize göre de kişi özgürlüklerine ve ticaret serbestisine getirilen bir sınırlama olan rekabet yasağının kapsamının diğer ortaklara kadar genişletilmesi kabul edilmemelidir. Zira *Karasu*'nun da ifade ettiği üzere, istisnai hallerde ve ortaklık sözleşmesine konulan bir hükümle limited ortaklık ortaklarının rekabet yasağına tâbi oldukları öngörülebileceğinden, söz konusu yasağın diğer ortaklara karşı genişletilmesine yönelik ortaklık sözleşmesi hükümleri Anayasamızın m. 48/I hükmüne ve yukarıda belirtilen kanunların emredici nitelikteki ilgili hükümlerine aykırı olduğundan batıl addedilecektir³⁷⁴.

3.2.4.1.3. Ortaklıkla Rekabete Onay Verilmemiş Olması

TTK m. 613/IV hükmüne göre, geri kalan ortakların tamamı yazılı onay verdikleri takdirde ortaklar, bağımlılık yükümlülüğüne veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilmektedirler. Yazılı şekilde verilecek bu onayın mutlaka bir karar şeklinde

³⁷³ Karasu, R. (2016). "Limited Şirket Esas Sözleşmesi İle Ortakların Diğer Ortaklarla Rekabet Etme Yasağı Öngörülebilir mi?". *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(2), 61-71.

³⁷⁴ *Karasu*, ortakların diğer ortaklarla rekabet etmeyeceğine dair ortaklık sözleşmesi hükümlerini Anayasa m. 48/I, TTK'nın m. 579, RKHK m. 4/I, TBK m. 26/I, m. 27 ve TMK m. 23 hükümlerine aykırılık teşkil edeceğini ifade etmektedir. *Karasu*, (2016), 63 vd.

verilmesi zorunlu değildir. Dolayısıyla söz konusu onayın ortaklar tarafından farklı zamanlarda verilmesi mümkündür³⁷⁵.

Zaman yönünden ise verilecek onay, ortağın rekabet yasağını ihlâl eden davranışından önce olabileceği gibi sonra da olabilir³⁷⁶. Ancak, söz konusu yazılı onay ne zaman verilirse verilsin geri kalan ortakların tümünün onaylaması gereklidir.

Ayrıca TTK m. 613/IV hükmünün ikinci cümlesinde, ortaklık sözleşmesinde onay yerine genel kurulun onay kararı öngörülebileceği belirtilmektedir. Bu durumun, geri kalan ortakların yazılı onay vermeleri ile arasındaki farklılık şuradadır: Ortakların onayının alınması halinde ispat açısından yazılı şart yeterli iken, genel kurul kararında ise usulüne uygun şekilde bir genel kurulun toplanması ve karar alması ve bu kararın sicile tescili icap etmektedir³⁷⁷. Eğer ortaklık sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunmakta ise, ortağın genel kurul kararı ile rekabet yasağının kaldırılabilmesi için genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gereklidir (TTK m. 621/I-g). Söz konusu genel kurulda, rekabet yasağı kaldırılan ortak oy kullanamamaktadır (TTK m. 619/III).

Son olarak değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise onaydan dönmenin mümkün olup olmadığıdır. TTK'da rekabet yasağını düzenleyen hükümlerde bu konuda herhangi bir açıklık yoktur. Doktrinde ise bir görüş, onayın verilmesinin ardından bazı işlere girilip ilgili kişinin zarara uğrayabileceğinden dolayı onaydan dönülemeyeceğini belirtirken³⁷⁸; diğer bir görüş, rekabet yasağına onay vermenin ortaklığın varlığını sürdürmesi ile çok yakından ilgili olmasından ötürü, meydana bir zarar gelmiş ise bu zararın tazmini yoluyla giderilerek onaydan dönmenin mümkün olduğunu savunmaktadır³⁷⁹. Kanaatimizce, ilk olarak onay verilirken bundan dönme hakkı saklı tutulmuşsa onaydan dönmek mümkündür. Eğer dönme hakkı saklı tutulmamışsa da onay verilen kişinin menfaati de göz önünde

³⁷⁵ Kollektif ortaklıklarda rekabet yasağına verilecek muvafakatte aynı yönde görüş için bkz. Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 266; Aydoğan, (2005), 141; Aşık, (2006), 128.

³⁷⁶ Kollektif ortaklıklarda rekabet yasağına verilecek muvafakatte aynı yönde görüş için bkz. Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 266; Aydoğan, (2005), 142; Aşık, (2006), 128; Franko, (1985), 45.

³⁷⁷ Pulaşlı, (2014), 2277.

³⁷⁸ Arslanlı, H. (1960). Anonim Şirketler II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul, 156, Dpn. 161 (Aşık, (2006), 122'den naklen).

³⁷⁹ Franko, (1985), 46 vd.

bulundurulacak bu kişinin zararını tazmin etmek suretiyle onaydan dönülebileceği kabul edilmelidir³⁸⁰.

3.2.4.2. Müdürler Açısından

3.2.4.2.1. Ortaklıkla Rekabet Oluşturan Faaliyetlerde Bulunma

TTK'da müdürlerin rekabet yasağını öngören 626/II hükmü, eTK'nın 547. maddesinin yerine düzenlenmiştir. Ancak eTK'daki hükümden farklı olarak rekabet yasağına aykırılık kazuistik bir yöntemle belirlenmemiştir³⁸¹. Dolayısıyla rekabet yasağına aykırılık teşkil eden davranışların neler olduğu limited ortaklık ortaklarının rekabet yasağına tâbi tutulabileceğini öngören TTK m. 613/II hükmünde de olduğu gibi tek tek sayılmamış, genel bir ölçü getirilerek; ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmemişse veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermemişse, müdürlerin ortaklıkla rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamayacakları düzenlenmiştir (TTK m. 626/II). Bu noktada müdürlerin rekabet teşkil eden davranışlarının neler olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

Rekabet teşkil eden faaliyetlerin neler olduğunu tespit ederken öncelikle eTK m. 547 hükmünü incelenmesi gereklidir. eTK'nın 547. maddesinde, müdür olan ortağın, ortaklığın uğraştığı ticaret dalında kendisi veya başkası hesabına iş göremeyeceği gibi, başka bir işletmeye sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak, komanditer ortak veya limited ortaklık ortağı sıfatıyla dahi katılamayacağı öngörülmüştü. Ayrıca bu yasağın, ortaklık sözleşmesine konulacak bir hükümlerle bütün ortaklara da teşmil edilebileceği hüküm altına alınmıştı. TTK'da ise getirilen düzenlemede bu şekilde bir sayımdan vazgeçildiği ve müdürlerin ortaklıkla rekabet oluşturan bir faaliyete bulunamayacaklarının genel olarak ifade edildiği açıkça görülmektedir.

Ayrıca değerlendirilmesi gereken diğer husus ise TTK m. 626/II hükmünün gerekçesidir. Hükmün gerekçesine göre, bu fıkranın eTK m. 547 de öngörülen halleri ve bunlar dışında kalan (dolaylı ve gereğinde etkisi duyulan komşu alan rekabet gibi) halleri de kapsadığı ifade edilmiştir³⁸². Madde gerekçeleri her ne kadar bağlayıcı olmasa da lafzi

³⁸⁰ Aynı yönde görüş için bkz. Aşık, (2006), 123.

³⁸¹ TTK Madde Gerekçeleri, m. 626/II.

³⁸² TTK Madde Gerekçeleri, m. 626/II.

yorum yapmanın gerektiği yerlerde dayanak teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla kanun koyucunun TTK m. 626/II hükmünde müdürler için eTK m.547'den daha ağır bir rekabet yasağı koymaya amaçladığı anlaşılmaktadır. Ancak, rekabet yasağını müdürler açısından çok geniş bir şekilde yorumlanması Anayasa'da güvence altına alınan kişi özgürlüğüne, ticaret serbestisine ve dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir. Dolayısıyla rekabet yapmama şartları, dar yoruma tâbi tutulmalıdır. Bu nedenle hükmün gerekçesinde müdürlerin rekabet yasağının eTK m. 547'de belirtilen halleri kapsadığı belirtilse de, aynı ticaret dalında faaliyet gösteren komandit ortaklığa komanditer ortak veya limited ortaklığa ortak olarak katılmama hallerinin, TTK'daki diğer ortaklık türlerinde rekabet yasağına dair öngörülen hükümlerle birlikte değerlendirildiğinde artık rekabet yasağına aykırı faaliyetler olarak kabul edilmesi mümkün görünmemektedir³⁸³.

Son olarak, somut olayda hangi hallerin müdürlerin rekabet yasağına girdiği tespit edilirken daha açık bir ifadenin yer aldığı anonim ortaklık yönetim kurulunun rekabet yasağına ilişkin TTK m. 396 hükmünün kıyasen uygulanması gerektiği kabul edilmelidir³⁸⁴. TTK m. 644 atfıyla limited ortaklık müdürlerinin sorumluluklarına ilişkin olarak anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna dair hükümler uygulanacağından, rekabet yasağına aykırılık halleri ve aykırılık sonucunda uygulanacak yaptırımlar bakımından TTK m. 396 hükmünün kıyasen uygulanması isabetli olacaktır³⁸⁵. Bu suretle kişinin ticaret yapma ve rekabet etme serbestisine getirilen bir sınırlama olan rekabet yasağının dar yorumlanması gerektiğinden, yasağı aykırılık teşkil eden eylemlerin sınırı çizilebilecektir.

Yukarıda izah edilen gerekçelerle müdürlerin rekabet yasağını ihlâl eden davranışları somutlaştırılacak olursa; ortaklığın işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapması, aynı türden ticari işle uğraşan bir ortaklığa sınırsız sorumlu ortak olarak girmesi mezkûr yasağı aykırı davranışlar olarak kabul edilmelidir.

³⁸³ Benzer yönde görüş için bkz. Yıldız, (2007), s. 265; Yıldırım, (2008), 88.

³⁸⁴ Yıldırım, başta anonim ortaklığa ilişkin TTK m. 396 hükmü olmak üzere, ayrıca kolektif ortaklığa ilişkin TTK m. 230'dan da yararlanılabileceğini ifade etmektedir. Yıldırım, (2008), 89. Akdağ Güney, anonim ortaklıkta yönetim kurulu üyeleri için TTK m. 369'da düzenlenen rekabet yasağının esasen kolektif şirket ortakları için öngörülen TTK m. 230 hükmünün anonim ortaklıklara uyarlanmış hâli olduğunu ifade etmektedir. Akdağ Güney, (239).

³⁸⁵ Müdürlerin rekabet yasağına aykırılığı halinde uygulanacak yaptırımlar hakkında aynı yönde görüş için bkz. Yıldırım, (2008), 93 - 98.

3.2.4.2.2. Ortaklıkla Rekabete Onay Verilmemiş Olması

Limited ortaklık müdürleri, gerekçede belirtildiği üzere emredici nitelikte olmamak üzere kanuni bir yasak olarak rekabet yasağına tâbidirler. Ancak, söz konusu yasağın TTK m. 626/II hükmü uyarınca kaldırılması mümkündür. Mezkûr hükümde, üç farklı şekilde müdürlerin rekabet yasağının kaldırılabilmesi ifade edilmiştir. Müdürlerin rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunabilmelerine yönelik onay, ortaklık sözleşmesiyle veya tüm ortaklar tarafından yazılı olarak ya da ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi koşuluyla genel kurul kararıyla verilebilmektedir.

Ortaklık sözleşmesiyle verilecek onay, kuruluş aşamasında hazırlanan ortaklık sözleşmesinde düzenlenebileceği gibi, sonradan bu sözleşmede değişiklik yapılarak da onay verilebilmesi mümkündür³⁸⁶. Ortakların tamamı tarafından verilecek onayda, ortakların aynı veya farklı zamanlarda yazılı bir şekilde onay vermesi gereklidir. Burada aranan yazılılık, bir geçerlilik şartıdır³⁸⁷.

Genel kurul kararı ile müdürlerin rekabet yasağının kaldırılabilmesi için ortaklık sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunması gereklidir. Şayet ortaklık sözleşmesinde böyle bir hüküm bulunuyorsa, söz konusu yasağın kaldırılabilmesi için gerekli olan yetersayı TTK m. 621/I-g hükmünde özel olarak öngörülmüştür. TTK m. 621/I hükmü uyarınca, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması koşuluyla genel kurul, müdürlerin rekabet yasağını kaldırabilmektedir. Eğer müdür aynı zamanda ortak ise, rekabet yasağının kaldırılmasına ilişkin genel kurul kararı ilgili müdür ile limited ortaklık arasındaki kişisel bir işlem olacağından müdürün genel kurulun verdiği onaya ilişkin oylamaya katılmaması gereklidir³⁸⁸. Bu durum, “*Oy hakkından yoksunluk*” kenar başlıklı TTK m. 619/I hükmünde düzenlenmiştir.

³⁸⁶ Müdürlerin rekabet yasağının kaldırılmasına dair ortaklık sözleşmesine konulacak genel ve soyut bir hükmün geçerli olup olmayacağına tartışmaya açıktır. Kanaatimizce bu yönde ortaklık sözleşmesine konulacak hüküm, konu, yer ve zaman itibarıyla sınırlanmış olmalıdır. Aynı yönde görüş için bkz. Aydoğan, (2005), 108; Yıldırım, (2008), 90.

³⁸⁷ Yıldırım, (2008), 91.

³⁸⁸ Teoman, Ö. (2012). “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi (1978-1982)”, (Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, (1984), 357-376). *Tüm Makalelerim (1971-2001), Cilt (1-2)*, (İkinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Önemle belirtilmelidir ki söz konusu onay her ne şekilde verilirse verilsin, müdürlerin ortaklıkla ilgili işlemlerde kendi menfaatleri ile karşılaşmalar dahi ortaklık menfaatlerini üstün tutumlarını gerektiren bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranılması kabul edilmiş olmakta ve rekabet yasağının ihlâlinden ötürü uygulanabilecek yaptırımları isteme hakkından ortaklık vazgeçmiş olmaktadır. Bu nedenle ortaklığın faaliyetlerini sürdürmesini sağlayan ve stratejisini belirleyen organ olan müdürlere rekabet yasağına aykırı davranabilmelerine dair verilecek onay hakkında ortakların ihtiyatlı davranmasında fayda vardır.

3.2.5. Rekabet Yasağının Sınırları

3.2.5.1. Süre Bakımından Sınırı

Ortaklıklar hukukunda rekabet yasağını düzenleyen hükümlerin hiçbirinde, rekabet yasağına tâbi olan kişilerin söz konusu yasağına tâbiyetleri azamî bir süre ile sınırlandırılmamıştır. Her ne kadar bu konuda herhangi bir sınırlandırma olmasa da rekabet yasağına tâbi olan limited ortaklık ortağının veya müdürünün bu sıfatlarını korudukları müddetçe, mezkûr yasağın geçerliliğini koruyacağı aşîkârdır³⁸⁹. Diğer bir ifade ile ortaklar açısından ortak sıfatı son buluncaya kadar; müdürler açısından ise, görev süreleri sona erinceye kadar rekabet yasağı devam edecektir³⁹⁰. Bununla birlikte, ortaklar veya müdürler bu sıfatlarını korudukları süre içerisinde rekabet yasağını ihlâl eden işlem ve davranışların tohumlarını atmışlarsa ve bu sıfatlarını yitirdikten hemen sonra söz konusu işlem ve davranışları hayata geçirmişlerse, ortaklık veya müdürlük sıfatlarını taşırlarken rekabet yasağını ihlâl etmiş olacakları ve aykırılıktan ötürü limited ortaklık lehine doğan hakların saklı kalacağı kabul edilmelidir³⁹¹.

³⁸⁹ Arslanlı, Domaniç, (1989), 683; Göksoy, (2007), 656; Aydoğan, (2005), 119, 143; Yıldırım, (2008), 87; Aşık, (2006), 15. Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri açısından benzer yönde görüş için bkz. Ayan, (2013), 154; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 573c; Domaniç, (1978), 453-454.

³⁹⁰ Ayan, yönetim kurulu üyelerinin mesleki faaliyet olarak yönetim kurulu üyeliği yapması ve düzenli kazanç sağlaması ile ortaklıkla aralarında ekonomik bir bağımlılık bulunması durumlarında, böyle istisnai hâllerde iş sözleşmesindeki rekabet yasağının uygulama alanı bulmasının mümkün olduğunu ifade etmektedir. Ayan, (2013), 120.

³⁹¹ Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri açısından aynı yönde görüş için bkz. Aydoğan, (2005), 119; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 573c.; Domaniç, (1978), 454.

Ayrıca limited ortaklıktan ayrılan ortağın veya müdürün, sözleşme ile öngörülmesi durumunda belirli bir süre daha ile rekabet yasağına tâbi olacaklarının kararlaştırılabilmesi mümkündür³⁹². Bu konuda kanunda pozitif bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak uygulamada, ortaklıklar hukukunda rekabet yasağını düzenleyen hükümlere, esasen ortağın ortaklıktan ayrılması halinde veya müdürün görev süresi sona ermesinden sonra ihtiyaç duyulmaktadır. Misal olarak, ortaklık sınırlarına vâkıf olan ortak veya müdür, ortaklık sınırlarını bilmeyen rakip ortaklıklara veya işletmelere oranla daha tehlikeli bir rakip haline gelecektir. Bu durum onların limited ortaklıktan ayrıldıktan sonra mezkûr yasağın kapsamı dışından bırakılmasını sakıncalı hale getirecektir. Dolayısıyla söz konusu ihtiyacın giderilebilmesi için ortaklık sözleşmesine bir hüküm konulmalı veya ortağın ya da müdürün söz konusunu sıfatlarını yitirmesi esnasında bir anlaşma yapılarak sözleşmeden doğan bir rekabet yasağı tesis edilmelidir³⁹³.

Ortaklıktan ayrılan ortaklar ve müdürler için akdedilen rekabet yasağı sözleşmesi, sadece limited ortaklığın menfaatlerinin korunması açısından zorunlu bir araç olması durumunda geçerli olabilmektedir³⁹⁴. Dolayısıyla bu durum, rekabet yasağı anlaşmasının süre bakımından uygun bir sınır içerisinde kalınması gerektirmektedir. Misal olarak, limited ortaklıktan ayrıldıktan sonra ortağın veya müdürün ömür boyunca ortaklıkla rekabet etmemesine yönelik bir anlaşma, kişilerin iktisadi özgürlüklerini yok edecek ya da ekonomik geleceklerini hakkaniyete aykırı bir şekilde tehlikeye sokacağından batıl addedilecek ve hükümsüz olacaktır³⁹⁵. Bu konuya dair iş hukukunda *Soyer*, işçilerinin tâbi olacakları rekabet yasağının süresi bakımından genel bir ölçüt getirmenin mümkün olmadığını belirttikten sonra, üretim sınırlarının korunmasını konu alan rekabet yasaklarının, müşteri çevresini koruyanlardan daha uzun bir süreye bağlanabileceğini kabul etmenin gerektiğini ifade etmektedir³⁹⁶. Ortaklıklar hukukunda *Karasu* ise, rekabet yasağının uygun bir sınır dâhilinde kararlaştırıldığı ölçüde meşru olabileceğini izah etmektedir³⁹⁷. Kanaatimizce, iş sözleşmesinde rekabet yasağı anlaşmasına dair TBK 445. maddenin birinci fıkrasında veya

³⁹² Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 271; Aydoğan, 2005, 35; Göksoy, (2007), 659; Aşık, (2006), 15; Yıldırım, (2008), 87.

³⁹³ Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 271; Göksoy, (2007), 659; Aydoğan, 2005, 35; Aşık, 2006, 15; Ayan, 2013, 154.

³⁹⁴ Karasu, (2004)b, 91.

³⁹⁵ Karasu, (2004)b, 91.

³⁹⁶ Soyer, (1994), 65.

³⁹⁷ Karasu, (2004)b, 91.

acentelikte rekabet yasağı³⁹⁸ anlaşmasını düzenleyen TTK'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında öngörüldüğü şekilde rekabet yasağı anlaşmasının en çok ilişkinin bitiminden itibaren iki yıllık süre için yapılabileceği gibi zaman bakımından bir sınırlamanın ortaklıklar hukuku açısından kabul edilmesi isabetli olmayacaktır³⁹⁹. Zira bilhassa ortaklar, işçiler veya acenteler gibi bir mesleki faaliyet yürütmediklerinden ötürü bu duruma ihtiyaç duyulmayacaktır. Bize göre, ortaklıklar hukukunda rekabet yasağı anlaşmasının süre bakımından sınırı, vâkıf olunan ortaklık sırrının niteliği ile yönetici ve ortak ayrımına dikkat edilerek ve ortaklığın reel yapısı gibi somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak hakkaniyete uygun bir şekilde tayin edilmelidir. Ayrıca, rekabet yasağı anlaşmasının bir ivaz karşılığı yapılıp yapılmadığı da süre sınırının tespitinde dikkate alınması gereken bir durumdur. Şayet rekabet yasağına dair ortaklık menfaatlerinin gerektirdiği ölçü aşılırsa, ortaklar ve müdürler haksız bir şekilde kişi özgürlüklerinden ve ticaret serbestisinden mahrum edilmişse, süre bakımından sözleşmede yer alan düzenlemeler geçersiz kabul edilmelidir.

Rekabet yasağının süre bakımından bir başka sınırını ise, limited ortaklığın ömrü oluşturmaktadır. Limited ortaklığın sona ermesiyle birlikte ortağın veya müdürün rekabet yasakları da sona ermektedir. Ortaklığın tasfiyeye girmesi halinde ise tâbi olunan mezkûr yasağın tasfiye işlemlerinin konusu ve amacı doğrultusunda daralacaktır⁴⁰⁰.

3.2.5.2. Yer Bakımından Sınırı

Limited ortaklıkta ortakların veya müdürlerin rekabet yasağının sınırını ortaklığın faaliyetlerini yürüttüğü yer oluşturmaktadır. Rekabet yasağının dar yorumlanması gerektiğinden kişi özgürlüklerine ve ticaret serbestisine aykırı bir şekilde ortaklığın faaliyette bulunmadığı yerlerde yasağın uygulanması mümkün değildir. Zira bağlılık yükümlülüğünün somut bir örneği olan rekabet yasağı ile esasen ortaklığın menfaatleri korunmaya çalışıldığından, ortaklığın faaliyet gösterdiği yerler haricinde rekabet teşkil eden

³⁹⁸ Acentelikte rekabet yasağı anlaşması için ayrıntılı bilgi için bkz. Kaya, M. İ. (2014). Acentelik Hukuku, (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 400-422; Can, (2011), 7-185.

³⁹⁹ *Yasaman*, Türk Hukukunda rekabet yasağına ilişkin temel düzenlemenin eBK m. 348 ve devamı hükümleri olduğunu (TBK m. 444 vd.), diğer sözleşme türlerine kıyasen uygulanan bu hükümlerden eBK m. 349 (TBK m. 349) hükmü uyarınca rekabet yasağının “zaman”, “konu” ve “mekan” bakımından uygun olarak sınırlandırılması gerektiğini belirtmektedir. *Yasaman*, (2013)b, 109.

⁴⁰⁰ *Yasan*, (2005), 430.

eylemlerde bulunulması halinde ortaklık menfaatlerinin zarar görmesi söz konusu değildir⁴⁰¹. Hatta *Domaniç*, ortaklığa zarar vermesi ihtimali söz konusu olmayan hallerde, müdürlerin limited ortaklıkla aynı alanda vekâleten veya asaleten faaliyet göstermelerinin, müdürlere deneyim kazandırması nedeniyle ortaklık açısından faydalı olduğu bile iddia etmektedir⁴⁰².

Rekabet yasağının yer bakımından sınırı tayin edilirken potansiyel müşteri çevresi değil, mevcut müşteri ilişkilerinin korunması esas alınmalıdır⁴⁰³. Zira mezkûr yasa, ortaklığın mevcut müşteri ilişkilerinin korunmasını sağlayan bir hukukî araçtır. Aksi bir düşüncenin kabul edilmesi, hem ortaklıklar hukukunda rekabet yasağının öngörülmesindeki saik ile uyumlu olmayacak, hem de günümüz ticari yaşamında başta ulaşım olmak üzere çoğu sınırın kalkmasından ve hızlı bir şekilde başka bölgelere yatırım kararları alınabilmesinden ötürü adeta ortağı veya müdürü, limited ortaklığın fiilî iştiğal konusunu oluşturan işlerde ticari faaliyette bulunamaması gibi bir hale sokacaktır.

Ayrıca rekabet yasağının yer itibariyle sınırı, ortaklığın ticari faaliyetlerinin ulaştığı fiilî sınırı aşmasa da bu noktada önemle belirtilmelidir ki, bilhassa limited ortaklıkta müdürün coğrafi alan itibariyle farklı olmakla birlikte ortaklığın faaliyet alanında kendisi veya başkası adına işlem ve davranışlarda bulunması, bağlılık yükümlülüğünden kaynaklanan diğer yükümlülüklerinin ihlâli neticesini doğurabilmektedir. Misal olarak ortaklığın üretim sınırlarının farklı bölgelerdeki işletmelerle paylaşılması sır saklama yükümlülüğüne aykırılık teşkil edecektir.

⁴⁰¹ Aydoğan, (2005), 52, 142; Arslanlı, Domaniç, (1989), 685; Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 268; Aşık, (2006), 15 vd. Karşı görüş için bkz. Kayar, Çelikleş, (2003), 315 vd.

⁴⁰² Domaniç, (1978), 453. Ayrıca bkz. Arslanlı, Domaniç, (1989), 685.

⁴⁰³ İşçi ile işveren arasında yapılan rekabet yasağı sözleşmesinde aynı yönde görüş için bkz. Soyer, (1994), 66-67.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRILIĞIN HUKUKİ SONUÇLARI

4.1. Genel Olarak

Limited ortaklıkta bağlılık yükümlülüğüne tâbi olan ortakların ve müdürlerin, söz konusu yükümlülüğe aykırı davranışları hâlinde uygulanabilecek yaptırımlar veya ihlâlin sonuçları hakkında kanunda doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak TTK'daki limited ortaklığa ilişkin hükümler bir bütün olarak değerlendirildiğinde mezkûr yükümlülüğün ihlâli, çeşitli hukuki sonuçların doğmasına yol açmaktadır. Şayet bağlılık yükümlülüğünün ihlâli neticesini doğuran davranış haklı neden teşkil ediyorsa ortaklığın feshine, ortağın ortaklıktan çıkarılmasına veya diğer ortakların ortaklıktan çıkmasına, müdürün azline ya da yönetim ve temsil yetkisinin sınırlandırılmasına neden olabilir. Yahut bu yükümlülüğü ihlâl eden davranış limited ortaklığa veya diğer ortaklara zarar veriyorsa zararın tazmin ettirilmesi suretiyle giderilmesi de mümkündür. Bununla birlikte genel kurul kararları bağlılık yükümlülüğüne aykırı ise, bu kararların iptal ettirilebilmesi de ihtimal dâhilindedir.

Çalışmamızın bu kısmında, bağlılık yükümlülüğüne aykırılık halinde, söz konusu yükümlülüğü ihlâl eden ortaklar veya müdürler hakkında uygulanabilecek çeşitli yaptırımlar ve karşılaşılabilecek hukuki sonuçlar izah edilmeye çalışılmıştır. Tespit ettiğimiz yaptırımların ve hukuki sonuçların bir kısmı sadece ortaklar veya sadece müdürler açısından söz konusuysa, bir kısmı da hem ortaklar hem de müdürler için uygulanabilecek niteliktedir. Ayrıca belirtmeliyiz ki; ortaklığın yapısı, ilişkinin özelliği, ihlâlin niteliği gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda bu yaptırımlardan yalnız birinin veya bir kaçının bir arada uygulanması somut olay adaletinin sağlanması noktasında mümkündür.

4.2. Limited Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi

Limited ortaklığın haklı nedenle feshini düzenleyen TTK m. 636/III hükmü uyarınca, haklı nedenlerin bulunması halinde ortaklardan her biri mahkemeden ortaklığın feshini talep

edebilmektedir⁴⁰⁴. Ortakların bu yönde bir talebi karşısında mahkeme, limited ortaklığın feshine karar verebileceği gibi davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme de hükmedebilmektedir (TTK m. 636/III).

Limited ortaklığın haklı nedenle feshini talep etme hakkı, her bir ortağa tanındığından bireysel bir haktır. Dolayısıyla hakkın kullanımı için azlık veya çoğunluk oluşturmak ya da belirli bir sermaye oranına ulaşmak gibi şartlar aranmamaktadır. Ayrıca bu hak, vazgeçilemez nitelikte bir ortaklık hakkıdır⁴⁰⁵. Bunun sonucu olarak da hakkın sınırlandırılmasına veya tamamen kaldırılmasına neden olan genel kurul kararları batıl addedilmektedir (TTK m. 644 yollamasıyla TTK m. 447/I-a)

Limited ortaklığın haklı nedenle feshi, TBK'daki sürekli borç ilişkilerindeki gibi karşı tarafa yöneltilmesi gereken bir irade beyanıyla değil, mahkeme kararı ile gerçekleşmektedir. Dolayısıyla haklı nedenlerin varlığı halinde ortak, ancak yetkili mahkeme nezdinde dava açmak suretiyle bu hakkını kullanabilmektedir⁴⁰⁶. Bu suretle açılacak olan davada mahkeme, haklı nedenlerin mevcut olup olmadığına takdir yetkisi çerçevesinde ve TMK m. 4 hükmü uyarınca, hukuka ve hakkaniyete göre karar verecektir⁴⁰⁷. Bu noktada öncelikle haklı neden kavramı, devamında da bağlılık yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden davranışların haklı neden teşkil edip etmeyeceği izah edilmelidir.

⁴⁰⁴ Her ne kadar sözleşmeye bağlılık ilkesi özel hukukun temel ilkelerinden birisi olsa da bazı sebeplerin ortaya çıkmasıyla aralarındaki hukuki ilişki çekilmez hale gelmiş olduğunda taraflara bu ilişkiyi sona erdirmeye imkânını tanımak bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Altınok Ormancı, (2011), 2.

⁴⁰⁵ Yıldız, (2007), 165; Yıldırım, A. H. (2013). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa göre Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, (Birinci Baskı). Bursa: Dora Yayıncılık, 46.

⁴⁰⁶ Haklı nedenle fesih talebinin, asıl dava veya karşılık dava açma suretiyle ileri sürülmesi mümkünken; yargılama esnasında sadece bir itiraz olarak ileri sürülmesi mümkün olmaz. Yıldırım, (2013), 57.

⁴⁰⁷ Seliçi, (1977), 188; Altınok Ormancı, (2011), 135; İlbasmış Hızlısoy, Ö. (2016). *Anonim Şirketin Haklı Sebep Feshi*, (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 71; Yıldırım, (2013), 132 vd.; Şahin, A. (2013). *Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 106; Erdem, N. (2012). *Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 77; Şener, (2012), s. 597; Bahtiyar, (2015), 368; Kılıç, F. (2017). "Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davasında Alternatif Bir Çözüm Olarak Bölünme". *Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 415; Çağlar, H., Kaşak, E. (2016). "Anonim Şirketin Haklı Sebep Feshine İlişkin TTK m. 531 Hükmünün Zaman Bakımından Uygulanması". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65 (3), 663.

Gerek TMK’da gerekse de TBK’da haklı nedenle feshe ilişkin hükümlere bakıldığında kanun koyucunun haklı neden kavramını⁴⁰⁸, somut olaya göre değişebilen ve belirsiz bir içerik taşıdığından tanımlamaktan kaçındığı görülmektedir⁴⁰⁹. Bununla birlikte TTK’da kolektif ortaklığın feshine ilişkin olarak TTK’nın 245. maddesinde söz konusu kavrama dair tanımın yapıldığı müşahade edilmektedir. Kolektif ortaklığın haklı nedenle feshini düzenleyen TTK m. 245 hükmünde (eTK m. 187) haklı neden, ortaklığın kuruluşuna yol açan fiili ve kişisel sebeplerin ortaklığın işletme konusunun elde edilmesini imkânsız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkmış olması olarak tarif edilmiştir. Ancak doktrinde, söz konusu tanımın başarılı olmadığı ve yanlış yorumlara neden olabileceği yönünde eleştiriler bulunmaktadır⁴¹⁰.

Doktrinde çoğunlukla kabul gören tanıma göre, hukuki ilişkinin sürdürülmesini çekilmez hale getiren, dürüstlük kuralına göre taraflardan ilişkiyi devam ettirmesini beklenemez kılan tüm şartlar haklı neden teşkil etmektedir⁴¹¹. Söz konusu tanımın, kanundaki düzenlemelerden de hareketle esnek bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Hangi şartların veya vakıaların haklı neden teşkil edip etmeyeceği ise, her hukuki ilişkinin ve somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak araştırmayı gerektirmekte ve böylelikle somut olay adaleti sağlanabilmektedir⁴¹². Ayrıca bu noktada, *çekilmez hale getirme* ve *beklenemez kılma* ifadeleri özünde subjektif kavramlar olduklarından, ortaklıklar hukukunda mezkûr ifadelere gerçekçi bir yaklaşımla eğilimin gerekli olduğu önemle belirtilmelidir.

Limited ortaklıkların bünyesinde şahıs ortaklıklarının özelliklerini de barındıran bir sermaye ortaklığı karakteri taşıması, haklı neden kavramının bu ortaklık tipinde diğer ortaklık tiplerine göre daha geniş çapta uygulanmasını gerektirmektedir⁴¹³. Bununla birlikte

⁴⁰⁸ Haklı nedenle fesih kavramını ifade etmek için *muhtemmel sebep, haklı sebep, mühim sebep veya önemli sebep* kavramları da doktrinde ve mevzuatta kullanılmaktadır. Çamoğlu, (2008), 19; İlbasmış Hızlısoy, (2016), 5; Seliçi, (1977), 186; Erdem, (2012), 76 vd.

⁴⁰⁹ Kanunlarda kesin bir tanımın yapılması mahkemeye tanınan takdir yetkisini ve hareket serbestisini daraltacağından ötürü ve haklı sebebin her hukuki ilişkinin ve somut olayın özelliklerine göre değişebilen bir kavram olmasından dolayı bu tarz bir tanımın yapılmaması yerindedir. Aynı yönde görüş için Bkz. Altınok Ormancı, (2011), s. 133.

⁴¹⁰ Çamoğlu, (2008), 24 vd.

⁴¹¹ Seliçi, (1977), 188 vd.; Altınok Ormancı, (2011), 133; Çamoğlu, (2008), 23; Nomer, (1999), 143; Yıldırım, (2013), 126 vd.; İlbasmış Hızlısoy, (2016), 7 vd.; Erdem, (2012), 77 vd.; Erdil, E. (2010). *Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, (Genişletilmiş İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 67 vd.; Pulaşlı, (2014), 2247; Öcal, A. (2003). “Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi”. *Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan*, (Birinci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi, 223.

⁴¹² Seliçi, (1977), 188; Altınok Ormancı, (2011), 134; Yıldırım, (2013), 126.

⁴¹³ Erdil, (2010), 68.

limited ortaklıkları düzenleyen TTK hükümlerine bakıldığında haklı neden kavramına hukuki sonuç bağlayan birçok hüküm bulunduğu da görülmektedir. Misal olarak; haklı nedenlerin varlığında ortağın başvurusu üzerine mahkeme, yöneticilerin yönetim hakkının ve temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlandırılmasına (TTK m. 630/II), diğer ortakların limited ortaklıktan çıkmasına (TTK m. 638/II) ya da ilgili ortağın çıkarılmasına (TTK m. 640/III) yahut ortaklığın feshine karar verebilmektedir (TTK m. 636/III). Ayrıca haklı nedenlerin varlığı halinde genel kurul tarafından rüçhan hakkı sınırlandırılabilir (TTK m. 591/II).

Limited ortaklığın feshine sebep olabilecek haklı nedenlerin önceden kestirilmesi ve sınırlayıcı bir şekilde sayılması mümkün değildir. Zira ortaklığın yapısına, hal ve şartlara göre değişiklik gösterebilmektedir⁴¹⁴. Bağlılık yükümlülüğünün ihlâli de somut olayda ortaklığın feshinde haklı neden teşkil edebilmektedir. Şayet bir ortağın veya müdürün bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranışı ortaklık ilişkisini çekilmez bir hale getiriyorsa ve ortaklıktan beklenen faydaya erişilmesine engel bir durum oluşturuyorsa diğer ortaklardan her biri ortaklığın haklı nedenle feshini mahkemedен talep edebilecektir⁴¹⁵. Bu noktada mahkemedен haklı nedenle limited ortaklığın feshini talep ederken bağlılık yükümlülüğünün ihlâli nedeniyle ortaya çıkan haklı nedenlerin gösterilmesi ve bu nedenlerin somut bir biçimde kanıtlanması gerekmektedir⁴¹⁶. TMK m. 6 uyarınca haklı nedenin gerçekleşip gerçekleşmediğini ispat etme yükü davacı olan ortağa aittir⁴¹⁷.

Ayrıca, kollektif ortaklıklarda “*Haklı sebepler*” kenar başlıklı 245. maddesi değerlendirildiğinde bağlılık yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesinin haklı neden teşkil

⁴¹⁴ Erdil, (2010), 68.

⁴¹⁵ Karasu, R. (2005). “Limited Şirketlerde Ortakların Sadakat Yükümlülüğü-II”. *Yaklaşım Dergisi*, Mayıs 149, 236; Üçışık, G. (2003). “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması”, *Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basın Yayım Dağıtım, 200; Akın, (2002), 82; Dadak, (2010), 101 vd. Rekabet yasağına aykırılığın haklı neden teşkil edeceğine ilişkin bkz. Arslanlı, Domaniç, (1989), 682; Aydoğan, (2005), 146; Aşık, (2006), 148. Anonim ortaklıklarda açılacak haklı nedenle fesih davasında, bağlılık yükümlülüğünün ihlalinin haklı neden teşkil edebileceğine ilişkin bkz. Akdağ Güney, (2016), 207; Ayan, (2013), 295.

⁴¹⁶ Yargıtay 11. HD. 12.02.2001 Tarihli, E.2001/10112, K.2001/1024 sayılı kararında, limited ortaklığın haklı nedenle feshinin istenebilmesi için haklı nedenlerin gösterilmesi ve bu nedenlerin soyut olarak değil, somut bir şekilde kanıtlanması gerektiğini belirtmiştir. Eriş, G. (2013). *Ticari İşletme ve Şirketler*, Cilt (3). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3938 vd.

⁴¹⁷ Anonim ortaklıkta haklı nedenle fesih davasına ilişkin olarak aynı yönde görüş için bkz. Şener, (2012), s. 598.

ettiği sonucuna ulaşmamıza neden olmaktadır⁴¹⁸. TTK m. 245 hükmünde yer alan örneğe yoluyla yapılan sayımda birinci fıkranın a bendindeki “*ortağın şirketin yönetim işlerinde ve hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması*”, b bendindeki “*ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi*” veya c bendinde öngörülen “*ortağın kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması*” esasen bağlılık yükümlülüğünün ihlâlinden başka bir şeyi ifade etmemektedir⁴¹⁹. Bu hükümde yapılan sayım kollektif ortaklıklarda çok sık rastlanan haklı neden örnekleridir ve kanaatimizce somut olayın özelliklerine göre niteliğine uygun düştüğü ölçüde bağlılık yükümlülüğüne aykırı bu haller limited ortaklıklar açısından da haklı neden teşkil edebilmektedir. Nitekim Yargıtay 11. HD. bir kararında limited ortaklıkta haklı nedenlerin varlığı için eTK m. 161 ve eTK m. 187 (TTK m. 245) örnek olabilecek hususların dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir⁴²⁰.

Limited ortaklıkta ortakların ve müdürlerin bağlılık yükümlülüğünü ihlâl eden davranışlarının ortaklığın feshi açısından haklı neden oluşturması açısından örnekleri çeşitlendirmek mümkündür. Misal olarak, müdürlerin sır saklama yükümlülüğüne riayet etmemesinin sonucunda ortaklık sırlarını ifşa etmesi halinde ortaklığın amacını gerçekleştirilmesinin zorlaşması, rekabet yasağının ihlâl edilmesi⁴²¹, ortaklık anlayışını ortadan kaldıran ve ortaklık menfaatlerinin aksine bireysel çıkarılara yönelik davranışlar sergilenmesi⁴²², ortakların limited ortaklığa olduğu gibi birbirlerine karşı bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranışlarda bulunması, ortaklar arasında güven ilişkisinin fevkalade vahim bir şekilde sarsılması, ortaklara kâr payı ödenmeyip müdürlere yüksek miktarda huzur hakkı gibi ödemelerde bulunulması ve bunlar gibi farklı vakialarda bağlılık yükümlülüğünü ihlâl eden işlem ve davranışlar, ortaklığın sona erdirilmesinde haklı neden oluşturabilir. Ancak burada daha öncede ifade ettiğimiz üzere, haklı nedenin gerçekleşip

⁴¹⁸ Nomer, (1999), 143; Çamoğlu, (2008), 42 vd.

⁴¹⁹ Nomer, (1999), 143 vd; Çamoğlu, (2008), 42 vd.

⁴²⁰ Yargıtay 11. HD. 09.07.2007 Tarihli, E.2007/8022, K.2007/10474. Eriş, (2013), 3926 vd.

⁴²¹ Yargıtay 11. HD. 11.03.2002 Tarihli, E.2002/1221, K.2002/2173 sayılı kararında, limited ortaklıkta ortak olan müdürün, aynı iş kolunda faaliyet gösteren bir ortaklık kurmasını ve limited ortaklığın mallarını fiilen çalıştığı ortaklığa aktarmasını, müşterilerini kurduğu ortaklığa aktarmasının limited ortaklıktan çıkarılması için haklı neden teşkil edeceğine karar vermiştir. Erdil, (2010), 69.

⁴²² “...Yasada haklı nedenler açıkça belirtilmemiş ise de, ortaklık anlayışını ortadan kaldıran, bireysel çıkarılara yönelik, ortaklar arasında kişisel ve grupsal çıkarların ön plana çıktığı ve ortaklık amacının gerçekleşmesi olanağının bulunmadığı durumların varlığı halinde, haklı nedenlerin oluştuğunun kabulü gerekir...” Yargıtay 11. HD. 15.04.2004 Tarihli, E.2004/9602, K.2004/4076 sayılı kararı. Eriş, (2013), 3932.

gerçekleşmediği somut olayın özellikleri dikkate alınarak mahkeme tarafından değerlendirilmelidir. Ayrıca önemle belirtilmelidir ki, ortağın kendisi tarafından yaratılan bir haklı nedene dayanılarak ortaklığın feshinin talep edilmesi mümkün değildir⁴²³. Misal olarak, ortaklık sözleşmesinde rekabet yasağına tâbi olacağı öngörülen ortağın, rekabet yasağına aykırı davranması durumunda, bağlılık yükümlülüğünü ihlâl ettiği gibi bir de ortaklığın haklı nedenle feshi davasını açması düşünülemez. Fakat birden çok ortağın kusurlu davranışı ile haklı neden teşkil eden bir olgunun ortaya çıkması halinde ise, sadece daha az kusurlu olan ortağın fesih davası açabilmesine de imkân tanınmalıdır⁴²⁴.

Son olarak belirtilmelidir ki, limited ortaklığın feshi bakımından bağlılık yükümlülüğünün ihlâli dolayısıyla haklı neden gerçekleşmiş olsa da TTK m. 636/III hükmü mahkemeye, ortaklığın feshine karar vermeyip davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme⁴²⁵ karar verebilme yetkisi tanımıştır. Ortaklığın varlığını devam ettirmesinde ortakların olduğu kadar ortaklık alacaklılarının, ortaklık çalışanlarının ve hatta ülke ekonomisini olumsuz yönde etkileyebilmesi ihtimali söz konusu olduğundan ve ilke olarak işletmenin sürekliliği sağlaması gerektiğinden ortaklığın haklı nedenle fesih davasının tali nitelikte olduğu kabul edilmektedir⁴²⁶. Diğer bir ifade ile ortaklığın feshi son çaredir. Dolayısıyla hâkim, feshe oranla duruma uygun düşen ve kabul edilebilir, daha yumuşak bir çözüm yoluna kendiliğinden başvurabilmektedir⁴²⁷. Ayrıca bağlılık yükümlülüğünün ihlâli dolayısıyla tespit ettiğimiz yaptırımlar ve hukuki sonuçlar arasında

⁴²³ Şener, ortağın bizzat kusurunun bulunduğu haklı nedenlere dayanmasının doğruluk ve dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil edeceğini ifade etmektedir. Şener, (2012), 717.

⁴²⁴ Çamoğlu, (2008), 82 vd.; Yıldırım, (2013), 430.

⁴²⁵ Doktrinde duruma uygun düşen ve kabul edilebilir nitelikte çözüm önerileri olarak; ortaklığın bölünmesi, mahkemenin ortaklık sözleşmesini değiştirmesi veya mahkemenin genel kurul ya da müdürler kurulu yerine geçerek bir takım kararları alabilmesi gibi olanaklar gösterilmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Çağlar, Kaşak, (2016), 665 vd.; İlbasmış Hızlısoy, (2016), 272 vd.; Şahin, (2013)a, 486 vd.; Yıldırım, (2013), 256 vd.; Erdem, s. 241 vd.; Kılıç, (2017), 415 vd.

⁴²⁶ Yıldırım, (2013), 61. Anonim ortaklığın haklı nedenle feshi davası bakımından aynı yönde görüş için bkz. Şener, (2012), 596 vd.; İlbasmış Hızlısoy, (2016), 253; Kılıç, (2017), 415; Pulaşlı, (2015), 1947. Ortağın çıkarılması limited ortaklığı ve ortaklıkta kalan ortakları korumaya yönelmişken, ortağın çıkması ilk aşamada ortağı korumaya yönelmiştir. Şahin, A. (2013). “Yeni TTK’nın Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”. *Ersin Çamoğlu’na Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 189.

⁴²⁷ Fesih haricinde başka çözüm yoluna başvurabilme, usul hukukunda hakimin taleple bağlılık ilkesine (HMK m. 26) önemli bir istisna teşkil etmektedir. Şener, (2012), 599; Kendigelen, (2011), 378; Kılıç, (2017), 415.

ortaklığın feshi en ağır yaptırımlardan biri olduğundan, diğer imkânlar tüketildikten sonra bu yola başvurulması isabetli olacaktır.

4.3. Ortağın Limited Ortaklıktan Çıkarılması

Limited ortaklıktan ortağın çıkarılması, bir ortağın kendi isteği ve iradesi dışında ortaklık sıfatının elinden alınması anlamına gelmektedir⁴²⁸. TTK m. 640/I hükmü uyarınca, ortaklık sözleşmesinde bir ortağın genel kurul kararıyla ortaklıktan çıkarılması hakkında nedenler öngörülebilir. Özellikle bağlılık yükümlülüğüne aykırı hareketlerin, ortağın çıkarılması için haklı neden teşkil edebileceğinin ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi suretiyle belirlenebilmesi mümkündür⁴²⁹. Böylece çıkarmaya neden olan ihlâlin ortaklık sözleşmesine konulması suretiyle ortaklar için bir çıkarma sebebi olduğu ve bu hususun kendileri için önem taşıdığı noktasında anlaşma sağlandığı kabul edilecektir⁴³⁰. Misal olarak, sır saklama yükümlülüğüne veya rekabet yasağına aykırılık gibi nedenler, ortağın çıkarılma nedeni olarak ortaklık sözleşmesinde öngörülebilir.

Ortaklık sözleşmesinde öngörülen çıkarma nedenlerinin gerçekleşmesi halinde genel kurulun ortağın şirketten çıkarılabilmesi için, TTK m. 621/I-h hükmü uyarınca temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması şarttır⁴³¹. Genel kurulun bu suretle almış olduğu çıkarma kararına ise ortağın genel kurul kararının noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açma hakkı bulunmaktadır. Böylece açılacak olan iptal davasında mahkeme, bilhassa ortaklık sözleşmesinde öngörülen nedenlerin gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırarak ve şayet nedenler gerçekleşmeden ortak çıkarılmışsa, söz konusu genel kurul kararını iptal edebilecektir.

⁴²⁸ Şener, (2012), 723; Erdil, 2010, 65.

⁴²⁹ Şahin, ortaklık sözleşmesinde öngörülebilir çıkarma nedenlerine örnek olarak, sır saklama yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesi veya rekabet yasağına riayet edilmemesi gibi ortaksal yükümlülüklerin ihlalinin düzenlenebileceğini ifade etmektedir. Şahin, (2013)b, 190.

⁴³⁰ Pulaşlı, (2014), 2250. Ortaklar çıkarma nedenlerini bilerek hareketlerini ona göre ayarlayacaklardır. TTK Madde Gereççeleri, m. 640/I-II.

⁴³¹ Oy hakkından yoksunluk hallerinde çıkarılma durumu öngörülmediği için ortaklıktan çıkarılacak ortağın oy kullanabilmesi mümkün görülmektedir. Şener, (2012), 723.

Ortağın çıkarılması açısından diğer durum ise TTK m. 640/III hükmünde öngörülen haklı nedenle çıkarmadır. Mezkûr hükme göre, ortaklığın istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı nedene dayanılarak ortaklıktan çıkarılması mümkündür. Haklı nedenle ortağın çıkarılmasını dava etme hakkı ortaklığa tanınmış bir hak olup, bunun kullanılıp kullanılmaması ortaklığın takdirine bırakılmıştır⁴³².

Haklı neden kavramına ilişkin limited ortaklığın haklı nedenle feshinde yaptığımız açıklamalar bu kısımda da geçerliliğini sürdürmektedir. Şayet bağlılık yükümlülüğünün ihlâli sonucunu doğuran davranış veya işlem ortaklık sözleşmesinde çıkarma nedeni olarak öngörülmemişse haklı neden teşkil edebilmekte ve bu suretle ortak ortaklıktan çıkarılabilmektedir⁴³³. Misal olarak, ortağın sır sakama yükümlülüğünü ihlâl etmesi, ortağın limited ortaklığın hesaplarında hile yapmış olması, kendisine düşen görevleri yerine getirmemesi veya ortaklık haklarını ortaklığın işleyişini bloke edecek şekilde kullanması gibi hallerde ortak, bağlılık yükümlülüğüne aykırı hareket etmiş olduğundan ortağın haklı nedenle çıkarılmasını gerektiren nedenler vücut bulmuş olacaktır. Elbette her bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranış halleri haklı neden teşkil etmeyeceğinden mahkeme karar verirken somut olayın özelliklerini göz önünde bulundurmalıdır. Mahkeme, ortağın bağlılık yükümlülüğünü ihlâl eden davranışlarının haklı neden oluşturduğuna hükmetmesi durumunda ortak limited ortaklıktan çıkarılabilir. Bu suretle ortaklığın devamı ve huzur içinde çalışması sağlanabilir⁴³⁴.

Ancak önemle belirtilmelidir ki, ortağın bağlılık yükümlülüğünü ihlâl etmesi, ortağın çıkarılması açısından haklı neden olarak kabul edilse dahi, mahkeme burada verilecek çıkarılma kararı ile ortaklık içindeki ahenksizliğin giderilip giderilemeyeceğini de incelemelidir. Şayet haklı nedenin giderilebilmesi için alınabilecek başka bir tedbir varsa kanaatimizce ortağın çıkarılması yoluna gidilmemelidir⁴³⁵.

⁴³² Pulaşlı, (2014), 2255; Şener, (2012), 725 vd.

⁴³³ Karasu, (2005)b, 235; Nomer, (1999), 145 vd.; Çamoğlu, (2008), 48.

⁴³⁴ TTK Madde Gereçekleri, m. 640/III.

⁴³⁵ Üçışık, (2003), 202.

4.4. Ortağın Limited Ortaklıktan Çıkması

TTK m. 638/I hükmü uyarınca, ortaklık sözleşmesinde ortaklara limited ortaklıktan çıkma hakkı tanınabilmekte ve bu hakkın kullanılması belirli şartlara bağlanabilmektedir. Ortaklık sözleşmesinde çıkmanın şartlara bağlanması durumunda geniş bir hareket alanı söz konusudur. Bağlılık yükümlülüğünün ihlâli neticesini doğuran işlem ve davranışların, ortaklık sözleşmesinde çıkma sebebi olarak öngörülerek ortağa çıkma hakkının bu suretle tanınmasının mümkün olduğu kabul edilmelidir. Böylece ortaklar kendilerine tanınan bu hakkı kullanarak dava açmadan ortaklıktan çıkabilirler⁴³⁶.

Ortaklık sözleşmesinde bağlılık yükümlülüğünü ihlâl eden durumlar çıkma nedeni olarak öngörülmüşse ve bu nedenin veya nedenlerin gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında bir ihtilaf çıkmışsa, bu durumda ortak veya ortaklar söz konusu nedenin gerçekleşip gerçekleşmediğine dair tespit davası açabilirler⁴³⁷. Açılacak olan tespit davasında mahkemenin vereceği karar açıklayıcı nitelikte olacaktır⁴³⁸.

Ayrıca, TTK m. 638/II hükmü uyarınca her ortak, haklı nedenlerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilmektedir. Haklı nedenle çıkma davası açılması durumunda, mahkeme istem üzerine dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilmektedir.

Ortaklıktan haklı nedene dayanarak çıkmaya ilişkin olarak, haklı neden kavramına dair limited ortaklığın haklı nedenle feshinde yaptığımız açıklamalar bu kısımda da caridir. Dolayısıyla limited ortaklıkta ortağın veya müdürün bağlılık yükümlülüğüne riayet etmemesi haklı neden teşkil edebileceğinden, diğer ortakların haklı nedene dayanarak ortaklıktan çıkması mümkündür. Ancak bu hakkın kullanılması, ortaklık sözleşmesi ile çıkma hakkının tanınmasında olduğu gibi tek taraflı bir irade beyanı ile değil, dava yoluyla mahkemeden talep edilip, mahkemenin kararıyla hükme bağlanması şeklinde düzenlenmiştir. Somut olayın özelliklerini göz önünde bulundurarak mahkeme, bağlılık

⁴³⁶ Söz konusu hak, ortaklığa karşı tek taraflı, ortaklığa varması gereken ve herhangi bir şekle tâbi olmayan irade beyanı ile kullanılabilir. Şener, (2012), 716; Pulaşlı, (2014), 2245; Bilgili, Demirkapı, (2013), 767.

⁴³⁷ Şener, (2012), 716 vd.

⁴³⁸ Şener, (2012), 717.

yükümlülüğüne aykırılığın ortağın ortaklıktan çıkması için haklı neden teşkil ettiğine kanaat getirirse, ortak limited ortaklıktan çıkabilecektir.

4.5. Tazminat Yükümlülüğü

Bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranan limited ortaklık ortağı veya müdürü hakkında uygulanabilecek bir diğer yaptırım ise, ortağın veya müdürün söz konusu yükümlülüğe aykırılık teşkil eden eylemi nedeniyle ortaklığa veya diğer ortaklara vermiş olduğu zarardan sorumlu tutulmasıdır⁴³⁹. Bu noktada bağlılık yükümlülüğüne aykırı bir eylemden ötürü gerek ortaklığa gerekse de diğer ortaklara zarar verilmesi halinde zararın tazmini hususunda müdürlerin ve ortakların ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öncelikle müdürlerin bağlılık yükümlülüğüne aykırı eylemleri dolayısıyla limited ortaklığa vermiş oldukları zararın tazmini değerlendirilecek olursa, limited ortaklığı düzenleyen TTK hükümlerine bakıldığında müdürlerin sorumluluklarının anonim ortaklık hükümlerine atıf yapılmak suretiyle düzenlenmiş olduğu müşahede edilmektedir. TTK m. 644/I-a hükmü uyarınca, anonim ortaklıkta kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen TTK m. 553 hükmü limited ortaklıklar için de uygulanmaktadır. Dolayısıyla atıf yapılan TTK m. 553 hükmüne göre, limited ortaklıkta müdürler, kanundan ve ortaklık sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlâl ettikleri takdirde hem ortaklığa, hem ortaklara hem de ortaklığın alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu olmaktadır. Böylece başta ortaklık olmak üzere, ortakların ve alacaklıların menfaati korunmaktadır.

Sorumluluk davası ve müdürlerin bağlılık yükümlülüğü arasında yoğun bir bağlantı bulunmaktadır⁴⁴⁰. Müdürler, bağlılık yükümlülüğü kapsamında, ortaklığın menfaatine uygun davranmalıdır. Bağlılık yükümlülüğünün müdürler tarafından ihlâl edilmesi ile ortaklığın menfaatleri zarara uğruyorsa somut olayın özellikleri de göz önünde

⁴³⁹ Karasu, (2005)b, 236; Akın, (2002), 82; Dadak, (2010),103. Rekabet yasağına aykırılık halinde ortaklığın tazminat davası açarak zararın giderilmesini isteyebilmesi açısından bkz. Şener, (2012), 572. Ayrıca Nomer, anonim ortaklıkta bağlılık yükümlülüğünü ihlâli hâllerinde pay sahibinin, dolaylı zarara uğraması durumunda eTK m. 309 hükmüne kıyasen ortaklık zararının giderilmesini talep edebilmesi gerektiğini belirtmektedir. Nomer, (1999), 156.

⁴⁴⁰ Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri için aynı yönde görüş için bkz. Ayan, (2013), 199.

bulundurulduğunda sorumluluk davasının koşulları⁴⁴¹ oluşabilecektir. Açılacak olan sorumluluk davası ile bağlılık yükümlülüğünün ihlâlinden kaynaklanan zararlar giderilmeye çalışılacaktır⁴⁴². Bu noktada müdürlerin sorumluluğu sınırsız ve şahsidir⁴⁴³.

Ayrıca, bağlılık yükümlülüğüne aykırılık, müdür ile ortaklık arasındaki sözleşme ilişkisinin ihlâli niteliğinde de olacağından sözleşmeye aykırılığa dair hükümler vasıtasıyla zararın tazmin ettirilmesi de olanaklıdır⁴⁴⁴. Ancak kanaatimizce, sorumluluk davası ile diğer tazminat hakkı doğuran düzenlemelerin birbirinden esas itibariyle bir farklılık göstermemesinden⁴⁴⁵ bahisle, özel bir hüküm niteliğinde olan sorumluluk davası dışında sözleşmeden doğan borca aykırılık veya haksız fiil hükümlerinin uygulanması yoluna gidilmesine gerek yoktur.

Müdür sıfatını haiz olmayan ortağın bağlılık yükümlülüğünün ihlâli nedeniyle ortaklığa veya diğer ortaklara zarar vermesi halinde maruz kalınan zararın tazmini için TTK m. 553 ve devamı hükümleri kural olarak uygulanamaz. Ancak ortak, fiili organ⁴⁴⁶ özelliği gösteriyorsa, bağlılık yükümlülüğünü ihlâl eden davranışı neticesinde vermiş olduğu zarardan ötürü bu ortağa karşı sorumluluk davasına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanabilmesi kabul edilmelidir⁴⁴⁷. Aksi takdirde sorumluluğun şekli organlarla

⁴⁴¹ Sorumluluk davası kapsamında müdürlerin sorumlu tutulabilmeleri için, hukuka aykırı bir davranış, zarar, illiyet bağı ve kusur şartlarının bir arada bulunması gereklidir.

⁴⁴² Ayan, (2013), 199 vd.

⁴⁴³ Akdağ Güney, (2016), 271; Ayan, (2013), 199. TTK ile birlikte anonim ortaklıklarda ve yapılan atıf dolayısıyla limited ortaklıklarda sorumluluk hukuku bakımından farklılaştırılmış teselsül ilkesi kabul edilmiştir. Farklılaştırılmış teselsül, hem alacaklıyı koruyan hem de borçluların kusurunun ve şartların dikkate alınmasını öngören, hakkaniyete ve menfaatler dengesine uygun çözüm sağlamayı hedefleyen hukuki bir kurumdur. Farklılaştırılmış teselsülü mutlak teselsülden ayıran esas özellik, her bir borçlunun şahsi kusuru, hal ve şartlar ile eylemin netice bakımından illiyet derecesi gibi sorumluluğun şahsen daha düşük miktarda takdir edilmesi gerektiren nedenleri, alacaklıya karşı savunma imkânı olarak ileri sürme hakkını vermesi ve hakim dâhil ilişki açısından sorumluluk miktarını hal ve şartları gözeterek takdir etmesidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Göktürk, K., Can, M. Ç (2011). “Farklılaştırılmış Teselsülün – Özellikle – Dış İlişki Bakımından Anlamı ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu ile Karşılaştırılması”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 249 vd.

⁴⁴⁴ Rekabet yasağına aykırılıkta davranışın haksız fiil teşkil etmesi halinde TBK m. 49 vd. (eBK m. 41 vd.) hükümlerinde düzenlenen haksız fiil hükümlerinin uygulanabileceğine dair bkz. Arslanlı, Domaniç, (1989), 631; Can, M. E. (2011). “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(4), 13.

⁴⁴⁵ Akdağ Güney, (2016), 293.

⁴⁴⁶ Fiili organ, kanunda veya ortaklık sözleşmesinde organ olarak nitelendirilmemesine ya da ortaklığın iç işleyişinde herhangi bir şekilde yetki ve görevlendirme yapılmamasına rağmen iradenin teşekkülüne veya idare ve temsil görevine katılanları ifade eden bir kavramdır. Fiili organ, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. Fiili organ hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akdağ Güney, (2016), 356 vd.; Ayan, (2013), 5-8.

⁴⁴⁷ Anonim ortaklık pay sahiplerine ilişkin benzer yönde görüş için bkz. Ayan, (2013), 224 vd. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında organ kavramını fazla daraltarak yalnız kurul organları, organ

sınırlandırılması, sürekli bir şekilde müdürler kurulunun oluşmasında veya müdürler kurulunda alınan kararları etkileyen büyük ortak gibi fiili organ özelliği gösteren kimselerin sorumluluk hükümlerinden muaf tutulması anlamına gelecektir.

Ayrıca ortak, bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranarak ortaklığa veya diğer ortaklara zarar vermişse, söz konusu aykırılık sonucunda oluşan zararın giderilememesi ihtimali, temel hukuk ilkelerine aykırı düşeceğinden, ortağa karşı kural olarak sorumluluk davası açılmayacağından ötürü zararın tazmin ettirilemeyeceği gibi bir sonucun düşünülmesi mümkün değildir⁴⁴⁸. Bağlılık yükümlülüğü, ortaklık ile ortaklar arasında ve ayrıca ortakların kendi aralarında ortaklık sözleşmesine dayanan hukuki bir ilişkiden doğduğundan, ortağın bu yükümlülüğü ihlâl etmesi durumunda vermiş olduğu zararların tazmini noktasında sorumluluk, TBK’da sözleşmeden doğan borca aykırılık hükümlerine tâbi olacaktır⁴⁴⁹. TBK m. 112 vd. hükümlere bakıldığında, sözleşmeyi ihlâl ederek zarar veren tarafa yaptırım olarak tazminat yükümlülüğü öngörülmüştür.

Son olarak belirtilmelidir ki, ortağın veya müdürün bağlılık yükümlülüğünü ihlâl etmesi dolayısıyla ortaklık zarar görmesi hâlinde, somut olay açısından zarar miktarının

saymanın her zaman yeterli olmayacağını belirtmiştir. Söz konusu Yargıtay kararı şu şekildedir: “...MK. ’nın 47 ve 48’inci maddeleri birlikte değerlendirildiğinde “organ” kavramı kapsamına “tüzel kişilerin varsayılan iradesinin oluşmasında ve açıklanmasında aracı olan kurul organları” girer. Ancak organ kavramını fazla daraltarak yalnız kurul organları, organ saymak her zaman yeterli olmayabilir. Madem ki, organ tüzel kişinin (Varsayılan) iradesinin oluşmasına ve açıklanmasına yol açmaktadır, şu halde kanun veya kuruluş belgeleri dolayısıyla belirli konularda karar verebilme ve icra edebilme yetkisine haiz olan kişileri de organ sayabilir. Bu irade açıklaması “hukuki muameleler” yanında sözleşme dışı sorumlulukta da söz konusu olacaktır. TTK. ’nın 321/IV ve 1163 Sayılı Kanun’un 59/III maddesi “temsile ve idareye (yönetime) selahiyetli olanlar” lafzı ile sorumluluk çerçevesini geniş tuttuğu sonucuna varılmalıdır. Böylece haksız fiil sorumluluğunda yönetim kurulunun, organ kurul sıfatı ile birlikte hareket etmeleri yanında, idare ve temsile yetkili bulunan yönetim kurulu üyelerinin ayrı ayrı fiilleri ile de tüzel kişiyi sorumluluk altına sokabilecekleri kabul edilmelidir...” Yargıtay HGK. 11..06.2003 Tarihli, E. 2003/4-359, K.2003/406 sayılı kararı. (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.08.2017); Akdağ Güney, (2016), 366, Dpn. 969.

⁴⁴⁸ Limited ortaklıkta ortağın bağlılık yükümlülüğünü ihlâl etmesi durumunda ortaktan tazminat talep edilebileceğine yönelik bkz. Karasu, (2005)b, 236; Dadak, (2010), 103 vd.; Yavuz, (2012), 200. Rekabet yasağına aykırılık halinde tazminat yükümlülüğünün uygulanmasına ilişkin bkz. Aydoğan, (2005), 145. Ayrıca Akın, ortaklar aralarındaki bağlılık yükümlülüğüne binaen temel bir ortaklıksal dava grubu olan *actio pro socio* kapsamında değerlendirilebilecek ve lehdarı limited ortaklık olan bir tazminat davası açılabilmesinin mümkün olduğunu savunmaktadır. Akın, (2002), 82 vd.

⁴⁴⁹ Anonim ortaklık pay sahibinin bağlılık yükümlülüğünü ihlâl etmesi durumunda tazminat talep edebilmesine ilişkin benzer yönde görüş için bkz. Nomer, (1999), 150. Arslanlı, Domaniç, rekabet yasağının ihlâl edilmesinin haksız fiil sayılması gerektiğinden eBK m. 41-66 (TBK m. 49 vd.) hükümlerine müsteniden zararın tazmin ettirilmesi gerektiği belirtmektedir. Arslanlı, Domaniç, (1989), 631 vd.

tespiti ve bunun ispat edilmesi oldukça zordur. Uygulamada bu meselenin, ortaklık sözleşmesinde öngörülen bir cezai şart hükmü ile aşılmaya çalışıldığı görülmektedir⁴⁵⁰.

4.6. Müdürlerin Görevden Alınması, Yönetim ve Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması

Limited ortaklık müdürlerinin bağlılık yükümlülüğüne aykırı davranması durumunda kendisine uygulanabilecek bir başka yaptırım ise müdürlük görevinden alınması ya da yönetim ve temsil yetkisinin sınırlandırılmasıdır. Söz konusu yaptırımın uygulanmasında bağlılık yükümlülüğünden doğan yükümlülükler aykırılık hallerinin ve müdürün, ortaklık sözleşmesi ile veya ortaklık kurulduktan sonra genel kurul kararı ile atanması durumlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gereklidir⁴⁵¹. Mezkûr yaptırım, TTK m. 630 hükmünde açık bir şekilde düzenlenmiştir.

TTK m. 630/I uyarınca genel kurul, müdürü veya müdürleri görevden alabilmekte, yönetim hakkını ve temsil yetkisini sınırlayabilmektedir. Genel kurulun müdürlerin görevden alınması, yönetim ve temsil yetkisinin sınırlandırılmasına ilişkin kararı, TTK m. 620'de öngörülen olağan yetersayılarla, yani toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile olur. Şayet müdürün eylemleri bağlılık yükümlülüğünü ihlâl ediyorsa ortak olsun veya olmasın tüm müdürler, bu düzenlemeye göre genel kurul tarafından her zaman ve herhangi bir sebep gösterilmeksizin görevden alınabilmekte veya yetkileri sınırlanabilmektedir. Genel kurulun TTK m. 630/I'de öngörülen söz konusu yetkisi, TTK m. 616/I-b hükmüne göre, devredilemez yetkileri arasındadır.

Ayrıca, TTK m. 630/II'ye göre her ortak, haklı nedenlerin varlığında, müdürlerin yönetim hakkının ve temsil yetkilerinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını mahkemeden isteyebilmektedir. Burada kanun koyucunun, genel kurulun müdürleri görevden almadığı veya yönetim ve temsil yetkisini sınırlamadığı hallere ilişkin olarak özel bir düzenleme yaptığı görülmektedir. Bununla birlikte hükmün üçüncü fıkrasında, nelerin haklı neden sayılabileceği örneksime yoluyla belirtilmiştir. Hükümde verilen örneklerden birisi de bağlılık yükümlülüğüdür. Eğer müdürler, bağlılık yükümlülüğünü ihlâl ederse bu durumun haklı neden olarak kabul edileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla her bir ortağın, bağlılık

⁴⁵⁰ Şener, (2012), 672.

⁴⁵¹ Aydoğan, (2005), 145.

yükümlülüğüne aykırı davrandığı gerekçesiyle, müdürün veya müdürlerin yönetim ve temsil yetkisinin kaldırılması ya da sınırlandırılması için dava açabilmesi mümkündür.

4.7. Genel Kurul Kararının İptali

TTK m. 622 atfıyla anonim ortaklık genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümler, kıyas yoluyla limited ortaklıklara da uygulanmaktadır. Dolayısıyla limited ortaklık genel kurul kararlarının, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olması halinde bu kararlar aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilmektedir (TTK m. 445). Bağlılık yükümlülüğünün de esasında dürüstlük kuralından türetilmiş bir yükümlülük olduğu ve TTK'da limited ortaklıkta ortakların ve müdürlerin bağlılık yükümlülüğünü düzenleyen TTK m. 613 ile TTK m. 626 hükümlerine bakıldığında kanunda da kaynağını bulduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu yükümlülüğe aykırı olan genel kurul kararlarının iptal edilebilir kararlar olduğunun kabulü gereklidir⁴⁵².

Bağlılık yükümlülüğüne aykırı genel kurul kararı alınması halinde iptal davasını TTK m. 622 atfıyla TTK m. 446 hükmü uyarınca, *toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten ortaklar; toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren ortaklar; müdürler kurulu ve kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa müdürler kurulu üyelerinden her biri* açabilmektedir. Bu davada davalı taraf konumunda limited ortaklık bulunmakta ve ortaklığı müdürler kurulu temsil etmektedir. Müdürler kurulu, söz konusu temsil yetkisini, ortaklığı temsille yetkili üyeleri veya ticari mümessili

⁴⁵² Bağlılık yükümlülüğünün dürüstlük kuralından kaynaklanan bir yükümlülük olması nedeniyle limited ortaklık genel kurul kararlarının iptal edilebileceğine ilişkin bkz. Karasu, (2005)b, 236; Akın, (2002), 83, 226 vd.; Nomer, (1999), 47, 148 vd.; Dadak, (2010), 105. Bağlılık yükümlülüğünün dürüstlük kuralından kaynaklanan bir yükümlülük olması nedeniyle anonim ortaklık genel kurul kararlarının iptal edilebileceğine ilişkin bkz. Moroğlu, (2014), 234.

aracılığı ile asaleten veya avukat gibi bir vekil aracılığı ile vekâleten kullanabilmektedir⁴⁵³. Şayet müdürler kurulu, organ sıfatıyla bu davayı açmışlarsa, limited ortaklığın TMK m. 426 hükmü uyarınca atanacak bir kayyım ile temsil edilmesi gereklidir⁴⁵⁴.

Bağlılık yükümlülüğüne aykırılık nedeni ile iptal edilebilecek genel kurul kararlarına örnek olarak; ortaklık menfaati gerektirmediği halde çoğunluğun azlığı ezmesini amaçlayan, ortaklık menfaatleri aykırı bir şekilde ortakların bir kısmına özel menfaatler temin eden, çoğunluğun kişisel menfaatleri uğruna azlığı ve ortaklık menfaatlerini zarara uğratan, hakların sakınılarak kullanılması ilkesini bertaraf eden genel kurul kararları gösterilebilir⁴⁵⁵. Nitekim Yargıtay'da bazı kararlarında bağlılık yükümlülüğüne aykırılık olarak değerlendirilebilecek bu halleri dürüstlük kuralının ihlâli olarak nitelendirmiştir⁴⁵⁶.

4.8. Rekabet Yasağına Aykırılık Halinde Uygulanabilecek Yaptırımların Değerlendirilmesi

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda limited ortaklık ortaklarının ve müdürlerinin, bağlılık yükümlülüğünün en somut örneklerinden biri olan rekabet yasağını ihlâl etmeleri halinde, bu ihlâlin sonuçları kollektif ortaklıklarda veya anonim ortaklıklarda olduğu gibi ayrıca ve açıkça düzenlenmemiştir. Diğer bir ifade ile limited ortaklıklarda söz konusu yasağa aykırı davranılması durumunda uygulanabilecek seçimlik yaptırımlara dair, TTK m. 231 hükmüne veya TTK m. 396 hükmüne benzer bir hüküm öngörülmediği gibi söz konusu hükümlere de atıfta bulunulmamıştır. Bu noktada yukarıda izah etmeye çalıştığımız yaptırımlar haricinde başka yaptırımların rekabet yasağına aykırılık halinde uygulanıp uygulanamayacağını değerlendirilmesi ehemmiyet arz etmektedir.

Limited ortaklıkta rekabet yasağına aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar bakımından eTK döneminden beri doktrinde tartışma bulunmaktadır⁴⁵⁷. Zira limited ortaklıkta rekabet yasağını öngören eTK m. 547 hükmünde de yasağa aykırılığın sonuçları

⁴⁵³ Moroğlu, (2014), 246.

⁴⁵⁴ Moroğlu, (2014), 247.

⁴⁵⁵ Nomer, (1999), 148 vd.; Akın, (2002), 226.

⁴⁵⁶ Yargıtay TD. 3.4.1997 Tarihli E. 1997/1343 / K. 1997/1352 sayılı kararı. Nomer, (1999), 30; Moroğlu, (2014), 233.

⁴⁵⁷ eTK dönemindeki limited ortaklıklarda rekabet yasağının ihlâli dolayısıyla uygulanacak yaptırımlar açısından doktrindeki tartışmalarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Aydoğan, (2005), 144 vd.; Kayar, Çelikleş, (2003), 317-318; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, (2009), N. 1726.

öngörülmemiştir. Dolayısıyla bu tartışmalar, TTK'nın limited ortaklıkta ortakların ve müdürlerin rekabet yasağını düzenleyen hükümlerinde de aykırılığın sonuçları gösterilmediğinden geçerliliğini devam ettirmektedir.

Doktrinde bir görüşe göre rekabet yasağına aykırılığın yaptırımı hususunda kolektif ortaklık hükümlerine ve bununla bağlantılı olarak anonim ortaklık hükümlerine atıf yapılmadığından söz konusu hükümlerin kıyas yoluyla limited ortaklıklar için uygulama alanı bulması mümkün değildir⁴⁵⁸. Dolayısıyla bu görüşe göre, kolektif ortaklıktaki ve anonim ortaklıktaki rekabet yasağına aykırılık dolayısıyla seçimlik yaptırımlardan birinin tercih edilerek icra edilmesine olanak yoktur.

Doktrinde hâkim olan görüşe göre ise limited ortaklıkta müdürlerin sorumluluklarına ilişkin olarak TTK m. 644/I-a hükmü uyarınca anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına dair hükümler uygulanacağından, müdürlerin rekabet yasağını ihlâl etmeleri halinde de anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri için TTK m. 396'da görülen yaptırımların uygulanması gereklidir⁴⁵⁹. Bizimde katıldığımız bu görüşe göre, müdürlerin rekabet yasağını ihlâl etmesi durumunda TTK m. 369 hükmünde öngörülen yaptırımların müdürlere uygulanması isabetli olacaktır. Zira her ne kadar TTK'daki limited ortaklıkta rekabet yasağını düzenleyen hükümlerde diğer ortaklıklarda rekabet yasağını düzenleyen hükümlere açık bir şekilde atıf yapılmasa da ortaklıklar hukukunda rekabet yasağının getirilmesindeki genel saik göz önünde bulundurulduğunda, ortaklık menfaatlerinin korunması gayesiyle müdürler açısından TTK m. 396 hükümlerinin uygulanabilmesi gereklidir. Aksi takdirde müdürlere nispeten sınırlı yetkilere sahip olan tacir yardımcılarını dahi rekabet yasağına aykırılık halinde TBK m. 553 hükmünde öngörülen ağır yaptırımlara tâbi olurken, limited ortaklıkta müdürlerin yasağına aykırı davranması durumunda daha hafif bir yaptırıma tâbi olduğu kabul edilmiş olacaktır⁴⁶⁰.

Ayrıca ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi halinde rekabet yasağına tâbi olan ortakların bu yasağına aykırı davranmaları halinde ise kolektif ortaklıklarda ortakların rekabet yasağını ihlâl etmesi durumunda yaptırımları düzenleyen TTK m. 231 hükmünün limited

⁴⁵⁸ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, (2009), N. 1726; Arslanlı, Domaniç, (1989).

⁴⁵⁹ Aydoğan, 2005, 44; Franko, (1985), 59; Ayhan, (1992), 114; Kayar, Çeliktaş, (2003), 317 vd.; Aşık, (2006), 133 vd.; Dadak, (2010), 98, 105; Karasu, (2004)a, 165; Kalpsüz, (1972), 353, Dpn. 9; Yıldırım, (2008), 94.

⁴⁶⁰ Yıldırım, (2008), 94.

ortaklık ortaklarına kıyasen uygulanmasının mümkün olduğu kabul edilmelidir. Rekabet yasağına aykırılığın yaptırımları konusunda daha açık düzenlemeler olan TTK m. 231 hükmünün veya TTK m. 396 hükmünün esas alınması uygulamada özünde bir farklılık yaratmayacaktır. Zira anonim ortaklıkta yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağına ilişkin TTK m. 396 hükmü ve kollektif ortakta ortakların rekabet yasağına ilişkin TTK m. 230 ve 231 hükümlerine bakıldığında, birbiriyle uyumlu olan bu düzenlemelerde rekabet yasağının ihlâl edilmesi halinde uygulanabilecek seçimlik yaptırımların paralel bir şekilde düzenlendiği görülmektedir. Gerek TTK m. 396 gerekse de TTK m. 231 hükmünde kanunkoyucu üç tane seçimlik yaptırım öngörmüştür. Bunlar, rekabet yasağını ihlâl edenden ortaklığın tazminat istenmesi veya tazminat yerine yapılan işlemin ortaklık adına yapılmış sayılması yahut üçüncü kişilerin hesabına yapılmış olunan işlerden veya sözleşmeden doğan menfaatlerin ortaklığa bırakılmasıdır. Ayrıca, her iki düzenlemede de seçimlik hakların kullanılmasında öngörülen zamanaşımı süreleri de aynıdır⁴⁶¹. Limited ortaklıklarda konuyu düzenleyen hükümlerde bu yönde de bir açıklık bulunmamaktadır. Kanaatimizce, limited ortaklıklarda seçimlik hakların kullanılmasının TTK m. 231 ve m. 396’da öngörülen süreden farklı bir süreye tâbi tutulmasını gerektiren bir özellik olmadığından üç aylık ve 1 yıllık zamanaşımı süreleri limited ortaklık açısından da cari olacaktır⁴⁶². TTK m. 231 ve TTK m. 396 hükümlerinin kıyasen limited ortaklıklar açısından da uygulanmasının kabul edilmesinde farklılık ise yaptırımı seçmeye yetkili organ açısından ortaya çıkmaktadır. Zira kollektif ortaklıkta TTK m. 231/II hükmüne göre yaptırım, diğer ortakların çoğunluğu ile seçilirken; anonim ortaklıkta ise TTK m. 396/II’ye göre, rekabet yasağını ihlâl eden üye dışındaki yönetim kurulu üyelerine aittir. Kanaatimizce, limited ortaklıklarda müdürler kurulu, TTK ile birlikte anonim ortaklık yönetim kuruluna benzer bir şekilde oluşturulduğundan, mezkûr yasağa aykırılık halinde yaptırımı seçme yetkisinin ilgili müdür haricindeki diğer müdürlere bırakılması uygun olur.

Bu kısımda belirttiğimiz yaptırımlardan farklı olarak, rekabet yasağının ihlâli halinde genel kurul tarafından rekabet yasağına tâbi kişinin rekabetten kaçınmasının ve o işlem

⁴⁶¹ TTK m. 231/II hükmü uyarınca, yaptırımlar seçme hakkı “...bir işlemin yapıldığının veya ortağın diğer bir şirkete girdiğinin öğrenildiği tarihten başlayarak üç ay ve her hâlde işlemin yapıldığı tarihten itibaren bir yıl sonra” zamanaşımına uğramaktadır. TTK m. 396/III’e göre de “...söz konusu ticari işlemlerin yapıldığını veya yönetim kurulu üyesinin diğer bir şirkete girdiğini, diğer üyelerin öğrendikleri tarihten itibaren üç ay ve her hâlde bunların gerçekleşmesinden itibaren bir yıl geçince” zamanaşımına uğramaktadır.

⁴⁶² Aynı yönde görüş için bkz. Aydoğan, (2005), 147.

hakkında hesap ve bilgi verilmesinin istenmesi de mümkündür⁴⁶³. Buna ek olarak, söz konusu yasağın ileri sürülmesinin mevzu bahis olduğu hâllerde, kaçınma ve hukuka aykırı durumun ortadan kaldırılmasına yönelik bir davanın açılabilmesi de ihtimal dâhilindedir⁴⁶⁴.



⁴⁶³ Ayhan, (1992), 115; Çamoğlu, (1954), 359; Kayar, Çelikaş, (2003), 318; Aydoğan, (2005), 144; Anonim ortaklıkta rekabet yasağına aykırılık halinde aynı yönde görüş için bkz. Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), (2014), N. 575. Akın ise, limited ortaklıkta rekabet yasağının ortakların bağlılık borcunu ihlalini teşkil edecek bir boyutta olması durumunda Alman hukukundaki gibi eylemin durdurulmasına yönelik bir önleme davası açılmasına imkân tanınması gerektiğini belirtmektedir. Akın, (2002), 83.

⁴⁶⁴ Şener, (2012), 672.

SONUÇ

Esas itibariyle ahlaki bir yükümlülük olan bağlılık, zaman içerisinde hukuk düzeni içerisinde de yerini almış ve muhtelif hukuki ilişkilerde bulunan bir yükümlülük niteliğini kazanmıştır. Bağlılık yükümlülüğünün mevcut olduğu hukuki ilişkilerden birisi de ortaklık sözleşmeleridir. Söz konusu yükümlülük, mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda veya mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda doğrudan doğruya düzenlenmiş bir yükümlülük değilken, hâlihazırda yürürlükte bulunan kanunlarımızda kanuni dayanağa kavuştuğu görülmektedir. Çalışmamız kapsamında ele aldığımız limited ortaklıklarda ortakların ve müdürlerin bağlılık yükümlülüğü de bunlardan biridir.

Limited ortaklıklarda ortakların bağlılık yükümlülüğü genel bir hüküm olarak “*Bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı*” kenar başlıklı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 613. maddesinde düzenlenmiştir. Hükümde ortakların bu yükümlülüğünün muhatabı olarak limited ortaklık gösterilmişse de, ortakların bu yükümlülüğünün muhatabı sadece ortaklık değil, aynı zamanda diğer ortaklardır. Zira aynı organizasyon içerisinde birbirlerinin menfaatlerini etkileme imkânı bulunan ve birbirlerine karşı üçüncü kişi konumunda olmayan ortakların diğer ortaklara karşı da, dürüstlük kuralının yoğun ve özel bir biçimi olarak tespit ettiğimiz bağlılık yükümlülüğüne tâbi olduğunun kabulü gereklidir.

Limited ortaklıklarda müdürlerin bağlılık yükümlülüğü ise, “*Özen ve bağlılık yükümlülüğü, rekabet yasağı*” kenar başlıklı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 626. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Ortaklığın faaliyetlerini sürdürmesini sağlayan ve ticari yaşamda stratejilerini belirleyen, yönetici sıfatını haiz olan müdürlerin bu yükümlülüğünün muhatabı olarak kanuni düzenlemede sadece limited ortaklık gösterilmişse de müdürler, aynı zamanda ortaklara ve ortaklığın sağlıklı karar alabilmesi için diğer müdürlere karşı da söz konusu yükümlülüğe tâbidirler. Ayrıca, ortaklar için öngörülmüş bulunan bağlılık yükümlülüğü ile müdürler de mükellef kılınmışlardır (TTK m. 626/III).

Bünyesinde şahıs ortaklıklarına mahsus bazı özellikleri de barındıran bir sermaye ortaklığı olan limited ortaklıklar, söz konusu melez karakterinden ötürü bu ortaklık tipinde bağlılık yükümlülüğünün kapsamını şahıs ortaklıkları ve saf sermaye ortaklıkları arasında bir yerde nitelendirmemize neden olmaktadır. Bununla birlikte, ortaklığın reel yapısı da

limited ortaklıklarda mezkûr yükümlülüğün kapsamının değerlendirilmesinde etkili olmaktadır.

Çalışmamızı limited ortaklıklarda bağlılık yükümlülüğünün uygulamada en çok tesadüf edilen somut görünümüleri olan sır saklama yükümlülüğü, rekabet yasağı, ortaklık çıkarlarını zedeleyecek davranışlarda bulunmama yükümlülüğü ve müzakereye katılma yasağı ile söz konusu yükümlülük açısından hususi bir değerlendirmeye ihtiyaç duyan rüçhan hakkının sınırlandırılması, kaldırılması ve oy hakkı ile sınırlandırmış bulunmaktayız. Bağlılık yükümlülüğünün somut görünümüne dair 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan hükümlerin açık ve ayrıntılı düzenlemeler olmamasından ötürü, özellikle bu yükümlülüklerle dair açığa kavuşturulması gereken hususlar izah edilmeye çalışılmıştır.

Sır saklama yükümlülüğü kapsamında ortaklar ve müdürler, ortaklığın haklı menfaatleri için gizli tutulması gereken ortaklık sırlarını korumakla mükellef kılınmışlardır. Ortaklar ve müdürler, ortaklık sırlarını her ne şekilde öğrenirlerse öğrensinler, üçüncü kişilerle ve gerektiği takdirde diğer ortaklarla veya müdürlerle paylaşmamalıdır. Bu çerçevede özellikle ortaklık sırrı teşkil eden belgelerin, özenle saklanması gereklidir. Ayrıca kanunda mezkûr yükümlülüğün ortaklık sözleşmesi ile veya genel kurul kararı ile kaldırılmasının mümkün olmadığı düzenlenmiştir (TTK m. 613/I). Aksi yönde yapılacak bir düzenleme, kanunun emredici hükümlerine aykırı olacağından batıl addedilecektir.

Ortaklar ve müdürler, limited ortaklığın çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunmamalıdır. Zira ortaklıklar hukukunda bağlılık yükümlülüğünün merkezinde ortaklığın menfaatlerinin korunması esası bulunmaktadır. Bu kapsamda, bilhassa kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve ortaklığın amacına zarar veren işlemler yapılmamalıdır (TTK m. 613/II).

Limited ortaklıklarda müdürler açısından bağlılık yükümlülüğünün bir diğer görünümünü müzakerelere katılma yasağı oluşturmaktadır. Anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri açısından mezkûr yasak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 393. maddesinde öngörülmüşken, limited ortaklıkta söz konusu yasağı düzenleyen bir hüküm olmadığı gibi, anonim ortaklıktaki ilgili düzenlemeye de herhangi bir atfın yapılmadığı müşahede edilmektedir. Bu noktada, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 393. maddesinin, limited

ortaklıklar açısından da kıyasen uygulanması gereklidir. Şayet bu hükmün kıyasen uygulanması kabul edilmese dahi, müdürlerin şahsi çıkarları söz konusu olduğu durumlarda tarafsız kalmaları son derece güç olduğundan, menfaat çatışmasının yaşandığı hallerde müdürlerin tâbi oldukları bağlılık yükümlülüklerinden ötürü kurulun karar alma sürecinden derhal çekilmeleri gereklidir.

Rüçhan hakkının kaldırılması veya sınırlandırılması, haklı nedenlerin varlığına bağlı olarak yapılabildiğinden, söz konusu kaldırma veya sınırlandırma ortaklığın menfaatlerine hizmet etmektedir. Ancak rüçhan hakkının kaldırılması veya sınırlandırılması suretiyle mevcut ortakların sermaye oranları azalacağından, diğer ortaklara karşı tâbi olunan bağlılık yükümlülüğü gereği rüçhan hakları ihlâl edilen ortaklara en az zarar veren diğer yollar veya seçenekler tercih edilmelidir.

Ortakların geniş anlaşmada limited ortaklığın yönetimine katılmasını sağlayan oy hakkı ile bağlılık yükümlülüğü arasında bir bağlantının bulunmadığını kabul etmek mümkün değildir. Ancak limited ortaklıklarda kural olarak genel kurul kararlarının alınmasında çoğunluk ilkesi cari olduğundan bağlılık yükümlülüğünün oy hakkına etkisi şahıs ortaklıklarına nispeten zayıftır. Bununla birlikte, bağlılık yükümlülüğünün ortakları belirli yönde oy kullanmaya zorladığını kabul etmek isabetli olmayacaktır. Zira bu durum, subjektif değerlendirmelere açıktır ve oy hakkına ilişkin temel ilkeler ile limited ortaklığın bir sermaye ortaklığı olması niteliğine aykırı düşecektir. Ayrıca, mahkemelerin ortaklığın iradesinin oluşmasına etkisini arttıracaktır.

Bağlılık yükümlülüğünün en somut görünülerinden biri olan rekabet yasağı ise, konunun önemine binaen ayrı bir bölüm altında incelenmiştir. Limited ortaklıklarda ortakların ve müdürlerin rekabet yasağını düzenleyen hükümlerin diğer ticaret ortaklıklarında mezkûr yasağı düzenleyen hükümlerle (TTK m. 230-231, m. 396) uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Rekabet yasağının esasen kişi özgürlüğüne ve ticaret serbestisine getirilmiş bir sınırlama olmasından ötürü dar yorumlanması gereklidir. Bu nedenle limited ortaklıklarda rekabet yasağının kapsamının ve içeriğinin somutlaştırılabilmesi için, her ne kadar kanunda bu yönde bir atıf olmasa da birbirleriyle uyumlu düzenlemeler olan TTK m. 230-231 ve m. 396 hükmünün kıyasen uygulanması gereklidir. Aksi takdirde, bir şahıs

ortaklığı olan kollektif ortaklıktan daha geniş ve ağır bir bağılık yükümlülüğü, limited ortaklıklar açısından kabul edilmiş olacaktır.

Çalışmanın belki de en mühim kabul edilebilecek kısmı ise, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda doğrudan bir düzenleme bulunmayan, limited ortaklıklarda ortakların ve/veya müdürlerin bağılık yükümlülüğünü ihlâl etmeleri halinde uygulanabilecek yaptırımları ve karşılaşılabilecek hukuki sonuçları tespit etmeye gayret gösterdiğimiz son kısımdır. Bu kısımda söz konusu yükümlülüğün ihlâli halinde tespit ettiğimiz yaptırımlar veya hukuki sonuçlar şunlardır: 1- Ortaklığın haklı nedenle feshi. 2- Ortakların limited ortaklıktan çıkarılması. 3- Ortağın limited ortaklıktan çıkması. 4- Tazminat yükümlülüğü. 5- Müdürlerin görevden alınması, yönetim ve temsil yetkisinin sınırlandırılması. 6- Genel kurul kararının iptali. Bunlarla birlikte, bağılık yükümlülüğünün en somut görümlerinden olan rekabet yasağının ortaklar veya müdürler tarafından ihlâl edilmesi hali ise, ayrıca değerlendirmeye alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Akdağ Güney, N. (2010). *Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Hukuki Sorumluluğu*, (Genişletilip Güncelleştirilmiş İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Akdağ Güney, N. (2016). *Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, (Genişletilip Güncelleştirilmiş İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Akın, M. Y. (2002). *Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu*, (Birinci Baskı). İstanbul: Menkul Kıymetler Borsası.
- Akyol, Ş. (2006). *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı*, (İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Alışkan, M. (2013). *Limited Şirket Tarihçe Niteliği*, (Birinci Baskı). İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Altaş, S. (2012). *Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirketler*, (Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş Üçüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Altınok Ormancı, P. (2011). *Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebep Feshi*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ansay, T. (1970). “Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(1), 119-138.
- Ansay, T. (1975). *Anonim Şirketler Hukuku*, (Beşinci Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 368 (Sevinç Matbaası).
- Arkan, S. (2001). “Adi Şirket Ortağına Sözleşmeyle Verilen İdare Yetkisinin Kaldırılması ve Sonuçları”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 21(2), 15-24.
- Arkan, S. (2012). *Ticarî İşletme Hukuku*, (On Yedinci Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Arslan Ertürk, A. (2010). *Türk İş Hukukunda İşçinin Sadakat Borcu*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Arslanlı, H., Domaniç, H. (1989). *Türk Ticaret Hukuku Şerhi*, Cilt (3), (Birinci Baskı). İstanbul: Temel Yayınları.
- Aslan, İ. Y. (2007). *Rekabet Hukuku*, (Genişletilmiş Dördüncü Baskı). Bursa: Ekin Kitabevi.
- Aşık, P. (2006). *Anonim ve Limited Şirketlerde Rekabet Yasağı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Ayan, Ö. (2013). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları*, (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Aydoğan, F. (2005). *Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ayhan, R. (1990). *Haksız Rekabet Münasebetiyle Elde Edilen Menfaatlerin İadesi*, (Birinci Baskı). Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- Ayhan, R. (1992). *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*, (Birinci Baskı). İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları No: 117.
- Ayhan, R., Özdamar, M., Çağlar, H. (2016). *Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar*, (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş Dokuzuncu Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Aytaç, Z. (1979). “Anonim Ortaklıkta Denetçinin Sır Saklama Yükümlülüğü”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 10(1), 177-218.
- Bahtiyar, M. (2015). *Ortaklıklar Hukuku*, (Yeni TTK’ya Göre Yazılmış Güncellenmiş Dokuzuncu Baskı). İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım.
- Barlas, N. (2012). *Adî Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri*, (Yenilenmiş Üçüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Başpınar, V. (2004). *Vekilin (Avukatın, Hekimin, Mimarın, Bankanın) Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu*, (Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Bilge, M. E. (2005). *Ticari Sırların Korunması*, (İkinci Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım. (Anılış: Bilge, (2005)b).
- Bilge, M.E. (2005). “Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı”. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1-2), 429-449. (Anılış: Bilge, (2005)a)
- Bilgili, F., Cengil, M. F. (2017). “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (1), 69-122.
- Bilgili, F., Demirkapı, E. (2013). *Şirketler Hukuku*, (Dokuzuncu Baskı). Bursa: Dora Basım-Yayım Dağıtım.
- Bilgin, Ö. (2014). *Sadakat Ahlâkı Josiah Royce’un Ahlâk Anlayışı*, (İkinci Baskı). Ankara: Aktif Düşünce Yayıncılık.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Cilt (3), (1993), İstanbul: Milliyet.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Cilt (19), (1993), İstanbul: Milliyet.
- Can, M. E. (2011). “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortağın Borçları ve Yükümlülükleri”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(4), 1-23.

- Can, O. (2011). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentelikte Rekabet Yasası Anlaşması*, (Birinci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Can, O. (2015). *Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı*, (Birinci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Conard, A. F. (1963). Birleşik Devletler'de Şirket Müdürlerinin ve İdarecilerin Sorumluluğu (Çev. E. Özsunay). *Banka ve Ticaret Dergisi*, 2(2). (Orijinal makale yayım tarihi, 1962), 226-246.
- Çağlar, H., Kaşak, E. (2016). "Anonim Şirketin Haklı Sebep Feshine İlişkin TTK m. 531 Hükmünün Zaman Bakımından Uygulanması". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65 (3), 659-686.
- Çamoğlu, E. (1954). "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Rekabet Yasası". *İktisat ve Maliye Dergisi*, 1(9), 357-360
- Çamoğlu, E. (2008). *Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması*, (İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Çamoğlu, E. (2017). "Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları". *Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 143-162.
- Çeker, M. (2000). *Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ile Kullanılması*, (Birinci Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (Sözkesen Matbaacılık).
- Çelik, N., Caniklioğlu, N., Canbolat, T. (2016). *İş Hukuku Dersleri*, (Yenilenmiş Yirmi Dokuzuncu Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Çevik, O. N. (1994) *Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması*, (Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Çevik, O. N. (2002). *Anonim Şirketler*, (Gözden Geçirilmiş, Güncelleştirilmiş Dördüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Dadak, K. (2010). *Limited Şirket Ortaklarının Sadakat Yükümlülüğü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Demirtaş, N. Z. (2012). *İşçinin Rekabet Etmeme Borcu*, (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Dinç, S. (2015). *Limited Ortaklıklarda Ortakların Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülükleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğanay, İ. (1956). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, Cilt (1), (Dördüncü Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım
- Doğanay, İ. (1970). "Türk Ticaret Kanununun Haksız Rekabete Dair Hükümleri Yargıtay'ca Nasıl Uygulanıyor?". *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 5(3), 531-561.

- Domaniç, H. (1978). *Anonim Şirketler*, (Birinci Baskı). İstanbul: Eğitim Yayınları.
- Edis, S. (1979). *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, (Birinci Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları (Sevinç Matbaası).
- Eminoğlu, C. (2014). *Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance)*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Erdem, H. E. (2007). "Rekabet Hukuku ve Haksız Rekabet İlişkisi". *Rekabet Hukuku ile İlgili Makaleler*, (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basın Yayım Dağıtım.
- Erdem, N. (2012). *Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Erdil, E. (2010). *Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, (Genişletilmiş İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Eren, F. (2014). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, (Birinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Eren, F. (2015). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (On Sekizinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Eriş, G. (2013). *Ticari İşletme ve Şirketler*, Cilt (3). Ankara: Seçkin Yayıncılık. .
- Even, S. (1963). "Anonim Şirketlerde Hissedarlara Müteallik Rekabet Yasağı ve Sır Saklama Mükellefiyeti". *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 2(2), 254-263.
- Franko, N. (1985). "Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti". *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 13(1), 21-64.
- Göksoy, Y. C. (2007). "Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu'na Armağan*, 9 (Özel Sayı), 633-681.
- Göktürk, K., Can, M. Ç. (2011). "Farklılaştırılmış Teselsülün – Özellikle – Dış İlişki Bakımından Anlamı ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu ile Karşılaştırılması". *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 247-282.
- Gümüş, M. A. (2012). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Cilt (2), (İkinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık
- Gürbüz Usluel, A. E. (2009). *Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticarî Sırrın Korunması*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Güven, P. (2009). *Rekabet Hukuku*, (Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Helvacı, M., Çamurcu, E., Türkyılmaz, İ. (2017). "Özellikle Anonim Şirketlerde Ortaklık Menfaati Kavramı". *Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 309-330.

- Işıқтаç, Y. (2014). *Hukukun Kaynağı Olarak Sözleşme*, (Birinci Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- İlbasmış Hızlısoy, Ö. (2016). *Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi*, (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- İmregün, O. (1989). *Kollektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar*, (Birinci Baskı). İstanbul: Yasa Yayınları, 43.
- İmregün, O. (1996). *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, (Yeniden Gözden Geçirilmiş İlaveli On Birinci Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- İnan, A. N. (1979). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı*, (Birinci Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları (Sevinç Matbaası).
- Kalpsüz, T. (1972). “Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirketle Rekabet Teşkil Eden Davranışları”. *Profesör Dr. H. C. Oğuzoğlu’na Armağan*, (Birinci Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 303 (Sevinç Matbaası), 347-386.
- Karasu, R. (2004). “Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 22(3), 73-114. (Anılış: Karasu, (2004)a).
- Karasu, R. (2004). “Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme İle Öngörülen Şirketle Rekabet Etme Yasağı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 22(4), 79-96. (Anılış: Karasu, (2004)b).
- Karasu, R. (2005). “Limited Şirketlerde Ortakların Sadakat Yükümlülüğü-I”. *Yaklaşım Dergisi*, 148 (Nisan), 244-248. (Anılış: Karasu, (2005)a).
- Karasu, R. (2005). “Limited Şirketlerde Ortakların Sadakat Yükümlülüğü-II”. *Yaklaşım Dergisi*, 149 (Mayıs), 234-236. (Anılış: Karasu, (2005)b).
- Karasu, R. (2005). “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 23(2), 73-114. (Anılış: Karasu, (2005)c).
- Karasu, R. (2015). *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*, (Güncelleştirilmiş İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Karasu, R. (2016). “Limited Şirket Esas Sözleşmesi İle Ortakların Diğer Ortaklarla Rekabet Etme Yasağı Öngörülebilir mi?”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(2), 61-71.
- Kaya, A. (2001). *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı*, (Birinci Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (Sözkesen Matbaacılık).
- Kaya, M. İ. (2009). *Şarh Sermaye Artırımı*, (Birinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kaya, M.İ. (2014). *Acentelik Hukuku*, (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

- Kayar, İ., Çeliksaş, İ. (2003). “Limited Şirkette Müdür-Ortakların Rekabet Yasağı”. *Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 309-320.
- Kendigelen, A. (2011). *Türk Ticaret Kanunu - Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kılıç, F. (2017). “Anonim Ortaklığın Haklı Sebepçe Feshi Davasında Alternatif Bir Çözüm Olarak Bölünme”. *Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 409-432.
- Kırca, İ., Şehirali Çelik, F. H., Manavgat, Ç. (2013). *Anonim Şirketler Hukuku, Cilt (1), Temel Kavramlar ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu*, (Birinci Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Mollamahmutoğlu, H., Astarlı, M., Baysal, U. (2014). *İş Hukuku*, (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Altıncı Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Moroğlu, E. (2002). *Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri*, (Üçüncü Tıpkı Baskı). Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu (Desen Matbaacılık).
- Moroğlu, E. (2014). *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, (Güncellenmiş ve Genişletilmiş Yedinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Nomer, N. F. (1999). *Anonim Ortaklık Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü*, (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Oğuzman, M. K., Barlas, N. (2013). *Medenî Hukuk*, (On Dokuzuncu Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Oğuzman, M. K., Öz, T. (2013). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt (1), (Gözden Geçirilmiş On Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Öçal, A. (1982). “Rekabet Yasağına İlişkin Bazı Yeni Fransız Mahkeme Kararları”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 11(4), 77-86.
- Örs, F. H. (1958). *Türk Hususî Hukukunda Haksız Rekabet*, (Birinci Baskı).
- Paslı, A. (2004). *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance)*, (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Paslı, A. (2008). “Anonim Ortaklıkta Kontrol Sahibinin Özel Durumu”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 66(2), 345-357.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü., Çamoğlu, E. (2009). *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, (Güncelleştirilmiş On Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü., Çamoğlu, E. (2014). *Ortaklıklar Hukuku I*, (Yeniden Yazılmış On Üçüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.

- Poroy, R., Yasaman, H. (2012). *Ticari İşletme Hukuku*, (Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş On Dördüncü Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Pulaşlı, H. (2014). *Şirketler Hukuku Şerhi*, Cilt (2), (Değişiklikler ve İkincil Mevzuat Düzenlemeleriyle Güncelleştirilmiş İkinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, H. (2015). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, (Güncellenmiş ve Genişletilmiş Üçüncü Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Savaş, F. B. (2007). “Pay Sahiplerinin Anonim Şirkete Karşı Sadakat Yükümlülüğü”. *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan*, Cilt (1), (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 489-508.
- Sayın Önal, B. (2008). *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*, (Üçüncü Tıpkı Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Seliçi, Ö. (1977). *Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi*, (Birinci Baskı). İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Serozan, R. (2014). *Medeni Hukuk Genel Bölüm / Kişiler Hukuku*, (Beşinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Seydioğlu, H. (1992). *Ekonomik Terimler Sözlüğü*, (). Ankara:
- Soyer, M. P. (1994). *Rekabet Yasağı Sözleşmesi (BK md. 348-352)*, (Birinci Baskı). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi (Ankara: Adalet Matbaacılık).
- Süzer, S. (2011). *İş Hukuku*, (Yenilenmiş On İkinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Şafak, A. (1992). *Hukuk Terimleri Sözlüğü*, (Birinci Baskı). Ankara: Rehber Yayıncılık.
- Şahin, A. (2013). “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”. *Ersin Çamoğlu’na Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 175-210. (Anılış: Şahin, (2013)b)
- Şahin, A. (2013). *Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık. (Anılış: Şahin, (2013)a)
- Şener, O. H. (2008). *Adi Ortaklık*, (Birinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Şener, O. H. (2012). *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku -Ders Kitabı-*, (Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tandoğan, H. (1987). *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Cilt (2), (Üçüncü Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Tekil, F. (1996). *Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler Hukuku*, (Beşinci Baskı). İstanbul: Tekil Müşavirlik ve Yayıncılık.

- Tekil, F. (1998). *Anonim Şirketler Hukuku*, (İkinci Baskı). İstanbul: Alkım Yayınları.
- Tekinalp, Ü. (2011). *Tek Kişilik Ortaklık, Cilt (1): Tek Paysahipli Anonim Ortaklık*, (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Teoman, Ö. (2012). “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi (1978-1982)” (Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, (1984), 357-376). *Tüm Makalelerim (1971-2001), Cilt (1-2), (İkinci Baskı)*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 605-641.
- Teoman, Ö. (2012). “Anonim Ortaklıkta Paylar Üzerinde İntifa Hakkının Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu”, (Ekonomik Hukuk Dergisi, S.4 (1978), 49-60). *Tüm Makalelerim (1971-2001), Cilt (1-2), (İkinci Baskı)*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 365-375.
- Tuncay, A. C. (2001). “İşçinin Sadakat (Bağlılık) Yükümlülüğü”. *Prof. Dr. Hayri Domanic’e 80. Yaş Günü Armağanı*, Cilt (2), (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım, 1043-1086.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük* (On Birinci Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Hukuk Kurumu. (1991). *Türk Hukuk Lûgatı*, (Üçüncü Baskı). Ankara: Türk Hukuk Kurumu.
- Uşan, M. F. (2003). *İş Hukukunda İş Sırrının Korunması (Sır Saklama ve Rekabet Yasağı)*, (Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Üçışık, G. (2003). “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkartılması”. *Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan*, (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 189-208.
- Yalçın, C. (2002). *Eş Anımlı Karşıt Anımlı Eş Sesli Sözcükler Sözlüğü*, (İkinci Baskı). Ankara: Tütibay Yayınları.
- Yalım, Ö. (2006). *Türkçe’de Yakın ve Karşıt Anımlılar Sözlüğü*, (İkinci Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Yasaman, H. (2013). “Rüçhan Hakkı”. *Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler Mütalâalar Bilirkişi Raporları*, Cilt (2), (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 510-521. (Anılış: Yasaman, (2013)a).
- Yasaman, H. (2013). “Sözleşme İle Kararlaştırılan Rekabet Yasağının Geçerlilik Şartı”. *Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler Mütalâalar Bilirkişi Raporları*, Cilt (2), (Birinci Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 104-114. (Anılış: Yasaman, (2013)b).
- Yasan, M. (2005). “Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Rekabet Yasağı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan*, 7(Özel Sayı), 409-446.

- Yavuz, C. (2014). *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, (Güncellenmiş ve Yenilenmiş Onuncu Baskı). İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım.
- Yavuz, M. (2012). “Yeni TTK’ya Göre Limited Şirketlerde Ortakların Bağlılık (Sadakat) Yükümlülüğü”. *Mali Çözüm Dergisi*, 112 (Temmuz-Ağustos), 193-201.
- Yıldırım, A. H. (2008). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu*, (Birinci Baskı). İzmir: Güncel Hukuk Yayınları.
- Yıldırım, A. H. (2013). *6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanuna Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi*, (Birinci Baskı). Bursa: Dora Yayıncılık.
- Yıldız, Ş. (2007). *Limited Şirketler Hukuku*, (Birinci Baskı). İstanbul: Arıkan Basım Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, E. (2002). *Hukuk Sözlüğü*, (Genişletilmiş Yedinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yüce, M. (2014). *Anonim ve Limited Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeleri Kanuni Temsilcileri Müdürler ile Ortakların Hak ve Sorumlulukları*, (Birinci Baskı). Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.

İnternet Kaynakları

www.gtb.gov.tr

www.kazanci.com.tr

www.mevzuat.gov.tr



ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Aktepe, Gökhan
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 17.09.1990 - Kadıköy
Medeni hali : Bekâr
e-mail : gokhan.aktepe@windowslive.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Devam ediyor
Lisans	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2012
Lise	Kalaba Anadolu Lisesi	2008

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2013	Ankara Barosu	Avukatlık Stajı
2014	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2014	Gazi Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Doğa yürüyüşü, su altı dalış, satranç, masa tenisi.



GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

